

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני שבת

פרשת מטות מסעי ♦ תשפ"ה

מיטב עלוני השבת:

לקראת שבת מלכתא
סיפורי צדיקים
מטעמים לשולחן שבת
אזמרה לשמך
איש לרעהו
ליקוטים וסיפורים נפלאים
באר הפרשה
היכל החתם סופר
דברי שי"ח

Dirshu

דרשו ד' ועזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

Dirshu
דרשו' ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבירת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 492

פנינים לפרשת מטות מסעי פ"ה

ריבוי כבוד שמים זה הדרך היחידה! כל אחד יודע את הבעיות שיש לנו היום, וצריכים סייעתא דשמיא גדולה, וזה רק ע"י הריבוי כבוד שמים וע"י הלימוד התורה והקב"ה יתן לנו את האפשרות ללמוד שלא יהיה בעיות...

משא רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א, במעמד מרגש של סיום מסכת 'עירובין' ע"פ סדר 'עמוד היומי'

זה שמכניס לכלל ישראל כל כך הרבה דברים חדשים, כל כך הרבה דברים שגורמים לכלל ישראל יותר ויותר ידיעת התורה, יותר ויותר כבוד התורה, זה הכל רבי דוד עושה. ממילא כלל ישראל באמת צריך לתת לרבי דוד 'א גרויסע יישר כח' על כל הדברים שהוא עושה בשביל כלל ישראל. הוא באמת מרחיב מאד את הכבוד התורה וידיעת התורה בכלל ישראל. והקב"ה יתן לו כח להמשיך את העבודה שלו כל הזמן יותר ויותר בכל פעליו הברוכים, והוא עצמו שימשיך בלימוד שלו שהוא מוסיף ספרים נפלאים, שיזכה להוציא גם את זה, וכל הדברים שיצליח הוא וכל משפחתו הצלחה גדולה וכל הדברים.

כתוב ברמח"ל אחרי שהוא אומר את המעלה של תורה מה שהוא עושה לגבי הקירבה של בן אדם להקב"ה, הוא גם אומר שתורה גם כן פועלת.

לימוד תורה שלנו פועל בעולם הרוחני, הוא בונה בניינים בעולמות העליונים. ואפשר על פי זה להבין יותר, מה שאני פעם שאלתי, גמרתם עירובין, מאה וארבעה דפים, ויש יהודים שלומדים בבא בתרא, והם אווזים בדף ק"ל, יותר [מעירובין], והם לא עושים סיום... אלא הפשט הוא, הענין של שלימות!

חוץ מהשלימות של עוה"ז שזה מסכת, אבל יותר מזה, בעולם הרוחני זה כמו מי שבונה עיר, יש כל מיני בניינים, יש בנין גדול לצורך מסוים, יש בנין יותר קטן לצורך מסוים, אז בזמן שבונים הבנין הגדול, וכבר בנינו שלשת רבעי בנין, זה יותר מהבנין הקטן השלם שבנוי בסמוך, אבל זה לא בנין שלם! יש מטרה לבנין השלם.

בעולם הרוחני, עירובין זה בנין שלם. הבנין של בבא בתרא בעולם הרוחני הוא לא שלם אם למדתם רק 130 דפים. כדי להשלים אותו צריכים לסיים את המסכת כולה!

לכן השמחה שלנו גדולה כשבנינו במסכת עירובין בניין שלם! שהקב"ה יתן כח והצלחה באמת להמשיך את העמוד, זה ממש מוסיף ידיעת התורה, יש כל מיני מדרגות של עיון העמוד. בהתחלה חשבנו שהציבור ילמד את זה לסדר שלם, ויש כאלה שעושים ככה, אבל יש המון המון שעושים בפחות מסדר שלם, וזה גורם שהמון המון אנשים משתמשים עם העמוד היומי להוסיף בידיעת התורה. ואסיים בברכה לנשיא 'דרשו' רבי דוד הופשטטר שליט"א, שהוא

מורי-חמי שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל היה אומר כי הוא הספיק בבית הבראה בחמשה הימים הללו לכתוב ולסדר את הספר 'דרך אמונה' כמות כזו שבבני-ברק נמשך אצלו כמה חודשים טובים

הגאון הגדול רבי יצחק קולצדקי שליט"א, על האופן שבו ראו גדולי הדור את ימי 'בין הזמנים' ואת המנוחה בכלל

"וְהָיוּ תוֹצְאָתָיו יָם הַמֶּלֶח" (במדבר ל"ד, י"ב)

מורי-חמי שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל חוזר היה על אמרה נפלאה ששמע מדודו רבינו ה'חזון איש' זצ"ל, ולימים התברר לי כי ה'חזון איש' שמע אותה מפי האדמו"ר המפורסם רבי יהודה לייב אשלג זצ"ל, בעל חיבור 'הסולם' על הזוהר הקדוש.

הרבי מאשלג הגיע להתגורר בבני-ברק בשנת תרצ"ו, ותקופה קצרה לאחר-מכן הקים את בית מדרשו ברחוב בן-פתחיה במעלה גבעת רוקח, סמוך ונראה לביתו נאוה-קודש של ה'חזון איש'. הוא נכנס ויצא בביתו מפעם לפעם, וקשרי ידידות והערכה מיוחדים נטוו ביניהם. ה'חזון איש' היה בא לאפות את מצותיו בערב פסח בתנורו של הרבי, וכן היה מתכתב איתו בעניינים העומדים ברומה של תורת הנסתר. השליח שהעביר את המכתבים ביניהם הלך-ושוב היה רבי אברהם אשכנזי ז"ל, ממקורביו של הרבי.

בין האמרות ששמע ה'חזון איש' מהרבי היתה איפוא האמרה הבאה ששמעתי ממורי-חמי רבי חיים בשמו של ה'חזון איש'. כן העיד איש אמונים, מבאי-ביתו של ה'חזון איש', רבי אריה לייב פרידמן זצ"ל, מפארי גידולי נובהרדוק. הוא היה גברא רבא, גאון וצדיק, אשר השרה סביבו הרגשה של קדושה וטהרה. מספרים כי רבינו ה'חפץ חיים' זצ"ל כשהגיע פעם לבקר בוינה שוחח עם רבי לייב שיחה ממושכת, ואחר-כך התבטא עליו בהתפעלות משפט מופלא: "הוא משלנו!"...

רבי לייב המדובר שמע את הרבי אומר את האמרה בפני ה'חזון איש', ולדבריו, ה'חזון איש' שמח עליה כמוצא שלל רב, וכל מי שנכנס אליו באותו היום חזר עליה באוזניו בהתרגשות.

הרבי שאל על לשון הפסוק: "וַיֵּרָא מִנְחָה כִּי טוֹב וְאֵת הָאֶרֶץ כִּי נִעְמָה וַיֵּט שֶׁכֶּמוֹ לִסְבֹּל". מדוע לאחר שטעם ישכר את טעם המנוחה ונוכח כי טובה היא שוב היטה שכמו לסבול? לכאורה אמור היה לבחור את המנוחה הטובה ולא את העמל והטורח?

ואמר האדמו"ר תשובה נפלאה: הנה כאשר יהודי חפץ להקריב קרבן להשם יתברך עליו לבחור את המבחר שבצאנו, וכך הקרבן יתקבל לפניו יתברך לרצון. כמו שנאמר בפרשת בראשית: "וְהִקְבֵּל ה'בֵּיא גַם

הוא מַפְכָּרוֹת צֵאֲנוּ וּמִחֻלְבָּקֵינוּ וַיֵּשַׁע הַשֵּׁם אֶל הַכֹּל וְאֶל מִנְחָתוֹ" (ד, ד). לכן גם ישכר שרצה להקריב את המוכחר והמיטב שבחיינו למען שמו יתברך, חיפש מהו הדבר האהוב ביותר על בני אדם, ומצא כי היא המנוחה. מרבית האנשים עצלים הם, מתרפים מן העבודה המוטלת עליהם, וחפצים בחיי נוחות ומנוחה. לכן עמד ואמר: "ריבוננו של עולם הריני מקריב את מנוחתי עבורך כקרבן". כלומר, הסיבה שהוא הטה שכמו לסבול עולה של תורה היתה דוקא משום שראה עד כמה המנוחה נחשבת כטובה אצל בני-אדם, ומשום כך החליט להקדישה קודש להשם יתברך.

רבי לייב הסביר כי האמרה הזאת מצאה חן בעיני ה'חזון איש' משום שהיא התאימה להשקפתו ואורח-חיינו. שהרי הוא הקדיש את תמצית דמו וחלבו למען התורה הקדושה, והיה הסמל והדוגמא בדורו לעמל התורה ויגיעתה עד כלות הכוחות ממש, ולא יפלא איפוא שהאמרה הזאת דְּבָרָה אליו.

לכל מבקש השם

אך האמת היא שאין צורך להיות בדרגת ה'חזון איש' כדי לזכות לקיים זאת, ומושג זה שייך אצל כל אחד ואחד לפי כוחו, "בפיך

לפניות בנושא פרסום בגליון 052-7144937 מוטי

**כאשר למד בבחרותו בישיבת מיר
בפולין, בחר לעצמו דאצ'ה מסוג
אחר בימי בין הזמנים של הקיץ.
הוא נסע לבדו לעיירה בריסק,
שם ישב במשך ימים רצופים
בבית המדרש המרכזי בעיר,
והגה בתורה בהתמדה מופלאה,
כשאת שאלותיו וספקותיו הוא
הציג בפני רב העיר, רבינו רבי
יצחק זאב הלוי סולוביצ'יק זצ"ל**

בשנות החמישים לחייו היה נוסע בימי בין הזמנים עם רעייתו הרבנית ע"ה לבית הבראה בנתניה, אליהם היו מצטרפים גם אבי-מורי רבי שכנא זצ"ל ואמי מורתי מרת יוכבד ע"ה. גם שם כמו בן היה הרב אלישיב קם כדרכו בשעה שלוש לפנות בוקר ללמוד בניגונו המתוק ושובה-הלב. כשבאתי לא אחת לבקר את ההורים באותם ימים בשעת ארוחת הצהרים, ראיתי את הסבא לומד בשקידה במלוא-המרץ, ולא פסיק פומיה מגירסא מעת לעת ממש. מלפנים היה רגיל מורי-חמי שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל לנסוע בימי בין הזמנים לעיר צפת. הוא היה לוקח איתו במזוודה את מחברותיו ומסדר ומכין לדפוס את ספריו הגדולים 'דרך אמונה'. בדרך-כלל הוא שהה שם חמשה ימים לכל-היותר, אך היה אומר כי הוא הספיק בבית ההבראה בחמשה הימים הללו לכתוב ולסדר את הספר 'דרך אמונה' כמות כזו שבבני-ברק נמשך אצלו כמה חודשים טובים.

הפשט הוא, שאצל גדולי ישראל ימי בין הזמנים נועדו לשחרור מעול הציבור; אמירת שיעורים והקפדה על סדרי הלימוד הקבועים, אולם לא ניתוק חס-ושלום מהתורה הקדושה. הם לא הרגישו צורך לנוח או להתאוורר מהלימוד, ואדרבה, המנוחה הטובה ביותר מבחינתם היתה לשקוד ולעמול בתורה בלי מפריעים. על ידי שינוי המקום ושינוי המסגרת הם מצאו לעצמם זמן נוסף להקדיש לאותם לימודים נוספים שחסרו להם במשך השנה, כל אחד לפי כוחו ועניינו.

בדורות עברו

תלמיד-חכם יקר כאן בבני-ברק, רבי יעקב וינגולד שליט"א, היה נוכח לפני עשרות שנים (בשנת תשל"ח) בשיחה מיוחדת שהתקיימה בימי בין הזמנים מפי רבי אפרים נחום בורודיאנסקי זצ"ל. הוא

ובלבבך לעשותו". למשל, ישנם זמנים שלדאבון לב הם בבחינת "מת מצוה", גם אצל בני תורה; ימי שישי, שבתות, מוצאי-שבתות, בהם ישנו רפיון מסויים. זמנים אלו הם למעשה שליש מימות השבוע ההולכים לאיבוד לבלי שוב. כל מבקש השם יכול לקחת את הזמנים הללו - אשר רבים מבכרים בהם את המנוחה ואת העיסוקים האחרים על פני לימוד התורה - ולהקריבם קרבן להשם יתברך! אלו הזמנים המובחרים והחשובים ביותר אצל הקדוש ברוך הוא, ומי שזוכה לנצלם זוכה לסייעתא-דשמיא מיוחדת להתעלות בתורה ובקנייניה.

רבי יהודה אריה שוורץ שליט"א, רבה של שכונת 'קרית הרצוג' בבני-ברק, אמר פעם בדרשה כמדומה בשם חותנו העסקן הנמרץ שלוחא-דרבנן רבי שלמה לורנץ זצ"ל, כי ה'חזון איש' התבטא ואמר לו פעם: "חשוב לדאוג לכך שבני תורה ילמדו בימי בין הזמנים יותר מאשר לדאוג לכך שכל הישובים בארץ יאכלו מאכלים כשרים!"... והסביר כוונתו, שהלימוד באותם זמנים בהם חסרה תורה בעולם, אזי מי שמתחזק באותו הזמן לימודו הוא מובחר ביותר בעיני ד' יתברך, יותר מכל ערך חשוב אחר. לא יסולא בפז ערכו.

ניצול ימי בין הזמנים

אצל גדולי ישראל ראינו את הבחינה הזאת של "וירא מנוחה כי טוב" - "ויט שכמו לסבול", איך שנצלו את ימי המנוחה שלהם לעמלה ויגיעתה של תורה:

זכורני מלפני עשרות שנים פנו כמה ראשי-ישיבות חשובים אל ראש הישיבה הרב שך זצ"ל ובקשו ממנו לערוך שינויים בנושא בין הזמנים הנהוג בעולם הישיבות, לבטלם או להמעיטם. הרב שך השיב כי הנהיגו את ימי בין הזמנים לצורך התחזקות ומנוחה להחליף כח להמשך לימוד התורה ביתר שאת ועוז, הן למרביצי התורה והן לתלמידים.

בנוסף, אמר הרב שך, זמן זה נועד כדי להשלים לימודים אחרים שאינם מסדרי הלימוד בישיבות, ולצד הסכנה הגדולה הכרוכה בהם, הם טומנים בחובם גם מעלה גדולה והזדמנות מיוחדת לעליה בתורה. באותה שיחה הוא סיפר על עצמו כי במשך כל חודשי הזמן הוא עסוק וטרוד בלימוד סדרי נשים ונזיקין הנלמדים בישיבה, והוא זקוק לבין הזמנים כדי שיוכל להתמסר ללימוד סדר קדשים. ואכן, ספרו 'אבי עזרי' על סדר קדשים התחבר בימי בין הזמנים.

הסבא פוסק-הדור הרב אלישיב זצ"ל אהב מאד את החיבור 'משנה למלך' על הרמב"ם, אך לא מצא זמן מתי ללמוד בו במסגרת ימי השגרה שלו העמוסים עד תום בהספקים ולימודים שונים ולהשיב לשואליו דבר השם זו הלכה. ימי בין הזמנים היו איפוא הימים המתאימים לכך. במשך כמה שנים הוא שהה ב'קרית יערים' טלז-סטון הסמוכה לירושלים, ושם למד בספר הזה במנוחת הנפש. כך עיג את עצמו בדברי תורה גם בימי בין הזמנים.

בית הבראה בנתניה

מלפנים, בין השנים תש"ך לתש"ל, כאשר הרב אלישיב היה עוד

החלטתי שבוע וחצי לפני סוף הזמן, שאני מתחיל ללמוד עם הילדים פרק חדש. כל המלמדים האחרים בחיידר הסתכלו עלי כעל מי שנסתרה בינתו חלילה...

רפיון הידיים בתורה הנו מצב מסוכן מאוד, והזמן המועד לפורענות הוא סוף הזמן

הרב עמרם בינעט

"ויסענו מרפידים ויחנו במדבר סיני" (במדבר ל"ג, ט"ו)

חז"ל במסכת סנהדרין דרשו את שמו של המקום שנקרא 'רפידים' בלשון של 'רפיון ידיים'. וכתוב 'ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים', דהיינו שבשביל שרפו ידיהם של ישראל מן התורה, בא עמלק להילחם בהם.

על זה הדרך נאמר בפרשתנו, "ויסענו מרפידים ויחנו במדבר סיני", שעל ידי שנסעו מרפיון הידיים והשאירו אותו מאחור, והתחזקו בתורה, ממילא זכו "ויחנו במדבר סיני", וזכו לקבלת התורה הקדושה. כי הרפיון הוא שורש כל הרע, המרחיק את האדם מן התורה ומביא עליו את כל הדברים הרעים. תפקידו של יהודי הוא להימלט מרפיון הידיים, לנסוע ממנו, תמיד צריכים להתאמץ, להיות תמיד בחתירה קדימה ולא במצב שאדם מרפה ופוסק מלהתקדם, כי למדונו רבותינו, שיהודי אינו 'עומד' לעולם - הוא תמיד במצב של 'מהלך', ואם אינו עולה כלפי מעלה, אזי חס ושלום הוא יורד כלפי מטה.

והאמת שאף שבין הזמנים עדיין לא הגיע, אווירת סוף הזמן כבר ממש מאיימת עלינו, וזה מצב של סכנה גדולה שבו אפשר לאבד את כל מה שהשגנו במהלך הזמן. זה נכון בעיקר לתלמידי הישיבות ואברכי הכוללים, אבל המצב הכללי הזה של הרפיון יכול להשפיע גם על מי שלא תלויים ב'בין הזמנים' ושכביכול לא אמורה להיות לו השפעה ישירה עליהם.

ישנה הצלה ששמעתי פעם ממשגיח בישיבה מסוימת. הוא אמר לי שאצלם בישיבה אין דבר כזה שנגמר הזמן ויוצאים לבין הזמנים. זה לא עובד ככה: "הזמן נכבה לאט לאט", הוא הסביר לי. "בית המדרש הולך ומתרוקן, כל יום יש בו פחות בחורים מאתמול, ואלו שכן מגיעים נמצאים פחות שעות, ואלו שכן נמצאים לומדים פחות, וכך זה הולך ומתרחק, עד שבערב תשעה באב אף אחד כבר לא מגיע לבית המדרש, ואז מתחילה חופשת בין הזמנים..."

הוא אמר את זה כבדיחה, אבל זו לא בדיחה שמחה בכלל, היא מתארת מצב מסוכן מאוד שעלול להיות מציאותי חלילה, אם לא לא נטכס עצה כיצד להילחם בו.

לא לבטלה

בצעירותי זכיתי ללמוד תורה מפיו של מורי ורבי הגאון הגדול רבי אברהם אטיק זצ"ל, שהיה איש קדוש ותלמיד חכם עצום שלמד בשקידה נוראה. זכיתי גם לשמש אותו וללמוד ממנו לא רק גמרא וראשונים אלא גם אורחות חיים והנהגות שונות.

אביו של ראש הישיבה, היה הגאון הצדיק רבי שלמה צבי אטיק זצ"ל, ההתמדה שלו היתה לשם ולתהילה עד כדי כך שנפוצו סיפורים ואגדות שונות אודותיו. מספרים שהוא היה עומד בבית המדרש קרלין, ולומד בשקידה מתוך הגמרא שהיתה מונחת על השולחן לפניו. כשהיו צריכים לשטוף את הרצפות, היו מזיזים לאט לאט את השולחן, והוא היה ממשיך ללמוד וצועד אחרי השולחן בלי לשים לב, עד שהיו מעבירים אותו למקום אחר, משלימים את השטיפה ואז החזירו אותו למקומו באותה הצורה.

פעם אחת היו שם כמה 'חבר'ה ליצי' שחמדו להם לצון והחליטו לבדוק את גודל ההתמדה שלו. הם עשו איתו ככה כמה סיבובים בתוך בית המדרש, והוא הלך אחרי השולחן והגמרא ולמד ולמד בלי ששם לב שעושים ממנו צחוק.

עוד מספרים שהרבי ה'בית ישראל' מגור התסובב פעם בליל שבת לפנות בבוקר בבתי מדרש באזור, והבחין בו שהוא יושב ולומד. הרבי מגור שהכיר אותו הבין שלא מדובר כאן במצב שהוא השכים קום כדי ללמוד בבית המדרש, אלא שהוא עדיין לא הלך הביתה לסעוד את סעודת ליל שבת...

"מתי אתה חושב ללכת לסעוד את הסעודה?", שאלו ה'בית ישראל', ורבי שלמה צבי הצטדק והשיב לו: "רק עוד כמה דקות אני כבר מסיים פה נושא". רק לאחר שהרבי גילה את אוזנו שבחון כבר יאיר השחר בקרוב, הוא מיהר לרוץ הביתה כדי לקדש על היין ולסעוד את סעודת השבת.

פעם סיפר לי בנו ראש הישיבה זצ"ל, שכשהוא ואחיו היו ילדים או בחורים צעירים, אבא שלו אף פעם לא העיר להם על כך שהם לא לומדים. אם ילדים שיחקו, הוא לא התערב. אם הם היו אוכלים

"שים לב עמרם, הדקה הזאת שבה אנחנו נמצאים עכשיו, תחלוף תיכף, והיא לעולם לא תחזור! שמעת, היא לא תחזור! בעוד דקה כבר יהיה שתי דקות אחרי תשע, ואחר כך שלוש דקות אחרי תשע"

שבוע וחצי שאנחנו יכולים להספיק בהם עוד פרק בש"ס, משהו שאף אחד בעולם לא חלם לעשות, ללמוד דווקא בשבוע וחצי האחרונים של הזמן, שכולם מאצים לשמור על השגרה עד הרגע האחרון, אנחנו לא רק נשמר את הקיים, אלא נלמד בהתחדשות והתעלות מיוחדת.

אני זוכר שבאותה שנה, כשהסתיימה שנת הלימודים ב-ז' אב, כמעט הייתי צריך לגרש את הילדים בכח מהחידור. הם לא רצו לצאת לחופש! הם כל כך נהנו מהלימוד הזה, היתה אווירה נפלאה בכיתה, כל הילדים היו בעניין ולמדו בהתלהבות עצומה.

משל מיוחד

כדי לתת לילדים חשק מיוחד בסוף הזמן, הייתי אומר להם משל נפלא...

בוא נדמיין שעכשיו חורף. בחוץ יורד גשם, חצי מהילדים מצוננים, מי יותר מי פחות. על המתלים פה בצד תלויים המעילים של כל ילדי הכיתה, שם עומד הדלי עם המטריות, ברררררררר.

עכשיו אני מגיע עם ארגז מלא בפחיות קוקה קולה קרות, ומחלק לכם. הייתם שמחים לשתות קולה קר באמצע החורף???

כל הילדים משיבים פה אחד שכן, גם באמצע החורף הם ירצו לשתות קולה, גם אם הוא ממש קר. מקסימום יחכו שיפשיך קצת ואז ישתו.

מצוין!

עכשיו בואו נדמיין מצב הפוך. אני לוקח אתכם לטיול בימי תמוז הלוהטים. בחוץ שורר שרב כבד, והטיול הזה הוא לא סתם יציאה לגן השעשועים הקרוב, אלא הליכה בשטח הפתוח, אנחנו מטפסים הר! במשך שעותיים אתם עולים מדרגות ומטפסים על טרשים, כולם מזיעים כהוגן, חום אימים, זה כיך לצאת לטיול אבל זה לא אומר שלא חם לנו.

ואפילו מתמהמהים ליד השולחן יותר מהרגיל, הוא לא אומר להם מילה, רק על דבר אחד הוא היה מעיר להם, על הבטלה!
אל תתבטלו! תאכל, תישן, תשחק, לך תעשה חסד עם מישו, תעזור לאמא, תפתח ספר, אל תתבטל! אין דבר כזה 'משעמם לי', אם אין לך מה לעשות, תלמד מוסר, תגיד תהילים. כי הרפיון הזה, ביטול הזמן בלי לעשות כלום, זה שורש כל הרע!

משפיע קטן

זכורני, בהיותי ילד כבן עשר, טיילתי פעם בשעת ערב עם אחי הגדול, הגה"ח רבי י"דל בינעט שליט"א משפיע בק"ק לעלוב-ירושלים. למרות שעברו מאז 35 שנה, אני עדיין זוכר את זה כאילו היה זה ממש אתמול.

היה זה ביום חמישי בערב, 'ליל שישי'. צעדנו בשבילים שמסביב לשכונת 'שומרי אמונים' בירושלים, סמוך ל'בתי אונגרין' ו'מאה שערים', ואחי אמר לי ככה: "עמרם, תסתכל, עכשיו אנחנו יום חמישי הלילה, אור לכ' תמוז, שנת תש"ן. השעה עכשיו היא דקה אחת אחרי תשע בערב.

"שים לב עמרם, הדקה הזאת שבה אנחנו נמצאים עכשיו, תחלוף תיכף, והיא לעולם לא תחזור! שמעת, היא לא תחזור! בעוד דקה כבר יהיה שתי דקות אחרי תשע, ואחר כך שלוש דקות אחרי תשע. נכון ששנה הבאה יהיה עוד פעם כ' בתמוז ותהיה השעה דקה אחרי תשע, אבל זה לא יהיה בשנת תש"ן, זה יהיה בשנת תשנ"א.

"אם תנצל את הזאת, היא תישאר מנוצלת לעולם ועד, אם לא תנצל אותה, היא תישאר דקה מבוזבזת! גם אם בעוד דקה תתפוס את עצמך בידיים ותתחיל לנצל את הזמן - את הדקה הזאת כבר הפסדת!".

אחי עוד לא חלם אז להיות משפיע, אבל כבר אז הוא ידע איך להדריך אותי ואיך להשפיע עלי לטובה. אני חושב שאותה דקה אכן נוצלה בצורה מיטבית, הנה תראו שאני זוכר אותה עד עכשיו, ותראו כמה היא השפיעה עלי...

התפקיד שלנו הוא לזכור את המסר הזה וגם להחדיר אותו בילדים שלנו ובתלמידים שלנו. כמה חשובה כל דקה. העובדה שעכשיו אנחנו נמצאים בסוף זמן, לא אומרת שהזמן שלנו פחות יקר ופחות חשוב בימים אלו!

פרויקט סיום

כדי שלא יהיו הדברים כדיבורים בעלמא בלי שום אחיזה במציאות, אני רוצה לסיים עם עצה מעשית, משהו שאני עצמי עשיתי פעם כמחנך בחיידר, והצליח לי מאוד בסייעתא דשמיא.

באחת השנים, החלטתי שבוע וחצי לפני סוף הזמן, שאני מתחיל ללמוד עם הילדים פרק חדש, פרק 'הבית והעלייה', זה פרק קצר מאוד, והחלטתי לקחת אותו כפרויקט לסוף הזמן. כל המלמדים האחרים בחיידר הסתכלו עלי כעל מי שנסתרה בינתו חלילה...

בסייעתא דשמיא הצלחתי להכניס את הילדים לאווירה, אמרתי להם שיש לנו שבוע וחצי שאנחנו יכולים לבזבז, אבל יש לנו גם

שאלו מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל מדוע הוא עדיין עם הגבס, ואמר לו הרב זצ"ל, אם ראש הישיבה יגיד לי ללכת בלי הקביים, אעשה זאת! אמר לו מרן "לך בלי קביים"

שביבי אורה מדמותו המאירה של הגאון הגדול רבי ישראל סוקל זצ"ל, מראשי ישיבת 'בית מדרש עליון' אשר נתבקש לישיבה של מעלה בחודש סיוון האחרון

גם בשבועות ושמחת תורה, והיה שואל כיצד בראש השנה שכולם רגילים לעשות קידוש, גורמים לבחורים להימנע מכך שיהיה הקידוש במקום סעודה.

היה הוא אומר לבחורים שהכיר בהם שהם ראויים לכך, אתם יודעים שזה לא לכתחילה לאכול לפני תקיעות, והיה מציע שישתו כוס קפה לפני התפילה ולאחריו ישתו עוד שתי כוסות מים, והרגיע אותם שלא ידאגו כי באופן כזה לא ירעבו ולא יצמאו. כך היה הוא מחדיר את ההלכה בצורה מונגשת ברוגע מוחלט, עם עצות מועילות כיצד למעוד בה באופן המהודר ביותר.

כמו כן סיגל לעצמו הנהגות מיוחדות רבות אחרות, כמו למשל ההקפדה שהיה מקפיד לטבול מדי בוקר במקוה קר, בכל יום ובכל מצב. כאשר היה בקעמפ של הישיבה שהיה בכל מיני מקומות שלא היה בהם מקווה פתוח, היה מחפש עם התלמידים איך אפשר לקיים את המנהג, ותלמידיו היו נדהמים איך תמיד הוא הצליח למצוא את האחראי או הגבאי וקיבל את המפתח.

בכלל, אומרים תלמידיו, הקעמפ של ר' ישראל היה הספרים והמחברות שלו שהלך עמם לכל מקום! תמיד היה יושב וכותב במשך שעות בשקיעות גדולה, זה היה המנוחה והחופש שלו! הנהגה מעניינת נוספת שהיתה לו, מספרים התלמידים, בכל עת שהכניס שטר כסף לכיסו היה מקפל אותו בצורה שלא יראו את התמונה המופיעה עליו, שהרי אסור לראות פני רשע...

בשנים עברו היה לג'וינט קרן מיוחדת שהיתה מעניקה תקציב למי שקבל סמיכה מרביתו. כדי לקבל את התקציב, ביקש רבי ישראל

אחד מגדולי מרביצי התורה בדורנו אשר נסתלק באחרונה מעמנו, היה איש האשכולות אציל המידות ומעתיק השמועה הגאון הגדול רבי ישראל סוקל זצוק"ל, מראשי ישיבת 'בית מדרש עליון' ומלפנים מראשי ישיבת 'ברכת יצחק' - אור יהודה רבות בשנים, מחבר סדרת הספרים 'קונטרס השיעורים'.

תורתו ושיעוריו הנפלאים של ר' ישראל היו מלאים וגדושים באוצרות רוח אשר הנחיל לתלמידיו מבארו הגדול שנתמלא מבארם של גדולים. נ"ק הוא את דרכו ממורו ורבו מרן ראש לראשי הישיבות רבנו שמואל רוזובסקי זצוק"ל והיה הוא בבואה של ר' שמואל בדרך לימודו ובדרכי הנהגתו, אצילות מלכותית ברוגע ובנועם. היה הוא צמא לשמוע עוד ועוד דעת חכמה ומוסר מזקנים ומצעירים, וקיים בעצמו 'איזהו חכם הלומד מכל אדם'.

ר' ישראל היה אמן בלהעיר בחכמה את תשומת לב ציבור בני הישיבה להלכה ברוגע ובנעימות. כך למשל היה מקפיד מאד על זמן קריאת שמע שיהיה כשיטת ה'מגן אברהם' בדווקא, והיה אצלו חוק ולא יעבור שלא להסתמך בשום אופן על השיטה המקילה יותר של הגר"א ו'בעל התניא', שכן בשל תורה הלך אחר המחמיר. היו לא יכולות מופלאות לגרום לכך שהתפילה תתקיים בזמנה ויספיקו קריאת שמע בברכותיה לפני סוף זמנה הראשון, גם בזמנים שהבחורים היו עייפים מאוד, כגון בשמחת תורה או בימי הקעמפ וכדו'.

אפילו בהלוויה שלו סיפר אחר מתלמידיו שהוא התעורר באמצע הלילה מאזעקות שנשמעו, ועד שהצליח להירדם מחדש עבר זמן רב, כך שבבוקר היה עייף מאוד, ומחמת העייפות לא התעורר בזמן הרגיל. בשעה שמונה בבוקר עבר הרמקול שהכריז על מועד הלוויה של רבי ישראל זצ"ל, וזה מה שהעיר אותו לפני זמן קריאת שמע, שיוכל להספיק לקרוא קריאת שמע לפני סוף זמנה הראשון... והוסיף האברך ואמר, שאפילו אחר פטירתו הצליח רבי ישראל לשמור עליו שלא יפול מהשמירה על כך! ויהי לפלא!

תלמידיו מספרים רבות גם על הקפדתו לעמוד בזמני ההלכה גם בימים שבהם שעון החורף החל עוד קודם ליום כיפור. היו פעמים שחזרת הש"ץ בשחרית עלולה היתה להסתיים אחרי סוף זמן תפילה, ור' ישראל דאג שהחזן ידור בשחרית לגמור את כל חזרת הש"ץ קודם לזמן תפילה, שהרי יום כיפור היום וכיצד ניתן לעבור על ההלכה...

כמו כן הקפיד שלא לאכול לפני התקיעות, מכיון שהיה מקפיד מאוד על 'קידוש במקום סעודה' והיה נוטל ידיים תמיד לקידושים,

מרבן מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל שיכתוב סמיכה עבורו, ורבי שמואל כתב עליו יותר ממה שהיה כותב על אחרים. רק לאחר פטירתו גילו בניו כי במשך השנים אף קיבל סמיכה מהגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל והגאון הגדול רבי יצחק שיינר זצ"ל, והסתיר זאת אפילו מבני המשפחה הקרובים ביותר.

בקץ של שנת תשמ"ח, כשנפתחה ישיבת 'ברכת יצחק' באור יהודה ע"י הגאון ר' יעקב פרידמן שליט"א ובחורף שלאחר מכן נתבקש על ידו להיכנס למסור שיעורים לתלמידים יחד עם ראש הישיבה הגר"א פוסטבסקי שליט"א, יצא שמו לתהילה בהרצת התורה בשיעוריו הבהירים והמופלאים והעמיד תלמידים רבים בקרן אורה של תורה ויראה.

מסירותו לתלמידיו הייתה מן המופלאות כאשר שהה בישיבה החל מתפילת שחרית ועד לאחר מעריב בחורף ומנחה בקץ, כשתים עשרה שעות ויותר. בסדר ב' למד בחברותא בטלפון בחדר והיה יוצא לשיחות המשגיח הגאון ר' חזקיהו מישקובסקי שליט"א או לשיחות הגאון הגדול ר' יעקב פרידמן שליט"א והיה מתיישב יחד עם הבחורים וכותב את השיחות...

בימים בהם מסר חבורות לקיבוץ היה נשאר גם כל הסדר ג' והיה יוצא לביתו רק בשעה אחת עשרה.

פעם סיפר שהיה לו שבר ברגלו והרגל הייתה מגובסת לזמן ארוך ואחרי ארבעה חודשים נכנס למרן ראש הישיבה הגר"א ל' שטיינמן זצ"ל, ודיבר עמו. שאלו מרן מדוע הוא עדיין עם הגבס, ואמר לו הרב זצ"ל, אם ראש הישיבה יגיד לי ללכת בלי הקביים, אעשה זאת! אמר לו מרן "לך בלי קביים", וסיפר ר' ישראל שכשיצא מבית הגר"א ל', נעמד בלי הקביים והחל ללכת כאחד האדם! "עשית ככל אשר יורוך", הפטיר בפשטות, "הראש ישיבה אמר לי ללכת בלי קביים!".

מעשה שהיה בקבוצת בחורים שבאו לישיבה, ואמרו שהם היו בחורים שרמת הלימוד שלהם הייתה בינונית למדי... ר' ישראל קרא להם ואמר להם בימים הראשונים שלמדו בשיעור א', שהוא שמע עליהם שהם בחורים מיוחדים מאד ושייבם. הבחורים מצדם התאמצו להוכיח שאכן הם בחורים ברי מעלה, ואכן זכו לראות ברכה בעמלם!

היה ר' ישראל אומר, שבדורנו הבחורים מלקים את עצמם רבות ולא מאמינים ביכולות שלהם, ולכן תפקידו של המג"ש זה לעודד אותם ולהחמיא להם כדי לרומם את רוחם ולתת להם דרבון להתאמץ ולהשקיע. התלמידים שלמדו אצלו ב'אור יהודה' מספרים שהם נקשרו לר' ישראל בעבותות אהבה וראו בו את רבם המובהק והתייעצו עמו בכל תהלוכות חייהם הן בתקופת לימודם בישיבה וגם לאחר שנישאו והקימו בתים בישראל. במיוחד היה מסייע רבות לבחורים בבניית ביתם נאמנה והיה שומע את כל הפרטים ונותן לבחור את הכח להחליט את הדברים בצורה חתוכה מאד.

כמו"כ היה מסייע להם להתקבל לכוללים חשובים, והיה מתקשר לראשי הכוללים להמליץ עליהם.

היה קורא לחתנים לפני החתונה ונותן להם עצה לקבלה טובה

לחיים, לאחד אמר שהוא 'בר הכי' להקפיד על נתינת חומש מנכסיו לצדקה, לאחר אמר שילמד חמש דקות מדי יום בספר מוסר עם אשתו, ולתלמיד נוסף הורה שיקפיד שישמע קול התורה בביתו. כמו כן עודד מאוד את תלמידיו להקפיד על טבילה במקווה טהרה.

מספרים התלמידים שהיתה לו אומנות מיוחדת למצוא כל בחור במה הוא יכול להצליח, והיה מעודדו ללמוד לפי טבעו. את אחד הבחורים, שנמשך ללימוד בבקיות היה מעודד אותו לסיים מסכת אחרי מסכת, ולהיבחן אצל מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל על כל מסכת לאחר שסיימה, עד שסיים בדרך זו את כל הש"ס!

בחור אחר שלא נמשך ללימוד, התבקש על ידו להיות אחראי לצלם כל בוקר את המראי מקומות, והעיד אותו בחור שהוא שמר אצלו את כל המראי מקומות, וע"י כך הוא נשאר בעניינים ולא התנתק מלימוד התורה. רבים מהתלמידים היה מעודד לכתוב את השיעורים, על ידי שהיה לוקח מהם את המחברות והיה מרים טלפון להורים - בעיקר לאימהות, באמרו שהן פחות שומעות את הסברות הנפלאות של בנם כמו האבא, וכדאי יותר לספר להן על כך. הוא היה משבח את הבחור בצורה נעימה באוזני ההורים, והיה פעם אחת שהגיע לשיעור בחור שאבא שלו היה חולה ל"ע. ר' ישראל לקח ממנו את המחברת ואמר, אתם רואים! זה בחור שכותב את השיעורים יותר טוב ממה שאני מוסר אותם!

עוד מספרים התלמידים על אחד מחבריהם שהיה רגיש מאוד והיה מרבה לשתוק כי התבייש לדבר בין חברים. ר' ישראל לקח לעצמו למטרה לפתוח את הבחור ולסייע לו לשבור את הבושה, ואכן הצליח לתקשר איתו על ידי שלקח את המחברת שלו והיה כותב לו מילות הערכה, על ידי זה הבחור נפתח והחל לפרוח באופן נפלא מאוד בסייעתא דשמיא. כך היה מהלך לפי רוחו של כל תלמיד ברגש אבהי חם לפי רחשי לבו של כל אחד.

זהירותו בבן אדם לחבירו היתה מן המופלאות, עד שאמר מקורבו הרב יהודה שוורץ [שהיה מקורב אליו 31 שנה] שמעולם בכל המצבים לא ראה אותו כועס או מרים את הקול!

"הוא זכה לעבור את העולם בלי לפגוע באף אדם", הוא אומר, "ר' ישראל היה נזהר שלא לדבר רע על אף אחד, והיה לו קשה לשמוע רע על השני! אם אמרו בפניו איזושהי טענה על מישהו שלא נהג כלפיו כשורה, מצא תמיד כיצד ניתן לדון אותו לכף זכות, וחנך בביתו שזה לא טוב לדבר על אנשים אחרים בשום אופן, ובוודאי שלא לדבר פוליטיקה".

במשך שנים היה ר' ישראל היה לומד עם בניו של הרב שוורץ והיה כותב להם פתקים עם הרבה מחמאות למלמדים ולילדים בחכמה רבה, ואף היה מלווה אותם לאחר הלימוד. "בכל פעם שחפץ להודות לי הוא היה מוצא נוסח של ברכה אחר לברך אותי", מספר הרב שוורץ, "הוא היה 'מכיר טובה' גדול, והשתתף בכל השמחות היה מגיע מתחילת השמחה ועד סופה כמו אבא! וכך היה בא לכל שמחות מקורביו ותלמידיו, אף בעת שהיה כרוך במאמצים מרובים".

(מעובד מתוך מאמר שהתפרסם ע"י מערכת 'זידעו', ישיבת בית מדרש עליון)

כשראה הנהג דרך המראה את רבי יצחק שפניו כפני מלאך, מיד חבש את כובעו על ראשו, לאות כבוד. ענה ואמר הרב הוטנר לבחור שליווהו: "אינך יודע לאיזה עולם הבא זכה יהודי זה בעקבות מעשהו..." וסיפר את המעשה הבא...

הגאון רבי יחיאל צוקר, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר' - שלא נתפוס פתאום שהחיים עברו לידינו בלי שנשים לב...

"וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם" (במדבר ל"ג, ב')

ה"אור החיים" הקדוש מדייק מן הפסוקים, שמושה רבנו לא כתב את כל המסעות ביום אחד, אלא כתב כל מסע ומסע בזמנו וכל חנייה בזמנה, עד שהגיעו לערבות מואב, ואחר כך אמר לו ה' שיכתוב את כל סדר המסעות, כפי שהיו כתובים אצלו. ומאי נפקא מינה? מה זה משנה האם נכתבו כל מסע וחניה בזמנם, ואחר כך העתיקם משה רבנו, או שכתב משה רבנו את כל המסעות למפרע, בבת אחת?

ארבעים ושניים המסעות הללו הם המסעות של כל אדם בחייו, ולכן גם לאופן כתיבת המסעות יש משמעות רבה לחיים של כל יהודי ויהודי.

אין כמעט תוצאות. לא נשאר כמעט שום דבר ביד. איך זה? והרי היית פה כל כך הרבה שנים? אכן, היית כאן הרבה שנים, אבל לא השכלת לנצל את ההזדמנויות. בפסוק בתהלים (צ, יב) נאמר: "לְמִנּוֹת יָמֶינִי כִּן הוֹדַע וְנָבֵא לִבִּי חֶכְמָה". תלמד "למנות" כל יום בחיים שלך, כי אם לא תתפוס כל יום ותנצל אותו, כל הימים וכל השנים שלך יגוזו וייעלמו לעולמי עד. אם לא תכתוב כל רגע בחיים שלך, כל מסע החיים שלך ייקרא בנשימה אחת, כי אתה תצא, חלילה וחס, בעירום ובעריה מהעולם הזה.

רק אם תלמד לקחת כל פרק זמן ו"לכתוב" אותו - לבדוק אותו ולבחון אותו, אתה תוכל לתקן את מה שצריך תיקון, ולהתקדם ולעלות.

"לשרוף" או לאסוף אוצרות

לפני שלושים שנה התיישבו ראשוני המתיישבים ברובע החרדי החדש באשדוד - רובע ז', מספר עסקנים ישבו ודנו על דרכי יעול למקום והחליטו לזמן את הציבור הראשוני לאסיפה ברחובה של עיר, כל אחד בתורו העלה דברים החשובים למקום, ואני הקטן עוררתי על עניין שמירת השבת, לבא בדרישה ברורה וחד משמעית שברובע החדש שמוקם לציבור החרדי, יקפידו על סגירת כל הכבישים בשבת.

את ארבעים ושניים המסעות עברו ישראל במשך ארבעים שנה. מיליוני אנשים, נשים וטף נדדו ממקום למקום, במדבר, בלי ישוב של קבע ובלי שום תנאי מחיה טבעיים. הרבה הרפתקאות, שונות ומשונות, עברו עליהם במשך אותן ארבעים שנה.

תקופה של ארבעים שנה היא תקופה ארוכה מאוד, בערך חמישים אחוז מהחיים שלנו. ואת כל המסעות האלו, שהתרחשו בכל השנים הארוכות הללו, אנחנו קוראים במהירות, בקושי מספיקים אפילו לנשום באמצע - ויסעו מפה ויחנו פה, ויסעו ויחנו, ויסעו... יש גם קהילות, שבהן נוהגים לקרוא את המסעות בניגון מיוחד, בנשימה אחת ממש.

כשאנחנו קוראים את המסעות כך, נשמע כאילו כל ההתרחשויות הגדולות, שהתרחשו בכל השנים הללו - הכל קרה בחצי דקה, כהרף עין. ולימוד גדול וחשוב יש לנו מכאן למסעות שלנו:

יום אחד, בגיל שמונים-תשעים, אדם יזכר שהוא צריך לכתוב את מסע החיים שלו. הוא הרי לא בא לכאן סתם ככה. יש לו שליחות חשובה ויש לו תכלית. הוא מתחיל לכתוב את מגילת החיים שלו, מה עשה ומה פעל כאן בעולם, אבל אז נוקש המלאך הממונה על הדלת ואומר לו: 'נו, הגיע הזמן, צריכים לעבור כתובת!...' פותחים את רשימות המסע, וזה נראה בערך כך: אכלתי, ישנתי, נסעתי, עבדתי, ישנתי, אכלתי, עבדתי...

כן, אבל מה התוצאות? מה יש לך ביד מכל ה"מסעות" שלך?

כדור הארץ הוא גדול מאוד, אבל ביחס לשמש הוא מזערי. המסה של השמש גדולה פי שלוש מאות אלף ממסת כדור הארץ, והנפח של השמש גדול פי מיליון מנפח כדור הארץ!

יום עובר. שים לב, עבר עוד חודש, עברה עוד שנה!
אנחנו אומרים בתפילת ראש חודש: "ראשי חדשים לעמך נתת זמן
כפרה לכל תולדותם". איך ראש חודש הוא "זמן כפרה"?
ראש חודש מעורר את האדם: הנה, חודש שלם הסתיים, חודש חדש
מתחיל. אני עוצר ממרוץ החיים כדי לעשות חשבון נפש, לבחון מה
עשיתי עם החודש הזה. אני בודק ומפשפש במעשים. אני בוחן את
הטעויות, את הנפילות וה"פספוסים", כדי ללמוד מה אני צריך ויכול
לשפר לקראת החודש החדש שמתחיל עכשיו.
"זמן כפרה לכל תולדותם" הוא המתנה הגדולה ביותר בעולם, כדי
שלא נתגלגל סתם כך, ולא נגלה בסוף הדרך שנשארנו ריקניים
ונכלמים.
פרשת מסעי נקראת, כידוע, בחודש אב. בשם האר"י ז"ל מובא,
שבראש חודש אב יש לכוון את הצירוף הקדוש של שם הוי"ה היוצא
מראשי תיבות של הפסוק (דברים כז, ט): "הסכת ושמע ישראל,
היום הזה נהיית לעם".
זה המסר של חודש אב: 'הסכת ושמע ישראל, היום!' היום, עכשיו,
הרגע - תחזור בתשובה. אל תשאיר את חשבון הנפש רק לערב יום
הכיפורים.

"לפקוח את העיניים" בבוקרו של יום

כל אדם, בכל דרגה ובכל מצב, יכול להשיג אוצרות.
באחד מימי חמישי רציתי לעלות במעלית בבניין ביתי, ובדיק נעצר
לידי משלוחן של חנות פיצה עם כמה מגשים. הוא פתח איזשהו

למחרת קבלתי טלפון על הקו היה הגאון רבי נפתלי כץ זצ"ל,
תלמיד חכם וירא ה' שחיתן ילדים ומכר את דירתו בבני ברק, כדי
לממן בתמורתה רכישה של מספר דירות כהכנה לנישואי ילדיו, וכך
להמשיך לשקוד על דלתי התורה והעבודה.

רבי נפתלי ביקש שאעלה לביתו, כמובן שעשיתי זאת במרוצה,
משעליתי נעמד על מקומו וזעק לעברי
"אני עוזב היום את העיר, אסור להישאר כאן רגע אחד!"

למתייתי מה עלה בדעתו כן? אמר לי שמעת על מה דברו כאן
למטה אתמול בלילה? דברו על "תרבות הפנאי", מאיפה הם מכירים
מושגים כאלו, ליהודי יש פנאי? מתי היה ליהודי פנאי? גבר בכל רגע
של פנאי יש לו גמרא, יש לו ספר מוסר או חסידות, אשה עסוקה
בביתה, ואם יש פנאי שמחה היא לעבור על ה'צאנה וראנה', מה
פירוש פנאי???

עלינו לדעת שיתבעו כל אחד ואחד: מה עשית עם החיים שלך?
ולעומת היצר הרע הגדול שמתרבה מאוד בימינו ונקרא 'ביטול זמן',
נפתחות בפנינו, דווקא בימינו, הרבה אפשרויות לניצול הזמן לטובה.
אם אדם הוא מאלה שנוסעים הרבה בדרכים, יש לו היום את מוקד
השיעורים של 'דרשו' או 'קול הלשון' - אפשר לשמוע שיעורים
ושיחות, ולנצל דקות ושעות יקרות, שלולא כן היו הולכות לריק.
בזמנים של עייפות, כשקשה לאדם להתרכז בשיעורי גמרא, אפשר
להתחזק בשיעורים של אמונה וחיזוק בענייני עבודת ה'.
אפשר לנצל את הזמן להשיג אוצרות נצח, ואפשר ח"ו "לשרוף"
אותו, ולהישאר עם לא כלום.

הלימוד מהמאורות שברקיע

ראיתי אמירה מאד מעניינת של רבי אביגדור מילר זצ"ל: כבר
בתחילת הבריאה מעוררים אותנו חזק לנושא של חשיבות הזמן.
כיצד?

על בריאת היום הרביעי נאמר (בראשית א, יד): "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
יְהִי מְאֹרֶת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיָּם וּבֵין הַלָּאָה, וְהָיָה לְאֹתָהּ
וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים".

כדור הארץ הוא גדול מאוד, אבל ביחס לשמש הוא מזערי. המסה
של השמש גדולה פי שלוש מאות אלף ממסת כדור הארץ, והנפח
של השמש גדול פי מיליון מנפח כדור הארץ!

בזמנים של עייפות, כשקשה לאדם להתרכז בשיעורי גמרא, אפשר
להתחזק בשיעורים של אמונה וחיזוק בענייני עבודת ה'.
אפשר לנצל את הזמן להשיג אוצרות נצח, ואפשר ח"ו "לשרוף"
אותו, ולהישאר עם לא כלום.

המאורות שברקיע השמים מזכירים ומעוררים אותנו: שים לב, עוד

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

תיק קטן שהיה לו, הוציא כיפה, שם על הראש ובא להיכנס איתי למעלית. אמרתי לו: "תשמע, אם לא היה לך עכשיו מגש ביד, הייתי רוצה לתת לך נשיקה, כי אתה מכבד אנשים. איך אתה מכבד? הנה, כשאתה מגיע לציבור חרדי, אתה עולה עם כיפה. ותדע לך, שלא אני נותן לך נשיקה, אלא אלוקים נותן לך נשיקה על זה שאתה מכבד אנשים, אתה מכבד יהודים, אתה מכבד את היהדות!"

הוא הביט בי בפרצוף מופתע לגמרי ולא ידע מה להגיד. אז המשכתי: "אני אומר לך, אם אתה בן אדם כזה, שידע להתחשב ויודע לחשוב, אני רוצה לתת לך עצה טובה. אתה מרוויח כמה שקלים כשאתה מחלק פיצה, אבל אתה יכול להרוויח משהו הרבה יותר גדול על הדרך, ובפרט היום, ביום חמישי. מסתבר, שהגברת שאתה מביא לה את המשלוח, הזמינה פיצה בגלל שהיא ניקתה היום לשבת ולא הספיקה להכין לילדים ארוחת צהרים. תראה מה שאתה עושה כאן - אתה עוזר לאשה יהודייה, שתוכל לתת לילדים שלה אוכל שהם אוהבים, גם אם היא לא בישלה. וחוף מזה, הילדים בטח מאוד שמחים, כי הם היו רוצים פיצה בכל מקרה... אז תחשוב איזו שמחה אתה מביא כעת למשפחה שלמה!"

הוא קיבל את הדברים. חיך חיוך גדול ושמח. כן, הוא יכול סתם לעבוד בלי שום מחשבה, ויש לו עשרה שקלים על המשלוח, והוא יכול להתכוון לעשות טוב ויש לו שכר נצחי על אותו משלוח פשוט וסתמי כביכול.

פעולה קטנה ובה זוכה האדם להיות מכבד תורה

מאיפה לקחתי את הדברים:

מרון הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל הוזמן לברית אצל תלמיד. אחד מתלמידיו הזמין מונית ונסע יחד עימו, וכשנכנסו לרכב ראו בפתקית את שם הנהג והבינו שיהודי הוא. בארה"ב לא יושבים ליד נהג המונית, בדרך כלל גם יש מחיצת זכוכית המבדילה בין הנהג לנוסעים היושבים במושב האחורי, כשראה הנהג דרך המראה את רבי יצחק

שפניו כפני מלאך, מיד חבש את כובעו על ראשו, לאות כבוד. ענה ואמר הרב הוטנר לבחור שליווהו: "אינך יודע לאיזה עולם הבא זכה יהודי זה בעקבות מעשהו..." לתמיחה הבחור מה כבר עשה הנהג שמגיע לו שכר גדול בשמים? סיפר לו רבי יצחק את המעשה הבא: האדמו"ר הזקן מגור בעל החידושי הרי"ם זי"ע היה נוהג בכל בוקר לטבול במקווה הרחוק מביתו מרחק של מהלך ארבע דקות, אך הוא הקיף סביב סביב והיה הולך דרך של למעלה מעשרים דקות! תמה הגבאי מאוד על מנהגו אך לא העז לשאול אותו על כך, עד שיום אחד לא יכול היה עוד להתאפק ושאלו מדוע מאריך הוא את הדרך. אמר לו הרבי, כי בדרך הארוכה יש שוק בו עובדת קבוצת יהודים שאינם יודעים קרא וכתוב. ליהודים הללו אין כל ידע ביהדות, הם לא לומדים תורה ולא מקיימים שום מצוה. "כשאני מתקרב לעבר השוק", סיפר האדמו"ר, אני מזהה מרחוק שהם כבר אומרים זה לזה: 'ר' איצ'א מאיר מגיע', וכשאני כבר קרוב למקום מושבם הם נעמדים בפני, וכשאני ממש עובר על ידם הם מנידים ראשם בכבוד לעברי ומברכים אותי ב'בוקר טוב'. זוכים הם בכל יום לייקר את התורה ונוהגים כבוד בתלמיד חכם, בזכות כך יזכו הם לחיי עולם הבא."

"מבין אתה", הסביר רבי יצחק הוטנר לתלמידו, "היהודי הזה, נהג המונית, אשר הניח כובע לראשו כדי לבטא הערכה וכבוד לתורה, עברו נחשב המעשה הזה לגדול מאוד מאוד, וכבר קבעו חכמינו כי כבוד תורה עדיף מלימוד תורה (מגילה ג') ובזה שאדם מייקר את התורה הוא קונה לו זכות לחיי עולם הבא.

למדנו איפוא מה כוחה העצום של מצווה קטנה, הקונה שביתה בלב מקיימה, ומשרישה בו יקרא דאורייתא.

יהודי יכול לנצל כל יום, כל שעה וכל דקה, לעבודת הבורא, אם הוא "יברך בתורה תחילה" - אם יפקח עיניים מיד בבוקר, וישכיל להסתכל על העולם ועל המציאות במבט אמיתי של אמונה.

בואו נעצור עכשיו, הרגע. נפקח את העיניים, נתבונן ונחפשה דרכינו, ומבעוד מועד נשובה אל ה'.

מתכוננים לשבת יחד עם:
ר' חיליש גולדברג
ור' יעקב אשר גרין
כל שבוע בקו השבת של 'דרשו'
077-2222-666

אחסידישער
שבת

האיש עלה על הבמה והחל לחקות את תפילותיו ואת דרשותיו של האדמו"ר, לפתע נחרד הבדחן לגלות שהרבי יושב ובוכה...

ההשתקקות הרוח לקיום המצוות, נובעת מתחושת ההתחדשות בתורה ובמצוותיה

הרב בנימין בירנצוויג

"וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִם וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר סִינִי" (במדבר ל"ג, ט"ו)

הקשה מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל: כאשר בפרשת השבוע פרשת מסעי, כשמתארת התורה את כל מסעות בני ישראל במדבר, בכל מקום שארע לישראל מאורע, היא מזכירה זאת, מי מריבה, קברות התאווה ועוד. והנה דבר פלא! כשהתורה מזכירה את בואם למדבר סיני, לא מזכירה היא את המאורע הגדול ביותר שהיה לעם ישראל וממנו אבן ויסוד להיותם לעם, מעמד הר סיני! היתכן? ומבאר ר' משה זצ"ל יסוד נכבד מאד: אם התורה היתה מזכירה את עובדת קיום מעמד הר סיני כחלק ממאורעות שקרו במסעות בני ישראל, א"כ מאורע זה היה נרשם כעוד אירוע היסטורי שהיה לעם ישראל, וכחוליה נוספת בשרשרת אירועים היסטוריים שקרו שמציינים את קיומם לבל נשכחם. אבל עצם קיום האירועים בזמנם, לא מחייבים לעתיד כלום.

זה מה שהתורה באה לומר לנו בכך שהיא מתעלמת ממתן תורה בפרשתנו - קבלת התורה הוא לא אירוע היסטורי שמזיכרנו אנו שואבים את קיומנו עד היום הזה...

קבלת התורה הוא אירוע המתחדש כל יום ויום, הוא אירוע שמתהווה בכל יום לכל אחד ואחד, וקיומנו הוא מעצם התחדשותו - בכל יום יהיו בעינינו כחדשים! הרוחניות אינה תחת מגבלת זמן ויחס, אלא היא נצח נצחים המתחדש ומחייב בכל יום מחדש.

זה יסוד קיומנו והצלחתנו, שלא מתייחסים לקבלת התורה כרגע שיא שהיה בעבר ותוצאותיו ממשיכות לפעול, אלא כשיא שממשיך להצמיח שיאים חדשים בכל יום ויום.

תפקידנו להמשיך ולעמול ולהתייגע בתורה, כאילו מעמד נתינתה קרה היום, וקורה מחר וכן הלאה! זה סוד קיומנו כעם שמורשתו אינה נחלשת בעבור השנים והזמנים, אלא מתחדשת ומתחזקת בכל יום תמיד!

תפילין כל החיים

המחשה נפלאה כיצד נוכל לסגל לעצמנו הנהגה תמידית זו, שהתורה חייבת להיות עם חיות תמידית יום יום, וכן בכל המצוות יסוד קיומם הוא עשייתם בחיות והתפעלות תמידית כאילו נתנו היום, קבלנו מדרשה שנשא הגאון רבי אריה לוי זצ"ל שהיה בארץ בזמן ששלטו כאן הבריטים, והיתה מלחמה עקובה מדם בינם לבין ארגוני המחתרות היהודים שהיו בארץ. רבי אריה לוי בצדקותו היה נוסע באופן קבוע לבתי כלא של השלטונות הבריטים בהם נאסרו

אסירי המחתרות היהודים, שהוחזקו בתנאים מחפירים וקשים מנשא. את כל כולו נתן רבי אריה זצ"ל לדבר בפני תלמידים העומדים לפני בר מצווה בבי"ס הממלכתי 'גימנסיה הרצליה' בתל אביב, וסיפר להם אודות המפגש האחרון שהיה לו בבית הכלא של הבריטים עם שני נידונים למוות מאסירי המחתרות הי"ד. הוא סיפר שהוא הגיע לבקרה, והביא להם תפילין כדי שיזכו להניחם, הם מאוד התרגשו ובכו בכי גדול על שזו הפעם האחרונה בחייהם שיניחו תפילין. הם לא יכלו להיפרד מהתפילין והצמידו אותן לליבם ונישקו אותן ללא הרף. אמר רבי אריה לוי לקהל שומעיו, עמדת שם מהצד ובראותי מחזה מרטיט זה חשבתי לעצמי, וכי רק בפעם האחרונה שמניחים תפילין צריכים להתרגש ולבכות?

הרי מי שכל החיים עומדים לפניו והקב"ה משפיע עליו ללא הרף חן וחסד ורחמים ויש לו את האפשרות לקיים בכל יום ויום מצות תפילין, הרי ברור שלאדם כזה ראוי להתרגש ולהודות להשי"ת בכל כוחו וככל רמ"ח איבריו ושש"ה גידיו!

כמה עלינו להודות להקב"ה שנתן לנו חיים של תורה, כמה אנו צריכים לשמוח כל יום שאנחנו זוכים ללמוד תורת חיים, וכשחושבים כך, הרי הלימוד הוא חי וחדש כל יום כאילו הוא מתנה מופלאה שנתנה באותו יום! רק ככה התורה חיה ומשתמרת בקרבנו ונותנת לנו חיים! (אור דניאל ויקרא).

בכיו של הרבי

כך זה בכל מצות ה' אם לא מחדשים ברוחנו התפעלות יום יום הרי

המשך בעמוד 25

בסופו של דבר הגיע רגע השבירה. חשבתי, אולי זה באמת לא מתאים עבורי. אצטרף להיפרד מהרעיון ומהחלום. ואז הגיע המכתב מ'דרשו'

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים נבחני 'דרשו'

לתועלת הלומדים והקוראים. מתי התחלתם בלימוד הדף היומי ומתי החלטתם להצטרף למבחני 'דרשו'?

היה זה כאמור במכתב במחזור הקדם ב'דף היומי'. כן, נזכר ר' אפרים בדף המדויק. אחזו אז בלימוד מסכת שבועות דף ל. למדתי והשקעתי בכולל בלימוד הלכות שחיטה ובשר וחלב. כך שהרעיון להצטרף ולשנן את כל מסכת חולין די משך אותי. אחרי ההתלהבות הגעתי למסקנה - 'ברוך אומר ועושה'. הצטרפתי ללימוד הדף היומי.

כמובן, ידעתי שכדי להצליח, שווה וכדאי להצטרף למסגרת המדרבנת להשקיע בלימוד בקביעות לצד תוספת שינון וחזרות לזכות להבנת הלימוד וכן לידיעה ברורה שיעמוד לזיכרון. כך הגעתי לדרשו.

אך לצערי, כמה שנסייתי להצטרף ולהרגיש שאני במסגרת מחייבת, הדבר לא עלה ביד. כללי המסגרת הרציניים כוללים ששה חודשי בחינה בהצלחה כדי להצטרף, ורק אז זוכים להיכלל כחבר 'דרשו' הזכאי לקבלת מלגה. אצלי היה ממש 'מעשה יצר', פעם לא קבלתי ציון מספק, פעם במסכת עבודה זרה דילגתי בטעות על מבחן. כך מצאתי עצמי מסתרך מאחור, עיני רואות נבחנים מאושרים ההולכים ומתקדמים, ואני צופה מהצד.

בסופו של דבר הגיע רגע השבירה. חשבתי, אולי זה באמת לא מתאים עבורי. אצטרף להיפרד מהרעיון ומהחלום. ואז הגיע המכתב מ'דרשו'.

אני זוכר, מתלהב הרב כהן, איך פתחתי את המכתב והרגשתי שקבלתי קריצה משמים. במכתב היה כתוב שחור או כחול על גבי

הרה"ח ר' אהרן כהן

הפקס במשרדי 'דרשו' מורגל בקבלת מכתבים נרגשים ומעריכים. אבל המכתב הספציפי הזה, הגיע בדיוק בזמן.

בימים אלו שוררת כידוע אווירת התחדשות בקרב שוחרי התורה בארץ ישראל וברחבי העולם, עם התחלת לימוד מסכת פסחים בתוכנית 'עמוד היומי'. התעוררות מיוחדת ניכרת בציבור הלומדים הוותיקים לצד החדשים להצטרפות למסגרת המבחנים החודשיים עם היוודע הבשורה המשמחת מבית 'דרשו' על פתיחת השערים להצטרפות מהירה לקבלת המלגות במסגרת התוכנית, דבר המוסיף זירו ודרבון לקבל על עצמם 'עול תורה', בהוספת סדרי שינון וחזרות. על ידי כך זוכים הלומדים להיות חברים בלגיונו של מלך, נבחני 'דרשו' הזוכים לקנות את תלמודם בידם.

לפני שנעבור לשיחה המיוחדת עם כותב המכתב הרה"ג ר' אפרים כהן שליט"א - שיחה נעימה ומיוחדת שבוודאי תגרום לרבים וטובים לצעוד בעקבותיו ולזכות גם הם, נביא כאן את המכתב ככתבו וכלשונו:

לכבוד רבני וראשי הארגון הנפלא דרשו.

ב"ה ביום אסרו חג שבועות תשפ"ה ערכתי סיום הש"ס. סיום זה נזקף באופן מלא לזכות ארגונכם המיוחד, כאשר המבחנים החודשיים הם אלו שהחזיקו את המסגרת של הלימוד שאליו היה הכרח להספיק ללמוד ולשנן.

אל תוכנית המבחנים הצטרפתי במחזור הקודם ובמשך תקופה ממושכת ניסיתי להיכנס ולהשתלב בתוכנית אך לא צלחתי את סך המבחנים הנדרשים ולקראת סוף מסכת 'מנחות' כבר חשבתי בדעתי לסגת ולפרוש מהתכנית.

אלא שאז קיבלתי ממכם מכתב, אשר בו הודעתם שלרגל תחילת לימוד מסכת חולין התכנית נפתחת וכל המעוניין יוכל להצטרף. זה נתן לי התעוררות מחודשת וחיוזק רב להיכנס וב"ה מאז לא היה אפילו מבחן אחד שהפסדתי.

וגם אם באי אלו חודשים לא הייתי מוכן מספיק עם כל זה התעקשתי והמשכתי לשמור על הרצף ולהיבחן בלי לפספס אפילו פעם אחת. ובזכות זה אכן כעת גמרתי את לימוד הש"ס.

וכך שבפה מלא ובלי פקפוק ניתן לומר שסיום זה נזקף רק מחמתכם, ואשר על כן באתי בשורות ספורות אלו להכיר לכם טובה ולהודות מעומקא דליבא על ה'מחייב' הנפלא אשר יצרתם. ויה"ר שתמשיכו הלאה להפיץ תורה ולהגדילה אכי"ר. אפרים כהן. ב"ב, רח' הרב פוברסקי... טל.... מספר קוד....

ועכשיו ניגש לשיחה עצמה:

"קבלתי אדרנלין מחודש, בשיא המרץ הוספתי לשנן ולחזור על הדפים, כך זכיתי ומילאתי את המבחן ברוב הצלחה, ומאז ברוך השם אני בפנים"

כל הש"ס. היה פעם, הוא מחדד, שהייתי בטוח שאני לא יעבור את ה-50%, אך אף על פי כן ניגשתי והשתתפתי במבחן. למעשה היה לי קצת יותר... אך זה הרעיון וזה העיקרון.

מה אתה ממליץ לחבריך או מכריך?

הרבה פעמים ואולי אפילו רוב פעמים, אנשים מפחדים להתחיל שמא ייכשלו ולא יצליחו כפי שאיפתם. כאן כדאי להיזכר בדברי ה'חובת הלבבות' היכולים לסייע ולכוון כל יהודי באשר הוא "מן הזהירות שלא תזהר מדי..." משפט נוקב זה סייע לי רבות. וכך גם אסיים בהצעה והמלצה לחברי ומכרי לכלל הקוראים החשובים; קודם כל הצטרפו למסגרת.

אני בטוח שתצליחו הרבה יותר משאתם חושבים. אף אם קורה ומתיישים למבחן ומרגישים תסכול פנימי ההולך ומתפשט ברחבי הגוף והנפש. אין לנו אלא לזכור, זהו הדרך שבסוף תוביל אותך להצלחה.

לא נשאר לנו אלא לסיים בקריאה של חיבה לכל לומדי ה'עמוד היומי' בפרט, ולכלל לומדי שאר הלימודים והמסגרות, נצלו את אוירת ההתחדשות והצטרפו לגיונו של מלך נבחנו 'דרשו' ותזכו גם אתם ללמוד ולסיים ולדעת את כל הש"ס ברוב אושר וסיפוק.

לשליחת תגובות לכותב המאמר, או לשתף בטיפים וראיונות לצד דרכי הצלחה כתבו ל: a0533185209@gmail.com

לבן; "לרגל תחילת לימוד מסכת חולין התכנית נפתחת וכל המעוניין יוכל להצטרף".

קבלתי אדרנלין מחודש, בשיא המרץ הוספתי לשנן ולחזור על הדפים, כך זכיתי ומילאתי את המבחן ברוב הצלחה, ומאז ברוך השם אני בפנים. החיוך שלו כשהוא משחזר בזכרוננו את הרגעים המיוחדים הללו, מורגש היטב גם דרך הטלפון.

מהו סדר לימודך בכל חודש?

אני חייב להקדים, מבקש הרב כהן לחדד. רוב הלומדים הטוב בשבילים הוא, סדר לימוד יומי קבוע, לזה מוסיפים סדרי שינון וחזרות. לי אישית זה לא מתאים. אך היות וכאמור הרגשתי שבכדי להצליח אני חייב מסגרת. קבעתי לעצמי שאני מתקדם בצורה 'גמישה', אבל בתוך מסגרת.

כלומר, יש מסגרת חודשית של מבחן 'דרשו' האומר וקובע; בחודש זה עלי ללמוד ולדעת דפים אלו. לצד זה, מתחילת החודש אני משקיע ללמוד ולדעת את החומר הקבוע במסגרת. פעם למדתי ארבע דפים ביום, למחרת שיננתי את הדפים וכדומה, הכל לפי סדר הלימוד האישי שלי בכפוף למסגרת החודשית.

למעשה, הוא חוזר לשאלתנו ומשיב בנעימות, כמובן, אני משתדל ללמוד את הדף כמה שיותר ברור ומבואר. כן, הרגלתי את עצמי להוסיף ולציין בשולי הגמרא את הדינים והנקודות העולים לי ממהלך הסוגיא. אחרי השינון והחזרות לידיעת הדפים על בוריים, לפני המבחן בחזרה האחרונה אני מוסיף ומשנן את הנקודות הכתובות ומצוינות בשולי הגמרא, דבר המסייע מאוד לסיכום וזיכרון הלימוד. זכיתי כעת, מסכם הרב כהן ברגש יהודי, לצד סיום לימוד והמבחנים על הש"ס, ציינתי שלב מרגש של סיום כתיבת נקודות ודינים על כל הש"ס המעטרים בחן את כרכי הגמרא האישים. דבר המוסיף חשק והנאה לשנן ולחזור על הדפים בעוד מחזור מוצלח ופורה בסייעתא דשמיא.

מהו סוד ההצלחה לזכות לעבור מחזור שלם של מבחנים חודשיים על כל הש"ס?

הודו לשם, מתרגש הרב כהן. אישית לא חלמתי עד כמה המסגרת של 'דרשו' תעזור לי להצליח ללמוד ולדעת. לאחרונה, לפני הסיום, הוא משתף, שחזרתי לעצמי מה היה בשבע השנים האחרונות, חוץ מהקורונה והמלחמה שעבר על כולנו בני ישראל. עברתי דירה ועוד פרויקטים ותקופות כמו כל יהודי, אך ברוך השם בזכות העיקרון הפשוט; מסגרת זו מסגרת.

בבחינת מתוך שלא לשמה בא לשמה, זכיתי וסיימתי כעת את לימוד

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי', ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

הלך להתייעץ עם זוגתו, חזר ואמר ל"מאור עינים", ששוחח עם זוגתו על כך, ועלה בדעתה רעיון נפלא, שהקב"ה ישלח את המשיח ויקח לירושלים את כל הקוזקים שעושים לנו צרות, ואנחנו נמשיך לשבת כאן על האדמה לבטח...

אב"ד סאנטוב הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן, על ציפייה לגאולה בימי המצרים

ואילו הבן יושב בביתו רגוע ושלו, בו בזמן שהאב הולך כאשר תרמילו על כתפו, נע ונד מעיר לעיר וממקום למקום, האם יתכן שהבן יוכל לילך ללון על משכבו ואפילו לילה אחת, וכי יוכל הבן לאכול ולשתות, וכי יערב לו אכול ושתו. הרי הוא יהפוך שמים וארץ ויעשה כל טעדי שבעולם להשיב את אביו אל מקומו ולבנות את ביתו, ואפילו אם זה הבן שונא את אביו, או שהבן הוא אדם רע לב וקל דעת, הרי כשחושב ומתבונן מה עובר כעת על אביו, הרי היה מתהפך על משכבו ולא היה מוצא מנוח לנפשו - היתכן כזאת שאביו מולידו נמצא בגלות בבגדים קרועים נע ונד, ולו עצמו לא חסר כלום, וישוב במנוחה ובשלווה.

אבינו נמצא בגלות!

שכינתא בגלותא! הרי אבינו מלכנו נמצא בגלות, ביתו חרב והיכלו נשרף, האם אנו ישנים עכ"פ בימים אלו עשרה רגעים פחות מכאב לב ודאבון נפש - זהו סיבת החורבן בימינו, וזהו הסיבה שעדיין לא נבנה בית המקדש, כי לא איכפת לנו ולא דואב ליבנו ולא חשכו עינינו על כך.

וסיפר הרה"ק בעל לב שמחה" מגור זצ"ל: פעם בעת נסיעתו של אבי (הרה"ק בעל "אמרי אמת" זצ"ל), שמעתי ש"החפץ חיים" זצ"ל פונה אליו בדרך ושואל אותו, על מה שאנו אומרים בתפילת שמונה עשרה בתפילת מודים "כי מחכים אנחנו לך", האם באמת כך הוא המצב, האם באמת אנו מחכים, הלא צריך להרגיש שחסר ולהשתוקק לכך.

והוסיף בעל "לב שמחה" זצ"ל ואמר, החפץ חיים הרים את כפות ידיו למעלה וחזר על השאלה "האמנם מחכים..."

הבה ונחשוב חשבוננו של עולם באמת לאמיתו, האם אנו באמת מחכים ומצפים לגאולה השלימה? אומרים אנו "אחכה לו בכל יום שיבוא", האם זה אכן כך? האם אנו אכן מחכים מצפים ומשתוקקים לגאולה? דיינו אם נחשב חשבוננו של עולם, האם שפכנו תפילות בקשות ותחנונים מעומק הלב שנוכה כבר לסיום הגלות לבנין הבית ולביאת משיח צדקנו? עד כמה באמת כואב ודואב ליבנו על כך שעדיין עבר קציר כלה קיץ ועדיין בן דוד לא בא! - ואפילו בימי בין המצרים שמיוחדים המה לך, כמה אנו משתוקקים ומיחלים לראות בישועת ה', שמהרה יבנה בית המקדש - כמה געגועים יש לנו לביאת המשיח! האם אנו כולנו תקווה וצפיה לישועה, ודואבים ודואגים מדוע עדיין בן ישי לא בא?!

לו יצויר שעכשיו שומעים אנו קול שופרו של משיח המהדהד על ראשי ההרים, ומלך המשיח עומד על גג בית המקדש ומכריז לאמור "ענווים הגיע זמן גאולתכם". כמה יהודים היו מתמלאים באושר ושמחה עד אין קץ, ושמחים וצוהלים ואומרים "זה היום שקוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו", ופיהם מתמלא שבח ושירה לבורא עולמים רם על כל רמים שבשפלנו זכר לנו, והנה הוא פורק אותנו מצרינו כי לעולם חסדו. או שמא ושמא רבים היו חושבים, האם זה כדאי לעזוב עכשיו הכל ולנסוע כעת לארץ ישראל, אולי בזמן מאוחר יותר, אולי אחרי החופש הגדול, אולי עוד חודש חודשים או שנה שנתיים...

הלא זה הוא חורבן בית המקדש בימינו! שפשוט איננו מצפים באמת, ואיננו משתוקקים ומחכים להרמת קרן משיחך והרמת קרן ישראל עמך, ואולי לכן לא נבנה בימינו.

הרי אין דבר העומד בפני הרצון, וכיוון שלנו חסר ברצון הפנימי, לכן עדיין לא זכינו לגאולה, כי אם היינו רוצים ומשתוקקים באמת, אז וודאי ללא שום ספק, בורא העולם לא היה מעכב את גאולתנו ואת פדות נפשנו, והיה שולח לנו את משיח צדקנו שיבוא לגאלנו, היהודים בעצמם מונעים את עצמם להגיע לסוף וקץ לצרותנו, ולתחילה וראש לפדיון נפשנו, ובמו ידיהם דוחים שוב ושוב את בנין בית המקדש, כיוון שאין אנו מצפים ומחכים לו באמת.

הרי שכינתא בגלותא - גיוואלד! - ולמה אין אנו מתאווים מצפים ומשתוקקים לגאולה, ולמה אין אנו כואבים ודואבים על צער השכינה שהיא בגלות? מי יכול להאמין מציאות כזאת? הבה נתאר לעצמנו על אחד ששמע שאביו מולידו נאלץ לצאת לגלות, ולא רק זאת, אלא אף גם זאת שבית אביו נשרף ונחרב, והפך לעיי חרבות,

וכשנתבונן באמת הרי אנו דומים לאותם בורים ועמי ארצות שהיו בשנים קדמוניות, שלא ידעו ולא הבינו מימונם לשמאלם מהו הגלות ומהו הגאולה ומה זה משיח.

שייקה את הקוזקים

וכמו המעשה הידוע, על הרה"ק בעל "מאור עינים" זי"ע שהלך בדרך והגיע לאכסניה אחת, בעל האכסניה שהיה יהודי פשוט ותמים, נתן לו חדר ללון, ויהי באמצע הלילה שומע בעל האכסניה בכיות עצומות מחדרו של בעל ה"מאור עינים", חשב הלה אולי האורח לא מרוצה מהחדר, שואל את זוגתו, האם שמו לו מצעים כרים וכסתות נקיים, האם נתנו לו לאכול טרם הלך לישון, ענתה לו שהכל נתנו לו, סעודה לאכול, כרים וכסתות נקיים, ומגבות נקיות, נכנס בעל האכסניה אל תוך החדר, ורואה את בעל ה"מאור עינים" כשהוא יושב על שרפרף נמוך ובוכה בכי תמרורים, שאלו בעל האכסניה לפשר הבכייה, האם חסר לו דבר או שמא כואב לו משהו.

ה"מאור עינים" שראה מולו יהודי פשוט בתכלית, הרגיעו וענה לו שאין הסיבה תלויה בו כי האכסניה היא נפלאה, וברוך ה' אני חש בטוב, רק בכיתי על חורבן בית המקדש, וביקשתי והפצרתי בתפילה על ביאת המשיח שיבוא לגאלינו, בעל האכסניה כלל לא הבין על מה ה"מאור עינים" מדבר, ועל מה הוא שח.

והסביר לו ה"מאור עינים" באריכות ובטוב טעם ודעת לפי הבנתו הדלה של אותו בעל האכסניה, שפעם היה לנו בית המקדש ושם הקריבו קרבנות והיה לנו כהן גדול, וכל העמים יראו ופחדו מבני ישראל, ועכשיו בעוונותינו הרבים נחרב ונשרף בית המקדש, וגלינו מארצנו לבין הגויים, ואנו ככבשה אחת בין שבעים זאבים הרוצים לבלענו חיים, ואנו סובלים צרה יגון ואנחה מהקוזקים הרשעים, לכן מתפללים אנו בחצות לילה לפני מלך א-ל רם ונישא שישלח לנו את משיח צדקנו, וניפדה מכל הגלויות, ונעלה לירושלים ברננה.

אמר לו בעל האכסניה: אמנם סובל אני גם לעיתים מהקוזקים הרשעים, אך אלך ואשאל את זוגתי מה דעתה על כך, לעיזוב את כל האכסניה עם כל הצאן ולעלות לארץ ישראל, לירושלים עיר הקודש, ולהיפטר מכל הקוזקים הרשעים. הלך להתייעץ עם זוגתו, חזר ואמר ל"מאור עינים", ששוחח עם זוגתו על כך, ועלה בדעתה רעיון נפלא, שהקב"ה ישלח את המשיח ויקח לירושלים את כל הקוזקים שעושים לנו צרות, ואנחנו נמשיך לשבת כאן על האדמה לבטח...

לבטל את הגזירה

כעין זה מסופר שהיה פעם בור ועם הארץ אחד, שהלך לשמוע דרשה מדרשן שהגיע לעירו, וכשחזר הביתה שאלה אותו אשתו מה אמר אותו בעל דרשן, ענה לה שאמר שעוד יגיע פעם זמן, שיבוא אחד שנקרא "משיח", ויאסוף את כל היהודים מכל קצוות תבל, אנשים נשים וטף, ונארוז את כל חפצינו, ונצטרך לילך ולנסוע לארץ ישראל ושם נישאר לעולם ועד, אמרה לו האשה, אל תחשוש מאומה והסר דאגה מלבך, הלא יש לנו רבי גדול שאנו מסתופפים בצילו, וידוע הוא כבעל מופת גדול שביטל כבר כמה וכמה גזירות

כעבור זמן מה שלח לו הבן מכתב חזרה לאביו, המלך נתמלא שמחה בראותו שבנו שולח לו מכתב בחזרה, פתח המלך המכתב וקורא את הנכתב בו, ומתחיל לבכות בכי תמרורים...

רעות, ובעזרת ה' הוא יבטל גם את הגזירה הזאת שנקראת משיח... נעים זמירות ישראל דוד המלך אומר בתהילותיו (תהלים כב, ב): רחוק מישועתי דברי שאגתי, ובביאור הפסוק ישנו משל נפלא מהרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע: מעשה במלך אחד שכעס על בנו ושילחו לגלות לארץ מרחקים, אחרי מספר שנים נכמרו רחמיו של המלך על בנו השרוי בגלות, שלח לו המלך מכתב, ובו נכתב שיכול הוא לבקש ממנו דבר אחד ויהא הדבר חשוב וגדול ככל שיהיה ימלא את מבוקשו.

מגפיים חדשים

כעבור זמן מה שלח לו הבן מכתב חזרה לאביו, המלך נתמלא שמחה בראותו שבנו שולח לו מכתב בחזרה, פתח המלך המכתב וקורא את הנכתב בו, ומתחיל לבכות בכי תמרורים, שאלו לו משרתיו היושבים ראשונה במלכות בכיה מה זו עושה, אמר להם המלך כתבתי לבני מכתב שיכול לבקש כל מה שיחפון, ומה ביקש, "מגפיים חדשים וטובים", כי במקום שהוא שוהה שם יורד שלג עז והכפור גדול, וזקוק הוא למגפיים, גיוואלד! הרי נתתי לו פתח של תקווה, שיכול לבקש לחזור לארמון המלוכה, ומה הוא מבקש, מגפיים, אפילו מה לבקש אינו יודע...

והנמשל הוא נורא, שיש זמנים של "עת רצון" שאז יכולים לבקש מאבינו שבשמים ככל אשר נחפון, וימלא את משאלותנו במידה טובה וגדושה, ומה מבקשים על דברים גשמיים, במקום לבקש על הישועה האמיתית והגאולה השלימה, וזה פירוש הפסוק בתהלים (תהלים כב, ב): רחוק מישועתי דברי שאגתי - שרחוקים המה מלבקש על הישועה האמיתית בשאגתם אל ה', ומה מבקשים המה, צרכים גשמיים, כי אינם מצפים לישועת ה', לכן אומר רבונו של עולם: "גם על זה שכן ביקשו לא אתן להם מבוקשם".

(חורבן הבית ושבעה דנחמא')

העמוד היומי • מעמדי סיום מסכת עירובין בבתי גדולי ישראל שליט"א

בבית רשכבה"ג מרן ראש הישיבה רבי דב לנדו שליט"א

בבית מרן הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א

העמוד היומי • מעמדי סיום מסכת עירובין בבתי גדולי ישראל שליט"א

בבית רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

בבית מרן הגאון הגדול רבי אברהם סאליס שליט"א

הילד יצא מהתהלוכה ורץ אל עבר הכרכרה של המלך, מבקש רשות להתקרב אל המלך. כשהרשות ניתנה, הוא ניגש אליו, לחש דבר מה על אוזניו, קד קידה וחזר לתהלוכה...

הבקשה הבלתי מסתברת שהתמלאה בכח התפילה

הרב ישראל ליוש

"וַיָּאֵת בְּלָעָם בֶּן פְּעוֹר הָרֹגוּ בְּחָרֵב" (במדבר ל"ה, ח')

הוא בלעם... ותפס אומנותם לקללם בפיו, אף הם בלו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שצליין בחרב, שנאמר 'ועל חרבך תחיה' (רש"י)

בלעם ניסה לתפוס אומנות ישראל ולקללם בפיו, אך אומנות זו לא צלחה בידו מפני שהוא טעה בהבנת עומקה של אומנות הפה. הוא חשב שאומנות הפה היא ככל האומנויות שאדם מצליח בהם בזכות כוחו ובזכות התמחותו. אך האמת שאומנות הפה שישראל כה דבקו בה, כלל אינה מבטאת את כוחו של האדם, זוהי רק צורה כיצד לזכות בכוחותיו של הקב"ה.

הסיבה לכך שעם ישראל מצליח כל כך באומנות הזו, היא רק משום שהם מבינים שאין זה בעבור כוחם ועוצם ידם, אלא, אדרבה, טיבה של אומנות התפילה, היא בהנמכת ובענוות כוחו של המתפלל, ובהאדרת והעצמת כוחו של הקב"ה. אך בלעם בגאוותו, טעה וייחס כח לפיו, כאילו בכוחו הם מתקללים.

לעומת זאת, פעמים שבני ישראל תופסים באומנות האומות, אומנות החרב, זהו משום שהחרב לעומת הפה, מסמל את כוח המעשה. אם כן, במצוות, אינם מסתפקים בתפילה ובהשתדלות שהדברים ייעשו ע"י הקב"ה, אלא הם פועלים עם החרב, הם עושים מעשה בקום ועשה, כי כך ציוה ה'...

המלך בשדה

הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א תיאר פעם את כוח התפילה ע"י הסיפור הבא...

בזמן מלחמת העולם השנייה, הציל המלך האנגלי רכבת מלאה בילדים ממלתעות הנאצים ימ"ש. כאשר הם הגיעו לאנגליה הורה המלך שייערכו תהלוכה בדרך ללונדון והילדים הניצולים יישאו את דגלי אנגליה...

באמצע התהלוכה הבחין אחד הילדים שחברו הטוב שהלך לצידו כל התהלוכה, נעלם... לאחר כמה רגעים ראה החבר שהוא יצא מהתהלוכה והנה הוא רץ אל עבר הכרכרה של המלך, מבקש רשות להתקרב אל המלך. כשהרשות ניתנה, הוא ניגש אליו, לחש דבר מה על אוזניו, קד קידה וחזר לתהלוכה...

איש לא ידע מה דיבר הילד עם המלך, עד שלאחר חודש כשקראו לילד לחדר מנהל בית הספר בו למד, ושם הוא פגש... לא פחות

ולא יותר... את הוריו היקרים שכל כך ציפה להם ולא ידע מה עלה בגורלם במלחמה האיומה...

התברר שזו היתה בקשתו של הילד מהמלך בתהלוכה. אחר שהודה למלך מאוד על הצלתו, אמר לו הילד שחיינו אינם שווים כלום בלי הוריו, וביקש ממנו שכשם הציל אותו ואת שאר הילדים, כך ידאג גם להציל את הוריו.

המלך רשם את פרטי הוריו ואת מקומם, והבטיח להשתדל בנושא, ואכן פעל והצליח...

אמר חברו של הילד: "אילו הייתי יודע שאפשר להציל כך את ההורים שלי, גם אני הייתי מתאמץ ורץ למלך!..."

"יש כאן מוסר השכל גדול" - אמר הגר"י זילברשטיין - "אם היינו מודעים ומרגישים בכל ליבנו שמלך העולם הוא כל יכול ויכול להציל אותנו מכל צרותינו, גם אנחנו היינו מתאמצים להגיע אל המלך!..."

בקשה מופלאה

כ"ק מרן הגה"ק בעל ה'שפע חיים' מצאנו זי"ע סיפר ששמע מאביו הגה"ק רבי צבי מרדכי זי"ע שהיה מעורב בענייני ה'חברא קדישא' בעיר 'קראקא', שהיתה אשה אחת שעז חפצה להיטמן לאחר מאה ועשרים בבית החיים הישן בעיר, אך הנהלת החברא קדישה סירבה לבקשתה, משום שכבר כמה עשרות שנים לא קברו שם איש, ואין אפשרות לקבור נפטר חדש ליד קברים ישנים כל כך...

האשה לא התייאשה ותמיד הרבתה להתפלל על כך שתזכה להיטמן בבית החיים הישן בעיר 'קראקא'. היא לא הרפתה מהענין, ונהגה לבקש מכולם שיברכו אותה שתזכה להיטמן שם, עד שנעשה הדבר כבר ללעג ולקלס. אפילו ילדי העיר כבר ידעו שאשה זו רוצה

אמר לו הרבי כי השמחה היא סגולה נפלאה לפרנסה. נענה אותו חסיד ואמר, ומה אעשה שבמצבי אינני מסוגל לשמוח? "שוטה שכמוך", השיבו הרבי, "מה לא עושים עבור פרנסה?..."

על ידי השמחה יוצאים מכל הצרות, וזוכים לכל הטובות שבעולם ברוחניות ובגשמיות

הרב מאיר בנימיני

"ויסעו מן המדבר ויבאו אילמה" (במדבר ל"ג, ט')

ונעלו בתלמוד תורתך

שח הגר"י ברזילי זצ"ל ראש ישיבת 'משכן שמעון' זצ"ל: היו פעמים בודדות שהגאון רבי שלמה זלמן אויערבך היה צריך ללמוד מבלי שיפריעו לו, אז הוא היה מגיע לבני ברק לשיבת 'משכן שמעון' שזו ישיבה ספרדית, וגם לא מכירים אותו שם, ואף אחד לא יחשוד בו שהוא שם.

בשהותו שם, הוא לא הסכים לעשות שום דבר חריג, לא מניין לבד, ואפילו לא סידור אשכנזי. תביאו לי סידור ספרדי, היה אומר, שלא ידעו כלום.

אחרי תפילת ערבית עם הסידור הספרדי הוא היה ממש מאושר ואמר לרב ברזילאי בהתרגשות: איזה אוצר! רק בשביל זה היה כדאי לבא מירושלים, איזה אוצר היה בסידור שהבאת לי!

שאל אותו, מה ראית? והשיב, אצל הספרדים מוסיפים מילה אחת, "ונשמח ונעלו בדברי תלמוד תורתך"! ונעלו! אה! איזה רכוש זה."

חולצה נדירה

דוקא ימי "בין המצרים" שבהם מצווים אנו על זכרון חורבן הבית והגלות, כוללים בתוכם את התביעה הגדולה, להיות מאושרים! לשמוח באוצרות הרוח שיש בידינו.

השמחה אינה כרוכה באוצרות של ממון, או בהישגים ברי חלוף, וכמשל העממי המפורסם, בו מספרים על בן מלך אחד, שהיה בעצבות גדולה, וחשב לשלוח יד בנפשו רח"ל. הלך להתייעץ עם אחד החכמים הגדולים של הממלכה, והוא השיאו עצה להשיג חולצה של אדם שאין לו דאגות ושמוח בחלקו. וכשילבש חולצה זו

מצינו בספרים, שפירשו את הדרוש בפסוק, כך: כאשר אדם נוסע כלומר: בורח מתרחק מהמרה השחורה והעצבות הוא מגיע אילמה. מלשון "אלים" - היינו חזק, כלומר שהוא שמתחזק בעבודת ה' יתברך.

מהי אותה בריחה מעצבות, ומה היא חובת ה"שמחה", אותה שמחה, שחסרונה הוא גם הגורם המפורש בתורה, לגלות ישראל ולחורבן, כפי שמפורש בתורה, על עונש התוכחה "תחת אשר לא עבדת את ד' אלוהיך בשמחה".

רבנו האריז"ל, אמר שאין דבר הגורם מניעה בעבודת ה' כמו העצבות והמרה השחורה, וכבר ידוע מחכמי הרופאים שיש בכח השמחה להעביר מהאדם את כל המחלות והכאבים, וחס וחלילה להפך, על ידי העצבות אפשר להגיע למחלות שונות ומשונות.

וכך כתב ה"סבא" זיע"א מקלם, ב"חכמה ומוסר", על מהות שמחה זו, ועל הריחוק מהעצב ומהמרה שחורה:

"וזה הענין אשר יש באדם כח השמחה והעצב, מה שאינו בשום בעל חי, ולכן היו רוצים הקדמונים להגדיר האדם בגדר שמח ועצב, עד שהאחרונים הבינו כי בגדר "חי מדבר" נגדר האדם משאר בעלי חיים. ואם כן נבין כי הגדר של שמחה ועצב, שגם בו נגדר האדם משאר בעלי חיים, הוא רק להשיג תשוקה גדולה, על ידי השמחה להגדיל מעלתו מעלת מדבר, מעלת הנפש, והעצב לתת מעצור לחסרונותיו ומדותיו הפחותות. כי העצב צער ויביא לו לברוח מחסרונות למנוע צער של העצב.

ומעתה עלינו להתבונן מן המאוחר אל המוקדם, כי האדם צריך להגדיל מעלתו בנפש ולא בגוף, כי אם היה תכלית השמחה והעצב להגדיל הגוף, מה תועלת יש בה, הלא אדרבא טוב לחפץ מעט כדי שלא יצטער בהעדרו, ולמה יהיה לו צער חנם, כענין אוהב כסף לא ישיב כסף (קהלת ה'), ועל כן ניתנו השמחה והעצב להגדיל מעלת הנפש ושם ישיג תמיד חפצו ותשוקתו, ומה שיחפץ יותר באמת ישיג יותר. והעד החפץ והעדר ההשגה הלא חסרון הוא, ולכן ניתן בו השמחה, להגדיל החפץ, והעצב להפחית החסרון... הדרך להשיג מעלות, הדרך להגביה את הנפש, ולהעצים את הכוחות שבה, הוא רק דרך אותה שמחה!!!

יתרפא. מיד הלך בן המלך והתחיל לחפש נסיכים, עשירים, רוזנים, מי שמח בחלקו למי אין דאגות?

פעם אחת יצא בחברת עבדיו כדי לצוד ציד, ובדרכו פגש איזה רועה צאן יושב תחת העץ ומנגן בחלילו, ונראה כאילו אינו מבני עולם הזה. פנה אליו הנסיך ושאל אותו לשמו ולמעשיו, ענה לו אותו רועה צאן, שהוא יוצא בכל בוקר לרעות את צאנו, ויושב לנוח, ולנגן מעט, וכך מבילה הוא את יומו בששון ובשמחה, ולא חסר לו מאומה. הביט בו הנסיך וראה אותו לבוש בלוי סחבות וגופיה דלה עליו.

שאל בן המלך את רועה הצאן: "האם אתה שמח בחלקך?" ענה לו הרועה: "כן" המשיך בן המלך לחקרו: "האם אין לך דאגות?" ענה לו הרועה: "אין". חזר ושאלו: "האם היית מוכן להתחלף איתי ולהיות נסיך? ענה לו: "לא".

הרהר הנסיך בלבו שהנה זכה סוף סוף למצוא אדם ששמח בחלקו, ואינו דואג. פנה אליו הנסיך ואמר לו, שהוא מבקש ממנו חולצה אחת תמורת תשלום.

ענה לו אותו רועה צאן בפשטות ובתמימות: "אין לי חולצה... ילמד אדם ממעשה זה, שלא העושר הוא המביא את האושר, אלא אפילו עני חסר אמצעים יכול לשמח את עצמו על ידי מה שיש לו!

בפועל ממש

"אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה" (שבת ל ע"ב). וכל הנביאים לא היו מתנבאים בכל עת שירצו, אלא היו מכוונים דעתם ויושבים שמחים וטובי לב ומתבודדים, שאין הנבואה שורה, לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות, אלא מתוך שמחה, לפיכך בני הנביאים היו מביאים לפנייהם נבל ותוף חליל וכינור ומבקשים הנבואה, כדכתיב "והיה כנגן המנגן ותהיה עליו ידה" (מלכים ב' ג, טו) "ופיקודי ה' ישרים משמח לב" (תהילים יט, ט). כך גם אמר רבינו האר"י ז"ל שכל השגותיו הגדולות היו בזכות השמחה שהייתה לו בעבודת ה'!

זה מה שתובעים מאיתנו, שנעבוד אותו בשמחה! שנהיה מאושרים, שיש לנו תורה ומצוות, שיש לנו כוח להתגבר על היצר, עוד שעה של תורה, עוד תפילה כמו שצריך, פשוט לשמוח מכל הלב, שיראו שאנחנו מאושרים. וכאן מונח חלק נוסף. אדם ממורמר, משפיע ממרירותו גם על אחרים! הוא הופך להיות "בור הרשות הרבים"!

מסופר על המשגיח מפוניבז' הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצוק"ל, בתקופה בה הוא היה חולה רח"ל, ראהו פעם תלמיד עומד אל מול המראה ומחייך חיוך לבבי, המשגיח שהבחין בפליאתו של התלמיד לימד אותו פרק בהבנת המושג של "שמחה" הנוגעת ל"בן אדם לחבירו" וכך אמר: "מובא בספר 'יראים': 'כשם שיש אונאה בדברים כך יש אונאה בפנים רעות', מדברים אלו אני חושש, כי זה שרואהו אינו מבין שפניו הרעות הוא מפני המחלה המקננת בתוכו, והוא חושב שמא אני כועס עליו..."

כשאדם מאושר, יש לו די תעצומות נפש כדי להעניק לשני, הוא "חיי" את ה"בן אדם לחבירו", בעוד שכאשר נפשו עגומה, אין לו יכולת וכוח נפשי לחשוב על זולתו.

סיפור מופלא העיד אחד מהמגידי מזכי הרבים שליט"א, על

האדמו"ר רבי איציק'ל מפשעווארסק זי"ע מאנטווערפן, שהיה נוהג בכל יום ויום אחר הנחת תפילין, למנות את ז' הכריכות שעל היד עם ז' תיבות מאמר חז"ל 'הוי דן את כל האדם לכף זכות', כי יש המונים את הכריכות עם תיבות הפסוק 'ואתם הדבקים בה' א' חיים כולכם היום' לרמז על הדביקות הבאה לו לאדם ע"י הנחת תפילין, הוא רצה להורות שהדביקות המוחלטת בבוא כל עולמים היא על ידי אהבת ישראל והיכולת לחשוב על הזולת!

והעיד אחד גדולי תלמידי החכמים בירושלים שפעם הוא ביקר באנטוורפן בבית מדרשו של הרבי מפשעווארסק, שם הוא ראה את חתנו וממלא מקומו רבי יענקל'ה זי"ע, שהיה מתנהג בפשטות אף בשנות אדמו"רותו, רבי יענקל'ה היה ניגש אל כל אחד ואחד מהאורחים ושואל, במה אוכל לעזור? כוס קפה? או לסדר את המזוודה?

אותו תלמיד חכם היה מופתע, וכשהגיע אליו ר' יענקל'ה, הוא שאל אותו מה ה"פשט" בהתנהגות זו? האם לדעתך מה שהביאו הפוסקים משם האריז"ל לומר קודם התפילה 'הריני מקבל עלי מצוות ואהבת לרעך כמוך' אינו אלא רעיון בעלמא, הרי זה כפשוטו ממש..."

שמחה במצוה

מעשה שהיה באחת השנים עת נפוץ בעולם החסידי הניגון "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד", שרו הקהל את הניגון לפני האדמו"ר הישועות משה מוויזניץ זצוק"ל בסעודה.

מיד היסה אדמו"ר זצוק"ל את הקהל ואמר: "מצוה גדולה להיות בשמחה? היכן כתובה מצוה זו? השמחה אינה מצוה כשלעצמה, אלא כל מצוה צריך לעשות בשמחה דייקא, ובלאו הכי אין קיום המצוה בשלימותה, אך לומר שיש מצוה מיוחדת של שמחה, מנלן?". ותיכף ומיד המשיכו לשיר ולרנן בנוסח אחר: "שמחה גדולה להיות במצוה תמיד".

בשיחת קדשו של הישועות משה זצוק"ל בסעודה בשנת תשמ"ו דיבר מענין שמחה, וכה אמר: "שמחה היא מדה גבוהה מאד, והיא מצילה את האדם מן העבירה, כי כשאדם בשמחה אינו בא לידי עבירה. שמחה מצילה את האדם מהרבה מדות רעות, מצילה אותו מן הכעס, כי כשהאדם בכעס אינו שמח, וכשהוא שמח אינו כועס".

מה לא עושים...

בספר 'ברכי נפשי': שליח הבורא יתברך לעזור להרבה אנשים בענייני רפואה הרב אלימלך פירר נפגש עם נדבן גדול, ולאחר הפגישה נסעו לכותל המערבי להתפלל הגיעו לכותל בחצות הלילה והנה שומעים קול בכי חזק בכי בלי הפסקה, יהודי משעין ראשו בין אבני הכותל ובוכה.

אמר הרב פירר לנדיב בוא נעשה עסקה אם הבוכה צריך עזרה רפואית אני אהיה השליח, ואם עזרה כספית אתה תהיה השליח... נגשו לברר והנה הבוכה אומר שאינו צריך לא עזרה כספית ולא רפואית... וסיבת בואו לכותל שאתמול זכה לחתן את הבן האחרון מתוך ילדיו ובא לשמוח ולהודות לבורא עולם על החסדים הגדולים

שעשה איתו ואמר "שנים הגעתי לכותל להתחנן לפני המלך להצליח לחתן את ילדי ועכשיו שכבר זכיתי לחתן את כולם בודאי שאני צריך להגיע במיוחד לכותל להודות היהודי המיוחד סיים את דבריו באומרו וכי בבואי להודות ולהלל על חסדים כה גדולים אפשר שלא לפרוץ בבכי של שמחה!!!
אחד מחסידי הרה"ק מאלכסנדר בעל ה"שמח ישראל", תינה לפניו

את צערו על הקשיים הגדולים שיש לו בענייני פרנסה, ואמר לו הרבי כי השמחה היא סגולה נפלאה לפרנסה. הוסיף הרבי ואמר שידוע שהשם 'חת' ה' הוצא מסופי התיבות "פותח את ידך" מסוגל לפרנסה, והוא יוצא גם מסופי התיבות של הפסוק "והיית אך שמח". נענה אותו חסיד ואמר, ומה אעשה שבמצבי אינני מסוגל לשמוח? אמר לו הרבי: "שוטה שכמוך, מה לא עושים עבור פרנסה?...".

המשך מעמוד 1 | הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

ואני מברך גם את כל הציבור שגמרו מסכת עירובין שימשיכו ללמוד עוד מסכתא ועוד מסכתא לבנות עוד בנין ועוד בנין רוחני ועל ידי זה ירבה כבוד שמים.
ריבוי כבוד שמים זה הדרך היחידה! כל אחד יודע את הבעיות שיש

לנו היום, וצריכים סייעתא דשמיא גדולה, וזה רק ע"י הריבוי כבוד שמים וע"י הלימוד התורה והקב"ה יתן לנו את האפשרות ללמוד שלא יהיה בעיות, שנוכל ללמוד ויהיה ריבוי כבוד שמים וע"י יהיה הגאולה השלימה בב"א.

המשך מעמוד 5 | הרב עמרם בינעט

ואז, כשאתם מגיעים לראש ההר אחרי שעתיים של מאמץ בלתי מתפשר, אני מחלק לכם פחיות קולה שיצאו אחרי לילה שלם במקפא...

אתם תהנו משתיית הקולה הזו???

בוודאי! כל הילדים שואגים משמחה, מה השאלה? אין דבר יותר טעים מקולה קר ביום חם אחרי טיול כזה מפרך. כמובן שהקולה הרבה הרבה יותר טעים בסיפור שאירע בקיץ לעומת הסיפור שאירע בחורף. למה? כי הוא בא אחרי מאמץ, אחרי שהפעלתם את כל השרירים והתאמצתם בכל הכח, מגיע השחרור הגדול, מתיישבים על כורסה נוחה ושותים קולה קר, אין לך תענוג גדול מזה...

הנמשל הנוקב

ועכשיו נחזור למציאות. תחשבו על מישוהו שמל"ג בעומר כבר לא

מתאמץ בלימודים, ומראש חודש תמוז כבר בקושי מגיע לחיידר, ומראש חודש אב כבר שכח איך נראה החיידר, ואז הוא יוצא לחופשת בין הזמנים. זה נחמד לו??? אולי. ילדים תמיד יהנו מחופש. אבל אתם יכולים להשוות את ההנאה הזאת מהחופש להנאתו של ילד שהתאמץ ולמד וקם כל בוקר מוקדם ורץ לחיידר והתייצב בזמן, והקשיב בשיעורים ולאחר מכן שינן את תלמודו וחזר עליו, והתכוון למבחנים ואז מגיע החופש הגדול, ההנאה שלו הרבה יותר גדולה, אז שווה להתאמץ בסוף הזמן או לא שווה???

מהניסיון שלי, שיחת מוטיבציה כזאת, יכולה לחולל פלאות בקרב התלמידים היקרים. אבל המלמד צריך גם השפיע על עצמו, לבוא בעצמו עם 'פרישקייט', עם תחושת רעננות, ללמוד עם הילדים בהתלהבות, רק כך נוכל בסייעתא דשמיא לנצל את סוף הזמן כראוי, ולהימנע ממצב של רפיון ידיים בתורה חלילה.

המשך מעמוד 18 | הרב ישראל ליוש

להיטמן בבית החיים הישן, והיו מברכים אותה שתתמלא בקשתה הבלתי מסתברת ולא הגיונית כלל וכלל...

ויהי היום כאשר תמו שנותיה של אשה זו, היה זה יום מושלג במיוחד, וכל הדרכים על עבר בית הקברות החדש היו חסומים לחלוטין. בלית ברירה החליטו אנשי החברא קדישא שיקברו אותה בבית

החיים הישן, לשם היה קל יותר להגיע אף בשלג הכבד... אז ראו כולם בחוש, שתפילה אמיתית וכנה מעומק הלב עושה פירות ובכוחה לפעול גם דברים לא טבעיים לחלוטין, כי כאשר התפילה מגיעה לפני מלך מלכי המלכים, והוא הרי כל יכול, שום סיבה לא תוכל למנוע מלקיים רצונו יתברך.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כל מערכת הפורצלן המיוחדת, כולל כפות השנהב, מנופצות לרסיסים קטנטנים, ובמרכז כמובן - העוזרת. שתיקה עמוקה ומוכיחה עמדה בחלל

"כה אמר ה' מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי וילכו אחרי ההבל ויהבלו", (הפטרה לפרשת השבוע)

מהמטבח, שבהצצה אל תוכו, התגלתה אל מול עיני העשיר תמונה מבעיתה של כל מערכת הפורצלן המיוחדת, כולל כפות השנהב, מנופצות לרסיסים קטנטנים, ובמרכז כמובן - העוזרת. שתיקה עמוקה ומוכיחה עמדה בחלל, ובכך הסתיים האירוע המצער. ביום השלישי העוזרת פנתה אל בעלת הבית בעדינות ובביישנות וסיפרה כי הכיור המיוחד שבצבע וורוד באגף האורחים, נסדק בעת שטיפסה עליו לנקות משהו בתקרה.

לפטר ברחמים

העשיר חכך בדעתו מה לעשות, מצד אחד היא עוזרת נדירה, את כל המשימות שמטילים עליה היא מבצעת במדויק ובמומחיות נדירה, מצד שני כל היום נזקים, פשוט שאין הצר שווה בנזק..

בסוף השבוע הראשון הוא הודיע לעוזרת; כי החוזה עדיין תקף והיא תקבל משכורת אך הוא מודיע לה כי כרגע היא מתבקשת לצאת לחופשה, ובעת שהיא תהיה בביתה תתקבל החלטה לגבי ההמשך... "כרגע תמשיכי לקבל משכורת, אבל בבקשה לך לנוח בביתך" הורתה לה הגבירה. העוזרת השפילה מבט בחוסר נעימות, והלכה לה. וכך בלי בירורים מיותרים, רץ העשיר ופרסם מודעות וכבר באותו היום הוא מצא מנקה שהצהיר כי הוא יעיל ומיוחד ואין כמוהו בשוק. ובכן הם חתמו על חוזה, העשיר מולך אותו ברחבי האחוזה הטירה האולמות והחדרים, מחלק הוראות ופורש לו לחדר עבודתו.

בצהריים יורד העשיר אל חדר האוכל, ומה שהוא רואה גורם לו כמעט להתעלף, כל הרצפה של מבואת הטרקלין המהודר, מרוחה בשוקולד.

הוא כמובן צלצל בפעמון, והזעיק את המנקה, מסמך בידיו על מה שנעשה פה, וממשיך אל חדר האוכל בביטחון מלא שעד שיסיים

הרב צבי גטקור

הגאון הגדול רה"י ורב קהילת 'בני פנחס' באשדוד, רבי ישראל בונים שרייבר שליט"א, מקשה קושיא עצומה. תארו לעצמכם כי נלך ברחובות אשדוד, סמוך לשיכוני גויים, ונראה יהודי לבוש כחרדי נכנס לאכול במסעדת טרפה. לא נוכל כמובן לעמוד מנגד, ולפיכך ניגש אליו ונעיר לו, "ר' יהודי, איך יתכן שאדם ירא שמים כמון מבזבז את זמן שלו במסעדה"?! הרי נזעק ונאמר לו, "אח יהודי, כאן אוכלים שקצים ורמשים, ומנה עיקרית דבר אחר! סכנה".

לא נוכל להחשות בשום פנים ואופן!

ואילו הנביא בשם ה', עוצר את העם היהודי, שבימי החורבן נטו והלכו אחרי עבודה זרה, ומכריז בכיכר ירושלים, שמעו דבר ה'! כה אמר ה' איך הלכתם אחרי ההבל? לא חבל? תראו מה קרה הלכתם אחרי ההבל ונהייתם הבלים... זה לא מובן.

השאלה הזו, נשאלת אצלי אמר הרב שרייבר בכל תפילה. אנחנו אומרים בתפילת 'עלינו לשבח', שהם משתחוים - להבל וריק, ואנחנו - כורעים ומשתחוים לפני מלך מלכי המלכים. הלא פלא, וכי זו ההקבלה? הם משתחוים לעבודה זרה לכפירה, ואילו אנחנו כורעים לפני הקב"ה.

הם עובדים אלילים, ואנחנו מרחק מזרח ומערב אלפי רבבות הבדלות, מתפללים ועובדים את אלוהי השמים והארץ, מה ההשוואה בכלל???

עוזרת שכזאת

התשובה תבואר במשל: עשיר נכבד הגורר באחוזת פאר, מרובת קומות אגפים וחדרים. כדרך העשירים הנכבדים הוא שכר את שרותיה של עוזרת בית, כמובן היה זה רק לאחר המלצות רבות ובירורים רבים, או אז העשיר והעוזרת סיכמו על חוזה מסודר, כל יום היא מנקה חדר אחר, ובאופן קבוע את הכלים במטבח והחלקים היותר שימושיים בבית.

ביום הראשון באמצע ארוחת הצהריים נשמע מהקומה השלישית קול נפץ עז, אשתו של העשיר רצה למעלה וראתה את האגרטל היקר שהם רכשו בנסיעתם המיוחדת להודו בהון רב, מנופץ לרסיסים, ולידו עומדת נבוכה העוזרת... נו מקרה הוא. 'אין דבר', פייסה אותה בעלת הבית והורתה לה להמשיך ולנקות כאילו לא ארע מאומה.

למחרת אחרי ארוחת הבוקר, קול רעש ארוך ומתגלגל הגיע

איך יכולתם???

זו הצעקה של הנביא בשם ה' אל דור החורבן, והצעקה הזו מהדהדת אלינו לימינו אנו, לכל דור, שלא נבנה בימיו.

כה אמר ה', יהודים, אני כועס על חטאים, ומוחל עליהם גם כן, שהרי אתם שבים לפני בתשובה שלמה. אבל ללכת אחרי ההבל, זה לא לעשות את תפקידך. ולזה אין השבה! לא תשובה, לא ייסורים, ולא גהינום - יכולים להחזיר ולעשות מצווה שלא נעשתה!

אדם לעמל יולד, לכל אחד ואחד יש תפקיד. יש לו מטרה בחייו, והוא חייב להשיג אותה בעמלו. להתבטל ולחלום, לראות מחזות משעשעים ולשמוע דברי הבל, במקום לפעול ולרכוש נכסי נצח! זה חמור יותר מכל נזק שהוא, אתה פשוט לא מבצע את המוטל עליך. אתה לא מקיים את מטרת קיומך.

כן כן, אומר הנביא, נכון אתם חוטאים בעבודה זרה, אבל הטענה הגדולה, היתירה מעוונותיכם היא: איך אתם הולכים אחרי הבל? איך אתם מסוגלים לבזבז את זמנכם וכוחכם, על שטויות והבלים שאין בהם כל תועלת??? זה נראה לנו פשוט, בסך הכל 'לא עשיתי' שב ואל תעשה, אבל במהות זה חוסר מימוש המטרה, וזה עוון חסר תקנה, יותר מעבירה בפועל.

מי שפועל ונופל זה פרשה אחת, אבל מי שלא פעל ולא עושה כלום זה חמור וכמעט מייאש.

בעל מופת עצום

היה לי חבר בישיבה מתמיד עצום, שבחיי הקצרים הספיק מה שאחרים לא מספיקים בעשרות שנים, קראו לו שמואל רוטשילד, הוא היה יושב ולומד יום יום מבוקר ועד כמעט הבוקר למחרת, בהתלהבות ובחינניות, כך עד שנתבקש לבית עולמו.

הוא תמיד היה מביע את האכפתיות שלו והזעזוע שלו מבטלה, וכדרכו היה עושה את זה בחן ובחסד.

פעם אחת הוא נכנס לחדרנו וראה את החברים יושבים ומפטפטים על 'הבלים', הוא מיד הגיב ועשה ששש.. אל תפריעו לישון, למי אנחנו מפריעים שאלנו, והוא הסביר מיד: כתוב בגמרא ש'הולך בטל כישן דמי'. "אני מכיר 'בעל מופת'", הוא אמר לנו פעם, "שיכול באבחת רגע להמית אותך, ובברכה קצרה להפוך אותך מיד לגאון עצום.

"אתה יודע מי זה? הוא חייך חיוך צופן סוד... ורק אחרי הפצרות הוא נענה ואמר 'הקב"ה', כן הוא בעל המופת הגדול ביותר, והוא נוסך בנו כוחות וכשרונות, ואנחנו מה אנחנו עושים איתם, מממשים אותם או מבזבזים אותם סתם כך, על הבלים?";

את ארוחתו, כבר ישרים העוזר את ניקיון הטינופת. לאחר ארוחת הצהריים הדשנה, יוצא העשיר מהטרקלין, ונדהם לראות כי המבואה נראית בדיוק באותו המצב כמו לפני שעה, הרצפה מרוחה בשקולד. הוא מצלצל בזעם בפעמון וקורא למיודענו המנקה, אבל כשהוא מגיע ועושה פרצוף של מה אתם רוצים ממני, הזעם של העשיר מכפיל את עצמו עשרת מונים, והוא צועק: 'תגיד אתה שם לב, שאתה לא שם לב?, מה קורה כאן?? תנקה את זה מיד!!'. והמנקה בחוסר חשק נוטל סחבה ומנקה. עושה טובה..

סיפור חוזר

למחרת הסיפור חזר על עצמו בצורה שונה, בבוקר העשיר קם, וריח לא נעים הגיע לאפו, כשהוא נכנס למטבח וראה את הכיור המלא בכלים מלאים בשיריים מסעודת הערב והבוקר והצהרים של אמש.. הוא הבין מהו הריח.

המנקה, בא בחוסר חשק ומסתכל ואומר לו, כבר כבר, בסדר בסדר, וחוזר אל מיטתו.

העשיר שהבין כי הוא נפל עם בטלן מיוחד במינו, ולא עם מנקה טוב, הלך תיכף אל חדר העבודה והדפיס מכתב פיטורין קצר ונחרץ.

לאחר מכן הלך במרץ אל חדר הלינה של המנקה, ניער אותו, ואמר לו, 'הא לך פיטורין, וכעת צא מביתי ולא להתראות'.

המנקה נדהם וביקש הסבר ונימוק הכיצד מפטרים אותו במהירות שכזו, העשיר ענה קצרות, אם היית 'מנקה' לא היית מפוטר. אבל המנקה פער את עיניו בהשתוממות וטען: אינני מבין, אני שמעתי כי העוזרת הקודמת שברה כאן כלים, והביאה לנזקים מבישים ובעיקר יקרים להחריד. והיא כפי שהבנתי יושבת כרגע בביתה ומקבלת משכורת חינם, ואילו אני שלא עשיתי כל נזק אפילו לא בפסיק קטן, נענש בפיטורין מידיים, ואתה אפילו לא רואה נכונות לשלם לי את מה שמגיע לי עד עכשיו.

מה זה אמור להיות??? כשהמנקה דיבר כך, נשבר כעסו של העשיר, ונהפך לבבו לרחמים מרובים, הוא הבין כי המנקה הזה הוא 'לא אשם' הוא פשוט חסר דעה.

"הלא טיפש גדול צריך להיות כדי שלא להבין את ההבדל", הסביר לו בסבלנות ראויה לציון, "אתה המנקה לא עשית את המוטל עליך, אין איתך בכלל שיה! לעומתך, העוזרת עשתה את עבודתה במקצועיות ובמסירות, רק שבלי שהתכוונה היא גרמה לי לנזקים גדולים...".

והנמשל: נכון העבירות שעשו עם ישראל הם חמורות מאוד, אבל העבירה הכי חמורה היא ההליכה אחרי ההבל. חוסר המעש.

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

חכמים מופלא זה, וניצלו תקופה זו להתעלות, לצד החלפת האוירה וההבראה הנצרכים.

חופשתו של הגר"פ

"אחרים ניצלו תקופה זו לעריכת חידושי תורה, ויש ללימוד בקיאות, ויש שניצלו ללימוד ולעיון פרטים, למי שהרגיש צורך בכך. למשל, סיפרו על אחד מגדולי זקני ראשי הישיבות, רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, שהיה איש האשכולות, גאון עולם בתורה, ועובד ד' בקדושה ובסילודין, שכאשר למד בבחורות בשיבת מיר בפולין, בחר לעצמו דאצ"ה מסוג אחר בימי בין הזמנים של הקיץ. הוא נסע לבדו לעיירה בריסק, שם ישב במשך ימים רצופים בבית המדרש המרכזי בעיר, והגה בתורה בהתמדה מופלאה, כשאת שאלותיו וספקותיו הוא הציג בפני רב העיר, רבינו רבי יצחק זאב הלוי סולוביצ'יק זצ"ל. חלק נכבד מחידושיו בענין 'כלי שרת במקדש' שנדפסו לימים בקונטרס 'אמרי חיים', הינם פרי עמלו באותם ימים שישב בבית המדרש הבריסקאי בימי בין הזמנים. "התמדתו עצומה עשתה רושם גדול על כל הלומדים בעיר" - כך העידה לימים הרבנית הצדקנית מרת ליפשא פיינשטיין ע"ה, בתו של הרב מבריסק, שזכרה אותו מאותם ימים.

רבי אפרים המשיך וסיפר, כי שמע מגדול מפורסם אחד, שבצעירותו הלך לנוח למשך יומיים בעיירת מרפא לאחר שידידו דחקו בו ושכנעו אותו לנסוע, ואחר-כך כל שנותיו לא יכול היה להתנקות מאהבת הנוחיות שדבקה בו באותם הימים. אולם אותו גדול הוסיף ואמר על רבותיו שאצלם המנוחה בבין הזמנים לא פגעה כלום, כי הם התחזקו בימי בין הזמנים, ולכן היתה להם סייעתא-דשמיא ניכרת ובולטת. ההסבר בזה הוא שיש מידה מסויימת של סייעתא-דשמיא המושפעת בעולם, וכשיש פחות מקבלים אזי המועטים מקבלים סייעתא-דשמיא בכמות המושפעת על כולם. שנית זהו ענין גדול של כבוד התורה, שישנם המתחזקים בזמן שרבים מתרשלים.

"כללו של דבר", סיכם רבי אפרים את תמצית דבריו, "יש לדעת שכשם שחייל המסור לעבודת הצבא, נשאר חייל בכל שעותיו. עול תפקידו רובץ על כתפיו תמיד, ובכל מקום ובכל זמן הוא נשאר חייל. כך בן תורה צריך לדעת שהוא נשאר בן תורה בכל עת וזמן, גם כשיצאים לחופשה ואין סדרי ישיבה. יחד עם זאת יש לדעת כי הלימוד בזמנים כאלו של נסיון הוא כבוד לתורה, והוא זכות גדולה להניצל מכל המקרים חס-ושלום, וסגולה מיוחדת לעשות 'שטייגען' ולהתעלות לאין ערוך".

והדברים נפלאים ונוקבים!

לפחות ארבע שעות

בשנת תש"ל יצא הסבא ה'סטייפלער' זצ"ל בקריאה לבני הישיבות ללימוד בכל יום בבין הזמנים לפחות ארבע שעות ביום, במסגרת לימוד של ישיבת בין הזמנים. הוא אמר שכאשר לומדים במסגרת

היה מגדולי גאוני הדור הקודם, וזכה להרביץ תורה בהרבה מהיכלי התורה כאן בארץ-ישראל לאחר השואה; לומז'ה, מיר, היכל התלמוד בתל-אביב, באר-יעקב ועוד. רבי יעקב העלה אותה על הכתב סמוך לשמיעתה, ופרסם אותה בשעתו לתועלת הרבים.

באותה שיחה תינה רבי אפרים בכאב על המצב הרוחני הירוד שהיה בשעתו בימי בין הזמנים. הוא אמר כי באמת הימים האלו הם ימים חיוביים הנצרכים למנוחה ולהחלפת אוירה בשביל חיזוקה של תורה, אלא שיש שהפכו לימי בטלה ופרישה מהחיים - היא התורה הקדושה. מתוך מחשבה מוטעית כאילו יש זמנים שבהם פטורים חס-ושלום מלימוד התורה.

בתחילת דבריו סיפר כי שמע פעם את ראש ישיבת סלובודקה, רבי יצחק אייזיק שר זצ"ל, מצטט בדרשה דברים נפלאים שכתב אבי השל"ה הקדוש בהקדמת ספרו 'חסד לאברהם', ספר המכיל פירוש על שמונה פרקים להרמב"ם. הוא כותב כי הסיבה שבגללה חיבר פירוש זה היא כיון שהפרקים הללו קשים הם להבנה, והבחורים עמלים וזקוקים ליסודות וספרים אחרים כדי לרדת לעומק כוונתו של הרמב"ם בדבריו, ולכן חיבר פירוש זה כדי לחסוך מהם את הקושי בלימודם. ומוסיף אבי השל"ה הקדוש משפט חשוב: "מעתה לא יצטרך הבחור לשמוע שמונה הפרקים מפי רבו בימי בין הזמנים כאשר עשה לפנים זה כמה שנים, כי עין בעין יראה שפירוש יספיק". רבי אייזיק הצביע על המילים הללו והדגישם: "הרי לפנינו ידיעה חשובה - מה הבחורים היו עושים בזמן אבי השל"ה הקדוש בימי בין הזמנים. מנצלים את הזמן ללימוד ספרי יראה ומוסר! ללימוד שמונה פרקים להרמב"ם בעיון! ועוד היה להם רב מיוחד שלימדם זאת..."

בין הזמנים בעיירות המרפא

רבי אפרים שנמנה בצעירותו על פארי ובחירי גידולי הישיבות בליטא; מיר, גרודנא ונובהרדוק, המשיך באותה שיחה לתאר כיצד היו בני התורה בזמנו מנצלים את ימי בין הזמנים לשמירת רצף העליה הרוחנית לצד המנוחה וההבראה:

"זכורני ימים מקדם, בשנים שלאחר מלחמת העולם הראשונה, היו בחורי הישיבות מנצלים את ימי בין הזמנים שבעונת הקיץ לצאת למקומות הבראה בעיירות המרפא; כמו גרוזניק, אוטווצק, מארינבד ועוד, שם באו לפוש ולצבור כוחות מחודשים גדולי הרבנים וראשי הישיבות בדור הוא - דור דעה; רבי ברוך בער לייבוניץ מקמניץ, רבי שמעון שקאפ מגרודנא, רבי חיים עוזר גרודז'נסקי מוילנא, זכר צדיקים וקדושים לברכה, ועוד רבים.

כמובן, כאשר גדולי-תורה מתכנסים יחדיו בפונדק אחד מתחיל מיד משא-ומתן של תורה בריחתא-דאורייתא, וכך היו מתהלכים על פני השבילים, הדרכים והבוסתנים בעיירות כשקול התורה נשמע מפיהם. לעת-ערב היו באים ליד צריפי המגורים של הגדולים, ושם על הכיסאות הנוחים המשיכו ללימוד ולשוחח בלימוד. בני תורה רבים העידו כי קיבלו דרך בלימוד ובהשקפת החיים משימוש

כלשהי או מסכת כלשהי, כדי שיהיה עליהם עול לימוד התורה בימי בין הזמנים.

"וירא מנוחה כי טוב" - "ויט שכמו לסבול". אמנם ימי בין הזמנים נועדו לימי מנוחה וריענון הכח והמח, להכשיר את הכלים שיקלטו ממטעני הרוחניות ביתר שאת וביגיעה חדשה בזמן הבא, אולם גם את המנוחה יש להקריב לקדוש ברוך הוא. לנצלה לעליה רוחנית, כל אחד כפי כוחו וטבעו.

(לעשות רצונך - יחי, הרב בנימין גינזבורג)

ציבורית יש יותר סייעתא-דשמיא לנצל את הזמן שלא ילך לאיבוד. מורנין לב לראות את המהפך המבורך שחל בעשרות השנים האחרונות, בתי הכנסיות והמדרשות נמצאים בתפוסה מלאה. מלאים בלומדים בבחורים אברכים וצעירים הקובעים סדרי לימוד בימי בין הזמנים, כל אחד כסדרו הוא. מבינים שהתורה היא תורת חיים, וכל הפורש ממנה כפורש מן החיים.

מורי-חמי שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל היה ממליץ תמיד לבני תורה לקבל על עצמם לימוד מסויים ייחודי לימי בין הזמנים; סוגיא

המשך מעמוד 11 | הרב בנימין בירנצוויג

ותוסס, את עבודת המצוות של אביו הגדול בבא מאיר זיע"א, כיצד היה ניגש למצוות הנחת תפילין, באיזה חיות והתחדשות תמידית יום יום.

עוד בטרם יאיר השחר, שניתן היה להבחין בין תכלת לכרתי, הוא בוער מתשוקה ואינו יודע מנוח, 'עוד מעט נתעטף בציצית ונניח תפילין' היה הוא לוחש פעם ועוד פעם, וברגע שהגיע זמן ציצית ותפילין, הוא היה מסתער עליהן בהתלהבות ובתשוקה, עד שהיה דומה לילד המשתעשע בצעצוע חדש שכמותו לא ראה מעולם, ודוגמתו אין לאי מי מחבריו...

מראה זה נשנה כל יום מחדש, בלי שינוי של חולשה, ללא התקררות של רפיון, עד כי ניתן היה לחשוש שמרוב הכנות למצוה לא ישארו בו כוחות למצוה עצמה... ובכל יום מצוות רבות היו לו לקיים, ולכולן הקדיש כוחות רבות להכנה.

כשהידיעה חיה וברורה, כי התורה והמצוות אינם מאורע שהיה ומחייב מיני אז, אלא מאורע המתחדש בכל יום, כל לימוד התורה וקיום המצוות הופך להיות חי תוסס מלא קרבת ה' וחיבור לבורא העולם.

הכל נעשה כמצות אנשים מלומדה בלי חיות ובלי התחדשות. מסופר שהאדמו"ר מרן הגה"ק רבי יואל מסאטמאר זצ"ל נשאל פעם על ידי בדחן בחתונה אם יורשה לו לחקות אותו בפני הציבור כדי לשמח חתן וכלה? הרבי השיב בחיוב, והאיש עלה על הבמה והחל לחקות את תפילותיו ואת דרשותיו וכו'.

לפתע נחרד הבדחן לגלות שהרבי יושב ובוכה.... מיד ירד מהבמה וחש לעבר האדמו"ר ושאלו אולי הרבי מקפיד עלי? הלא קיבלתי רשות? "חלילה", השיב הרבי, "אל לך לחשוש פן פגעת בי, לא זו סיבת בכייתי!".

מאוחר יותר התברר שכאשר ראה הרבי כיצד הלה מחקה את תנועותיו בעת התפילה ועבודת ה', שאל את עצמו אולי גם אני מחקה את עצמי ואיני עובד את ה' באמת מתוך תחושת חיות והתחדשות פנימית??? על זה בכה הרבי..

תשוקה בוערת

האדמו"ר רבי דוד אבוחצירא שליט"א מנהריה, מתאר בתיאור חי

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים:
עכשיו ב "נדריים פלוס"

הפורתח בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

מתוקים מהבש

אוציא אותך!". לאחר שנים רבות, בערוב ימיו של הגאון מטשעביץ, קרא לשמשו ואמר לו: "אתה זוכר מה שהבטחתי לך לפני שנים רבות, שאפילו אם יכניסו אותך לגיהנום אני אוציא אותך? ובכן, מה שהבטחתי אקיים אבל תשתדל מאוד שלא להקשות עליי את המלאכה..."

בקשו להזעיק רופאים, אבל הישיש אמר: "לא, לא! לא צריך רופאים ולא בית חולים".

"לא יחל דברו, ככל היוצא מפיו יעשה" (ל, ג)

סיפר הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל: שמעתי ממרן הגאון רבי חיים קנייבסקי ששמע מדודו רבי מאיר קרליץ כמדומני. הוא הכיר יהודי ישיש, כבן תשעים ושמונה. יום אחד נהיה חולה. בקשו להזעיק רופאים, אבל הישיש אמר: "לא, לא! לא צריך רופאים ולא בית חולים". מה יש?

סיפר להם את שאירע עמו בהיותו ילד קטן. הגאון מוילנא היה מהלך כל היום בטלית ותפילין. ובאותו יום הסתובב בבית הכנסת, הלך חזור. היה שקוע. לא בעת התפילה, כי בעת התפילה לא פסע הלך וחזור בבית הכנסת. אבל כעת הסתובב - ראשו שקוע בעולמות העליונים. והילד הקטן, מסתמא לא שם לב, דרך על חוטי הציצית שבטליתו של הגאון. הגאון רצה להמשיך ללכת, אבל נעצר, כי לא יכול היה לזוז. המתין

ראו אחר כך שנחפו ה"חפץ חיים" מאד לדרכו. שאל אותו מיישהו: לחיפזון מה זה עושה? השיב ה"חפץ חיים": הלא נדרנו עכשיו נדרים

"לא יחל דברו" (ל, ג)

מסופר על הרב מפוניבז' זצ"ל שבעת משאו בכנסיה הגדולה השלישית של אגודת ישראל במריאנבד, אמר בתוך דבריו: "אנו מקבלים פה החלטות מעשיות, ובכן, דעו נא רבותי שכל החלטה היא בבחינת נדר לדבר מצוה..."

"וכבר היה מעשה ברבינו ה"חפץ חיים" זצ"ל שנוכח באספת הרבנים בעיר ביאליסטוק, המשיך הרב בדבריו, "ונתקבלו שמה החלטות לפעול לחיזוק התורה והדת, וראו אחר כך שנחפו ה"חפץ חיים" מאד לדרכו. שאל אותו מיישהו: לחיפזון מה זה עושה? השיב ה"חפץ חיים": הלא נדרנו עכשיו נדרים, ואני מבקש לשלם את נדרי תיכף ומיד, בל תאחר... וכן אנחנו..."

כך גם מסופר על הגאון רבי צדקה חוצין זצ"ל שהיה מבקש תמיד לנדור ולקיים את נדריו, אך מאחר שנאמר בפסוק: "טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם" (קהלת ה', ד'), הוא היה מגיע לבית הכנסת וכשראה גבאי צדקה האוסף כסף להכנסת כלה וכדומה, היא מוציא עשר לירות מכיסו וממתין. כאשר גבאי הצדקה ניגש אליו, הוא היה מכריז: "הריני נודר לתת עשר לירות לצדקה!" ותוך כדי דיבור מניח את הכסף ביד הגבאי. כל זאת שלא יקרה בפניו חלילה כל מכשול ומעכב, שימנע בעדו מלקיים את נדרו!

השמש נחרד והחוויר, וכמה שניסה הרב להרגיעו לא נרגע. "אני חושש שעל מעשה זה יכניסו אותי לגיהנום", אמר.

"ככל היוצא מפיו יעשה" (ל, ג)

פעם בעת שהגאון מטשעביץ, רבי דוב בעריש ווינפילד זצ"ל עמד לצאת לבית הכנסת, הבחין שמשו שאחד מכפתורי בגדו של הרב נפרם ועומד ליפול. מיהר השמש והביא חוט ומחט ותפר וחזק על אתר את הכפתור, אך באמצע המלאכה דקר מבלי משים את הרב במחט...

השמש נחרד והחוויר, וכמה שניסה הרב להרגיעו לא נרגע. "אני חושש שעל מעשה זה יכניסו אותי לגיהנום", אמר. השיב לו הרב מיד: "אל תחשוש, גם אם יכניסו אותך לגיהנום, אני

לאחר שיצא מהמקום לא יכלו בני החבורה להסתיר את פליאתם מדבריו של ראש החבורה. "מדוע לא אמרתם לרבי מאיר שמחה שהסיום נערך על מסכת שלמה כדת וכדין?!"

"ולמה תניאון את לב בני ישראל" (לב, ז)

כבר בימי חורפו של כ"ק מרן אדמו"ר בעל 'בית ישראל' מגור, עוד בפולין לפני המלחמה, התרצה סביבו חבורת אברכים יקרים ובחורים בני עלייה ששאבו ממנו מלוא חופניים תורה וחסידות. פעם כששהו יחד בשלחי דקייטא בעיר הנופש הפולנית 'אוטווצק', ערכו בני החבורה באכסנייתם סיום על מסכת בכורות, כמנהג חסידים לסיים מסכת בתשעת הימים.

בין הנופשים באוטווצק היה גם הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק בעל ה'אור שמח'. עבר הגאון ברחובה של עיר ושמע הדי שירה ושמחה חסידית בוקעים מהאכסניה בעיצומם של תשעת הימים. מיהר ועלה לבניין לחפש אחר מקור השמחה, עד שהגיע לחדר בו נערכה הסעודה, הקיש על הדלת ונכנס פנימה. פליאתו התעצמה כעת שבעתיים. הסועדים לא הסתפקו בשירה וזמרה בלבד, על השולחנות היו מונחים מאכלי בשר ויין...

"לשמחה מה זו עושה?" תמה הגאון מדווינסק.

ראש החבורה רבי ישראל השיב לו: "אנו עורכים כאן סעודה לכבוד סיום".

"ומה סיימתם?" שאל הגאון מדווינסק.

"סיימנו את ספר התהלים", השיב רבי ישראל...

כששמע רבי מאיר שמחה כי השמחה כאן נערכת בניגוד להלכה, פתח והחל להוכיחם ארוכות במילים מייסרות על חוסר הקפדתם בהלכות האבלות, ועורר אותם להצטער כראוי על חורבנה של ירושלים עיר הקודש והמקדש.

לאחר שיצא רבי מאיר שמחה מהמקום לא יכלו בני החבורה להסתיר את פליאתם מדבריו של ראש החבורה. "מדוע לא אמרתם לרבי מאיר שמחה שהסיום נערך על מסכת שלמה כדת וכדין?!" התקשו להבין. הסביר להם רבי ישראל: "כשנכנס רבי מאיר שמחה, היכרתי על הבעת פניו כי במוחו סדורה כבר תוכחת מוסר להשמיע באוזניו. חבל היה לי להפסיד את תוכחתו של רבי מאיר שמחה..."

והוסיף וסיפר למסובים: "כבר היה מעשה דומה אצל זקני בעל 'שפת אמת' שהתייטם בילדותו מאביו רבי אברהם מרדכי ז"ל וגדל על ברכי סבו הגדול בעל 'חידושי הרי"ם'. באחד הימים אחר קמעא הילד בהשכמת הבוקר וספג על כך תוכחה הגונה מזקנו. חברו שלמד עמו בחברותא וידע את הסיבה הצודקת לאיחורו, תמה בפניו: "מדוע לא תירצת עצמך באוזני הסבא?"

ענה לו זקני: "קרה לי תוכחתו של הסבא ואיני רוצה להפסידה בתירוצים והסברים צודקים ככל שיהיו".

"הנהגה זו", אמר לו אז ה'אמרי אמת', "יש ללמוד מהתנהגותם של בני גד ובני ראובן הכתובה בפרשת מטות. מראש היה בדעתם של בני גד וראובן להיחלץ חושים לפני כל ישראל, ומכל מקום לא גילו זאת מיד למשה אלא שמעו קודם מפיו את דברי תוכחתו ורק אחר כך הסבירו לו את עצמם והניחו את דעתו".

שהילד יוריד את הרגל. אבל הילד עמד על עמדו, לא הבחין. הגאון פנה אל הילד ואמר: "מיין קינד [-בני], מאה שנה שתחיה, אבל מה אתה רוצה מהציצית?..."

הורי הילד עשו סעודה. בנם זכה להתברך מפי הגר"א, שהרי אמר לו בדרך אגב, שיחיה מאה שנה!

והנה עתה, בהגיעו לגיל תשעים ושמונה, אף שנפל למשכב, אמר: "אין לי מה לפחוד, לא צריך רופאים, לא רפואות ולא בית חולים. הגאון אמר שאחיה מאה שנה. יש לי עוד שנתיים ימים!..."
אם "לא יחל דברו" - "ככל היוצא מפיו יעשה"!

מסתבר שבמשלוחי מנות פחות הולך חומרי בניה, לפחות עד שלא זה לא יהפוך לאופנה מחודשת.

"ואת המלקוח ואת השלל" (לא, יב)

לפני כמה שבועות פגשתי ידיד מהעבר הרחוק, שסיפר לי סיפור מחזק במיוחד. "אני עובד לפרנסתי במכירת סחורות לקבלנים ושיפוצניקים", הוא מספר, "בדרך כלל אני רואה ברכה והפרנסה לא רעה בכלל, כמובן שאשמח להגדיל להכפיל ולשלש את מחזור המכירות, אבל מי אני שאתלונן, יש כל כך הרבה על מה להודות... "חודש אדר הגיע, עם ישראל מתכונן לפורים, ואני לא מוכר כמעט כלום. מסתבר שבמשלוחי מנות פחות הולך חומרי בניה, לפחות עד שלא זה לא יהפוך לאופנה מחודשת.

"פורים עבר חלף, ואני מעודד את עצמי שבטח יש אנשים שעושים שיפוצים קלים לפני פסח, ובוודאי הסחורה הגודשת את מחסני, שאני עדיין משלם עליה טבין ותקילין, תתחיל לנוע ותסייע לי לקנות את צורכי החג בהרחבה. אפס, כלום. לא הזמנות, לא תנועות, ובבית מרמזים לי שצריך להתחיל קניות לחג, ואנה אני בא..."

"רואה החשבון מתזכר אותי שצריך לדווח לרשויות את הדיווח החודשי על ההכנסות וההוצאות, אם לא, אז הם ממש לא נחמדים. הראש שלי היה במקום אחר לגמרי, מה אני יכול כבר להפסיד, שיעשו מה שהם רוצים חשבתי לעצמי בייאוש.

"עוברים כמה ימים, ואני מקבל הודעה מהבנק שהופקד סכום כסף גדול בחשבון הבנק, אני ממהר לבדוק מי המפקיד הנכבד ומגלה שזוהי הפקדה מרשויות המס. מה התברר, רואה החשבון, שהבין מצילילי קולי שהוא לא הולך לקבל ממני שום דוח של הוצאות והכנסות החודש, פשוט חס עלי, ולקח את כל החשבוניות של ההוצאות שמגיעות אליז באופן אוטומטי ושלח אותן לרשויות.

"הצורה שזה עובד שם היא כזאת שברגע שמדווחים על הוצאות, המחשב עושה חישוב אוטומטי של החזרי מע"מ ושאר ירקות, הוא בודק לבד לכמה החזר אני זכאי ומקזז זאת עם המיסים שאני צריך לשלם על ההכנסות, אך כאן שלא נשלחו הכנסות, הוא פשוט זיכה אותי מיידית בהעברה לחשבון של המיסים על הקניות. וכך חגגנו את חג הפסח בהרחבה ובשמחה. מסתבר שלפעמים, לא להרוויח, זה גם סוג של הכנסה..."

מעשה אבות

**"יכול להיות שיש לי כעס בלב, ועל זה אני עובד
בימים אלו - שגם בלב לא יישאר רגש של כעס"**

"אַל־תְּהִי נֹחַ לְכַעֵס"

מרן ראש הישיבה, הגאון הגדול רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל, סיפר פעם לתלמידו, כי היה יהודי שאמר שקרים גמורים בשמו, ודיבר עליו סרה.

"תחילה", אמר רבנו, "הייתה לי תרעומת. אולם כעבור רגע חשבתי: מה יועיל לי לכעוס? גם אם שיקר - אולי לא עשה זאת בזדון. הרי אדם רגון בטבעו אינו שומע כראוי. גם כשהשני מסביר, הוא אינו שומע דבר מרוב כעסו". והוסיף: "כמו שכתוב בגמרא שכל אחד נשבע שמה ששמע - כך אכן שמע, אף ששניהם אומרים הפכים. זה מפני שכל אחד משוכנע בכעסו שדבריו נכונים".

הוסיף מרן: "אני מוחל לו מחילה גמורה, שינוח בשלום על משכבו". פעם אחרת, לאחר שמישהו ציער אותו בענין מסוים, התבטא רבנו: "יכול להיות שיש לי כעס בלב, ועל זה אני עובד בימים אלו - שגם בלב לא יישאר רגש של כעס".

תלמידו הקרוב סיפר: "אני זוכר לפני למעלה משלושים שנה, שאחד מגדולי תלמידי רבנו אמר לי: 'כבר אז סיפר לי ראש הישיבה שהוא עובד על מידת הכעס - עשרים שנה!' וביום מן הימים אמר לרבי יעקב לוינשטיין: 'לפעמים כשאומרים לי דבר שמכעיס אותי - אני עונה במשהו מצחיק, וויץ קל (בדיחה קטנה), כדי להסיר ממני את הכעס'".

**"יש אנשים שחושבים שצריך 'השראה'
כדי להתפלל. שהם יחכו לרגע של רגש,
שפתאום 'יישפך להם הלב'. אבל זו טעות"**

"אַל־תַּעֲשֵׂ תִפְלְתָּהּ קָבַע, אֶלָּא רַחֲמִים וְתַחֲנוּגִים"

הגה"צ רבי חזקיהו יוסף מיישקובסקי שליט"א מספר על יהודי תלמיד חכם, שבא אל הרבנית אריאלי ע"ה - אמו של הגאון רבי אשר אריאלי שליט"א - כדי לבקש סיוע מגמ"ח הכלות שהייתה ממונה עליו.

תוך כדי השיחה שאל: "איך זכיתם בן כמו רבי אשר?" - שהרי

שיעורו של ר' אשר הוא הגדול ביותר בארץ, ואף מן החשובים בעולם הישיבות.

הרבנית השיבה בפשטות: "בן שראה את אביו שוקד על תלמודו, מתמיד באהבת תורה אמיתית, עד כדי כך שבינתים היה במצב של פת לחם - לא יכול לגדול אחרת". אך הוא שב ושאל - "ומה עם התפילות של הרבנית?" - בתקווה לשמוע גם על חלקה הרוחני. אך הרבנית לא הרחיבה, רק אמרה לו דברים שהיכו בו גלים:

"יש אנשים שחושבים שצריך 'השראה' כדי להתפלל. שהם יחכו לרגע של רגש, שפתאום 'יישפך להם הלב'. אבל זו טעות. טיפשות ממש! השמים פתוחים עשרים וארבע שעות ביממה! הקב"ה שומע אותך - גם אם אתה לא 'מתרגש'. תדבר איתו. תבקש ממנו. לא משנה אם אתה 'בתוך זה' או לא. רק תתפלל - ותקבל!".

**הרבי הביט בהשתוממות - לא בכל
יום רואים ילד המתפלל באותו אופן
שבו מתפלל צדיק בדבקות.**

"שֶׁאֵתָהּ מִתְפַּלֵּל, אֶל־תַּעֲשֵׂ תִפְלְתָּהּ קָבַע"

כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב שליט"א, סיפר פעם בשיחת קודש לעדת חסידיו שלפני שנים יצא לו לשהות שבוע ימים בכפר יהודי קטן, ובכל בוקר הגיע להתפלל עם הקהילה המקומית.

שם, בבית הכנסת הקטן, ראה ילד צעיר כבן שמונה, עומד בתפילת שמונה עשרה בחרדת קודש: גופו מתוח, ידיו שלובות על ליבו

רבי דוד, הבחין שהשיחה רק גוזלת זמן. פנה בנעימה ואמר: "לשם מה כל הוויכוח הזה?"

יהי ממון חברך חביב עליך כפסלך

פעם נסע מרן הגאון רבי משולם דוד הלוי סאלאוויצ'יק זצ"ל יחד עם תלמידיו ליום תפילה בצפון הארץ. באחת הפניות, עצר את הרכב שוטר תנועה וטען לנהג כי חרג במהירותו ביותר משלושים קמ"ש מהמותר. הנהג מיהר להסביר ולבקש ויתור, ניסיונות ההסברה לא הועילו, והשיחה נמשכה ונמשכה.

רבי דוד, הבחין שהשיחה רק גוזלת זמן. פנה בנעימה ואמר: "לשם מה כל הוויכוח הזה? הזמן יקר מאוד, עדיף לשלם חמישים שקל ולהמשיך הלאה.

"רבי, לא מדובר כאן על חמישים שקל. מדובר בקנס של לפחות חמש מאות שקלים! ובנוסף - הזמנה לבית משפט, שלילת רישיון, נקודות. זה לא דבר פשוט בכלל". נענה.

עוגמת הנפש ריחפה מעל הנהג, שהוזמן למשפט בטבריה - עיר שאינה קלה לדיונים מהסוג הזה.

כשבא היום, נסע הנהג בלב חרד לדין בבית המשפט, ונעמד בהכנעה מול השופט. פתח השופט את פרטי התיק, הביט בנהג, ואמר לפתע בטון רך: "שמע, נראה לי שאתה בן ישיבה. אין לך מאיפה לשלם, נכון? אני אתן לך קנס סמלי של חמישים שקלים בלבד, אבל תזהר בעתיד". בזה הסתיים הדיון... ויהי לנס ומופת.

בערב חג הסוכות הלך ורכש לעצמו אתרוג בקופסה סגורה כפי שאמר לו הרבי. כשפתח את הקופסה השתוממו כל העומדים לצדו

"רבי אלעזר אומר, לב טוב"

מעשה היה באברך שנכנס למעונו של כ"ק מרן אדמו"ר מטאלנא זי"ע בשכונת בית וגן בירושלים. "רבי, ברכני שאזכה לאתרוג מהודר לחג הסוכות", ביקש האברך מהרבי.

"אתרוג דומה ללב", השיב לו הרבי, "אתרוג הוא גם ראשי תיבות א'ל ת'בואני ר'גל ג'אווה. אם לא מתנהגים בגאווה, כי אם בענווה; אוהבים כל אחד ומכבדים כל אדם, זו הדרך להתעדר ולזכות ללב טוב. קבל על עצמך לעמוד על לב טוב", הפטיר הרבי מטאלנא, "או אז תזכה גם באתרוג מהודר בהתאם, אפילו אם תקנה את האתרוג בקופסה סגורה בלי לראות אותו קודם".

אותו אברך יצא מחדרו של הרבי וקיבל על עצמו להתחזק בנקודות אלו, להיטיב את לבו לכל נברא בעולם. בערב חג הסוכות הלך ורכש לעצמו אתרוג בקופסה סגורה כפי שאמר לו הרבי. כשפתח את הקופסה השתוממו כל העומדים לצדו מיופיו והידורו של האתרוג, עד כי המוכרים עצמם אמרו כי ככל הנראה טעו שהכניסו אתרוג כה מהודר לקופסה סגורה...

כמובא בהלכה, שפתיו נעות לאט, ולבו מרוכז כולו במילות התפילה. הרבי הביט בהשתוממות - לא בכל יום רואים ילד המתפלל באותו אופן שבו מתפלל צדיק בדבקות.

הרבי המתין לשבת, אז הגיע הילד שוב - והפעם מלווה באביו. וכשהביט האב בתפילתו - נפתרה תעלומה. האב עמד גם הוא בתפילה בדבקות עצומה, כאילו לבו עולה השמימה. אין כאן סוד - אלא דוגמה אישית.

אמר הרבי והוסיף: רבים שואלים עצמם - "אני כשלעצמי איני בדרגה של תפילה בכוונה ודבקות, מה הטעם שאתנהג כך רק בשביל הילדים?"

במענה לכך הביא הרבי סיפור מדהים על הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע: יהודי סיפר לו שבעבר, כששב לביתו בערב - נהג לשבת ולקרוא עיתון. אך כשראה שבניו גדלים ומביטים בו, חש אי נוחות. החליט אפוא להוציא גמרא וללמוד, אפילו שלא מרצון.

תוך כדי כך שאל את הרבי בזוועהיל: "האם אין בזה שקר? אני הרי עושה זאת רק כלפי חוץ".

ענה לו הרבי בתקיפות: "אתה מרמה?! זו האמת הכי גדולה! זה שקר שהוא אמת. זו הדוגמה שילדיך צריכים - ומי ש'מעמיד פנים' עבור חינוך ילדיו - עושה את האמת!"

לפתע שמע ממרומי העלייה בכיות עזות, קול תחנונים קורע לב. ניגש הרב אל אנשי הבית, ושאל בדאגה: "מה קרה?"

"רחמים ותחנונים לפני המקום"

הגרי"ש כהנמן זצ"ל, מייסד ישיבת פוניבז', היה מהתלמידים המקורבים ביותר של החפץ חיים זי"ע א. באחת משיחותיו סיפר את המעשה הבא:

כאשר הגיע לראשונה לראדין, ביקש להיכנס לביתו של החפץ חיים, שעלה באותה שעה לעליית הגג להתבודדות קלה, לפתע שמע ממרומי העלייה בכיות עזות, קול תחנונים קורע לב.

ניגש הרב אל אנשי הבית, ושאל בדאגה: "מה קרה? מה מביא לבכי כזה - האם אירע אסון?" ענו לו בנעימה שקטה: "כך דרכו של רבנו. כשמישהו מבקש ממנו להתפלל - הוא עולה מיד לעליית הגג, שופך שם ליבו לפני בוראו, ומתפלל בדמעות שליש. עכשיו באו להזכיר לו על אישה מיהודי הקהילה שמתקשה בלידה, אז מיד עלה ופתח בתפילה".

תוך דקות ספורות נשמעה דפיקה בדלת. אחד מקרובי היולדת הגיע עם בשורה מרגשת: "נולד בן! והיולדת - בריאה ושלמה, הכול עבר בשלום!". מיד ירד החפץ חיים ממקום התבודדותו, פניו מאירות באור של רוגע ואמונה, ובירך את האורח בברכה חמה...

שנים רבות אחר כך עוד היה חוזר על המעמד הקדוש ההוא, כסמל למסירות, לתפילה, לאהבת ישראל.

האם מותר לפורר לחם בשבת? ומה לגבי שימוש ב'פורס ביצים'?

איסור מלאכת 'הטוחן' בשבת, הוא רק בדבר שהוא מקשה אחת מטבעו ולא התחבר בידי אדם, אבל דבר שמטבעו הוא מפורר והתחבר בידי אדם, או שמטבעו הוא גוש אחד אך נטחן וחזר ונעשה גוש אחד בידי אדם - אין בו איסור טחינה, משום שאין 'שם טוחן' אלא על הפרדה של דבר המחובר באופן טבעי. ולכן, לדוגמה, מותר לפורר לחם או מצה, כיון שהחיטה כבר נטחנה לקמח וחלקיה שבו ונעשו מקשה אחת על ידי הלישה והאפייה. אולם, אף טחינה כזו מותרת רק ביד או בכלי שאינו מיועד לכך, אבל בכלי המיועד לכך, אסורה משום 'עובדין דחול'. ולדעת החזון איש, טחינה זו מותרת רק בסמוך לסעודה. והקצות השולחן כתב בשם ספר טל אורות, שכלל זה - שאין איסור טחינה בדבר שהתחבר בידי אדם - אמור רק ביחס למאכלים, אבל בדבר שאינו מאכל, כגון עץ ומתכת, יש איסור טחינה אף אם היה מפורר ונעשה מקשה אחת בידי אדם.

ומאכל שאינו 'גידולי קרקע', כגון בשר וביצים, אין בו איסור מלאכת 'הטוחן' כלל, ולכן מותר לפוררו או לחותכו לחתיכות קטנות, וכדומה. ויש אומרים, שכל מאכל שמקורו בבעלי חיים דינו כגידולי קרקע לענין זה, משום שבעלי החיים ניזונים מהקרקע, ולדבריהם - בשר, ביצים וגבינה קשה, נחשבים כגידולי קרקע. ולהלכה, מאכל שמקורו בבעלי חיים אשר ניתן לאוכלו אף ללא טחינה, ניתן להקל ולטוחנו, משום שיש לצרף את דעת הסוברים שכל מאכל הראוי לאכילה בעודו שלם, אין 'שם' טחינה על טחינתו, כלומר, אין לה משמעות של 'מלאכה', ומותר לטוחנו. ולדעת החזון איש, אין לטחון מאכל שאינו גידולי קרקע אלא בסמוך לאכילה. וכמו כן, דין זה שאין איסור טחינה אלא בגידולי קרקע, אמור רק ביחס למאכלים, אבל בדבר שאינו מאכל, יש איסור טחינה דאורייתא אף כשאינו גידולי קרקע. ברם, טחינת מאכל שאינו 'גידולי קרקע', מותרת רק ביד או בכלי שאינו מיועד לכך, אולם, בכלי המיועד לכך הטחינה אסורה משום 'עובדין דחול'. ולכן, לדוגמה, אסור לפורר גבינה קשה במגרדת [מגררת, פומפיה]. וכלי המיועד לפריסת ביצים - הורו האגרות משה והגרש"ז אויערבך זצ"ל שמותר לפרוס בו ביצה בשבת, כיון שחיתוך הביצה לפרוסות כאלו אינו נחשב לטחינה, וממילא הכלי אינו נחשב כלי המיועד לטחינה.

מותר לחתוך עגבניה לחתיכות קטנות בשבת? ולפרוס מלפפון לפרוסות דקיקות?

חיתוך פירות וירקות לחתיכות קטנות - 'דק דק', בלשון הפוסקים - אסור בשבת משום מלאכת 'הטוחן', ואף בפרי וירק שניתן לאוכלם בשלמותם ללא חיתוך, כגון מלפפון. ויש אומרים, שבסמוך לאכילה מותר לחותכם באופן זה, משום שבאופן זה החיתוך מוגדר כ'דרך אכילה' ולא כ'טחינה', למרות שנעשה באמצעות סכין. ורבים מהפוסקים חולקים על היתר זה, ולכן, הורו המשנה ברורה והחזון איש הלכה למעשה, שאין לחתוך פירות וירקות לחתיכות קטנות אף בסמוך לסעודה. וחיתוך בכלי המיוחד לכך, אסור לכל הדעות אף בסמוך לסעודה, אם משום איסור מלאכת הטוחן

- כיון שאופן זה של חיתוך אינו מוגדר כ'דרך אכילה' - ואם משום האיסור דרבנן של 'עובדין דחול'. והגדרת גודל החיתוך המותר - לדעת החזון איש, ככל שהחיתוך גס יותר מהמקובל בימות החול, אין החתיכות נחשבות לקטנות. ולדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל ההגדרה היא - שכל שהחתיכות עדיין טעונות טחינה בשיניים בעת האוכל, אינן נחשבות לחתיכות קטנות [אולם, לדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, לא ניתן להגדיר באופן זה את גודל החיתוך המותר]. והורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, שגם כשחותך לחתיכות שאינן

קטנות ממש, וכפי ההגדרות האמורות, אין לעשות זאת אלא בסמוך לסעודה, אבל שלא בסמוך לסעודה אין לחתוך אלא חתיכות הגדולות באופן משמעותי, משום שהגודל המדויק של החיתוך המותר אינו ידוע לנו, ומדובר בחשש איסור דאורייתא. ופריסת פירות וירקות לפרוסות דקיקות - לדעת הקצות השולחן והגר"ש אלישיב זצ"ל, נחשב כטחינה, אולם, לדעת האגרות משה, הגר"ז אויערבך זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל, איסור הטחינה הוא רק בחיתוך הן לאורך והן לרוחב, באופן שהחתיכה קטנה ודקה מכל עבריה, כדוגמת טחינת גרגירים לקמח.

מדוע אסור מדאורייתא להכין 'פיצה' אינסטנט בשבת? ומה הדין בהכנת 'סלט טחינה' בשבת?

אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'הק'ש'. בעזרת ה', בשבוע זה ילמדו במסגרת 'הדף היומי' בהלכה את כל דיני מלאכה זו מתחילתם לסופם. עיקרה של מלאכת הלישה הוא, ערבוב של מוצק ונוזל והפיכתם לבלילה אחת. ויש הבדל בין שני סוגי מוצקים: 'בר גיבול', ו'אינו בר גיבול'. 'בר גיבול' פירושו - מוצק שהנוזל מחבר את חלקיו לגוף אחד, כגון קמח, שהמים הופכים אותו לגוף אחד של בצק. ולהיפך, 'אינו בר גיבול' פירושו, מוצק שאינו הופך לגוף אחד על ידי הנוזל, כגון אפר. לישת 'בר גיבול' אסורה מדאורייתא לכל הדעות, ולישת 'אינו בר גיבול' - נחלקו הפוסקים אם

איסורה מדאורייתא או מדרבנן.

וכאמור, עיקרה של מלאכת הלישה הוא, ערבוב של מוצק ונוזל והפיכתם לבלילה אחת. לפעולה זו, שני שלבים: שלב החיבור הראשוני של המוצק והנוזל, המכונה 'נתינת מים', ושלב בחישת המוצק והנוזל וערבולם עד ליצירת הבלילה, המכונה 'גיבול'. במוצק 'בר גיבול', שלב הגיבול אסור מדאורייתא, ושלב נתינת המים אסור מדרבנן, מחשש שימשיכו את תהליך הלישה ויבואו לידי גיבול המוצק עם הנוזל. ויש אומרים, שאף שלב נתינת המים אסור מדאורייתא משום שמיד עם החיבור הראשוני של המוצק עם הנוזל מתבצעת כבר לישה מסוימת. וכתב המשנה ברורה, שהמנהג להחמיר כדעה זו, ששלב נתינת המים אסור מדאורייתא. ובנוגע למוצק ש'אינו בר גיבול' - נחלקו הפוסקים הן בנוגע לשלב הגיבול והן בנוגע לשלב נתינת המים אם הם אסורים מדאורייתא או מדרבנן. ויש אומרים, ששלב נתינת המים במוצק ש'אינו בר גיבול' מותר לכתחילה, והחזון איש הורה, שלמעשה אין להקל כדעה זו.

אולם, במוצק שמיד עם חיבורו לנוזל הוא הופך לעיסה, וכגון אבקת 'פיצה' אינסטנט, 'ג'לי בנק', הורו האגרות משה והגר"נ קרליץ זצ"ל, שלכל הדעות שלב נתינת המים אסור מדאורייתא. ומאידך, נוזל שאינו מתערבב במוצק אלא על ידי בחישה, וכגון דבש סמיך מאוד, הורה הגר"ז אויערבך זצ"ל, שלכל הדעות אין בחיבורו עם המוצק איסור לישה דאורייתא, כיון שלא מתבצעת בכך אפילו לישה חלקית.

והכנת 'סלט טחינה' בשבת על ידי הוספת מים לחומר הגולמי: לדעת האור לציון, הואיל והוספת המים אינה מחברת חלקי מוצק זה לזה אלא אדרבה מדללת את החומר הגולמי, אינה מוגדרת כ'לישה' ומותר להכין את הטחינה בשבת כרגיל, אך אם מערב בה שום וכדומה, צריך לעשות שינוי בסדר ערבוב הנוזל והמוצק, ויתכן שגם בצורת הבחישה, כדין הכנת 'בלילה רכה' [ראה לעיל]. לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, לאחר הוספת המים לחומר הגולמי צריך לעשות שינוי בצורת הבחישה, וכגון לבחוש באצבע במקום בכף. ולדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, יש להימנע מהכנת סלט הטחינה בשבת, וגם כשמוסיף לסלט טחינה מוכן מיץ לימון ותבלינים, יש להימנע מבחישה בכוח כדרך הלישה בימות החול.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כשהסוס מוריד את ראשו לשתות, הוא רואה מולו את בבואתו וחושב שזה עוד סוס מתחרה שבא לגזול ממנו את המים, ופוחד שלא יישארו מספיק מים לשניהם...

רבי שלמה קולדצקי שליט"א עם לקט עובדות מגדולי הדורות במידת הביטחון

חקר המשגיח: ומי אמר שתתארכ בקרוב, אולי תשאר רווק ותוכל ללמוד בלי טרחה. נבהל הבחור והשיב, שבוטח בה' שימצא זוג. המשגיח הרב להקשות, אך מי אמר שהמשפחה תגדל ויהיו לך ילדים. נרעש הבחור והשיב, ה' יעזור ויהיו לי בנים! עוד המשגיח המשיג להקשות מי אמר שהמקצוע יהיה מבוקש הלוא הרבה מובטלים יש בשוק. ושוב התפלא הבחור למה לחשוב כך, ה' יעזור וכו'.

חיך המשגיח ואמר: 'שמעו אוזניך מה שפיך מדבר, על הכל אתה אומר ה' יעזור, ה' יעזור שאתחתן, ה' יעזור שאזכה לבנים, ה' יעזור שתהיה פרנסה, אינך נזקק לעזור לו כלל, אם כן למה בעצם לימודי הפרנסה עצמה, אתה רוצה לעזור להקב"ה, תלמד תורה והוא כבר יעזור לך גם בזה.

אל תהיו כסוס

מסופר על יהודי שבא לפני רבי מאיר מפרמישלאן להתלונן על חברו שפתח מולו עסק מתחרה, והוא מזיק לפרנסתו, שאל אותו הרבי האם פעם נסעת בעגלה? ענה לו: ודאי פעמים רבות. הוסיף הרב ושאל האם הורדת פעם את הסוס לנהר לשתות, כן ענה האיש. שאל הרב ודאי שמת לב שכשהסוס שותה הוא בועט ברגליו הקדמיות, וזה מכיון שכשהסוס מוריד את ראשו לשתות, הוא רואה מולו את בבואתו וחושב שזה עוד סוס מתחרה שבא לגזול ממנו את המים ופוחד שלא יישארו מספיק מים לשניהם, מה הוא עושה? הוא בועט בארץ, כדי שהעפר יפול לנהר, המים יועברו והסוס השני יעלם.

המשגיח הרב ואמר: הסוס האחר בודאי קיים רק בדמיונו של הסוס, ולא זו בלבד: אלא אפילו היה הסוס האחר קיים במציאות, היה מספיק מים בנהר לשניהם, ובזמן שהסוס מחליט לגרש את הסוס השני הוא מרוויח רק דבר אחד - שבמקום מים זכים וצלולים, הוא שותה מים עכורים מלאים בעפר ובז. מיד הבין אותו יהודי את מוסר ההשכל ולא תבע עוד את חברו. כתב החזון איש בספרו אמונה ובטחון.

(וארטים לפרשת השבוע, בשלח תשפ"ג)

לרב מבריסק היה כולל, והיה מקפיד לשלם לאברכים את המלגה המגיעה להם בכל, ראש חודש ויהי מה. אם לא היה לו את הכסף במועד הוא היה לווה ומשלם.

פעם אחת הגיע ערב ראש חודש ולא היה לו לשלם וכן לא מצא ממי ללוות.

הרב ישב מהורהר עבר שם אדם שהבחין במצוקתו, ואמר הלוואי שהיה מגיע מישהו עשיר ונותן לרב כסף לשנה שלימה.

אמר הרב חלילה! אני לא אקח!!! אני לא אחליף את מידת הביטחון תמורת מיליון דולר.

עונש משמים

בימי מלחמת העולם השנייה, כשהשו משפחת הרב מבריסק בוילנא, היה הגרי"ז נוהג מידי יום ביומו לשלוח את אחד מבניו לקנות אוכל לבני המשפחה. למרות המחסור במוצרי מזון יסודיים, עד שהיה מקום סביר לחשוש ולהניח כי מחר דברי האוכל עלולים עד מהרה לאזול ממדפי החנויות, בכל זאת שם מבטחו בהקדוש ברוך הוא, והקפיד לקנות רק דבר יום ביומו.

פעם אחת, חרג הגרי"ז ממנהגו, היה זה יום לפני ערב יום כיפור, ומתוך חששו שמא לא יזכה לקיים בהידור מצוות אכילת ערב יום כיפור ביקש הגרי"ז מבניו להביא אוכל שיספיק די צרכו גם לאותו יום וגם ליום שלמחרת.

כשחזר אותו בן משליחותו, נשמטו דברי המאכל מידיו ונפסדו כליל ממאכל בני אדם.

אמר הגרי"ז שהיה זה עונש משמים על חוסר בטחון, ומשום שגם למצוות צריך לבטוח בה'!

ביטחון לחצאין

בחור ישיבה בא לפני רבי אליהו לופיאן וביקש לצאת ללמוד מקצוע וכו', בתואנה שלאחר החתונה יצטרך לפרנסת ביתו וילדיו וכו'.

גליון 691
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

לא עליתי למיטתי עד שמחלתי
לכל אלו שציערו אותי

מסופר: רבי אבא היה יושב בשער הפתח של לוד, ראה בן אדם אחד שהיה בא ויושב באיצטבא עשויה מן תל עפר, והיה עייף מהדרך ויושב ונחש. פתאום ראה רבי אבא נחש אחד שהיה בא אצלו להזיקו, ויצא שרץ מן אפעה מין נחש ארסי והרג את הנחש. כאשר נעור האיש ההוא, ראה את הנחש ההוא מולו שהיה מת, נעמד האיש ההוא ונפלה האיצטבא ההיא לעומק שמתחתיו והוא ניצל. בא רבי אבא אצלו אמר לו אמור לי מה מעשיך? שהרי הקדוש ברוך הוא עשה לך שני נסים אלו, אין הם לחינם. אמר לו אותו אדם, כל ימי לא עשה לי בן אדם רע בעולם שלא התפייסתי עמו ומחלתי לו, ועוד, אם לא יכולתי להתפייס עמו, לא עליתי למיטתי עד שמחלתי לו ולכל אלו שציערו אותי, ולא נטרתי לו שנאה כל היום על הרע ההוא שעשה לי, ולא די לי זה אלא שמזהיום ההוא והלאה השתדלתי לעשות עימהם טוב.

(זוהר הקדוש פר' מקץ)

פרשת השבוע

איש כי ידור נדר וגו' ככל אשר היצא
מפיו יעשה (ל' - ג')

פעם נכח הרה"ק רבי יהושע לייב דיסקין זיע"א בהספד, שנערך במלאות שבעה לאחד מתלמידיו. אמרו כנהוג תפילת מלא רחמים. ובתום ההספד התפור הקהל. לאחר מכן הזמין הרב את שמש בית הכנסת, נתן לו מטבע לעילוי נשמת המנוח, והדגיש עבור כל הקהל שנכח בעת תפילת אל מלא רחמים, וטעמו ונימוקו היה, כי החזן הרי אמר בעבור שכל הקהל נודרים צדקה לעילוי נשמתו, על כן ראה חובה לעצמו להבטיח שלא יכשל הציבור בהתחייבות זו.

ככל היוצא מפיו יעשה (ל' - ג')

מסופר על הרה"ק רבי ישראל אבוחצירא זיע"א ה"בבא סאלי, שנסע עם חתנו הרב דוד יהודיוף וצ"ל בשנת תשכ"ז לאשדוד, ושם ביקרו וקן מופלג. ואמר הצדיק לחתנו שיבקש ברכה מהזקן. לאחר שיצאו משם, אמר הצדיק לחתנו, זקן זה שהנך רואה, הרי יש לו שינים, ידיים ורגליים, וכל אבריו שלמים, והיום הוא בגיל מאה ושלוש עשרה שנה, ולפני מאה שנה ביקש ממנו הסבא קדישא רבנו יעקב אבוחצירא זיע"א, שישלים לו מנין וכן עשה. והרב

בירכו שיהיה בריא ושלם עד מאה ועשרים, והנך רואה כי ברכת הרב נתקיימה במלואה, והוא בריא ושלם. וזה ככל היוצא מפיו יעשה.

אלה מסעי בני ישראל וגו'
(ל"ג - א')

כל מסע ומסע של בני ישראל היה על פי ה' (בעל הטורים) פעם סיפר הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א, בחורף אחד בימי נעורי נסעתי עם מורי ורבי הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זיע"א, ועשינו את דרכנו בעגלה במורד צר בתוך השלג, פחדתי מאד ואמרתי בליבי עוד מעט והעגלה תתהפך, עד אשר עמדתי לקפוץ מהעגלה. אז אחז הרבי בידי ואמר, כלום לא יקרה. כעבור זמן לא רב עזבה העגלה את המדרון המפחיד, ונסעה בנתיב מישור בנסיעה רגועה וללא כל מורא. לפתע פתאום ללא כל הכנה מוקדמת, התהפכה העגלה ואנו נורקנו מתוכה אל צידי הדרך. אמר לי רבי הקדוש, מי שפוחד מהיצר הרע, חזקה שלא יפול אל תוך רשתו, אולם מי שבטוח שלא יפול לידי, נופל גם נופל.

זמני השבת

פרשת מטות-מסעי

זמני כניסת השבת

ירושלים: 7:05 ת"א: 7:21

זמני יציאת השבת

ירושלים: 8:21 ת"א: 8:23 ר"ת: 8:55

אשריך שזכית לרגע נדיר של גילוי פנים בתוך

הסתר-הפנים הגדול של הגלות המרה

בימיו של האר"י הקדוש (רבי יצחק לוריא) ז"ל חי בעיר צפת יהודי ירא-שמים מופלג ותלמיד-חכם גדול, ושמר ר' אברהם הלוי ברוכים זיע"א. שנים רבות נהג ר' אברהם להשכים קום מדי לילה סמוך לחצות, לסובב בסמטאות העיר, להקיש על דלתות הבתים ולהעיר לעבודת הבורא את תלמידי-החכמים והמקובלים הרבים שגדשו את צפת. לא הייתה חולפת שעה ואלה היו מתנערים מיצועם וממהרים לבתי-הכנסת, כדי לערוך 'תיקון חצות' ולבכות את מר הגלות. לאחר אמירת 'תיקון חצות' היו הכול לומדים בעיון ובהתמדה תורה – נגלה ונסתר. בליל של קולות לימוד היה בוקע אז מבתי-הכנסת ומתפשט בחלל האוויר של צפת. סמוך להנץ החמה היו פונים האנשים לטבילה במקווה, ולאחר מכן מתפללים שחרית בנחת ובכוונה.

דמות מרתקת וייחודית היה ר' אברהם. כל ימיו חי בדוחק ובפרישות, ופעל נמרצות לחיזוק כל ענייני הקודש של צפת. הרבה לעסוק בתפילה ובתורה. אך את עיקר חייו ומעשיו הקדיש לעניין אחד – גלות השכינה. בכל פעם שהיה עולה עניין הגלות על שפתיו, אפף אותו צער עמוק. הוא היה מוכיח בשער, מעורר להרבות בקינה על בית-המקדש שחרב. כה רבות התעסק בגלות השכינה ובגאולתה, עד שהאר"י הקדוש בכבודו ובעצמו העיד עליו כי נשמתו היא גלגול של ירמיהו הנביא.

יום אחד נפל ר' אברהם למשכב. מצבו הידרדר והלך עד שהגיע ממש לשערי מוות ר"ל. טובי הרופאים בסביבה הוזעקו למיטתו, אך הם אמרו נואש. מכריו השלימו בליבם עם המצב, ודומה היה כי גם ר' אברהם עצמו מכין את עצמו ליום המוות. השמועה על מחלתו האנושה של ר' אברהם הגיעה לאוזני האר"י, והוא מיהר לבקרו. אמר לו האר"י: "דע לך ר' אברהם כי נשלמו ימייך, ולא נותר לך עוד זמן רב לחיות, אולם עדיין יש לפניך סיכוי להסיר את רוע הגזירה, לקום ממיטת חוליך ולשוב לאיתנך. זאת, אם תעלה לירושלים, להתפלל ליד שריד בית-מקדשנו, הכותל המערבי. אם תגיע לשם ותפיל תחינה, מעומק הנפש, תזכה לראות את השכינה הקדושה. והיה אם תזכה לכך, מובטח אתה כי תחיה עוד שנים רבות".

כששמע זאת ר' אברהם, גמר בליבו לצאת לירושלים ויהי מה. באותם ימים זה לא היה דבר של מה-בכך. הנסיעה התנהלה על-

גבי חמורים, עברה בדרכים לא-סלולות וארכה ימים אחדים. היא גם עלתה סכום כסף שהיה למעלה מהישג-ידו של ר' אברהם. אף על פי כן קיבל עליו ר' אברהם את המסע. בתוך ימים אחדים חלה התאוששות מה במצבו, עד שהצליח לרדת ממיטת חוליו ולעמוד על רגליו. משהתחזק גופו עוד והוא חש עצמו חזק דיו לקראת הדרך הארוכה והמתירה, החל למכור את מיטלטלי ביתו, כדי לממן את הנסיעה, שכן עני מרוד היה וכסף מזומן לא היה בידו. כשהכול היה מוכן לנסיעה הסתגר ר' אברהם בביתו שלושה ימים ושלושה לילות, בתענית ובתפילה לקראת המסע. רק לאחר מכן יצא בדרך העולה לירושלים עיר-הקודש. דרך ארוכה וקשה עברה על ר' אברהם מצפת לירושלים. כמה פעמים כבר היה נדמה לו שגופו החלוש לא יצליח לעמוד בטלטולי הדרך. רק אמונתו הגדולה נסכה בו כוח, עד שהגיע לירושלים.

כשהגיע לעיר-הקודש לא פנה לאכסניה. הוא שם מיד את פעמיו אל הכותל המערבי. השעה הייתה שעת לילה. ר' אברהם החל לשפוך את תחינתו לפני הקב"ה, מתוך בכיות רמות וזעקות קורעות-לב, עד שאפסו כוחותיו. לפתע, מתוך העייפות הגדולה והחולשה הכבדה, הבחין בדמות לבושת שחורים, מיתמרת ועולה כענן מהכותל ועד לב השמים. הבין ר' אברהם כי אותה דמות לבושת שחורים היא-היא השכינה הקדושה השרויה בגלות, עטופה שחורים, ומתגולגלת בעפרה על בניה הנתונים בצרה ובשביה. כאב חד פילח את ליבו, כל גופו הודעזע והוא שב ונפל על פניו, בוכה בכי מר: "ציון המסולאת בפז, אוי לי שראיתיך בכך!", ומרוב צער התעלף. בחזיון חלומו ראה את הדמות לבושת השחורים קרבה אליו ומניחה את ידיה על פניו, מוחה את דמעותיו ואומרת: "הינחם, בני אברהם, כי יש תקווה, ושוב בנים לגבולם. עוד אשוב לרחם עליהם ואקבצם". הקיץ ר' אברהם מעלפוננו, ושב להכרתו כשהוא משנן לעצמו את הדברים שראה ושמע.

כעבור כמה ימים החל ר' אברהם במסעו חזרה לעיר צפת. הוא שב אל העיר מאושש, שמח וטוב-לב. כשראהו האר"י, הבחין מיד על פניו כי אמנם התפלל מעומק הלב ואף זכה לחזות בגילוי השכינה. אמר לו האר"י: "אשריך שזכית לרגע נדיר של גילוי פנים בתוך הסתר-הפנים הגדול של הגלות המרה. כל זאת בזכות שכל חיך השתתפת בצערה של השכינה ומשום שאתה מעיר ומעורר יהודים מדי לילה לבכות את הגלות. מעתה מובטחת לך אריכות ימים". וזכה ר' אברהם ברוכים לחיות בעיר-הקודש צפת עוד עשרים ושתיים שנה ולהמשיך בעבודת ה'.

משל ונמשל

מצווים אנו להרים את האבן הטובה

משל ליהודי עני ואביון מטופל בילדים הרבה ומחוסר פרנסה. כל ימיו היה מתענה ומתלבט בלבטים קשים כדי להשתכר למחייתו ולמחיית אנשי ביתו, ומעולם לא עלה בידו להשיג אפילו כדי פרנסה בצמצום. פעם אחת היה מהלך ברחוב ונפשי מרה עליו מאוד, שכן יודע היה שאין בביתו אפילו מזון סעודה אחת ואף ריווח כלשהו לא נראה לעין, והנה בלכתו כך בראש מורד הבריק דבר מה לנגדו, משהפנה ראשו ראה איזה דבר מנצנץ אולי שבר זכוכית, או חתיכת פח חדש, כמעט שגמר בדעתו לעבור משם ולהמשיך בדרכו, אולם אף על פי כן חשב שמא כדאי לו לסור ולראות מהו הדבר הנוצץ, אולי מטבע הוא? ואפשר יהיה לקנות בו לחם לפי הטף. גחן והרים את הדבר וראה שזו אבן מבריקה בשלל צבעים, אבן גדולה ומלוטשת שבשעה שמגלגלים אותה ביד, היא מתנוצצת כל פעם בצבע אחר. התחיל הדבר להיות משונה ומוזר בעיניו, פנה והלך ונכנס לחנותו של צורף זהב והראה לו את האבן. משבחן הצורף את האבן קפץ וקרא שאוצר כזה עין לא ראתה עדיין, וכי ראוייה אבן כזאת לפאר את כתרו של הקיסר. מיד שלח הצורף והודיע לקיסר על האבן יקרת המציאות שנתגלגלה בהיסח הדעת לידיו של העני. הביאו את העני דנן עם האבן לפני הקיסר, והקיסר אינו פוסק מלהלל ומלשבח את האבן המופלאה והוא מתפעל מיופיו הרב. לבסוף פונה הקיסר אל העני ושואל אותו כמה הוא רוצה בשכרה של האבן? "אדוני המלך" אומר העני, כלום יכול אני לדעת כמה לבקש בעדה? הרי לא ידעתי שיש ערך לאבן זו בשעה שמצאתי, והגבהתי אותה. אף על פי כן נתן המלך לעני הרבה מתנות ונכסים בעד האבן, אם כי לא ידע הלה כלל מה שוויה, ואף קרבו קרבה יתירה והושיבו בסוד שריו ויועציו.

והנמשל: תורתנו הקדושה, לומדיה ומקיימי מצוותיה, אינם צריכים כלל לחשב חשבון גודל וערכה ורום חשיבותה, ולפעמים אף חייבים להסיח דעתם לגמרי מכך כי רב ערכה מפו ומפנינים יקרה, מצווים הם להרים את האבן הטובה, ללמוד בה ולקיים את הכתוב בה בלא לחשוב כלל על השכר הצפוי להם בעבור זה, כי על כן נאמן הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה, שלא יקפח שכרה של שום בריה, וישלם לו לבעל המציאה שכרו משלם.

(אחד המגידים)

בזכות הצדקה והחסד נבטלה הגזירה

מעשה שהיה בזמן רבינו האר"י ז"ל (יומא דהילולא ה' מנ"א) בשעה שישב ולמד סתרי תורה עם תלמידיו. שפתאום באמצע הלימוד הפסיק רבינו האר"י, ואמר, ברוך דיין האמת, קול כרוז אני שומע מבית הדין של מעלה, "שנגזרה גזירה שיעלה ויבא ארבה אין מספר לגדודיו, ויחנה בכל גבול צפת, ויאכל את כל עשב הארץ ואת כל פרי העץ, וכל תבואתה ישרש, ולא תשאר מחיה לכל יושביה, והכל בעון שהעלימו עיניהם מאת עני תלמיד חכם וצדיק אחד, ושמו ר' יעקב אלטרץ, שיושב בתענית ומתרעם כביכול על הקדוש ברוך הוא, שנשאר בחוסר כל ואין חומל ואין מרחם. והקב"ה לא יכול להחריש ולהתאפק על צערו של העני הזה, ויחר אפו על שכניו תושבי צפת שאינם משגיחים ואינם חסים עליו". ע"כ לשון הכרוז.

וסיים רבינו האר"י, לכן אחי ורעי, הבה נקבץ מעט כסף מאתנו כל אחד כאשר תשיג ידו, ואחד מן הישיבה יקנה מצרכי מזון לחם ולפתן, לפרוס לרעב לחמנו, והנשאר מן הכסף יתנוהו לעני הנזכר שיקנה בהם מה שירצה, ויקום אחד מן החבורה רבי יצחק הכהן, ויקח הכסף בידו, וימהר ללכת אל החנות, ויקנה מצרכי מזון, וירץ אל בית העני הנזכר, ויראהו משתטח על הרצפה, ובוכה על רוע מזלו, כי מנהגו היה לשאוב מים בחביות של כלי חרס ולמוכרם בפרוטות להחיות את נפשו, ובאותו יום בבוקר השכם, נפלו מידיו החביות, ונשברו, ונשאר בלי מזון, ומבלי משען ומשענה, וכאשר שמע אותו ר' יצחק הכהן, הושיבו על יד השולחן, ונתן לו מברכת ה' אשר בידו, האכילתו והשקהו, ויתר המעות נתן לו לקנות חביות אחרות להתפרנס על ידם, כאשר היתה באמנה אתו. ויאמר לו, אדוני החכם, למען השם, עמוד והתפלל לפני הקב"ה, שירחם על תושבי צפת ויבטל מעליהם כל גזרות קשות ורעות, כי בגללך נגזר שיעלה ארבה ויבא בכל צפת, ולא יותיר מחיה לכל תושביה, ואנא הזהר מכאן ולהבא מלהתרעם על מידותיו של השם יתברך. והודה לו אותו חכם, וקיבל עליו שלא יוסיף לעשות כדבר הזה, ועמד והתפלל בדמעות לפני השם יתברך שימחול לו, ושיסיר חרון אפו מעל תושבי צפת, ויבטל מעליהם כל גזרות קשות ורעות, וינחם על הרעה לעמו. ואחר כך חזר רבי יצחק הכהן אל הישיבה וסיפר להם כל המאורע, ויאמר להם רבינו האר"י, דעו וראו כי בגלל הצדקה שעשינו עם העני הנזכר נתבטלה הגזירה של הארבה, הודות להשם יתברך על רוב רחמיו וחסדיו. וחזרו ללמוד עם הרב.

והנה כעבור שעה אחת עלה הארבה על גבול צפת חיל גדול וכבד מאוד, ויכס את עין כל הארץ ותחשך הארץ, וכל התלמידים נבהלו ונחרדו, ויאמר להם האר"י, אל תיראו, כי כבר נתבטלה הגזירה, ורק טרם נמסרה הידיעה לארבה שלא יבא הנה, וכך היה, לאחר זמן קצר הפך ה' רוח ים חזק מאד וישא את הארבה ויתקעהו לתוך הים הגדול, ולא נשאר ארבה אחד בכל גבול צפת, ויושע ה' לעמו ולנחלתו בזכות הצדקה והחסד שגמלו לאותו עני. ומהיום ההוא והלאה נתנו עיניהם תושבי צפת על העני ההוא להשיג על כל צרכיו.

צ'ין אדם לחברו

כדי שהיהודי לא יצטער

מסופר על הרה"ק בעל ה"קדושת ציון" מבאבוב זיע"א (יומא דהילולא ד' מנ"א), ששהה פעם בקראקא, ונכנס למוכר ספרים וביקש לקנות ספר מסוים. קבע המוכר שמחירו של הספר חמישה זהובים. הרבי עמד על המקח והציע רק ארבעה זהובים, טען המוכר שהספר עלה לו הרבה. ולבסוף הוציא הרבי שטר של חמישה זהובים ושילם. תמחו המלווים של הרבי, מה היה לו להקפיד ולהתמקח על פרוטות? הסביר להם ה"קדושת ציון", אילו הייתי מסכים מיד למחיר שקבע המוכר לספר, היה המוכר מצטער והיה מתחרט שלא דרש וקיבל ששה או שבעה זהובים, וכך יצא נפסד, עתה שעמדתי על המחיר הריהו נהנה מהריווח שנשאר בידו.

ואהבת לרעך כמוך

מסופר על הרה"ק מ"שומרי אמונים ויע"א בעל ה"חוקי חיים" זיע"א, שנהג לומר, שיאמרו לפני התפילה "הריני רוצה לקבל עלי מצות ואהבת לרעך כמוך", והסביר, שסתם להגיד הריני מקבל עלי מצות ואהבת לרעך כמוך, זה לא תמיד אמיתי, כי אולי יש לו טענות על יהודי אחד, וצריך למחוק הטענות בלבו לגמרי, ולא לומר סתם שקר, אלא יאמר הריני רוצה, והקב"ה יסייעהו באמת להגיע לאהוב רעהו כמוהו ממש.

(ספר גם אני אודך)

בזכות מצות הכנסת כלה

פעם נסעו חסידים ללובלין עם בעל עגלה, שהיה אדם פשוט מאד. בבואם מיהרו החסידים לקבל את פני רבם

ה"חווה" הקדוש זיע"א, וכל אחד הכין את הקוויטעל שגיגש בקודש פנימה. ראה העגלון וביקש שיירשמו גם לו קוויטעל ומסר אותו לאחד החסידים, והוא עצמו הלך לבית מרוח. כשנכנסו החסידים לרבי ועמם החסיד שהביא עמו את הקוויטעל של בעל העגלה, התעכב ה"חווה" בקריאת הקוויטעל ואמר כי איש זה מאיר וזורח בכל העולמות, החסידים שמעו ותמחו, כי הכירו את העגלון לאדם פשוט ועם הארץ. הם שמרו דברי רבם והחליטו להתחקות אחרי מעשיו. שמה נמנה הוא עם ל"ו הצדיקים שבדור.

הלכו החסידים לחפש את העגלון באכסניה בה שהה, בבואם קידמו את פניהם קולות צהלה ורינה, הציצו פניהם והבחינו בפניו הזורחים של בעל העגלה שלהם כשהוא מרקד לפני חתן וכלה. ניגשו אליו החסידים ושחו באווניו את דברי הרבי, וביקשו את הסברו. סיפר להם בעל העגלה את סיפורו: בבואי לאכסניה שמעתי קולות מריבה, היו כאן חתן וכלה עניים שאמורים היו להיכנס לחופה, אך הכלה לא היה בידה לסלק את הנדוניה שהבטיחה, והחתן סירב להיכנס לחופה, כשראיתי את עגמת הנפש של כל הנוכחים, שאלתי באיזה סכום מדובר, הסכום היה גבוה, אך אני החלטתי לשעבד את כל חסכונותיי שחסכתי לעצמי במשך כל השנים, ובלבד שלא יבוטל השידוך. ואכן, המשודכים התפייסו ואני שמח כאן כאילו אני מחתן את בני. ראו החסידים את עיניו הקדושות של רבם ה"חווה" הקדוש צופיות, וכיצד הבחין מיד בשנוי שחל באותו בעל עגלה שקנה עולמו בשעה אחת.

הילולא דצדקיא

שבת קודש א' מנ"א

אהרן הכהן בן עמרם (ב"א תפ"ז)
אלעזר הכהן בן אהרן הכהן (ב"א תקט"ז)
הרה"ק רבי נתן נטע מאוריתש ב"ר יוסף (נטע שעשועים - חותן הבת עין - תקמ"ה)
יום שני ג' מנ"א
הרה"ק רבי שמשון מאוסטראפאליע ב"ר פסח (ת"ח)
הרה"ק רבי מנחם עזריה מפאנו ב"ר יצחק ברכיה (רמ"א מפאנו - שפ"ה)
יום שלישי ד' מנ"א
הרה"ק רבי בן ציון ב"ר שלמה מבאבוב (קדושת ציון - תש"ג)

יום רביעי ה' מנ"א

רבינו יצחק לוריא אשכנזי ב"ר שלמה (האר"י הקדוש - של"ג)
הרה"ק רבי חיים מקראסנא ב"ר צבי הירש (תלמיד הבכש"ט - תקנ"ג)

יום שישי ז' מנ"א

הרה"ק רבי ישכר דב ב"ר אריה יהודה מולאטשוב (תקנ"ה)
הרה"ק רבי משה גרינוולד ב"ר עמרם (ערוגות הבושם - תרע"ו)
הרה"ק רבי אליעזר רוזנפעלד מאושפיזין הי"ד ב"ר יהושע מקאמינקא (תש"ג)
הרה"ק רבי שלום נח ב"ר משה אברהם (ה"נתיבות שלום" מסלונים - תש"ס)
זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רביטביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רפרסם יוסף הדרש" על המצוות.

השארית הפת על השלחן בברכת המזון (ג)

(ד) בימינו שאין הרגילות כלל ליתן שיוירי הלחם לעניים, אין צורך להשאיר פתיתין כשיעור נתינה, אלא די במעט פירורים ותו לא, ובפרט אם יודעים ששיוירי הפת ילך לאיבוד. (שו"ת או נדברו חי"א סימן מ"ו)

(ה) לכתחילה יש לשיר מהפת שהיה על השלחן בעת האכילה, ולא יאכל כל הפת, ואח"כ יביא איזה חתיכת פת שלא היה על השלחן כלל, בכל עת האוכל. (שלחן הטהור על שו"ע שם, בור זהב ס"ק א')

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ הרה"ק

רבי בן ציון ב"ר שלמה מבאבוב זיע"א

(קדושת ציון)

נלב"ע ד' מנ"א תנצב"ה

מטאוראים באשכולות שובות

תשפ"ה	בני ברק	ירושלים	חיפה	באר שבע
הדלקת נרות	7:21	7:05	7:13	7:22
מוצאי שבת	8:23	8:21	8:24	8:22
דבינו תם	8:55	8:57	8:58	8:56

נא לשמור על קדושת הגליון

מטות-מסעי

עינים קדושות צופות למרחוק

"ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם" (ג-א) לכאורה, יש להבין: מה פשר כפילות הלשון – 'מוצאיהם למסעיהם'? מדוע לא די היה לכתב: "ויכתב משה את מסעיהם"? ויותר יש להבין, מדוע בתחלת הפסוק נאמר "מוצאיהם למסעיהם", בעוד בסופו הסדר הפוך – "מסעיהם למוצאיהם"? את התשובה נבין על פי המעשה שלפנינו:

לאחר שכבש הקיסר נפוליאון את ארופה כלה, החליט להמשיך במסע כבושיו ולצאת למלחמה נגד אלכסנדר מלך רוסיה. בטרום יצא אל הקרב, נודע לו כי בעירה לעלוב שוכן יהודי קדוש, צדיק נשגב, אשר ביכלתו לצפות את העתיד לבוא.

לא היה זה לכבודו של הקיסר האדיר נפוליאון לדרש בעצתו של רב יהודי, ולכן החליט לפקד את ביתו של הצדיק בסתר. הוא פשט את בגדי מלכותו, התחפש לחיל פשוט, והמתין עם שאר היהודים שצבאו על דלת חדרו של הצדיק מלעלוב.

מעניין של הצדיק לא נסתר מאומה. מיד כאשר נכנס נפוליאון אל חדרו של רבי דוד, הורה הצדיק להוציא כל איש מעליו ולנעל את הדלת. כאשר התמלאה הוראתו – קם מלא קומתו וברך בשם ומלכות: "ברוך שחלק מכוודו לבשר ודם". לפליאתו של הקיסר, הסיר רבי דוד, כי עם הכנסו אל החדר הבחין בשרו שבשמים שנגנס עמו, וכך זהה אותו תכף ומיד.

בראותו כי אכן איש אלקים קדוש עומד לפניו, שטח נפוליאון בפני רבי דוד את מטרת בואו. הוא ספר על כבושיו המצליחים, ואף חשף את פונתו לצאת למלחמה נגד האימפריה הרוסית, הנמצאת תחת שלטונו של אלכסנדר. "אני מבקש לדעת", אמר נפוליאון, "האם מסכת ההצלחות תמשך – או שמא אני עלול לספוג תבוסה הפעם".

לשמע השאלה, שקע רבי דוד בהרהורים רגע או שנים, ולאחר מכן השיב: "אני מוכן לומר לך את אשר עתיד לקרות, אולם זאת בתנאי שתבטיח כי גם אם הדברים לא ימצאו חן בעיניך – לא תתורעם עלי".

הבטיח נפוליאון, ורבי דוד תאר:

"דע לך, כי בתחלה תנחל שורה ארפה של הצלחות מרשימות. צבאך יפשט אל תוככי רוסיה ויפל בחלקו שלל רב. אולם, כאשר תגיע אל עיר הבירה מוסקבה, יתהפך הגלגל: אלכסנדר ירכז את כל כוחותיו ויאסף את שארית צבאו לשם הגנה על עיר הבירה, ומשם תתחיל תבוסתך: לאחר קרב קשה אתה תאלץ לסגת, ורבים מחיליך ימצאו את מותם בערבות רוסיה ברעב ובקר. אתה עצמך תשוב אל ממלכתך בבשת פנים, ולאחר מכן תורד מכס המלכות ותאבד את כתרך לנצח!"

לשמע הדברים, בערה חמתו של נפוליאון. היטב חרה לו על אודות התחזית הקודרת שצפה לו הרבי. אולם מאחר שהבטיח כי לא יפגע ברבי לרעה – נזהר היטב לשמר על מוצא פיו. עם זאת, בהחיר: "דע לך, רבי, כי אם אכן יהיה כדברך – לא אפגע בך לרעה. אולם אם יתברר שבדאי אתה – או אז אשוב לטל ממך את נקמתי, שהרי יתברר למפרע כי פונתך לא היתה אלא להטיל מרד בלבי בטרום צאתי לקרב!"

נפוליאון יצא אל הקרב. הפל התנהל בדיוק כפי שצפה רבי דוד מראש: בתחלה נחל נפוליאון נצחונות מזהירים, צבאו שעת אל תוככי רוסיה והכה את צבאו של אלכסנדר שוק על ירך. אולם, כאשר כבר עמדו רגליו של נפוליאון בשערי מוסקבה, השתנתה המגמה מן הקצה אל הקצה: הוא החל לנחל תבוסות חוזרות ונשנות שאלצו אותו לסגת, תוך שהוא מותיר על אדמת רוסיה כשבע מאות אלף חיילים מתים!

בדרכו בחזרה אל ארצו, משפל ומקדך, עבר נפוליאון דרך העיר לעלוב ועשה את דרכו אל ביתו של הצדיק, הפעם בלא כל הסוואה... הוא נכנס לחדרו של הצדיק, ולאחר שנסגרה הדלת, נפל אפים ארצה, נשק לשולי גלימתו של הצדיק והקריז: "רבי קדוש! מדברך לא נפל מאומה ארצה!"

לאחר מכן, פשט נפוליאון את גלימת מלכותו המפארת, אשר היתה רקומה בחוטי זהב ושזורה יהלומים. הוא הושיט אותה לרבי דוד ואמר: "אני יודע כי לאחר שאשוב אל מולדתי, אוחד מכס

ומלכותי. אין לי עוד צורך בגלימה זו, ואני משכנע כי היא תהלם אותך הרבה יותר מכפי שהיא הולמת אותי, שהרי הוכחת כי גדול כחך מכחילי!"

כה אמר נפוליאון ומהר לסב על עקבותיו ולעזב את החדר. גנז הצדיק את הגלימה בארוננו ולא דבר מאומה על אודות הבקור המלכותי שזכה לו. שנים לאחר מכן, עלה לארץ הקדש בנו של הצדיק, רבי משה מלעלוב, אשר מלא את מקומו לאחר פטירתו, ונטל עמו את הגלימה. הוא טהר וקדש אותה בסולדין ועשה ממנה פרכת אשר עטרה את ארון הקדש בבית מדרשו שבירושלים.

אנו לומדים ממעשה זה, עד כמה גדול כחם של הצדיקים ועד כמה צופיות עיניהם למרחוק – הם יכולים לראות בברור ובדיוק רב את העתיד להתרחש. בטרם יקרו המאורעות בפעל!

ומכאן, תשובה לשאלתנו, כפי שהיה אומר הצדיק ר' ישראל יהושע מקוטנא: את מסעיהם של בני ישראל ואת המאורעות שהתרחשו במהלך אותם מסעות, כתב משה עוד בטרם התרחשו המאורעות בפעל. הוא עשה זאת ברוח קדשו, בזכות עיניו הצופיות למרחוק. אותה כתיבה היתה בבחינת "מוציאים למסעיהם על פי ה'", שכן המאורעות – הינו 'מוציאים' – נכתבו עוד לפני המסעות עצמם... אולם התורה הקדושה מספרת את הדברים בדיעבד, לאחר שכבר התרחשו המאורעות, ועל כך היא מקדימה ואומרת: "ואלו מסעיהם למוציאים" – שכן כעת כבר מדבר בשפה שהיא אחרי המסעות, המאורעות אשר מצאו את בני ישראל מתארים לאחר מעשה... (למדוד)

מטבע שוקולד בקפת הצדקה

"לא יחל דברו" (א-ב) פרש הגאון רבי משה בן חמו זצ"ל מסאפרו שבמרוקו: בשעה שהאדם מתעורר לדבר מצוה ונודר נדר, נברא מלאך קדוש שעתיד להמליץ טוב בעדו ולעזרו. אבל עד שהאדם לא ישלם את נדרו ולא יממש את הבטחתו, המלאך הזה חסר אונים ותש כח, ואינו יכול לפעל את פעלתו לטובה. וזהו: "לא יחל דברו", מלשון חלי וחלשה. לא יחליש את המלאך שנברא מדבורו הטוב, אלא ישלם את נדרו, ובכך יאמץ את כח המלאך לעזרו.

בעיר ניו יורק גר יהודי יקר וחשוב, ושמו הרב יעקב ישראל זינגר. הרב יעקב ישראל היה מקפיד לפני כל תפלה להכין כמה דולרים לצדקה, כמו שכתבו רבותינו ז"ל על הפסוק בתהלים "אני בצדק אחזה פניך", שבזכות ה'צדק' – הצדקה, אזכה ש'אחזה פניך', שתתקבל תפילתי.

כך, בכל יום היה רגיל הרב יעקב ישראל להכניס כמה דולרים לכיסו, לצדק צדקה. יום אחד, התפלל הרב יעקב ישראל בבית הכנסת המרכזי 'שומרי שבת' – בית כנסת ענק המכיל כמה אולמות תפלה.

באמצע התפלה, עבר הגבאי בין המתפללים כשבידו קפת הצדקה, ובקש מכל מי ששכח, שיתרם משהו לצדקה. מיד כשהבחין בזאת הרב יעקב ישראל, הוא הכניס את היד לכיס והתכנן להביא לו דולר אחד, כמנהגו בקדש, דבר יום ביומו. אך משום מה, לא מצא הפעם בכיסו אפילו לא מטבע אחד קטן. הוא משמש בכיס השני, עבר לכיס החליפה, אך שום דבר – זו הפעם הראשונה שהוא שכח להניח דבר מה לצדקה.

פיצו יבטל ממנהגו הקדוש? חשב בצער. הוא נסה שוב לבדק במעמקי הכיסים, אך מצא שם רק דבר אחד – מטבע קטן של שוקולד. כשהראה הגבאי את רצונו העז, חזן ואמר: "ידידי, אתה מתאמץ כל כך, אז אם זה מה שמצאת – הכנס זאת".

הרב יעקב ישראל הרגיש לא בנוח, אך שלשל את מטבע השוקולד פנימה. לאחר כמה ימים, פגש הגבאי את הרב יעקב ישראל ואמר לו בהתרגשות: "לא תאמין מה קרה עם 'מטבע השוקולד' שתרגמת לצדקה!" הוא המשיך לספר בהתלהבות: "באחת התפלות שלנו כאן, בבית הכנסת 'שומרי שבת', התמוטט באמצע התפלה אחד המתפללים. כלם מהרו להגיש לו עזרה והצלה, ומיד הבינו כי היתה לו 'נפילת סכר'."

"הוא סובל מסכרת", ולפתע היתה לו היפוגליקמיה, והיה עליו לקבל במהירות המרבית סכר לפה, כדי להציל את חייו. מיד רצו לחדר הקפה בבית הכנסת על מנת לחפש סכר, אך דווקא באותה שעה לא היה שם כלל סכר. הקפסא היתה ריקה ולא נמצא בה אפילו גרגר סכר קטן. היהודי גלה אותות מצוקה קשים, וכלם עמדו אובדי עצות. לפתע, נזכרתי במטבע השוקולד שתרגמת. רציתי במהירות, לקחת את השוקולד והכנסתי אותו אל פיו. בתוך כמה שניות הוא נגרע וחדר להכרה. לאחר כמה דקות הגיע למקום רופא. הוא בדק את היהודי ואמר: "דעו לכם, כי אם במשך חמש דקות הוא לא היה מקבל משהו מתוך לתוך הפה, הוא לא היה כעת בין החיים, בודאות. השוקולד שהבאתם לו, הציל את חייו".

הרב יעקב ישראל התרגש מאוד. הוא למד מסר אדיר: לפעמים אדם מרגיש שאין לו מה לתת לבורא עולם, הוא חש ריק מתורה, ממצוות

ארכיון 'חיות' - חיות

הלכות כיבוד הורים ע"פ פסקי הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

יכבד את הוריו אפילו שלא דאגו לו

שאלה: בן שהוריו לא גדלו אותו בביתם ולא פרנסו אותו ולא דאגו לחינוכו, האם הוא חייב בכבודם.

תשובה: נאמר בתורה "כבד את אביך ואת אמך", וכתב ב"ספר החנוך" (מצוה לג) שצריך הבן להכיר טובה להוריו ולתת להם את כל הכבוד על זה שהם הביאו אותו לעולם, ומחמת סבה זו לבד חייב הבן בכבודם. ולכן, אף על פי שהוריו לא גדלו אותו ולא סיעו לו בפרנסתו ולא טפלו בחינוכו, בכל זאת חייב הבן מדין תורה לכבדם, כי הם הביאו אותו לעולם.

וכתבו ה"כתב סופר" וה"משך חכמה" (פרשת ואתחנן) על הפסוק "כבד את אביך ואת אמך", שמצוה לכבד את אביו ואמו גם אם הם לא הטיבו עמם בנס בקטנותו ועזבו אותו ולא גדלוהו, ונמו שמצינו בדור המדבר שנצטוו על כבוד הורים למרות שההורים לא טרחו במדבר עבור בניהם, כי ירד להם מן מהשמים, ומים היה להם מהבאר, ובשר מהשלו, והמלבושים גדלו עמהם, והענן היה מגהץ להם המלבושים, ובכל זאת צוה אותם ה' לכבד את הוריהם למרות שהבנים לא נהנו ולא קבלו שום דבר מהם, ורק מחמת סבה זו לבד שההורים הביאו את הבנים לעולם, חייבים הבנים בכבוד ההורים, וכדברי "החננוך".

(באדיבות הרב בן ציון גולדברג ידלר שליט"א עורך הספר "למען אירכיון" (yadlerben@gmail.com))

מבצע ענק! בהתחייבות ל-3 שנים

מזמינים מניו << מקבלים:

נגן DOQO איכותי

לכל שבת וחג

20 ש"ח לחודש

*בהתחייבות לשנה
2 ספרים מתנה

6 ספרים לבחירה ועוד מתנות נוספות!

1-800-39-39-38

תוכן עניינים

דין "שבוע שחל בו תשעה באב" בשנה זו | כיבוש וגיהוץ | בגדים חדשים | משא ומתן | תפירה ותיקון בגדים | רחיצה בחמין ובצונן | תספורת וגילוח | נטילת ציפורניים | בשר ויין | שו"ת לתשעת הימים

דין "שבוע שחל בו תשעה באב" בשנה זו

א. השנה, מאחר שתשעה באב חל ביום ראשון, לא חלים כלל דיני "שבוע שחל בו תשעה באב". ולכן כל האיסורים הנהוגים רק בשבוע שחל בו תשעה באב [כגון כיבוש ורחיצה לחלק מבני ספרד, ועוד], מותרים השנה.

כיבוש וגיהוץ (סי' תקנא סע' ב, ג, ד, ו, יד)

ב. מדינא דגמ' אסור לכבס בגדים בשבוע שחל בו תשעה באב. ומנהג בני אשכנז שאין מכבסים בגדים החל מראש חודש אב, ואין להקל בזה.

ג. בבני ספרד יש הנהוגים שלא לכבס ולא ללבוש בגדים מכובסים - רק בשבוע שחל בו תשעה באב. והשנה, שאין דיני שבוע שחל בו - מותר לכבס כל השבוע.

ד. אסור לכבס גם בגדים שלא ילבוש בתשעת הימים.

ה. ניקוי בגד ע"י ניקוי יבש הרי הוא בכלל כיבוש.

ו. מותר לנקות כתם נקודתי בבגד.

ז. בכלל איסור כיבוש כלולים בגדים ומגבות, סדינים מצעים ומפות. אמנם כיבוש סמרטוטים מותר (כיון

שמתלכלכים תדיר, וכבגדי קטנים דלהן. ועוד יל"ד שהוא כנקיון כלים, עי' סי' תקנא ס"ד).

ח. גיהוץ בגדים דינו ככיבוש.

לבישת בגדים מכובסים ומגוהצים, והכנת הבגדים

ט. כשם שאסור לכבס, כך אסור ללבוש בימים אלו בגדים נקיים מכובסים או מגוהצים. וכן אסור להציע את המיטה במצעים מכובסים, או להשתמש במגבות ובמפות שכובסו.

י. כדי שיהיה מותר ללבוש בגדים מכובסים או מגוהצים לכתחילה, יש להכניסם על ידי שילבשם מעט לפני זמן האיסור. ודי שילבשם כמה דקות, ובכך אין הבגד נחשב מכובס או מגוהץ.

יא. מי שלא הכין בגדים לפני זמן האיסור, יכול להכין בשבת על ידי שילבש בגד ויחליף כל כמה שעות לבגד אחר מכובס [מפני שרק באופן שלובשו כמה שעות אין בזה חשש הכנה משבת לחול, שנחשב שלובשו בשביל שבת עצמה. אבל אם לובש ופושט מיד, ניכר שעושה זאת כהכנה לימי החול ואסור].

יב. אם לא הכין את הבגדים על ידי לבישה, ייתן לקטן [עד גיל 9-8] שילבשם כמה דקות, ובשעת הדחק יש להקל להניחם על הרצפה [כשאינה נקיה לגמרי] שיתאבקו ויתלכלכו מעט [ואין צריך לדרוך על הבגד], ואז מותר ללבושם (לחם הפנים יו"ד סי' שעו בשם ספר מענה לשון ובשם מהר"ש מלובלין, ועי' יו"ד סי' שפט וצ"ע שם, ובספר כרם שלמה שם).

יג. בגדי זיעה - דהיינו בגדים הסמוכים לגוף, יש מקלים שמותר ללבושם מכובסים, אך לכתחילה גם אותם יש ללכלך בהנחה על הרצפה (כנ"ל בסע' הקודם).

בגדי ילדים קטנים

יד. כיבוש בגדי ילדים קטנים: לפני שבוע שחל בו ת"ב - מותר לכבס עד גיל 3-4, ויש מקלים עד גיל מצוות.

בשבוע שחל בו ת"ב - מותר לכבס עד גיל 3-4 (לבוש סי' תקנא סי"ד, חיי"א כלל קלג סי"ח), ובשעת הדחק שאין לקטנים מה ללבוש, אפשר לכבס עד גיל מצוות (כדעת הפמ"ג שם א"א ס"ק לט).

ייוש בחוץ: כשמכבס בגדי קטנים, מותר לתלותם לייוש בחוץ, משום שניכר שהם בגדי קטנים.

הוספת בגדים לכביסה: מותר לכבס יחד הרבה בגדי קטנים (בזמננו שמכבסים במכונת כביסה, ועי' משנ"ב שם ס"ק פג), כאשר ייתכן שיצטרך להם בתשעת הימים [אך אם ברור שלא יצטרך להם, אסור]. אולם אסור להוסיף לכביסה גם בגדי גדולים האסורים בכיבוש.

לכבוד שבת

טו. לכבוד שבת מותר ללבוש את כל בגדי השבת מכובסים ומגוהצים כרגיל [וילבשם לאחר הרחיצה]. אמנם אין לכבסם או לגהצם לכבוד שבת (משנ"ב סי' תקנא ס"ק לב, שאף שמן הדין מותר לכבס לכבוד שבת, נהגו בזה איסור).

אם אין לו בגדים מתאימים לשבת - יש להקל שיכול לכבסם (שיש לסמוך על עיקר הדין שמותר לכבס לכבוד שבת), ולתת לספרדי שיכבס עבורו מותר אף לכתחילה (כשהוא לכבוד שבת, ראה בשו"ת שאלה לד). ולעניין גיהוץ - יש להתיר גיהוץ קל בלבד, שלא יהיה מאד מקומט (לא נתבאר להדיא דין גיהוץ לכבוד שבת, ושם דינו חמור מכיבוש. ולמעשה יש להתיר, ובפרט במקום כבוד הבריות, שאז מותר אפי' לא לכבוד שבת).

טז. אין להחליף לכבוד שבת לסדינים ומצעים מכובסים [אא"כ ייתן לקטן עד גיל 8-9 לשכב עליהם כמה דקות, ובשעת הדחק, ראה לעיל סע' יב], אך אם מחליף כל שבת יש מקלים. מותר להשתמש במפות ומגבות מכובסות לכבוד שבת.

נגמרו הבגדים

יז. מי שלא נותרו לו בגדים נקיים, והבגדים המשומשים מלוכלכים עד שמדיפים ריח רע - מותר לכבסם אם אין לו מה ללבוש, והכל לפי העניין [ואחר הכביסה, ייתן לקטם שילבשם כמה דקות, וכדלעיל סע' יב]. ויבשם בצנעא בתוך הבית.

יח. מי שאין לו בגדים נקיים ללבוש, ויש לפניו שתי אפשרויות - לכבס או לקנות בגדים חדשים - עד שבוע שחל בו עדיף לכבס, ובשבוע שחל בו - עדיף לקנות [וייתן לקטן שילבשם כמה שעות].

בגדים חדשים (סי' תקנא סע' יז)

יט. בגדים חדשים, אף בגדים שאינם חשובים - אסור לחדשם בתשעת הימים, ואף בשבת אסור.

ולבני ספרד האיסור לחדש בגדים [שלא מברכים עליהם שהחיינו] הוא רק בשבוע שחל בו ת"ב, וכאמור לעיל, **השנה** אין דיני שבוע שחל בו [עד שבוע שחל בו, מותר לאשכנזי למסור בגד חדש (וכ"ש בגד מכובס) לספרדי, שיחדש אותו עבורו].

כ. בגדי זיעה חדשים מותר לחדש **בשבת** בתשעת הימים [ושאר בגדים חדשים אסור אף בשבת, כנ"ל].

משא ומתן (סי' תקנא סע' ב, ז)

הקדמה

מבואר בגמ' יבמות (מג): "מראש חודש ועד התענית העם ממעטין בעסקיהן מלישא ומליתן, מלבנות ולנטוע' וכו'. ויש לעיין מה הפירוש 'ממעטין' במשא ומתן, האם הכוונה שממעטים לגמרי, או שעושים רק את הנצרך ולא כשאר הימים. ומבואר בתוס' (יבמות שם ע"א ד"ה מלישא, ומגילה ה: ד"ה ממעטין), דאם 'ממעטין מלישא וליתן' היינו במשא ומתן של שמחה כגון צרכי חופה, בזה 'ממעטין' היינו דיש למעט לגמרי, אך אם הפירוש 'ממעטין מלישא וליתן' הוא לאו דוקא במשא ומתן של שמחה, אז 'ממעטין' היינו שעושים את הנצרך ולא כשאר הימים. וכן הוא במשנ"ב (סי' תקנא סק"א) שיש חילוק בין משא ומתן של שמחה לשאר משא ומתן. ולקמן נפרש הדינים העולים מזה.

הלכה נוספת מבואר בטור (סי' תקנא ס"ז) דבגדים חדשים אסור לתקן בשבוע שחל בו ת"ב. ומקור הדין בירושלמי (פרק מקום שנהגו) 'נשי דנהיגי דלא למשתי עמרא מגו דעייל אב מנהגא' בגלל שבטלה אבן השתיה, וכיון שהשתי אסור כ"ש תיקון בגדים חדשים, וראוי להחמיר בזה מר"ח דהיינו נמי בכלל מיעוט שמחה, עכ"ד הטור. והרמ"א הוסיף שה"ה שלא לקנות בגדים, והיינו דקניית בגדים גם היא כתיקון בגדים. מבואר מזה שבבגדים יש דין נוסף שלא לקנותם מלבד הדין שממעטים במשא ומתן, וכדלקמן.

כא. אין לקנות **תכשיטים**, או **כלי כסף וזהב** כל תשעת הימים, מפני שזהו משא ומתן של שמחה.

כב. יש מקפידים שלא לקנות **דברים יקרי ערך**, כגון רהיטים וכד', דשמא גם הם בכלל משא ומתן של שמחה.

כג. יש למעט בקניית צלחות, סירים, סכ"ם וכן שאר **דברים שלא נצרכים לתשעת הימים**, אך אם הם נצרכים לימים אלו - מותר לקנותם.

כד. אין לקנות **בגדים** בתשעת הימים, ואף בגדים **שאינם חשובים**, אף שאין מברכים עליהם 'שהחיינו'.

כה. במכירה שיש בה **מבצעי הנחה מיוחדים** שלא יהיו לאחר תשעת הימים, מותר לקנות גם בתשעת הימים.

כו. קניית מתנה לאשה למטרת שלום בית, מותרת בתשעת הימים (שנחשב צורך מצוה), והכל לפי העניין.

תפירה ותיקון בגדים (סי' תקנא סע' ז, ת)

כז. אסור **לתפור** בגדים חדשים מר"ח אב, אך מותר **לתקן** בגדים משומשים שנקרעו, וכן מותר לתפור כפתור בבגד משומש.

כח. חייט שקיבל לפני ר"ח בגדים חדשים לתפירה, מותר להמשיך לתפור עד שבוע שחל בו ת"ב.

רחיצה בחמין ובצונן (סי' תקנא סע' טז)

[לבני אשכנז האיסור הוא מר"ח אב, בין בחמין ובין בצונן כמבואר לקמן. לבני ספרד יש בזה מנהגים שונים - יש שנהגו בבני אשכנז, והמנהג הנפוץ הוא שהאיסור הוא רק בשבוע שחל בו ת"ב, וכן האיסור הוא רק במים חמים ולא בצונן. השנה, שאין דיני שבוע שחל בו ת"ב, אין איסור רחיצה לספרדים הנוהגים כהמנהג הנפוץ הנ"ל].

כט. אסור לרחוץ את הגוף, ואפילו בצונן, חוץ מפניו ידיו ורגליו שמותר לרחצם בצונן [היינו במים שלא נהנה מחמימותם].

ל. רחיצה שלא לשם תענוג מותרת. ולכן אדם הסובל מזיעה ומלוכלך ממנה מאד, מותר לרחוץ איבר איבר במים קרים [שלא נהנים מחמימותם, ואין צריך לנגב בין איבר לאיבר, והעיקר שלא תהא רחיצה לתענוג].

במקומות שיש בהם **ריבוי זיעה** וא"א לנקותם על ידי מים קרים, מותר לנקות ע"י מים חמים עם סבון - לפי הצורך בלבד, וכדאי הוא בית אלוקינו לצער עצמנו על חורבנו, ו"כל המתאבל על ירושלים - זוכה ורואה בשמחתה".

לא. רחיצה לרפואה מותרת. ולכן מי שיש לו פצעים וצריך לרחצם - הדבר מותר. וכן מי שיודע בבירור שאם יימנע מלרחוץ יהיו לו פצעים, מותר לשטוף לפי הצורך בלבד, ואם די לו במים קרים אסור בחמים.

לב. רחיצה על ידי העברת מגבת רטובה או ניגוב במגבונים לחים - מותרת.

לג. ילדים עד סמוך לגיל בר מצוה יש להקל שיתרחצו. **לד.** טבילת עזרא מותרת [אף מי שאינו רגיל בה]. ויש מקילין שמי שרגיל לטבול במקוה מידי יום, מותר לטבול גם בתשעת הימים. כשיש אפשרות, יטבול במים קרים.

רחיצה וטבילה בערב שבת

לה. רחיצה בערב שבת חזון - מי שרגיל להתרחץ במים חמים כל ערב שבת, מותר לרחוץ ראשו פניו ידיו ורגליו

במים חמים ובסבון, ושאר הגוף אסור אף במים קרים
[דין הסובל מזיעה נתבאר בסע' ל].

לו. אף שיש הסוברים שלכתחילה יש לרחוץ קודם חצות
(ב"ח, מובא בט"ז שם ס"ק טז), למעשה **מותר לרחוץ כל היום**
(עי' בה"ל שם ד"ה בחפיפת).

לז. טבילה במקווה בערב שבת – אם רגיל לטבול בכל
ערב שבת, ואינו מבטל זאת אלא מחמת אונס [ולא מפני
טרדה וכד'], מותר לטבול בערב שבת בתשעת הימים
[וכשיש אפשרות – יטבול במים קרים] (עי' סיתקנא שעה"צ ס"ק
צח, כה"ח ס"ק רב). בעניין זמן הטבילה, ראה בסע' הקודם.

תספורת וגילוח (סי' תקנא סע' יב-יד)

לח. בני אשכנז נוהגים שלא להסתפר ולהתגלח [בין
שיער הראש ובין שיער כל הגוף] בכל שלושת השבועות
[מליל י"ז בתמוז].

ולבני ספרד יש בזה מנהגים שונים: יש הנוהגים שלא
להסתפר **מי"ז בתמוז**, יש הנוהגים איסור **מראש חודש**
אב, ויש הנוהגים איסור רק **משבוע שחל בו ת"ב** [ומי
שאר מנהג בידו, יכול לנהוג כדעה זו].

השנה, שאין דיני שבוע שחל בו, הנוהגים כדעה אחרונה
הנ"ל, מותרים בתספורת וגילוח כל השבוע, אך אעפ"כ
בערב שבת הסמוכה לת"ב, אין להסתפר ואין להתגלח
(מועד לכל חי, סי' י"א סכ"ה).

לט. נחלקו הפוסקים האם **קטנים** אסורים בתספורת
מי"ז בתמוז ואילך או שאסורים רק בשבוע שחל בו ת"ב,
ולמעשה המיקל יש לו על מה לסמוך.

מ. יש המקלים **לנשים** להסתפר עד תשעה באב, וכך
נוהגים בני ספרד, אך דעת המשנ"ב להחמיר שדינם
כגברים [שעווה ולייזר, וכן סידור גבות – נראה שדינם
כתספורת].

מא. חתן מותר להסתפר ולהתגלח בימי השבע ברכות.
דין בעלי ברית התבאר בשו"ת (שאלה לז).

נטילת ציפורניים (סי' תקנא ס"ק כ)

מב. קודם שבוע שחל בו ת"ב – מותר. ונחלקו
האחרונים בדין נטילת ציפורניים **בשבוע שחל בו**,
והמיקל יש לו על מי לסמוך [ולכבוד שבת מותר לכו"ע].
השנה, אין דיני שבוע שחל בו, ולכן מותר ליטול ציפורניים
כל השבוע.

בשר ויין (סי' תקנא סע' ט-יא)

מג. מנהג בני אשכנז שאין אוכלים בשר ואין שותים יין
מר"ח אב (וראה בשו"ת שאלה נא דין טעימת התבשילים). **ולבני**
ספרד יש בזה מנהגים שונים, והרבה מבני ספרד נוהגים
שלא לאכול בשר ולא לשתות יין ממוצאי ר"ח אב.

מד. נוהגים שלא לאכול גם **תבשיל שהתבשל עם בשר**
[ורבים מבני ספרד מקילים בזה], ולכן תפוחי אדמה
שהתבשלו עם בשר אין לאוכלם אף בפני עצמם, כיון
שארין בו שישים נגד הבשר. אמנם יש להקל ליתנם

לקטנים. ואפשר שמותר לכתחילה **לטעום** ואף לבלוע
את התבשיל, ואם אין בו טעם בשר מותר.

מה. מותר לשתות משקאות חריפים שאין בהם
תערובת של יין כגון בירה, ליקר, וויסקי, וכדו'.

מו. ילדים עד גיל שלוש אפשר להאכילם בשר. ומגיל
שלוש עד גיל שיודעים להתאבל על ירושלים – נחלקו
הפוסקים האם מותר ליתן להם בשר, ודעת המשנה
ברורה **להחמיר** בזה. ותבשיל שהתבשל עם בשר יש
להקל לתת לקטנים.

מז. יולדת תוך ל' יום ללידה – מותרת באכילת בשר עד
ז' אב, ומז' אב ואילך נוהגות להימנע. וכן הדין **במינקת**
[שכשאינה אוכלת בשר, חלב התינוק אינו טוב], שמותרת
לאכול בשר, וה"ה **במעוברת** שזקוקה לאכול בשר, וה"ה
בחולה קצת [אף שאינו חולה שאין בו סכנה שנפל
למשכב, אלא רק מיחושים].

מח. אף מיץ ענבים אין לשתות בימים אלו (וראה בשו"ת
שאלה לו דין משקה קל בטעם ענבים).

מט. בהבדלה במוצאי שבת בתשעת הימים, יש
שנותנים את הכוס לקטן שהגיע לגיל חינוך אבל אינו יודע
להתאבל על ירושלים, אך מכיוון שיש להקפיד לתת לקטן
שהגיע לגיל חינוך וכן יש להקפיד שהקטן ישתה מלוא
לוגמיו, ואין הדבר ברור מהו הגיל של קטן שאינו יודע
להתאבל על ירושלים – **לכן רבים נוהגים שהמבדיל**
שותה את כוס היין או את המיץ ענבים [ויכול לשתות
את כל הכוס].

נ. עוגות שיש בהם יין וטעמו ניכר – יש מחמירים שלא
לאכלם בימים אלו.

נא. בשבת מותר לאכול בשר ולשתות יין, אך בשאר
סעודות מצוה יש בכך אופנים שונים המבוארים בסי'
תקנא סע' י'.

שו"ת לתשעת הימים

א. שאלה: מהי ההפטרה השנה, שראש חודש אב חל
בשבת.

תשובה: מנהג ארץ ישראל להפטיר "שמעו דבר" (ירמיה ב,
ד), אולם רוב החסידים נוהגים להפטיר "השמים כסאי"
(ישעיה סו, א).

ביבוס, גיהוץ והכנת הבגדים

ב. שאלה: האם אפשר להכין כמה חולצות יחד זו על
זו לתשעת הימים.

תשובה: אפשר לעשות זאת, אך באופן זה ילבש את
החולצות יותר זמן ממה שלובש חולצה אחת. ובשבת
אסור דהוי הכנה משבת לחול (סי' תקנא, יו"ד סי' שפט).

ג. שאלה: כיצד יש להכין לבנים ושאר בגדים
הסמוכים לגוף.

תשובה: ילכלך אותם על רצפה שאינה נקיה לגמרי
[בשונה מבגדים עליונים, שלכתחילה יש ללבשם לפני
תשעת הימים] (סי' תקנא, יו"ד סי' שפט).

ד. שאלה: הכין את הבגד לפני תשעת הימים ע"י שלבשו והפכו ל"אינו מכובס", האם יכול לאחר מכן לגהץ את הבגד או שהגיהוץ מבטל את הכנת הבגד.

תשובה: נראה שהגיהוץ מבטל את הכנת הבגד, כיון שכשם שאסור ללבוש בגד מכובס כך אסור ללבוש בגד מגוהץ [דגיהוץ דינו ככיבוס], ואם גיהצם צריך לקמטם לפני הלבישה (משנ"ב ס"ק מד).

ה. שאלה: האם בן ספרד יכול לכבס בגדים עבור בן אשכנז בתשעת הימים [קודם שבוע שחל בו ת"ב].

תשובה: אסור לבן אשכנז לבקש מבן ספרד לכבס עבורו בגדים בתשעת הימים. אמנם אם מסר לו את הבגדים לפני ראש חודש, מותר לבן ספרד לכבס עבורו אף לאחר ר"ח, עד שבוע שחל בו ת"ב (עי' סי' תקנא ס"ג).

כמו כן, מזמן שאסור לכבס, אסור גם למסור לגוי שיכבס עבורו (שם).

ו. שאלה: האם בישיבה אפשר לכבס ולהחליף מגבות בתשעת הימים.

תשובה: מה שמלוכלך מותר (בסי' תקנא ס"ג שמותר לכבס לצורך מצוה אפי' בשבוע שחל בו ת"ב, ומבואר שאף דברים האסורים מדינא דגמ' הותרו לצורך מצוה).

ונראה שאדם שצריך להחזיר לגמ"ח מפות את המפות כשהן מכובסות, וכן קייטרינג שיש להם סעודות מצוה בכל יום, יש לדון להקל שאם המפות מלוכלכות יכול לכבסן, דא"י"ז כיבוס של תענוג, וגם דינו כמי שאין לו בגד ללבוש שנראה שמותר לו לכבס, וכן לצורך מצוה שרי, ויל"ע בזה.

ז. שאלה: כיצד יש לתלות בגדים שכובסו בתשעת הימים.

תשובה: בגדי קטנים - מותר לתלותם בפרהסיא. בגדי גדולים [שכובסו בהיתר, כגון מי שאין לו מה ללבוש כלל] - יש לתלות בצנעא בתוך הבית (עי' סי' תקנא ס"ק פג).

ח. שאלה: האם אורח יכול לשכב על המצעים המכובסים שהביאו לו.

תשובה: ייתן לקטן עד גיל 9-8 לשכב עליהם כמה דקות, ואם אין קטן ילכלכם ברצפה (ראה לעיל סע' יב). ובמקרה שאין אפשרות - יש לדון להתיר לאנשים שקשה להם לשכב על מצעים משומשים של אחרים, כיון שאין זה לתענוג.

משא ומתן - קניית מוצרים

ט. שאלה: האם אפשר לקנות רכב בתשעת הימים.

תשובה: אם אינו דבר האבד שעלול להפסיד את הקניה - אין לקנות (כדלעיל סע' כב), אלא א"כ נצרך הרכב לצורך פרנסתו (סי' תקנא, סי' תקנ"ד סע' כב).

י. שאלה: האם מותר לקנות נעליים בתשעת הימים.

תשובה: אם נעליו קרועות ואין לו נעליים אחרות - מותר (סי' תקנא).

יא. שאלה: אדם שאין לו נעליים לתשעה באב, האם יכול לקנות בתשעת הימים, או שכיון שקניית בגדים ונעליים אסורה, לא יקנה וילך עם גרביים.

תשובה: לכתחילה יקנה ויחדש לפני ר"ח, אך אם לא קנה, מותר לקנות ולחדש גם בתשעת הימים (עי' כה"ח סי' תקנא ס"ק צז).

יב. שאלה: האם מותר לקנות ולחדש ציצית בתשעת הימים, והאם מותר לקשור ציציות.

תשובה: מותר לקשור ציציות וא"י"ז כעשיית בגד חדש האסורה, אך לקנות ולחדש אסור אא"כ אין לו ציצית אחרת הראויה ללבישה (דלצורך מצוה שרי).

יג. שאלה: בחור/ה שיוצאים לפגישות בתשעת הימים, האם מותרים ללבוש בגדי שבת, והאם יכולים לקנות בגדים חדשים לצורך הפגישות.

תשובה: מותר ללבוש בגדי שבת. ואם אין בגדים מתאימים, צריך שיקנו את הבגדים ויחדשו לפני תשעת הימים, ואם לא הספיקו - יכולים לקנות (כי הוא צורך מצווה, עיין סי' תקנא סעיפים ב, ג, ט, טז).

יד. שאלה: האם אפשר להזמין רהיטים, תכשיטים או בגדים בתשעת הימים ע"מ שיגיעו לאחר תשעת הימים.

תשובה: אפשר להזמין, כיון שעיקר הקניין חל בשעת קבלת החפץ ולא בשעת הקניה, ואף אם שילם כבר, כיון שהמנהג הוא שהמכירה חלה בשעת קבלת החפץ, ועד אז החפץ של המוכר והאחריות עליו (ובפרט ברהיטים שאין בהם איסור מדינא, עי' לעיל סע' כב, סי' תקנא סע' ב, משנ"ב ס"ק יא). ואף בהזמנת בגדים מחו"ל שיגיעו לאחר תשעת הימים יש לדון להתיר, מפני שאין הקניין חל בשעת הקניה.

טו. שאלה: האם מותר לקבל בתשעת הימים רהיטים יקרים שהוזמנו לפני תשעת הימים.

תשובה: אם המוכר רוצה להביאם בתשעת הימים, אין איסור לקבלם, כיון שאין שום חיוב לסרב לקבל את המוצר [וכן עיקר האיסור הוא כאשר גם קנית הרהיט וגם קבלתו נעשים בתשעת הימים, ובפרט ברהיטים שאין בהן איסור משא ומתן מדינא (כדלעיל סע' כב)]. אך לכתחילה אין נכון להזמין לפני תשעת הימים במטרה שיגיע בתשעת הימים.

טז. שאלה: האם אפשר לערוך קניות לחתן וכלה בתשעת הימים.

תשובה: מותר לקנות בגדים חדשים לצורך החתונה, אם אין זמן אחר כך (סי' תקנא סק"ד).

יז. שאלה: האם אפשר לקנות מוצרי בית ספר [ילקוטים, קלמרים, מוצרי כתיבה וכד'] בתשעת הימים.

תשובה: מותר לרוכשם, בפרט אם לאחר מכן לא יהיה זמן או אם יש מבצעים מיוחדים (סי' תקנא ס"ב, משנ"ב ס"ק יא).
יח. שאלה: האם אפשר לתת מתנות בתשעת הימים.
תשובה: אפשר לתת עד תשעה באב, ועדיף לקנותם קודם ראש חודש אב (סי' תקנא ס"ב, סי' תקנ"ד ס"ק מא).

יט. שאלה: האם מותר להחזיר בגד לחנות ולקבל תמורתו בגד חדש אחר בתשעת הימים.

תשובה: מותר, ויחדשנו לאחר תשעת הימים (כך נראה, כיון שבהחלפה אין כ"כ שמחה כמו בקניית בגד חדש. ואף שלענין ברכת שהחיינו נראה שמברך על הבגד החדש, מ"מ לענין תשעת הימים נראה שאין זו קניה ושמחה האסורה).

כ. שאלה: האם אפשר לפתוח חנות בגדים עם מבצעים מיוחדים בתשעת הימים, כדי להתיר את הקניה לאנשים [כי אז הוי דבר האבד לגביהם].

תשובה: אפשר להקל [לשואל אחר ששאל האם אפשר לכתחילה לעשות כן, אמר הרב שזה לא רצון השם] (סי' תקנא סע' ב, סי' תקנ"ד סע' כב).

כא. שאלה: האם אפשר לקנות או לשכור אופניים חשמליים בתשעת הימים.

תשובה: אם לא נחוץ עכשיו - לא יקנה (כנ"ל סע' כב), אך לשכור אפשר (סי' תקנא ס"ב, משנ"ב ס"ק יא).

כב. שאלה: האם מותר לנטוע אילנות, לשתול פרחים או דשא בתשעת הימים.

תשובה: בתשעת הימים אסור לנטוע אילנות, וכן אסור לשתול פרחים או דשא, אא"כ עושה זאת לצורך פרנסה. אמנם מותר להניח דשא סינטטי (כיון שאינה נטיעה). כמו כן מותר לטפל בגינה כרגיל (סי' תקנא ס"ב).

דירה – קנייתה, שכירותה, שיפוצה ומעבר אליה
כג. שאלה: האם מותר לקנות דירה או לחתום חוזה לקניית דירה.

תשובה: מן הדין מותר לקנות דירה לצורך מגורים, ואפ"י אם כבר יש לו דירה - אם אין בה מספיק מקום לבני הבית, יכול לקנות דירה גדולה יותר [כיון שמברך הטוב והמטיב אם הוא נשוי, ובפרט שנוהגים לברך רק בשעה שנכנסים לדירה], אמנם **יש נוהגים להימנע מכך, משום** דלא מסמנא מילתא.

אם יש חשש שאחר יקדימו, או שיהיה הפסד כספי - אין להימנע.

כד. שאלה: האם אפשר לשכור דירה או לחתום חוזה שכירות בתשעת הימים.

תשובה: מן הדין מותר לשכור דירה ולחתום חוזה שכירות, אך יש נוהגים להימנע מכך משום דלא מסמנא מילתא, אך אם יש חשש שאחר יקדימו או שיש הפסד כספי - אין להימנע.

כה. שאלה: האם מותר לעבור דירה בתשעת הימים.

תשובה: אם מעבר הדירה הוא רק לצורך "הרווחה", יש לדחותו לאחר תשעת הימים. אך **מן הדין מותר** לעבור דירה בימים אלו, ובפרט **לצורך מגורים**, שהרי לא מצינו איסור בכך (עי' שו"ת לבושי מרדכי או"ח סי' קא).

אמנם **יש הנמנעים מכך** משום דלא מסמנא מילתא (ועי' שו"ת אבני צדק יו"ד סי' מד לענין ספירת העומר), אך אם **יעביר חלק מהריהוט לפני ר"ח אב**, אין שום חשש.

ואם **נגמר זמן השכירות** של הדירה בה הוא גר וכיו"ב, או שיש לו **הפסד כספי**, וכן **חתן** שמתחתן לאחר ת"ב וצריך להכניס את הדברים לדירה - **אין להימנע.**

כו. שאלה: האם מותר לעשות חנוכה הבית בתשעת הימים.

תשובה: מן הדין מותר לעשות חנוכה הבית בתשעת הימים בארץ ישראל [עכ"פ בלא אכילת פת ובשר], אך **נהגו שלא לעשותה** בימים אלו [ואף שבא"י זו סעודת מצוה, ובחו"ל זו סעודת מצוה אם אומרים דברי תורה בסעודה (עי' יש"ש ב"ק פ"ז סי' לז, מג"א סי' תקסח ס"ק ה, שו"ת דברי מלכאל ח"ד סי' ח), ולפי"ז צריך להיות מותר לעשות סעודה זו אף בפת ובשר, יש לברר בטעם המנהג שלא לעשותה כלל בימים אלו, משום שיש בה שמחה יתירה, ועוד משום שאבלים על חורבן בית אלוקינו, ואין זה ראוי שאדם ישמח בחנוכה ביתו].

ויש לדון אם **חנוכה הבית שלא נעשית ביום הכניסה לדירה אלא ביום אחר** נחשבת סעודת מצוה, ועוד יש לדון אם באופן זה מותר לעשותה עם בשר [שהרי זו סעודה שאין זמנה עתה]. ובשו"ת מהר"ם בריסק (ח"ב סי' סח) כתב שכיוון שאין זמנו דווקא עתה, אין להתיר. אמנם **להלכה מבואר שזה נחשב סעודת מצוה** (ראה מש"כ (שאלה לט) לענין בר מצוה שלא בזמנה. ואין להביא ראיה ממילה שלא בזמנה שנתבאר (שאלה לז) שמותר לאכול בשר, משום ששם חייב לעשות את המילה באותו זמן אף שאינה בזמנה. וכן אין להביא ראיה מסיום שנתבאר (שאלה מא) שיש מקלים לדחות את הסיום לתשעת הימים, מפני ששם כשמסיים בפועל יש דין לעשות את סעודת המצווה, משא"כ בסעודת חנוכה הבית הנעשית לאחר הכניסה לדירה).

(ועי' שו"ת לבושי מרדכי מהדו"ק או"ח סי' קא, ומש"כ שם שאין זה סעודת מצוה, כוונתו רק לחו"ל, וגם בחו"ל נתבאר לעיל שאם אומרים שם דברי תורה, הרי זו סעודת מצוה, אך אין זמנה דוקא עתה, וע"ע שו"ת מהר"ם בריסק הנ"ל).

כז. שאלה: האם מותר לשפץ דירה בתשעת הימים.

תשובה: לצורך **נוי והרווחה** - אין לשפץ, אך אם יש **הפסד ממון** לו או לקבלן - מותר. ואם השיפוץ הוא **לצורך מגורים**, וכן אם צריך להיכנס מיד לאחר ת"ב - מותר בכל אופן.

כח. שאלה: האם מותר לסייד את הבית בתשעת הימים.

תשובה: אין לסייד, אמנם אם נצרך לסייד מפני שעוזב את הדירה [בין אם נכנס שוכר חדש ובין אם נכנס קונה], מותר. וכן מותר לבעל הבית לסייד את הדירה לצורך הקונה או השוכר שנכנסים. וכן מותר לסייד ולצבוע מחמת רטיבות בקירות, וכן מותר לצבוע כדי שלא ייגרם הפסד (סי' תקנא ס"ב לגבי ציור וכיוצא, ולכן אסור לצבוע את הקירות בצבעים ובצורות מיוחדים, ויש לדון אם **סייד רגיל** דינו כציור).

שירים ומנגינות

כט. שאלה: האם מותר ללמוד נגינה בתשעת הימים.
תשובה: לימוד נגינה מותר רק עד ר"ח אב, אך בתשעת הימים אסור.

ל. שאלה: האם מותר לשמוע בתשעת הימים מנגינת רקע של סיפור מוקלט.

תשובה: מותר, כיון שהעיקר הוא הסיפור ולא המנגינה (עי' בה"ל סי' תקנא ד"ה 'ממעטים').

לא. שאלה: האם מותר לילדים לשמוע שירים בתשעת הימים.

תשובה: עד גיל חינוך [גיל 6], מותר [ואף אם הגדולים שומעים ברקע את המנגינה אין בזה איסור, מכיוון שלא מתכוונים לשמוע ולהנות ממנה].

רחיצה

לב. שאלה: מה מוגדר פניו ידיו ורגליו, שמותר לרחצם בצוון.

תשובה: יש להסתפק האם ידיו היינו עד המרפק או עד החיבור לגוף, וכן האם רגליו היינו עד הברך או עד החיבור לגוף. ונראה שיש להקל בזה ובפרט במקומות חמים כארץ ישראל וכד' (עי' א"א לגאון מבוטשאטש סי' תקנא סט"ז). ולענין פניו נראה שהיינו רק הפנים ללא שיער הראש (כ"מ במשנ"ב ס"ק צד, ועי' דרך החיים סי' קל אות ז שמתיר שיער הראש וצ"ע).

לג. שאלה: האם אפשר לעשות התעמלות מים בתשעת הימים.

תשובה: מי שזקוק לזה לצורך בריאות ואין לו אפשרות אחרת, מותר (משום שרפואה היא כצורך מצווה (או"ח סי' שו, סי' רמח, סי' פט), ומבואר ברמ"א (סי' תקנא סע' טז) שרחיצה לצורך מצווה מותרת, וגם בת"ב עצמו נאסרה רק רחיצה של תענוג (כמבואר בסי' תקנא ובסי' תריג, עיי"ש כל הפרטים). וכן אדם הנזקק לעשות כושר לצורך בריאותו, מותר לעשות כן אף שע"י כך יזיע ויצטרך להתקלח באופן המותר, וכדלעיל סע' ל.

תספורת

לד. שאלה: האם לספר מבני אשכנז מותר לספר בן ספרד בתשעת הימים.

תשובה: מותר לספר עד שבוע שחל בו (ע"פ סי' תקנא ס"ה, מג"א ס"ק יט, משנ"ב ס"ק מב).

בשר ויין

לה. שאלה: האם מותר לאכול בתשעת הימים בצל שטיגנוהו בסיר בשרי, וכן אורז שנאפה בתנור ובתבנית בשרית. ומה דין צ'יפס שטוגן בשמן בשרי [כגון שטיגנו בו שניצלים].

תשובה: הבצל והאורז מותר, שאינם נחשבים תבשיל של בשר. אך הצ'יפס [כשיש בו טעם בשר] דינו כתבשיל של בשר, שכשאין שישים נגד הבשר אסור, אך רבים מבני ספרד אין נוהגים איסור בתבשיל של בשר (סי' תקנא ס"ק סג, וכנ"ל סע' מד).

לו. שאלה: האם מותר לשתות משקה קל בטעם ענבים בתשעת הימים, או שדינו כמיץ ענבים האסור. **תשובה:** אם אינו מכיל פרי, מותר. אך אם כתוב על הבקבוק "מכיל פרי", ומופיע ברכיבים שהוא מכיל ענבים, אין לשתותו בתשעת הימים, משום שבדר"כ אין שישים כנגד רכז הענבים, וגם יש לדון דעביד לטעמא ולא בטל, וכן יש לדון מצד דברי המג"א (סי' תמב ס"ק א, ועי' שע"ת על סע' ט).

שמחות ואירועים

לז. שאלה: מה מותר בברית מילה [בין בזמנה בין שלא בזמנה] בתשעת הימים.

תשובה: מוזיקה - שירה בפה, שירים מוקלטים [אם רגילים להשמיעם בבריתות בשאר ימות השנה], ורבים מבני ספרד מקילים גם בתזמורת [אם רגילים בכך, כנ"ל]. וריקודים מותר מבלי לקפוץ (עי' כנה"ג סי' תקנא הגב"י ס"ק לג, א"ר שם ס"ק כו, כה"ח שם ס"ק מ).

בשר ויין - כל מי שהיה מגיע בלאו הכי מותר באכילת בשר ושתיית יין. ובשבוע שחל בו ת"ב - מותר רק לבעלי הברית [הורי התינוק], לקרוביהם הפסולים לעדות [גברים ונשים] (עי' חו"מ סי' לג), ולעוד מניין אנשים (שו"ע שם ס"י). כמו כן מותר למברך בברית לשתות את כוס היין.

בגדי שבת - מותר לבעלי ברית [אבי הבן, אמו, המוהל והסנדק, ולא לקוואטר, אך לאשה שמביאה לקוואטר מותר]. ובשע"ת (ריש סי' תקנא) התיר לכל הקרובים שהיו באים עם בגדי שבת, אך במשנ"ב לא העתיק דבריו, והמיקל כהשע"ת יש לו ע"מ לסמוך, ובפרט בילדים מתחת גיל מצוות. וילדים בגיל שאינם יודעים להתאבל על ירושלים [גיל 9-8] מותר לכו"ע.

בגדים חדשים - אסור, אלא יחדש לפני ר"ח, או שילד קטן שלא יודע להתאבל על ירושלים [גיל 9-8] ילבש במשך כמה שעות.

תספורת וגילוח - בעלי הברית [אבי הבן, מוהל וסנדק] מותרים להסתפר ולהתגלח לכבוד הברית [עד שבוע שחל בו ת"ב] (סי' תקנא ס"ק ה, ובח"ס שהובא בשעה"צ שם ס"ק ד מתיר אף בשבוע שחל בו. ולענין זמן תחילת ההיתר - מצינו בספירת העומר שמותר להסתפר כבר מזמן מנחה קטנה ביום שלפני הברית, אך לא נתבאר להדיא אם הוא הדין בבין המצרים. ומבוקר הברית ודאי מותר, ויש לצדד שמותר אף מהלילה הקודם - עי' נוב"ק או"ח סי' כח, שד"ח מערכת בין המצרים סי' א אות ז), ורבים נוהגים שלא להסתפר ולהתגלח כלל.

רחיצה - מותר לבעלי הברית [אבי הבן, אמו, המוהל והסנדק] לרחוץ לכבוד הברית, אף במים חמים וסבון (וכפי שהתירו תספורת, ואף שהיה מקום לחלק שרחיצה חמורה יותר אף שהיא מנהג ותספורת אסורה מדינא, וכן מצינו לחלק שכיבוס האסור מדינא הותר לכבוד שבת מעיקר הדין (משנ"ב ס"ק לג) אך רחיצה האסורה ממנהג לא הותרה (שו"ע סט"ז), אך אעפ"כ נראה להתיר מהמבואר בסי' תקנא ס"ט שמותר רחיצה בת"ב נדחה לכבוד ברית).

מתנות לברית - מותר לתת (סי' תקנא ס"ק מא).

לח. שאלה: מה מותר בבר מצווה בזמנה בתשעת הימים.

תשובה: מוזיקה - כנ"ל בברית (בשאלה הקודמת).

בשר ויין - כנ"ל בברית (עי' סי' תקנא ס"י, ולהדיא בהגהות יד אפרים על המג"א ס"ק לג, ובחי"א כלל קלג ס"ז, עיי"ש היטב בדבריו).

בגדי שבת - מותרים לחתן הבר מצווה, לאביו ולאמו (ע"פ מג"א סי' רכה ס"ק ד, שהוא כיום שנכנס בו לחופה), ויש מקילים אף לסביו וסבתו (שבני בנים הרי הם כבנים), אבל שאר הקרובים אסורים ללבוש בגדי שבת, ואף לא אחיו ואחיותיו. יש מתירים גם לחברי החתן עד גיל מצוות לבוא עם בגדי שבת.

בגדים חדשים - אסור, ואף חתן הבר מצווה צריך לחדש את בגדיו לפני ר"ח (עי' סי' תקנא ס"ק ט), ואם אלו בגדים שמברכים עליהם שהחינו, דינו ככל קניית בגדים בשלושת השבועות (התבאר בגיליון ג' השבועות). ואם לא חידש, ייתן לקטן שלא יודע להתאבל על ירושלים [גיל 8-9] שילבש כמה שעות, ואם אין לו קטן - יכול לחדש כובע וחליפה (כיוון שהם צורך מצווה, שלבשם בשעת התפילה וברכת המזון).

תספורת וגילוח - יש להסתפר בזמן המותר בתספורת. אם לא הסתפר, יש להקל לחתן הבר מצווה להסתפר בעודו ילד, עד שבוע שחל בו (כנ"ל סעי' לט), אך אין היתר להסתפר לאחר השקיעה של גיל י"ג (ואף שמותר ללבוש בגדי שבת כי הוא כיום כניסתו לחופה, עדיין אין זה נחשב כיו"ט ממש, כפי שברית היא יו"ט לבעלי הברית ולכן הותר להם תספורת (עי' תענית יב, עירובין מא), אך בר מצווה אינה יו"ט, וכמו שבר מצווה לא פוטר אף את עצמו מתחנות כבעל ברית (ועי' בספר נהר מצרים).

רחיצה - אסור להתרחץ (כיון שבר מצווה אינה יו"ט ממש, כדלעיל), אך החתן בעצמו יכול להתרחץ לפני השקיעה (וכדלעיל סעי' לג, דין רחיצת קטנים).

מתנות לבר מצווה - מותר לתת (סי' תקנא ס"ק מא).

לט. שאלה: האם מותר לאכול בשר ולשתות יין בבר מצווה שלא בזמנה בתשעת הימים.

תשובה: באופנים שמותר לאכול בשר ולשתות יין בבר מצווה בזמנה, מותר גם בבר מצווה שלא בזמנה אם הנער דורש, שאז זה נחשב סעודת מצווה (מג"א סי' רכה ס"ק ד. עי' יד אפרים על המג"א סי' תקנא ס"ק לג שכתב שאם אין זמנה היום, אין לעשות את הסעודה בימים אלו בכוונה שבביל לאכול בשר. ומשמע שאם לא עושה בכוונה שבביל לאכול בשר, מותר באכילת בשר אף שהוא לא בזמנה, שכיון שהחתן דורש נחשב סעודת מצווה. אמנם בשו"ת מהר"ם בריסק (ח"ב סי' סח) כתב שלא נחשב סעודת מצווה, והוכיח מדברי המג"א (סי' תקסח ס"ק י) שאסור בשר ויין בפדיון הבן שלא בזמנו, אמנם **נראה שלהלכה נחשב סעודת מצווה** אף בפדיון הבן שלא בזמנו, כמבואר במשנ"ב (שם ס"ק כ ובשעה"צ ס"ק כג)).

מ. שאלה: מה מותר בפדיון הבן בתשעת הימים.

תשובה: מוזיקה - כנ"ל בברית (שאלה לז. במלבושי יו"ט (סי' תקנא ס"ק ג) ובא"ר (שם ס"ק כה) ובשעת" (שם) ובמשנ"ב (שם ס"ק לח) כתבו לענין פדיון הבן בתענית נדחה, שהאב והכהן לא משלימים את התענית כיוון שהוא סעודת מצווה (כמבואר ביש"ש ב"ק פ"ז סי' לז). ונראה מדבריהם שפדיון הבן נחשב כיו"ט (וכמבואר בשעת" ובחי"א כלל קלו ס"ז), וראה להלן לענין תספורת וגילוח).

בשר ויין - כנ"ל בבר מצווה בזמנה (שאלה לח, סי' תקנא סעי' ט-י).

בגדי שבת - מותר לאב, לאם ולכהן, ודין שאר קרובים כנ"ל בברית (כה"ח סי' תקנא ס"ק ז).

תספורת וגילוח - נראה שאין להתיר (לפי המבואר לעיל שפדיון הבן נחשב כיו"ט היה מקום לומר שכשם שמצינו שהותר תספורת לכבוד ברית מילה עד שבוע שחל בו, הוא הדין להתיר תספורת לכבוד פדיון הבן. אולם לא מצינו שפדיון הבן יפטור אף את עצמו מתחנות כברית, ולכן **נראה שפדיון הבן לא מתיר תספורת**, כיון שאינו יום טוב ממש, וכן משמע בשו"ת חת"ס (או"ח סי' קנח) שרק ברית נחשב כיו"ט ממש לענין היתר תספורת).

רחיצה - מותר לאב, לאם ולכהן, ומותר אף בחמים וסבון (כנ"ל בברית מילה, וכדמשמע בשו"ע סי' תקנא ס"ט ובמשנ"ב ס"ק לח).

מתנות לפדיון - מותר לתת (סי' תקנא ס"ק מא).

מא. שאלה: מה מותר בסיום מסכת בתשעת הימים.

תשובה: הדברים דלקמן מותרים מתחילת הסעודה, אף לפני אמירת הסיום. וכן מותר אף לאדם שהגיע לסעודה לאחר אמירת הסיום.

מוזיקה - כנ"ל בברית (שאלה לז).

בשר ויין - אם רגילים בבשר ויין בסיומים, דינו כנ"ל בברית.

בגדי שבת ובגדים מכובסים - אסור, ולילדים עד גיל מצוות מותר.

רחיצה ותספורת - אסורים.

מב. שאלה: האם מותר לאחר או למהר את סיום המסכת לימי תשעת הימים.

תשובה: אין לעשות כן (משנ"ב (סי' תקנא ס"ק עג), ועי' שו"ת ר' ידידיה טיאה וויל (או"ח סי' לח) וסידור היעב"ץ שהקילו בזה).

מג. שאלה: מה מועיל להיחשב 'סיום מסכת' בתשעת הימים.

תשובה: סיום מסכת גמרא ואף מסכת כמסכת תמיד, או סדר משניות שלם. אך מסכת משניות אינה מספיקה.

מד. שאלה: האם מותר לעשות סעודת אירוסין [תנאים] בתשעת הימים.

תשובה: מותר ללא אכילת פת, וכדין כל סעודת מרעים בתשעת הימים המותרת ללא פת (סי' תקנא ס"ק טז, ועי' ערוך השולחן סי' תקנא ס"ח). לחתן ולכלה מותר ללבוש בגדי שבת, ויש מקלים גם להורים, אך לשאר המשפחה והקרובים אסור (כמבואר שם בסעי' א שלצורך מצווה מותר).

מה. שאלה: האם אפשר לערוך אירוע וורט בתשעת הימים.

תשובה: אם אין שם אכילת פת - מותר [ולחתן ולכלה מותר ללבוש בגדי שבת, ויש מקלים גם להורים, אך לשאר המשפחה והקרובים אסור] (כנ"ל).

מו. שאלה: האם מותר לעשות סעודת פרידה [לאדם שעוזב] בתשעת הימים.

תשובה: מותר ללא אכילת פת (כנ"ל).

מז. שאלה: האם מותר לעשות מסיבת יום הולדת בתשעת הימים.

תשובה: לילדים מותר ללא אכילת פת (כ"ל), אך לגדולים נכון יותר שלא לעשות בימים אלו.

מח. שאלה: האם מותר לעשות קידוש להולדת הבת [ולשאר שמחות] בשבת בתשעת הימים.

תשובה: מותר כדין כל סעודת מצוה (עי' אדמרה לשמך גיליון 23 שקידוש להולדת הבת כהודאה להשם נחשב סעודת מצוה) המותרת בתשעת הימים [ואף אם נולדה לפני זמן רב (וכפי שנתבאר בשו"ת (שאלה כו, ושאלה לט) לענין חנוכה הבית ובר מצוה שלא זמנה)].

כמו כן מותר לעשות קידוש לחתן כרגיל (מהרי"ל הל' ת"ב אות ט), וכן מותר לעשות קידוש בר מצוה לנוהגים לעשות כך (משום אבילות בפרהסיא), אך סעודות מרעים אסור עם פת (עי' משנ"ב סי' תקנא ס"ק טז), ולכן אין לעשות שבת חברים [גיבוש], כיון שהיא סעודת מרעים, אבל התארחות אצל ההורים או אצל אחרים מותרת, שאינה מוגדרת סעודת מרעים, כיון שזו לא קבוצה יחד.

שבת חזון

מט. שאלה: האם מותר לשטוף את הבית בתשעת הימים.

תשובה: לכבוד שבת - מותר, ואם הרצפה אינה נקיה - מותר לשטפה אף בשאר ימות השבוע (יו"ד סי' שעח).

נ. שאלה: האם מותר לצחצח או להבריק נעליים, וכן להבריש כובע בתשעת הימים.

תשובה: לכבוד שבת מותר.

נא. שאלה: האם מותר לטעום בשר או תבשיל בשר בערב שבת לצורך בדיקת התבשיל.

תשובה: מותר לטעום ולפלוט, ויש המתירים אף לבלוע את הנצרך לטעימת התבשיל (סי' תקנא, מקור חיים לבעל החוו"י שם ס"ט, סי' תקסז), ולא יברך (עי' סי' רי"ס ק"ט). אך אכילה ממש של בשר ותבשילי הבשר שהוכנו לשבת אסורה, ולילדים יש להקל במקום הצורך (עי' לקט יוסר עמ' קי, א"ר סי' תקנא ס"ק כד).

נב. שאלה: האם מותר לאכול את הבשר [ואת תבשילי הבשר - לבני אשכנז, הנוהגים בזה איסור] שנשאר משבת.

תשובה: לבני אשכנז אסור [אפי' בסעודת מלווה מלכה], ובני ספרד המקלים בזה יש להם ע"מ לסמוך [ובפרט בסעודת מלווה מלכה]. ולקטנים עד גיל מצוות יש להקל אף לבני אשכנז (עי' ברכי יוסף סי' תקנא ס"ק ו, ושע"ת על סע' ט).

נג. שאלה: האם יש חובה לפשוט את בגדי השבת מיד לאחר ההבדלה.

תשובה: רבים מקלים בכך שהאיסור הוא רק בלבישת הבגדים, ולכן כיון שלבש בהיתר אין חובה לפשטם,

והחזו"א היה פושטם מיד לאחר הבדלה (עי' א"א לגאון מבוטשאטש תנינא ס"א).

נד. שאלה: האם אומרים קידוש לבנה בתשעת הימים או רק לאחר תשעה באב. והאם מותר לרקוד לאחר שמקדש.

תשובה: יש נוהגים כדעת הגר"א (מע"ר אות קנט) לקדש הלבנה במוצ"ש בתשעת הימים, אך המנהג הנפוץ ברוב תפוצות ישראל הוא כדעת הרמ"א (סי' תכו ס"ב, סי' תקנא ס"ח) והאריז"ל (עי' שע"ת סי' תקמט ס"ק ב) **לקדש במוצאי תשעה באב.** המקדשים בתשעת הימים מותרים לרקוד לאחמ"כ כרגיל (מפני שהוא ריקוד של מצוה).

שונות

נה. שאלה: האם מותר לנקות רכב בתשעת הימים.

תשובה: במקום צורך - אפשר (סי' תקנא).

נו. שאלה: האם מותר לצאת לנופש בתשעת הימים.

תשובה: עד ערב ת"ב, אין בכך איסור מן הדין [כשאין שם סעודת מרעים] (מבואר ברמ"א סי' תקנא ס"ב שאין לטייל בערב ת"ב, ומשמע שעד אז אין בכך איסור), אך כמוכרן שאין זה מתאים בזמן אבלות על החורבן (עי' בספר משא חיים להגר"ח פלאג' ד"ב). ואם יש צורך בריאותי, או אנשים שיכולים לצאת רק בזמן זה - מותר לנפוש עד ערב ת"ב.

נז. שאלה: האם בתשעת הימים מותר לסגור נופש שיהיה לאחר תשעת הימים.

תשובה: מותר, כדין משא ומתן שהותר לצורך.

נח. שאלה: האם יש מצוה להרבות בסעודת ר"ח אב.

תשובה: אף שיש מצוה להרבות בסעודת שאר ראשי חודשים (סי' תיט), בר"ח אב אין מצוה (עי' סדר היום, ענייני ימי המצרים, הובא בכה"ח סי' תקנא ס"ק קכה).

נט. שאלה: האם מותר לעשות חוג תפירה בתשעת הימים.

תשובה: אם התחילו לתפור את הבגד לפני ר"ח, מותר להמשיך עד שבוע שחל בו ת"ב (סי' תקנא ס"ז כדין תפירה לצורך מסחר, כמבואר לעיל סע' כח, כיון שאין התפירה לצורך לבישת הבגד אלא לצורך לימוד).

ס. שאלה: האם מותר לרקום ולסרוג בקייטנות בתשעת הימים.

תשובה: ריקמה וסריגה דינן כתפירה, אמנם אם אין המטרה לעשיית בגד ללבישה, וכגון שסורגים תמונות, תיקים וכד' - אין איסור (עי' משנ"ב ס"ק נד). ופעמים שיש לדון להקל אף בתפירת בגדים משום צורך מצוה (עי' שו"ע סע' ב, ג, ט, י, טז - דלצורך מצוה שרי, ויל"ד שה"ה בתפירה), ע"מ שלא להגיע לידי בטלה ושעמום.

**הגיליון הודפס ע"י
החפץ בעילום שמו
להצלחתו והצלחת בני
ביתו ברוחניות ובגשמיות**

**קו בית ההוראה
0733-260-800
להפניית שאלות לרב ולקבלת
הגיליון למייל - פנו לכתובת
6191265@gmail.com**

**הגיליון הודפס לרפואת
תמר חיה בת מיכל רבקה
וללידה קלה עבור
מלכה לאה בת מרים**

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור לחתום, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

לזכות
רבי
אברהם
בן ר' יהואל
שיחי
ולכל
משפחתו
הצלחה רבה
ורוב נחת
מכל יוצאי
הלציו

שבת קודש א מנחם אב תשפ"ה: הדלקת נרות: ירושלים: 7:05 תל-אביב: 7:21 חיפה: 7:13 מוצאי שבת: ירושלים: 8:21 תל-אביב: 8:23 חיפה: 8:24 ר"ת: 8:57
פרשת מטות-מסעי

קבלת תוכחה

לקבל באהבה וברצון דברי תוכחה ומוסר !

נלמד מפסוקי התוכחה שהוכיח משה רבינו את בני גד ובני ראובן, החל מהפסוק: "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה? (פרק לב-ו) והתשובה שהשיבו: "גדרות צאן נבנה... ואנחנו נחלץ חושים" (פרק לב-טז, יז)

ולכאורה, אם מלכתחילה כך היתה דעתם של בני גד ובני ראובן, לעבור את הירדן ולהלץ למלחמה, היה עליהם לומר זאת מיד כאשר התחיל משה רבינו להטיף להם דברי תוכחה [ולהסיר מהם חשד], ולא להמתין עד אשר יסיים את תוכחתו הגדולה והחריפה. אלא מכאן, שהיה חבל להם להפסיק את תוכחת המוסר של משה, שכן היו הם מאלה האוהבים לשמוע את התוכחות, כפי שאמר רבי בגמרא (תמיד כח): איזה הוא דרך שיבור לו האדם? יאהב את התוכחות, שכל זמן שתוכחות בעולם נחת רוח באה לעולם. טובה וברכה באין לעולם ורעה מסתלקת מן העולם.

הראש (באורחות חיים אות מה) כתב: "שמח בשמעך תוכחת מוסר כמוצא שלל רב, והוכח לחכם ויאהבך, כי טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת ולמוכיחים ינעם".

והסמ"ק (במצוה י) כתב בזה"ל: "לימול ערלת לבבו דכתיב (ודברים י) ומלתם את ערלת לבבכם. פירוש: לאהוב את התוכחות ולאהוב מי שיוכיחנו. וגם שלמה המלך כתב בספרו (משלי ט) "הוכח לחכם ויאהבך". ובמצוה זו יש גם לאו דכתיב "וערפכם לא תקשו עוד". עכ"ל.

וכבר אמרו חז"ל (אבות דר"נ - פרק כט): "אם יש לך חברים, מקצתן מוכיחין אותך ומקצתן משבחין אותך, אהוב את המוכיחך ושנא את המשבחך, מפני שהמוכיחך מביאך לחיי העולם הבא והמשבחך מוציאך מן העולם".

לאור כל זאת, כתב הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל למעשה (בספרו דרכי מוסר) את הדברים הבאים: ברור, שבשעת מעשה, אוהב התלמיד כי יתנו לו מחמאות, ישבחוהו ויכבדוהו, אבל לכשיתבונן לאחר מכן, יווכח לראות כי אין זו אלא שטות, ולא עוד אלא שמורידים אותו לבאר שחת, כי ישאר בפחיתותו ובפחזותו, ללא חינוך, ללא תוכחת מוסר, "דור עקש ופתלתול".

באמת האדם מטבעו אינו רוצה במוכיח - כותב הרב ניימן - "כי סבור הוא שאין חכם ממנו וכבר אינו זקוק עוד לחנוך ולתוכחת מוסר. עקשנותו אינה מותרת מקום לתוכחה..."

בדרך הלצה היו אומרים כי אדם שכזה לא יקום לתחיית המתים. שכן אם יבוא משיח להקיצו, ויקיש על קברו לאמר: "קום!" יענה לעומתו "דוקא! לא אקום!" כמוהו כן המחזיק עצמו לחכם מכל, כשיבוא המשיח לרפאותו משטותו, יאמר: "אני חכם מכל האדם, ואתה תתן לי שכל?" עכ"ד.

הנה כי כן, למדים אנו שלא קל לאדם לאהוב דברי תוכחה ובוודאי לא נעים לשמוע תוכחת מוסר מפי חברו. וזו הסיבה שפעמים נמנעים מלהוכיח, מחשש שמא יפגע הזולת מתוכחתו.

אשר על כן היה הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל מייעץ בספרו (אור לציון - חכמה ומוסר) ומשבח את המנהג הטוב והמועיל שנהגו כבר בכמה בתי מדרש שהציבור ימנה מלכתחילה אדם שיוכיח ויעורר על כל גריעותא וכל מכשול שרואה, ובכך לא יפגע שומע התוכחה שהרי הוא מאלה שמיווהו לשם כך, וגם המוכיח לא ימנע מלהוכיח שהרי זה תפקידו.

נשלים בדברי המאירי (ברכות ז): קבלת תוכחה היא מבוא גדול לתשובה. וכבר ידעת כי שנאת התוכחה הוא מהדברים המעכבים את התשובה, מכל מקום מי שמתעורר מעצמו עליה ומכיר בעצמו רוע הנהגתו וחוזר ממנו מאליו הרי הוא תכלית היראה ובחירת התשובה.

חינוך לאהבת התוכחות...

המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל חינוך את תלמידיו לאהוב דברי תוכחת מוסר בכל מצב, גם אם הם נאמרים באופן אישי, וגם אם נראה לאותו אדם שנאמרים לו בטעות. כי בעצם שמיעת תוכחה יש בה תועלת.

אירע מקרה פעם שגער באחד מבני הישיבה על דבר שעשה שלא כהוגן. הצטדק הבחור שיש כאן טעות וכי לא הוא שעשה את המיוחס לו. שאלו המשגיח, לו יהי כדברך, שזה לא אתה, וכי אינך יכול לשמוע תוכחה, גם אם זה לא "מגיע" לך?

והמשגיח לספר אותו בחור (שלימים נעשה לראש ישיבה) כי למד מכך מוסר השכל לשנים הבאות. שכן במשך חמש שנים הקפיד להגיע יום יום בזמן לתפלה בישיבה בלי להחסיר. פעם קרה שלא הרגיש טוב במשך יומיים או שלושה ימים והתפלל במקום אחר, ואז כשבא לישיבה אמר לו המשגיח: "התחלת להתקלקל... איך אפשר כך לגדול..." לא הגבתי ולא הצטדקתי שתמיד אני כן מגיע ורק עכשיו היה אונס. למדתי ממה שלימדני אז שכדאי לשתוק... לא רציתי להפסיד הזדמנות לשמוע ממנו תוכחת מוסר...

לפעמים אירע שכאשר נאלץ המשגיח להעיר ולהוכיח, ביקש אחרי כמה ימים או אחרי תקופה את סליחתו של התלמיד על שנאלץ לעשות זאת, או שדאג לרצותו, שהתלמיד יידע שהוא אוהבו ומעריכו. לפעמים דוקא אלו שנאלץ להעיר להם בחריפות נהנו ממנו בכפלים שקרבם בקירבה מיוחדת.

עבדא דקוב"ה

הרב נפתלי אלימלך בן שרה: ב"ה יש שיפור בבריאות אך עדיין צריך תפילות לרפו"ש, יש"כ

להיות נאמן בדיבורו ולקיים הבטחות שהוציא בשפתיו [אף שלא בתורת נדר!]

**נלמד מהפסוק: ”לא יחל דברו ככל היוצא מפיו
יעשה” (פרק ל-ג)**

וכתב השל”ה הק’: לכאורה ”ככל היוצא מפיו יעשה” מיותר
[אחר שכבר כתב ”לא יחל”!]: אלא מכאן תוכחת מוסר לאדם
שיהיה נאמן בדיבורו וישמור מוצא שפתיו אף שלא היה בדרך
נדר ולא היה מחוייב בדברים. כענין שאמר משה רבנו לבני
גד וראובן ”והיוצא מפיכם תעשו”. ופירש רש”י, שקיבלתם
לעבור למלחמה עד כיבוש וחילוק.

וכל שכן כשמוציא מפיו בתורת נדר שחייב לשמור ולקיים
מוצא פיו. ועד כמה חמור ענין נדרים ושבועות [גם אם יש
פתח להתרה] ניתן ללמוד מדברי חז”ל (ומדרש תנחומא): אמר
להם הקב”ה לישראל, הוזהירין בנדרים ואל תפרצו בהם
שכל הפורץ בהם סופו למעול בשבועות והמועל בשבועות
כופר בו בהקב”ה ואין לו מחילה בעולם...

וידוע מה שסיפרו חז”ל בגמרא (כתובות עז:): על רבי
יהושע בן לוי שכאשר הגיע עת פטירתו, אמר למלאך המות
הראני את מקומי בגן עדן והולוכי לגן עדן והראה לו
מקומו, קפץ רבי יהושע ונפל לצד השני שבגן עדן, אחז בו
המלאך וביקש להוציאו משם, נשבע רבי יהושע ששוב לא
יחזור. אמר הקב”ה: אם נשבע בשבועה מעולם ונשאל עליה
להתירה יחזור ואם לא נשאל על שבועתו ישרא בן עדן.

בספר תורת יעקב הביא את דברי השל”ה הק’ שהם
בבחינת ”מדרש פליאה”. וכך כתב: ”ורמז נפלא, באיש
הוזכרו שני ענינים ”לאסור איסור” – [לא תעשה], ”ככל
היוצא מפיו יעשה” [=עשה]. ובאשה לא נזכר רק ”אשר
אסרה על נפשה יקום” [=לא תעשה] ולא הזכיר עשיה, כי
כל איסורין שבתורה האשה שוה לאיש זולת במצות עשה
שהזמן גרמא”. עכ”ל השל”ה.

וצריך ביאור: הרי גם באשה שייך עשיה שהרי גם היא
חייבת כמו האיש, במצוות עשה שלא הזמן גרמא? זאת ועוד:
מה שייכות יש בין ענין הנדרים לענין המצוות, הרי לענין
חיוב קיום הנדר ”ככל היוצא מפיו יעשה” אין חילוק בין
איש לאשה.

וכפי שכתב החינוך (מצות תקעה): ”שנצטוונו לקיים כל
מה שנתחייב עצמינו בדיבור וכו’ והוא אומרו ”ככל היוצא
מפיו יעשה” ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן בזכרים
ובנקבות”. ומה שייכות לרמז בפרשת נדרים את ענין הפטור
לנשים ממצוות עשה שהזמן גרמא?

ושמא ניתן להבין את דברי השל”ה בביאור הבא: לכאורה
תמוה, אם ציווי התורה ”ככל היוצא מפיו יעשה” חל על
האשה כמו על האיש, מדוע סייגה התורה מראש את תוקף
נדר האשה ואיפשרה לאב, או לבעל להפר נדר האשה
מצד ”על דעת בעלה נודרת” מה שלא ניתן לאשה כלפי
הבעל? מה ה”טעמא דקרא” במצוה זו לחלק בין כח דיבור
האיש לכח דיבור האשה?

אלא כך ביאורו של דברים: כידוע, פטרה התורה את
האשה ממצוות עשה שהזמן גרמא. ויש להבין, מדוע? וכי
מצוות אלו פחות חמורות, חלילה, ממצוות עשה אחרות
שלא הזמן גרמא? וכתבו **התוס’ רי”ד, הריטב”א והאבודרהם**
הטעם: ”משום שהנשים אין הזמן מסור בידן וברשותן, כי
משועבדות הן לבעל, ולכן א”א לחייבן במצוה שהזמן גרמא,
כי אולי באותה שעה פקודת בעלה עליה”.

מעתה, נוכל לומר שזה גם הטעם לחלק בין האיש לאשה
בענין הנדרים. דכיון שהאשה משועבדת לבעל, הגבילו
מראש את כח נדרה שלא יהא על חשבון הבעל [וכמו
שטעם זה פטרה מכיבוד אב ואם] ולכן יכול להפר היוצא
מפיה, ורמז זאת הכתוב בכך שלא נאמר עשיה אצל האשה,
וכדברי השל”ה. בנקודה זו אכן מתבטא הקשר בין מצוות
עשה שהזמן גרמא לנדר האשה.

”נדרתי בתוך גל ההריסות”...

סיפר על עצמו הגאון **רבי יעקב יהושע זצ”ל**, כיצד הגיע לחיבור
ספריו פני יהושע: ”בשנת תס”ג ישבתי שליו בביתי עם תלמידים
ופתאום היתה העיר כמגל הפוכה, ואש התלקחה בבתים על ידי כמה
חביות נוראות מלאים אבק שריפה וכו’ עד שנהרסו הבתים עד עפר
ונהרגו שש ושלושים נפשות מישראל”.

ממשיך לספר הפני יהושע: ”גם אני הייתי מן הנופלים מאיגרא
רמה לבירא עמיקתא. אז נדרתי בתוך הגל: אם יהיה אלוקים עמדי
והוציאני מן המקום הזה לשלום, ויבנה לי בית נאמן להרבות גבולי
בתלמידים, לא אמנע עצמי מכתלי ביהמ”ד לשקוד בעיון בש”ס
ופוסקים הרבה מאוד אף בענין אחד.

”אני טרם אכלה לדבר, שמע ה’ בקול עוניי ונתן לי מהלכים בין
העמודים, כעין שביל ממש נעשה לי ויצאתי בשלום בלי פגע!”
הקדמה לפני יהושע

”לא רציתי לשנות מדיבורי”...

בשנת תרי”א הוציא הנסיך הרוסי ששלט בפולין פקודה שעל
כל היהודים להתלבש כמו הגוים ולקצץ זקנם ופיאותיהם. וכל מי
שעבר הוכה והובל למאסר, גדולי ישראל בליטא פסקו לקיים גזירת
המלכות מפני פקו”נ מלבד **הגאון מטשכנוב – רבי אברהם לנדא זצ”ל**
שהכריז שזו גזירת שמד ”ויהרג ואל יעבור” וטען כי שמע שכך גם
דעתו של בעל **החידושי הרי”ם**.

הוא החליט לנסוע לוורשא להתראות עם החידושי הרי”ם לברר
אצלו אם סובר כמוהו. הוא הזמין מרכבה לצאת לדרך. טענו בני
ביתו, האם בזמן סכנה כזו יסע ויישב בוורשא? והשיבם: ”מה הנכם
חושבים, שאני נוסע להתיישב בוורשא?”

כשהגיע לחידושי הרי”ם, שמח לקראתו והביא לו כסא. אך הרב
מטשכנוב סירב לשבת. עמדו שני גדולי ישראל ופלפלו בהלכות קידוש השם
כשעתיים. ודעתו של החידושי הרי”ם היתה אכן כדעת הרב מטשכנוב.

כאשר שב לביתו שאלוהו: מדוע סירב לשבת כשהחידושי הרי”ם
ביקשו לשבת? אמר להם: מכיון שהוצאתי מפני את המשפט ”מה
הנכם חושבים שאני נוסע להתיישב בוורשא” ואף שכוונתי היתה
שלא אשהה שם הרבה, לא רציתי לעבור ולשנות מדיבורי.
בדידי הוי עובדא

שאגת הסטייפלער...

סיפר הרה”ג י.ב. שליט”א: יום אחד נכנסתי לביתו של **הגר”י
קניבסקי – הסטייפלער זצ”ל** כדי לקנות את אחד מכרכי ”קהלות
יעקב”. אך התברר כי מכרך זה כמעט ולא נותרו ספרים. על כן אמר
הסטייפלער שאינו מוכר לי כרך זה.

התאכזבתי והצטערתי מאוד. הסטייפלער שהבחין בצערי חזר לחפש
אולי בכ”ז נותרו ספרים... ואכן נמצאו אי שם ספרים מהכרך המבוקש.
הגיש לי את הספר בשמחה והוצאתי מעות לשלם תמורתו. ראה זאת
הסטייפלער ועצר אותי בשאגה אדירה מעומק ליבו הטהור:

”**וכי** רוצה אתה לעשותני שקרן? הרי יצאו מפני המלים איני מוכר לך
את הספר, והרי ”ככל היוצא מפיו יעשה” הריני נותנו לך במתנה!”
הלמות עמלים

”היוצא מפיו יעשה”...

כשלושה חודשים לפני הסתלקותו של הגאון **רבי יהודה צדקה
זצ”ל**, חל צום תשעה באב (תשנא) במוצ”ש ונזקק לתרופות אך לא
רצה להכניס לפיו מאומה בטרם יבדיל על הכוס. קראו לילד קטן מן
השכנים שיקשיב להבדלה של הרב צדקה וישתה את היין.

לאחר ששתה אמרה לו הרבנית: ”בא ילד ואתן לך ממתק”... הגיב
הרב צדקה: ”לא עכשיו, מוטב שתקבלו במוצאי התענית”. למחרת
בערב כשנשלם הצום שאל הרב צדקה היכן הילד ששתה את היין כי
ברצונו לתת לו את הממתק שהבטיח לו ואף שאבי הילד אמר ”אין
צורך”, עמד על כך שהילד יקבל את הממתק. ”מוצא שפתיד תשמור”
- קרא - ”ובמיוחד מה שהבטחתי לילד קטן”...
וזאת ליהודה

לקרב את החוטאים ואת הנחשלים – להדריכם ולכוונם לדרך האושר שבחיי תורה ומצוות!

נלמד מהפסוק: "והקרייתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה ונס שמה רוצח מכה נפש בשגגה" (פרק לה-יא)

לומדים מפסוק זה – אומר בעל חידושי הרי"ם – כיצד יש לנהוג עם אדם כזה שנכשל בעבירה חמורה, וכעת הריהו נרדף, ונפשו מרה עליו על שהרג נפש בשוגג, וכאילו אינו מוצא לו מקום בעולם. שאז מאיר לו הקב"ה פנים ואומר לו: "ושמתי לך מקום" – עדיין לא אבדה תקוותך. יש לך אכסניה בה תנצל מרודפי נפשך. בדרך זו גם עלינו לנהוג: לתת סיכוי ותקוה טובה לחוטאים. לא להתייאש מהם, לא להרחיקם ולעזבם בדרך הקלוקלת. אלא לקרבם, להדריכם ולכוון להם את הדרך העולה בית ה'.

כידוע, מלבד שש ערי מקלט, ניתנו עוד ארבעים ערי הלויים להיות מקלט לרוצחים בשגגה. ונשאלת השאלה: מדוע ניתנו ערי מקלט דוקא ללוויים [ועיין בספר החינוך שכתב "כי בהיותם אנשי לבב ידועים במעלות המדות וחכמות נכבדות, ידוע לכל שלא ישמטו הרוצח שינצל אליהם ולא יגעו בו". וכו']?

וביאר הגר"מ שטרנבוך שליט"א (בספרו **טעם ודעת**) משום שעיקר דין ערי מקלט לתיקון דרכי הרוצח הוא, שאם אינה לידו הריגת נפש בשגגה, עליו להתעורר מזה לפשפש במעשיו, וימצא עי"ז שורש קילקול נשמתו שממנה נגרם לו חטא זה, ובשובו בתשובה שלימה יתכפר לו עונו.

והנה המקום המסוגל ביותר לכך – כותב רבי משה – הם ערי המקלט, ששם יוכל לפנות לבו מכל הבלי העולם, וממילא מי המה הראויים ביותר לקבל ערים אלו, אם לא הלוויים שמקדישים עצמם כליל לעבודת ה'. ובעצם התנתקותו מחבר מרעיו והתחברותו למקום תורה, נמצא תיקון גדול לנפשו. עכ"ד.

ידוע מה שמספרים חז"ל על רבי עקיבא (אבות דר"נ פ"ו מ"ב): "מה היה תחילתו של רבי עקיבא. אמרו, בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר, אמר מי חקק אבן זו? אמרו לו, המים שתדיר נופלים עליה בכל יום. אמרו לו: עקיבא, אי אתה קורא אבנים שחקו מים! מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו: מה רך פסל את הקשה דברי תורה שקשין כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם. מיד חזר ללמוד תורה. **ותמה הגרי"ש אלישיב זצ"ל**: מדוע המתין רבי עקיבא כל השנים עד שיזדמן לו הקל וחומר? מה הפריע לו עד אז להכנס לבית המדרש ולהתחיל ללמוד תורה?

זאת ועוד: מהלשון "על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי". משמע שהספק של רבי עקיבא לא היה האם יקלוט את התורה, אלא חששו היה שהדברי תורה לא יחקקו את לבו. אם כן, מדוע לא הלך ללמוד תורה, שכן אם ידע שהוא מסוגל להבין את התורה, מה בכך אם הדברי תורה לא יחקקו את לבו?

וביאר הרב אלישיב (בשם **אחד הגדולים**), שידע רבי עקיבא שתורה וחכמה הם שני דברים נפרדים לגמרי. לחכמות אחרות אין שום צורך להכנה נפשית. החכמה והאדם רחוקים זה מזה. מה שאין כן התורה. אם האדם לא ישתנה על ידה להיות בריה חדשה, עליו נאמר "לא זכה נעשית לו סם מיתה" (וימא עב). התורה צריכה להשפיע על האדם עד שכל פעולותיו ותנועותיו יהיו הכל בהתאם להשקפת התורה.

וזה מה שהטריד את רבי עקיבא, המחשבה שאחרי ארבעים שנה ללא תורה, שוב לא יהיה בכח התורה לשנותו. אך כשהתבונן בחקיקת האבן ונוכח לראות כיצד יכול רך לחקוק את הקשה, הבין שתורה על אחת כמה וכמה שיש בכוחה לחקוק את לב האדם, ויש לו כל הסיכויים להיות ספר תורה חי, לאיש התורה, וכך אכן גדל רבי עקיבא.

נסיים בדברי הגר"א **דסלר זצ"ל** (**מכתב מאליהו ח"ד**): "דורנו, דור עקבתא דמשיחא. אחר שעבר עליו מה שעבר, אין לנו אלא לשאוף לתיקון הכלל ממש. עכשיו שריחמנו ה' והגיענו לארץ ישראל... איך לא נקבל על עצמנו להתמסר לתשובה הכלל ולבנין הרחניות בכל שכבות עם ה'. לעולם לא נשלים עם המצב שחלק ניכר של עמנו סר מדרך התורה, אלא נשתדל בכל מאמצינו להשיב לב בנים אל אבות כמאמר הנביא."

"לבל ידח ממנו נידח"...

פעם הכריע החזון איש על אחד מתלמידי הישיבה שיש להוציאו מן הישיבה, שאף עם גודל הרחמנות עליו, הכריעה טובת הרבים את הכף שא"א להשאירו. אך תנאי התנה החזון"א עם ראש הישיבה שלו: אני מתנה את הוצאתו של הבחור מהישיבה בכך שתקרב אותו. קבע עמו לימוד בחברותא. תתחיל ללמוד עמו מיד, ולאחר מכן. תודיע לו על הוצאתו מהישיבה, ואתה תמשיך ללמוד עמו גם לאחר מכן. כך יקל עליו לספוג את הלם ההוצאה. כך ישאר במסגרת לימוד, עד שימצא ישיבה חדשה.

והעיד אותו ראש ישיבה: "כיום, אותו בחור הוא תלמיד חכם עצום, מגדולי התורה בדורינו! ותמיד כאשר הוא פוגש אותי אומר לי: לולא קרבת אותי אז ולמדת איתי, מי יודע אם הייתי נשאר יהודי"...

אנא עבדא

בזכות השמירה על "מנהג"...

בחור שומר תורה ומצוות בא להפרד מהגאון מטשיבין – **רבי דוב בעריש ווייזנפלד זצ"ל** לפני התייצבותו כחייל בצבא ניכר. הגה הרב מטשיבין עצה מבריקה כיצד ישמור הבחור על יהדותו בצבא נכר. וכן אמר לו:

"דבר אחד אני מבקשך, מכיוון שאתה חוטר מגזע זידיטשוב, ובזידיטשוב הקפידו שלא לומר תחנון בערב שבת, על כן, תבטיח לי כי תשמור על מנהג זה כנכד לבית זידיטשוב". הסכים הלה.

עקב הסכמתו זו להקפיד על כך. הוכרח הבחור להתפלל תפלת שחרית מידי יום ביומו (ושהרי רק בערב שבת לא אומרים תחנון), וכך הגיע למצב שהתפלל את כל התפלות, ובזכות זה לא נסחף עם סביבתו ונשאר יהודי שומר תורה ומצוות וזכה להעמיד משפחה לתפארת...

בצילו חמדתי

להציל יקר מזולל...

לפני עשרות שנים קיבל מנהל בית הספר החרדי בראשון לציון טלפון בהול מהגאון **רבי משה שמואל שפירא זצ"ל** ובו מבקש שיכניס למוסדו שני אחים שמסתובבים ברחובות באר יעקב, לאחר שנזרקו מבית ספרם עקב בעיות של לימוד והתנהגות...

המנהל סירב בטענה שאם בית הספר המקומי לא הצליח להתמודד עם בעיותיהם, הרי שגם להם אין את היכולת להזיקם... אך הרב שפירא המשיך להפציר במנהל שיקבלם על אחריותו כי זה שאלה של "נפשות".

סיפר המנהל: "הצעתי כפשרה לקבלם לנסיון. אך בתוך יום נוכחנו לראות שבעיותיהם גדולות למכביר ואין לנו יכולת כספית לממן שיעורי עזר פרטיים, ושוב הודענו להרב שפירא שאיננו מוכנים לקבלם".

"אך רבי משה שמואל לא אמר נואש. הוא קיבל על עצמו את התשלום עבור מורים פרטיים ואת אחריותו האישית לחינוכם ולקדמם בלימודם. נאלצנו לקבלם. במשך שנתיים שילם עבור שיעורי העזר והתעניין על התקדמותם בלימודים".

מסיים המנהל: "אחד משני תלמידים אלו הוא כיום אחד מגדולי מרביצי התורה הנודעים בדורנו והכל בזכות התעקשותו של רבי משה שמואל שפירא!"

מי דעת

"להתפלל עליהם שיחזרו בתשובה"...

מעשה באחד הרבנים שקיטרג על יהודי רשע בפני **הגרי"ח זוננפלד זצ"ל** וקיללו במילים "ימ"ש וזכרו". הגיב הרב זוננפלד ואמר: אסור לומר כך על בן ישראל. אמנם חייבנו ללחום נגדם להעמיד הדת על תילה, אך אסור לקללם. תחת זאת יש להתפלל עליהם שישבו בתשובה, שאם ח"ו היה נימחה שמו של אחז ומנשה ואמון, איך היה נולד משיח. ורק על עמלק נצטוונו למחות שמו.

אש המזבח

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

למה שנכעס על פלמוני?!

י"ח באדר תשע"ז.

הסיפור שלי הוא מאלו "שאדם דש בעקביו", אבל רק צריך לפקוח עיניים ולראות אמונה בכל דבר ודבר!

נולדתי עם מוס בלב. בתור ילדה קטנה לא הבנתי את המשמעות, אך ככל שגדלתי קינן בי פחד פנימי: **איך אתחתן? האם אזכה להוליד ילדים?**

ברוך השם הקמתי בית בגיל צעיר, ובסייעתא דשמיא אנחנו משפחה ברוכת ילדים. כל ילד נולד בנס - ואלה כבר באמת סיפורים בפני עצמם. כולם בריאים ושלמים, הולכים בדרך השם. חלקם הגדול כבר נישאו בעצמם והקימו בתים של תורה.

במשך כל השנים אני מצויה במעקב רפואי, במרכז הרפואי בילינסון בפתח-תקה. בשלב מסוים נקבע שעלי לעבור 'ניתוח לב פתוח', עקב חסימה של שמונים אחוז בין חדרי הלב.

כידוע, לאחר ניתוח שכזה יש לקחת 'קומדין' שהיא תרופה חזקה שמעכבת קרישת דם. הרופא רשם לי אותה למשך שלושה חודשים.

* * *

ב-ו-ס. טראאאאא:

האוטובוס - קו 51 - התנגש בעצמה ברכב הפרטי. נהג הפרייבט נפצע אנושות וכעבור זמן קצר נקבע מותו. העובדה שהתאונה התרחשה בפתח בית החולים 'בילינסון' כבר לא יכלה להועיל לו. התאונה התרחשה כאשר האוטובוס חצה את הצומת המרומזת, ובדיקו אז חצתה מכונית פרטית מכביש בית החולים לכיוון 'בובינסקי'. לנהג לא היה סיכוי.

הייתי על האוטובוס הזה, בדרכי לביקורת רפואית נוספת בבילינסון. בידי שקית עם מסמכים, וכאשר התקרב האוטובוס לבית החולים, קמתי והתארגנתי לרדת. מעצמת ההתנגשות הפתאומית עפתי בחזקה לקדמת האוטובוס, נחבטתי קשות בראשי ואיבדתי את ההכרה.

גם כאשר חזרה אלי ההכרה, עדיין לא זכרתי מי אני, איך הגעתי הנה, ומה היא השקית עם המסמכים שנחה בצמוד אלי.

באותו יום "במקרה" נקבע לחמותי תור לבדיקות בבית החולים, ובעלי לקח אותה לשם - כך שבשעת התאונה שלי הוא עדיין היה בקרבת מקום. למרות הערפול בו הייתי שרויה, זכרתי שיש ללחוץ לחיצה ארוכה על מקש 2 בסלולארי - שלמרב הנס נשאר איתי. בעלי ענה, פרצתי בבכי וסיפרתי לו על התאונה. בינתיים הגיע אמבולנס ופינה אותי לחדר-מיון, עם ראש נפוח ורגל חבולה. בחדר-מיון כבר חזר אלי הזיכרון.

נשלחתי מידית לבדיקת סי.טי.ראש, ובינתיים גם הוזעק

רופא הלב אצלו הייתי אמורה לעבור באותו יום את הביקורת. הרופא - חילוני גמור - הגיע, בחן את המצב ולפתע תפס את ראשו בין שתי ידיו והתחיל לצעוק.

* * *

כדי להבין את עצמת הנס - ואת משמעות צעקות הרופא - נשוב אחורה:

כעבור חודש וחצי מאז הניתוח, הוזמנתי לביקורת רפואית. הרופא הורה לי להפסיק לקחת 'קומדין' - שהיא כזכור תרופה מדללת דם. אין לי מושג על סמך מה קבע זאת הרופא, שכן את התרופה הזו יש ליטול במשך תקופת זמן כפולה לאחר הניתוח, שלושה חודשים רצופים ולא חודש וחצי!

אבל אני עשיתי כדבריו. באותו יום הפסקתי לקחת את ה'קומדין', וידעתי שבעוד שבועיים יש לי ביקורת נוספת אצל הרופא.

איך הייתה נראית הנסיעה לאותה ביקורת - כבר סופר לעיל!...

רופא הלב שבדק אותי צעק: "איזה דחף פנימי אמר לי להורות לך להפסיק לפני שבועיים לקחת את ה'קומדין'? לא היית שורדת פגיעת ראש עוצמתית שכזו עם קומדין! (שכזכור מדלל את הדם) זה היה עושה לך מיד שטף-דם במוח!"

אבל אנחנו הרי יודעים איזה "דחף פנימי" גרם לו לרופא להפסיק את הטיפול ב'קומדין' לפני הזמן... יהי שם ד' מבורך מעתה ועד עולם!

* * *

ועכשיו שאלה: האם גיבורת-הסיפור כעסה על הרופא שהורה לה להפסיק לקחת התרופה לפני הזמן? הרופא בעצם הכשיל אותה בהמלצה מוטעית!

לא. היא לא כעסה.

למה ומדוע?

כי התברר לה שהטעות הזו הצילה את חייה!!!

ובכן: אוטוטו יבוא משיח ויתברר לנו איך כל הטעויות של כולם היו לטובתינו.

אנחנו מאמינים בכך בלב שלם, שכאשר נראה את "התמונה השלמה", את כל "חלקי הפאזל" נבין ונדע שהכל-הכל-הכל היה לטובה!

אז למה שנכעס על פלוני?

ועל אלמוני?

ועל פלמוני?!

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון? ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

קוראים יקרים: אנא אפשרו לנו להמשיך ולהגביר את הפצת המידות הטובות בעם ישראל לתרומות: 0542538581 02-5671812 אפשר לתרום גם בכרטיס אשראי

לקוטי וספורים נפלאים

מטות מסעי

"איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה" (ל, ג)

אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: לא תהיו סבורים שהותר לכם להשבע בשמי, אפילו על אמת אין אתה רשאי להשבע בשמי, אלא אם כן יהיו בך כל המדות

הללו: "את ה' אלקיך תירא" (דברים ו) שתהא כאותן שנקראו יראי אלוקים, אברהם איוב ויוסף. וכו' (במדבר רבה כב, א)

שואל המגיד מדובנא, מהו באמת עניינו של דבר זה, שאסור להישבע אלא אם כן מחונן בכל המידות הללו?

ומסביר באמצעות משל: גנב אחד, שהיה עני ואביון, פנה אל שכנו בעל מלאכה, דל ואביון אף הוא, ושאלו: היאך זה, שאף על פי שאין אתה עני פחות ממני, עלה בידך להשיא את בנותיך, לספק להם נדוניות וסבלונות, ואילו אני לא הגיעה ידי להשיא אף אחת מבנותיי הבוגרות? השיב לו בעל המלאכה: עשה כמעשי ואף אתה תגיע לכך! אני, מנהג בדי, שבשעה שנולדה

אצלי בת, הריני מתקין קופסת פח סגורה ומסוגרת מכל עבריה, ורק חריץ אחד בצידה, ומידי יום ביומו אני שם בו מטבע. עם הימים מצטבר סכום הגון מכל המטבעות, ובבוא היום נדוניה וכסף מוכנים ומזומנים עמי

להוצאות החתונה...

חייך הגנב חיוך עצוב ואמר: עליך הדבר קל! כשאתה שם מטבע לתוך הקופסה הסגורה, הרי אתה מובטח, שכל הימים לא תוכל עוד לשים את ידך על הכסף, אבל אני שפריצת מנעולים ובריחים אינה אצלי אלא משחק ילדים, מה עצה היא ומה ביטחון יש כנגדי בקופסת פח? אמר המגיד מדובנא, הוא הדין בנדרים ובשבועות, "אין אתה רשאי להישבע בשמי אלא אם כן יהיו בך כל המידות האלה" - רק מי שהוא שומר תורה רשאי ליטול על עצמו נדרים

ושבועות, שאם הוא שומר מצוות ואת כל הגדרים והסייגים שגדרה לו התורה, וודאי יקיים גם את הנדר ואת השבועה שגדר את עצמו בהם.

כנגד זה בעלי עבירות ובעלי תאוה, שכל מנעולי התורה החמורים אינם עומדים כנגדם, מה ביטחון ומה טעם יש לנדריהם ושבועותיהם?

"לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" (ל, ג)

האריז"ל (ליקוטי תורה פ' עקב) כותב, רמז גדול יש כאן בפסוק זה, "לא יחל דברו", לא יעשה דיבורו חולין וזול, אלא ייקר כל דיבור שיוצא מפיו, שכל דיבור פועל גדולות ונצורות בעולמות עליונים, לטוב או למוטב. אם דיבוריו טובים

וטהורים, משפיע רוחניות וקדושה, בורא בהם סגורים, ואם ח"ו דיבוריו רעים ואסורים, נברא מלאך רע ומשחית המקטרג עליו תמיד.

❦ "לְרַגְעִים תִּבְחַנְנוּ" (איוב ז, יח)

למי מאתנו לא היה בילדות את אותו דוד שצובט על הלחי ומתקיל בשאלה 'על החמר הלמודי'...

גם לאותו ילד, עליו מתאר המגיד ממעזריטש במשל, היה דוד כזה, ובאותו יום התברר שהדוד עומד לקפץ לבקור ביממה הקרובה.

האבא, שהיה ער לרגשותיו של הילד, ידע שהמפגש בינו לבין הדוד עלול להסתים בבשת פנים, זאת מסכה פשוטה - הילד לא יודע אפילו איזו מסכת לומדים בתלמוד התורה...

הוא ראה שהבן מסתובב בסלון הבית לחוץ ומפחד, והציע לו: "בוא נתישב לכמה דקות, אלמד אותך דף גמרא בצורה יסודית - ואתה תוכל לספר לדוד שאתם אוהבים כעת בדיוק בדף הזה, וכמוכן - תדע להשיב לו במהירות על כל שאלה..."

הילד קפץ על המציאה כמוצא שלל רב. הוא ידע שבתלמוד הזה תלוי כל כבודו האישי בזמן הבקור. הוא שתף פעולה, הקשיב, שאל ונסה להבין כל מלה, יגע, האמין, ומצא.

לא חולפות כמה דקות - והדפיקות המכרות נשמעות בדלת.

הגיע עת מבחן, תרתי משמע.

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל

כ"ו בניסן תשע"ז

זהו שנאמר "ככל היוצא מפיו" למטה "יעשה" למעלה! אנו צריכים לשמור על הפה, אפשר לנקוט בלשונות המשתמעות לשתי פנים, אבל חס ושלום לא להוציא את המילה עצמה מהפה.

שפתיים הם דבר קדוש, ומילים היוצאות מהפה עלולות לגרום אדם צרות ויסורים, לא עלינו.

תוספת על דברים אלו כתוב בספר "חומת אנך" למרן

החיד"א זצ"ל: ואל תתמה איך הדיבור כאן פועל גדולות נצורות במרום, שהדבר נראה לעיניים ביין שבחבית, שאפילו הוא סגור וחתום בתוך החבית, מתחיל הוא להתנענע בזמן שדורכים ענבים בחוץ, אף שהגת רחוקה מאוד.

כך גם הדיבור בעולם הזה אשר פועל מיד במקומות גבוהים ורחוקים.

והרמז מצוי במאמר - לא יחל ד' ברו כ' כל היוצא - ראשי תיבות עם הכולל הם בגימטריא יין. רמז לנו הכתוב שאם האדם ישמור לשונו מדברים בטלים ודיבורים אסורים, אזי כל אשר יבקש מה' יתברך יתקבל וכאשר לא יחל דברו - לא יעשה דבריו חולין, ויקדש פיו ולשונו, הרי 'ככל היוצא מפיו' הקב"ה יעשה'.

סיפר רבי אהרן טויסיג שליט"א: יום אחד ביקר נדיב בתלמוד תורה דושינסקי בירושלים, ושמע שמעולם לא נערך טיול לילדי התלמוד תורה בגלל ההוצאות הכרוכות בכך, ומיד תרם את ההוצאות לטיול ליקב בראשון לציון.

אחרי הסיור ביקב, שאל מנהל היקב את הילדים אם יש למישהו שאלות.

אני הייתי אחד מהילדים שהשתתפו בטיול, ושאלתי אם מוכרת לו התופעה שכאשר דורכים את הענבים מתנועע היין שבחבית.

מנהל היקב התרגש מאד וקרא בקול, מהיכן אתה

יודע מהתופעה הזו?! אמרתי לו שכך כתב החיד"א, רב גדול שחי לפני כמאתיים שנה וחיבר הרבה ספרים בכל מקצועות התורה.

ענה המנהל, שבכל שנה בחודשי סוף הקיץ כאשר היין החדש תוסס, אנו מזהים תסיסה במיכלי הענק שבהם מאוכסן יין משנים קודמות, והיתה זה תעלומה שכבר שנים אנו מנסים לתהות על קנקנה, ואתה אומר שהתופעה מוכרת

וידועה משנים קודמות!?

אמרתי לו שכך עשה הבורא יתברך, כדי שנדע שהדיבורים שמדברים פה פועלים במקומות אחרים.

המנהל התרגש מהמידע, והורה להעניק לכל ילד מילדי התלמוד תורה שני בקבוקי יין.

(הגדה של פסח, מקרבן לתורה)

מעשה שהיה אצל הרה"ק מקלויזנבורג זצוק"ל בעל השפע חיים, שפעם בא אליו איש אחד שהיה חשוך בנים וביקש את ברכתו.

נענה הרבי ואמר: הרי כבר היו ניסים לעולמים, וכבר נודע בעולם על אנשים שנפקדו אחרי ט"ז שנים וכעבור כ"ב שנה.

מדבריו של הרבי לא נפל דבר ארצה, ובמלאות ט"ז שנים מנישואיו, נולד לאותו אדם בן, ובמלאות כ"ב שנה שוב נפקד בזרע של קיימא, ויהי לנס.

וכדברי המגיד מקו'ניץ, כי איש צדיק לא יהיו דבריו חולין, אלא כל היוצא מפיו יעשה, למשל שיאמר בפיו לאחד בנים

ולאחד חיים או מזוני, כן יעשה המלך ברוך הוא, בסוד "ותגזור אומר ויקם לך", ואפילו דיבור קל שיצא מפיו לא נפל ארצה.

באחד משבועות הקיץ, שהה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל ב"קעמפ" יחד עם תלמידיו, וכדרכו היה שקוע כל כולו בעמל התורה ובליבון ההלכה.

הילד נגש בחיל לפתח את הדלת, מקדם את דודו בברכת שלום ובחיוך מלא חשש.

"הו, אחיני היקר!" שמח הדוד לראות את הילדון - וכמוכן העניק לו צביטה עזה בלחיו, "נו, אולי תגיד לי איפה אתם אוהבים היום בלמוד, תלמיד חכם קטן?" האב, שעמד במטבח והכין את מגש העוגות - האזין מרחוק לדו שיח, דרוף.

"נדאי!" צהל הילד וספר לדוד על הדף המאתגר אותו "למדו בדיוק היום"...

והדוד, שתלמיד חכם לא קטן הנה, שלף מיד שאלה מאתגרת.

אזניו של האב דרוכות מהמטבח - והתשובה הקולחת מגיעה עד אליו. חיוך רחב מתפשט בפניו. הוא יודע! הוא מצליח! הנה שנה את ההשקעה!

השאלה הבאה הגיעה במהירות, ובקולו של הדוד הנה נשמע שהוא מפתח. פעם ראשונה שהוא שומע תשובות ברורות מהילד הנה!

גם כעת ידע הילד להסביר בדיוק את הטעמים והסברות, ואפילו הוסיף עוד קוועץ' שמוכא ברש"י. והאב, אין כמותו מאשר במטבח.

והבן, גם הוא מרגיש איך האויר חוזר לראותיו. שאלה ותשובה קולחת, שאלה קשה - ותשובה בהירה.

האמת? הילד לא ידע להחליט בתוך עצמו האם הוא מעדיף שהספור הזה יסתיים כבר - או שדוקא ימשיך עוד ועוד, כדי שהוא יוכל להוכיח את שליטתו במסכת, בזכות אביו כמוכן.

"אני חיב להגיד לך שאני מתרשם מהדיעות שלך", העיר הדוד בכנות, "ולכן - אאתגר אותך בשאלה קצת אחרת..." והוא פתח בשאלה מסבכת במיוחד....

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים יוכבד ב"ר צבי ליבוביץ ע"ה

כ"א מר חשוך תשפ"א

החליק הכתר מהמכשיר בו היה תפוס, היישר אל תוך גרונו של האברך.

הסכנה שבכך הייתה עצומה, שכן צידו האחד של הכתר הוא חד מאד, והחשש היה שאם אכן הכתר חדר אל הגרון בצידו זה, הוא עלול חלילה לקרוע את הוושט.

רופא השיניים הבהיל את האברך אל בית החולים, ושם הכניסו אותו לצילום דחוף במחלקת הרנטגן.

בנתיים הגיעו למקום כמה מחבריו של האברך, ששמעו של הסיפור הגיע לאזנם, ואחד מהם, כשהתוודע למחדל

של רופא השיניים, סינן

מפיו הצהרה ואמר, רק יסתיים הטיפול ואתבע את הרופא למשפט, ואראה לו עם מי יש לו עסק, ושאסור לו לזלזל באחריות שלו כרופא שיניים!

בני המשפחה ממתנינים בדריכות ליד חדר הצילום, והנה יוצא הרופא, בפנים חמורות סבר, ואומר להם כדברים האלה: עשינו ליקירכם צילום מסועף, ולשמחתנו התברר שהכתר נפל אל הגרון לא בצידו המסוכן, ובעניין זה אין מה לחשוש, אבל, המשיך הרופא ואמר, אני רוצה לבשר לכם שבמהלך הצילום הרב תכליתי שעשינו, גילינו ממצא מדאיג אחר בגרון, בדמות גדול סרטני המצוי בשלבי המאד ראשונים, ולא היה שום סיכוי לגילוי אלמלא הצילום שעשינו עבור הכתר!

גם האברך העיד שלא

חש בכאבים כלשהם בגרונו, ולכן אין שום ספק שבעולם שהוא מצידו לא היה פונה לרופא בגין דבר זה, ברור אפוא שרק בזכותו של הצילום שנעשה בגרון, גילו את הגידול.

הרופאים חוו את דעתם שבשלב התחלתי שכזה לא תהיה שום בעיה לנטרל את הגידול על ידי טיפולים כימותרפיים, ובכך להציל את חייו של האברך.

ואכן, מיד לאחר מכן החלו בסדרת טיפולים, ובעזרת ה' הגידול הוסר לחלוטין.

נהרהר מה קרה כאן. הרי ברור שעכשיו כל אחד

הוא כתב חידושי תורה ע"י שהטביל את הקולמוס בדיו וכתבם על גליון.

באחד הימים בעודו כותב את חידושו ולפניו על השולחן שלושה דפים כתובים ומסודרים בחידושו שהניחם להתייבש.

חפצו שלושה מהתלמידים לראות מה כתב רבם ונדרחו ליד השולחן להביט בכתבים, ומחמת כן נהפך הקסת ונשפך הדיו על הדפים הכתובים ונשחתו לגמרי.

הם נבהלו מאד וחששו מהקפדתו, ובאו בחיל ורעדה לבקש מחילתו.

רבי משה אמר להם בנועם ובניחותא שאינו מקפיד עליהם וכי הוא מוחל להם במחילה גמורה.

המשגיח של הישיבה שהיה נוכח שם הביע את פליאתו בפני רבי משה:

מהיכן שאב את הכוחות הללו, שלא נראה עליו שום רוגז וכעס אחרי שהשחיתו לו את דפי החידושים שכה עמל ויגע עליהם והיאך נשאר בשלוות נפש כזו ולא הקפיד?

השיב לו רבי משה: מה הפליאה, הרי כבר עשרות שנים שהנני עובד על עצמי שלא לבוא לידי כעס... (בדידי הוי עובדא)

"ויקצוף משה על פקודי החיל" (לא, יד)

משה רבינו עליו השלום כעס על שרי החיל על שהחיו את הנשים שהחטיאו את בני ישראל, ומיד לאחר מכן נאמרה פרשת הכשרת

כלי השלל על ידי אלעזר הכהן בשם משה רבינו.

ומדוע לא אמרה משה רבנו בעצמו? כתב רש"י: לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות הכשרת כלים.

מעשה שהתרחש אצל אברך בן תורה שקבע תור לרופא שיניים, על מנת להשתיל כתר באחת משיניו, פעולה הנחשבת כפשוטה, ואין בה שום סיכון מיוחד, אבל במקרה המדובר לא עבר הכל בשלום.

הרופא הכין את הכתר להשתלה, וכשהכניס את הכתר לתוך פיו של האברך כדי 'להלבישו' על השן,

הָאֵב, שֶׁהֵצִיץ מִהַמִּטְבָּח, רָאָה אֶת פָּנָיו שֶׁל הַיֶּלֶד נּוֹפְלוֹת. כָּל בְּטָחוֹנוֹ הָעֵצְמִי הֵתְנַדֵּף בְּרִגְעַ אֶחָד.

זו הִיְתָה שְׁאֵלָה בְּאֵמֶת קְשָׁה, אֵין לִי מִשְׁגַּח מָה לַעֲנוֹת עַל זֶה, אֲפֹלוּ לֹא לְמִדַּתִּי עַל זֶה עִם אָבָא!

הַיֶּלֶד חָשַׁב לְהִשָּׁבֵר... אָבֵל אַז, רָגַע לִפְנֵי יְאוֹשׁ, אָמַר הֵבֵן לַעֲצָמוֹ: אִם אָבָא לְמַד אֶתִּי - הוּא וְדַאי הֵכִין אוֹתִי גַם לְשִׁאלוֹת הַקְּשוֹת הָאֵלֶּה...

הוא חָשַׁב הֵיטֵב עַל הַחֲמֵר שֶׁשָּׁנָן אָךְ לִפְנֵי שְׁעָה קְלָה, תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה הוּא לֹא מֵצָא - אָבֵל מִתּוֹךְ כִּמָּה יְסוּדוֹת שֶׁלֹּמֵד אוֹתוֹ אָבִיו, הוּא בְּהִחְלֵט עָלָה עַל כּוֹון חֲשִׁיבָה חֲדָשׁ, שֶׁמִּפְרִיךְ אֶת הַשְּׁאֵלָה מִיְסוּדָה.

"יֵשׁ לִי תְּשׁוּבָה!" הוּא צִהָל, מְסַפֵּר בְּשִׁטָּף אֶת הַהֲגִיוֹן הַחֲדָשׁ שֶׁגָּלָה זֶה עֵתָה בְּעֵמֶק דְּבָרָיו שֶׁל אָבִיו.

וְהָאֵב, שֶׁכָּבֵר הִגִּיעַ עִם מִגֵּשׁ הָעִיּוּגוֹת לְסֻלּוֹן, הִיָּה הַמְּאֻשֶּׁר בְּאֶדָם...

הַסִּפּוּר הַזֶּה, אָמַר הַמְּגִיד, הוּא בְּעֵצֶם הַסִּפּוּר שֶׁל כְּלָנוּ: הִיָּינוּ אַז נִשְׁמָה טְהוֹרָה, חֵלֶק אֶל־הַ מִמְעַל, הַתְּעַנְּגָנוּ עַל זֵיו הַשְּׂכִינָה.

אָבֵל אַז קִבְּלָנוּ אֶת הַבְּשׁוּרָה - אָנוּ עוֹמְדִים לְרִדָּת לְעוֹלָם שְׂרָחוֹק מְאֻזֵּר הַנוֹחוֹת הַטְּבָעִי שֶׁלָּנוּ, אָנוּ עוֹמְדִים לַעֲמֹד בְּמִבְחָן קָשׁוּם מְאֹד, מוֹל יְצָרִים, מוֹל נְסִיוֹנוֹת, מוֹל כְּשָׁלוֹנוֹת וְאַתְגָּרִים.

וְאַנְחָנוּ, שֶׁיִּדְעָנוּ הֵיטֵב עַד כִּמָּה אֵין בָּנוּ כּוֹחַ מִשָּׁל עֲצָמָנוּ לַעֲמֹד מוֹל כָּל אֵלֶּה, בְּקִשְׁנוּ עֲזָרָה - וְגַם קִבְּלָנוּ.

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָעֵנִיק לָנוּ, רָגַע לִפְנֵי הַמִּפְגֵּשׁ עִם הַמִּבְחָן הַגָּדוֹל, אֶת כָּל הַכִּלִּים וְהַכּוֹחוֹת לְהִתְמוּדֵד.

לע"נ האשה החשובה

מרת צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר שיחי'

יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

וילהלם היה אמור להגיע לביקור בירושלים, הכינו לכבודו שלושה שערים, האחד בשער יפו, שם עמדו המוסלמים לקבל את פניו, השני בשכונת מחנה יהודה ליד בית הספר אליאנס, שם עמדו הנוצרים לקבל את פניו, והשלישי במוצא, שם עמדו היהודים לקבל את פניו. לפי התוכנית היה אמור הקיסר להגיע מחיפה ברכבת, להתחיל בשער יפו, משם למחנה יהודה ומשם למוצא. בסופו של דבר, הקיסר לא הגיע מחיפה אלא מיפו לירושלים, ולא ברכבת אלא רכוב על סוס.

היהודים היו הראשונים לקבל את פניו.

הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל יצא יחד עם החכם באשי ואדון ענתבי מעסקני עדת הספרדים, לקבל את פני הקיסר וספרי תורה בידיהם.

בראות אותם הקיסר עם ספרי התורה, קד קידה, אך לא ירד מסוסו.

לאחר מכן שלח הקיסר לכל אחד ממקבלי פניו מדליה של זהב. כולם לקחו את המדליה אך רבי שמואל החזירה.

הבין הקיסר שרבי שמואל מסרב לקבל את המדליה מחמת צורת שתי וערב החקוק עליה, לכן שלח לו תמורת זהב חמישים לירות זהב טורקיות, אך גם אותם לא אבה לקבל ושלחם בחזרה.

הדבר חרה בעיני הקיסר ושלח לקרוא לו.

כאשר הגיע רבי שמואל אמר לו הקיסר: יכולתי להבין שאת המטבע שחקוקה עליה צורת שתי וערב שלחת חזרה, אבל חמישים לירות מדוע החזרת?

ענה לו רבי שמואל: כאשר יצאנו לקראתו וכיבדנוהו עם ספר תורה בידינו, אתם לא ירדתם מן הסוס ליתן כבוד לתורת ה', הרגשתי חובה למחות לכבוד ה' ותורתו וזהי הסיבה להחזרת הכסף.

הדבר מצא חן בעיני הקיסר, הושיט ידו לר' שמואל ואמר: אתה יהודי הגון.

יבזו למי שאיים לתבוע את רופא השיניים! קרובי המשפחה יגידו שלא יעז להגיש תביעה כזו, שהרי התברר שכל מה שקרה היה אך ורק לטובתו של יקירם! והנה, למרות שאיש אינו מטיל ספק בכך שהרופא אכן מעד ומעל בתפקידו, ולא השגיח דיו על הנעשה, אבל רק השם יתברך ידע שהטובה הגדולה ביותר שאפשר לעשות למען המטופל בשעה זו היא שהכתר יפול הישר אל תוך גרונו.

כלומר, לא מדובר בטובה שבדיעבד, או במשהו שהיה עדיף שלא יקרה. לא ולא! לא היה דבר טוב יותר מאשר נפילתו של הכתר לתוך הגרון.

בעיניים שלנו המציאות נראית הפוכה לחלוטין, ולכאורה קרה לאברך דבר גרוע מאד, אבל מי שמאמין בבורא עולם, ויודע שכל מה שהוא עושה, לטובה הוא עושה, ומאמין בכך בלב שלם, יש בכוחו להישאר רגוע ושלו גם בשיאו של האירוע.

אפשר להגיע להרגשות אמיתיות אלו גם כשמדובר בצרות הכי גדולות, רח"ל, אבל העצה היעוצה היא להתחיל לעבוד על עצמנו ב'צרות קטנות', כגון אם קרה שאיחרנו לאוטובוס, או קבלנו מכה קטנה, לפחות במקרים אלה אפשר לחנך את הילדים שיביטו ויכירו בכוחו של ה' יתברך, שהוא הגורם לכל אלו, והכל לטובתנו.

ואם נתחיל בדברים הקטנים, ונאמן את מחשבנתנו לראות את יד ה' בכל דבר ודבר, נגיע

עד מהרה למצב שבו לא תמוש האמונה מאיתנו גם במקרים אחרים, שלא יבואו על אף אחד מישראל. (לחנך בשמחה)

"ולא תחניפו את הארץ" (לה, לג)

הגאון רבי גרשון לפידות זצ"ל סיפר: כאשר הקיסר

וְאִזְ, נִשְׁמְעוּ הַבְּכִיּוֹת, וְתִינּוֹק חֹדֶשׁ מִגִּיחַ לְעוֹלָם, וְהוּא פוֹגֵשׁ אֶתְגָּרִים, וְנִסְיוֹנוֹת, וְהוּא עוֹבֵר אוֹתָם בְּהִצְלָחָה, מֵאֲשֶׁר לְרֵאוֹת עַד כִּמָּה הוּא בָּא לְכָאן מְצִיד בְּכוֹחוֹת. הוּא צוֹלֵחַ מִכְשׁוֹלִים, מִתְגַּבֵּר עַל קְשָׁיִים, מְסַמֵּן הִצְלָחוֹת - וּבִסֵּף הַכֹּל עוֹמֵד בְּמִבְחָן...

וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא עוֹמֵד בְּכִיכּוֹל מֵהֶצֶד - וְנִהְיָה לְרֵאוֹת אֶת הַיָּלֶד שְׁלֹ עוֹבֵר אֶת כָּל הַמַּסָּע הַזֶּה, וְשׁוֹלֵט בְּחֵמֶר הַיִּטֵּב...

אָבֵל אִזְ, בְּלִי שׁוֹם הַכֶּנֶה מְקֻדָּמֶת, מִגִּיעָה שְׁאֵלָה קָשָׁה בְּמִיחָד. נִסְיוֹן - שֶׁהָאָדָם מוֹצֵא אֶת עֲצָמוֹ מִרְקָן מִכּוֹחוֹת מוֹלָה. כְּשָׁלוֹן - שְׁאֵין לוֹ מִשְׁגַּח מְאִיפָה מִתְחִילִים לִתְקֵן.

זֶה גְדוֹל מִמֶּנּוּ, וְהוּא לֹא מִרְגִּישׁ שֶׁהוּא מְסַגֵּל לְצִלָּח אוֹתוֹ.

בְּאוֹתָם רִגְעִים הוּא יָכוֹל לְהִשָּׁבֵר וּלְהִרְיֵם יָדָיִם, הוּא יָכוֹל לִכְעַס עַל הָאָבָא שֶׁלֹא הֵכִין אוֹתוֹ לְשִׂאֲלוֹת הַקְּשׁוֹת הַלָּלוּ, עַל הַדּוֹד שֶׁמֵּאֲתָגֵר אוֹתוֹ - וּבְעֵצָם עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ.

אָבֵל אִם הוּא רַק מִרְשָׁה לְעֲצָמוֹ לְשִׂיחוֹת בְּכָאֵב הַזֶּה, לֹא לִבְרִיחַ לְחֹדֶר, לֹא לִפְלָע הַרְצָפָה בְּבִשְׁת פָּנִים, אִם הוּא נִשְׁאָר שָׁם, בְּסִבָּלָנוֹת, בְּעֲקֻשָּׁנוֹת בְּרִיָּאָה לֹא לְהִשָּׁבֵר, אִם הוּא רַק מִרְשָׁה לְעֲצָמוֹ לְהִתְבּוֹנֵן בְּמָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו - הוּא יִגְלֶה אֶת הַתְּשׁוּבָה, הוּא יִמְצָא אֶת הַפְּחוּחוֹת, הוּא יִבִּין שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָעֵנִיק לוֹ גַּם כּוֹחוֹת לְנִסְיוֹן הַזֶּה.

כָּל מָה שֶׁצָּרִיךְ מִמֶּנּוּ כֶּעֶת - זֶה לֹא לְהִשָּׁבֵר, לְהִסְכִּים לְשִׂיחוֹת שָׁם, לְעֵבֶד עִם הָאֲתָגֵר - וְלָתֵת לְתְּשׁוּבָה לְהִגִּיעַ.

וְהָאָבָא, שֶׁעוֹמֵד מִן הַצֵּד, לֹא מִפְּסִיק לְהִתְמוֹגֵג.

(נְקֻדּוֹת שֶׁל אוֹר - סְפִינְקָא)

א גוט שבת

גליון באר הבדשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

מטות - מסעי

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

ארה"ב:
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישורים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2025 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת מטות מסעי

אמונה

- על פי ה' - אין אדם שומע לי ומפסיד ד
- מסעיהם למוצאיהם - כל 'מסע' בכדי שיצא ממנו תכלית הטוב ו

קדושה וטהרה ומלחמת היצר

- לזכרון לפני ה' - מעלת שמירת הקדושה ובפרט שמירת העיניים ט
- פסיעה קטנה - במלחמת היצר כל מסע קטן אינו לריק יב

מידות טובות

- שלא אכעוס - בגנות הכעס יד
- מתלמידיו של אהרן הכהן - אוהב שלום ורודף שלום טז

ספרה"ק בת עין

ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' וגו' (לג ג). ונ"ל, שהתורה מרמזת לנו בזה דרך העבודה, דהנה עיקר בחינת ארץ ישראל הוא כדי לבא לבחינת יראת הרוממות מהבורא עולמים מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ולקבל עליו עול מלכות שמים בשלמות באשר מושל בעליונים ובתחתונים כרצונו ית', מחמת ששם בארץ ישראל הוא עיקר השראת השכינה והתגלות מלכות הבורא ב"ה, לכך יכול להשיג שם בחינת קבלת עול מלכות שמים בשלמות בגודל אימה ופחד ויראה ובושה והכנעה, ולזה היה עיקר נסיעתם במדבר ארץ ציה ושממה נחש שרף ועקרב, כדי להתבונן ולראות בעין שכלו שיש בחינת פחד ויראה מדברים גשמיים, אבל אין זה עיקר היראה, כי אין הנחש ממית וכו' (ר"ה ג ח) רק שזה נברא בעולם רק בשביל משל ודוגמא בעלמא, והעיקר הוא לבא לבחינת ארץ ישראל, שהוא בחינת קבלת עול מלכות שמים בשלמות, באימה ויראה אמיתית, ולראות להתחזק תמיד בהתחזקות יותר ויותר שיתגדל ויתקדש מלכותו ושמו הגדול והקדוש והנורא.

ואין לירא משום דבר בלתי מהשם הנכבד והנורא לבדו, כמו שאנו מתפללים בכל יום תמיד 'ומלוך עלינו אתה ה' לבדך בחסד וברחמים' - היינו שיעזור לנו ע"ז בבחינת חסד ורחמים, אף שאין אנו כדאים לזה תעזור לנו שתמלוך עלינו אתה לבדך, היינו שנקבל עלינו רק עול מלכותך בורא עולמים ית"ש לבד, וליראה מפניו ולאהבה אותו אהבה שלמה, ואין לירא ולאהוב שום דבר זולתו, לפי שאי אפשר לעשות קטנה או גדולה בלתי השגחתו ורצונו ית"ש. ונוכל לומר שזהו מרומז בפסוק (תהלים כב כט) כי לה' המלוכה ומושל בגוים, היינו שעיקר בחינת מלכות הוא לה' בלבד, והמלוכה שהיא בגוים הוא רק 'משל', אבל העיקר הוא ה'נמשל'.

(בת עין פרשת מסעי, ד"ה ויכתוב משה)

פרשת מטות מסעי

על פי ה' - אין אדם שומע לי ומפסיד

מעלתה יש להקשות, אם כן, מה המעלה והשבח על כלב בן יפונה ש'רוח אחרת היתה עמו', והרי הוא היה 'נשיא' בבואם לארץ והוא נמנה בין מנחילי הארץ, וממילא לא היתה לו סיבה להשתתף עימם בעצתם הרעה מאחר שלכאורה ידע שגם בהכנסם לארץ ישראל לא יפסיד את מעמדו כנשיא. ומיישב ה'טעמא דקרא', שצריך לומר, שאכן גם כלב לא היה צריך להיות נשיא, ורק בזכות שלא נמשך אחריהם, אף שהיתה לו סיבה (כמו שאר רעיו) שלא יעלו בנ"י לארץ, על כן זכה שהקב"ה ימנהו לנשיא שבט יהודה. ומסיים הגר"ח 'זבא להוכיח, שאותן שאין שומעין לציווי הקב"ה אין מרוויחין אלא מפסידין', ואם שומעין מרוויחין². וכבר אמרו חז"ל (דב"ר ד ה) 'אין אדם שומע לי ומפסיד'³.

בפרשתן (מסעי לד יז-יח), 'אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ וגו', ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תקחו לנחול את הארץ' וכו'. והנה בכל אלו הנשיאים לא היה אחד מאותם נשיאים שנשלחו להיות 'מרגלים', שהרי כולם מתו במגפה זולתי כלב בן יפונה. והביא ב'טעמא דקרא' (להגר"ח קנייבסקי זצוק"ל) מדברי הזוהר הק' שאותם המרגלים ידעו ברוח הקודש שהם לא יהיו נשיאי השבטים בהכנס בני ישראל לארצה"ק, על כן הוציאו דיבה על הארץ בכדי להניא את לב העם מלעלות לארץ, אלא אדרבה 'ניתנה ראש ונשובה מצרימה' וממילא ישארו בכבודם ובכהונתם.

א. וכך הווה מעשה באחד שפנה באמצען של 'תשעת הימים' אל הגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זצוק"ל ושאלתו בפיו, הרי בימים הללו יש למעט במשא ומתן, אלא שכעת נזדמן לו הצעה לביזנעס (עסק) גדול עם כמה עשירי עכו"ם, ומניעת עסק זה הוא הפסד ממון עצום, התיר לו ר' משה לגמור את העסק לברכה. מכיוון שקיבל היהודי 'היתר' הוסיף לשאול האם מותר לו לגלח את שערות זקנו אשר צימח בשלושת השבועות, בכדי שיראה מכובד יותר בעת פגישתו עם הגויים, אך את זאת לא התיר לו ר' משה בשום אופן. אמנם כשבא למעשה התיר היהודי לעצמו וגילח זקנו.

בעת שבתו עם הנכרים, וכבר עמדו 'לסגור' את העסק, שאלוהו הגויים, מנין לנו שהנך ישר ונאמן, אולי רמאי וגנב אתה, ענה הסוחר, הלא יהודי אנכי, ובני עמנו ידועים כאנשים נאמנים ומהוגנים. אמרו לו הגויים, אם יהודי אתה מדוע איננו רואים בזקנך זיפי שערות - שהרי אסורים אתם בגילוח בימים הללו, ואם לדתך אינך נאמן ואת הלכותיה אינך מקיים, כיצד נאמין לך שתהיה נאמן לנו... חוששים אנו מלהתעסק עמך, הגויים הלכו להם וכל העסק התבטל. ללמדנו לקח טוב, שעושר והון מה' הוא, ואי אפשר להרוויח אפילו מאומה כשפועלים אפילו כמלא נימא נגד רצונו יתברך.

בדרך צחות מספרים על אחד ששימש כבעל תפילה בקולו הנעים באחת מהקהילות המפורסמות, בשנה אחת בהתקרב ימים הנוראים אמר החזן לרב הקהילה הנה לרגל ימים הנוראים עשיתי 'ריבונו של עולם' חדש, כשכוונתו על התפילה 'ריבונו של עולם' שאומרים בעת פתיחת הארון - שהלחין עליה נעימה חדשה, ענה הרב השמר לך כי עוד בטרם שאתה ה'חזן' תעשה 'ריבונו של עולם' חדש יכול הריבונו של עולם לעשות חזן חדש... וכוונת הדברים ללמד לאדם לזכור בכל עת שהוא וכל אשר לו תלויים בידיו של הקב"ה, ואין בידו עשות מאומה אם אין הקב"ה בעזרו.

ב. סיפר הגה"צ רבי משה אהרן שטערן זצ"ל משגיח דישיבת קאמניץ, שפעם נסע למדינת שווייץ בכדי לזכות נדיבי עם במצות החזקת הישיבה, והיה בדעתו להתפלל תפילת שחרית ביום מסוים בבית הכנסת פלוני כדי לדבר על ליבם של המתפללים באותו 'מנין', והנה נודע לו בערב שלפני כן כי אין מקפידים שם על 'זמן תפילה' על כן גמר בדעתו שלא להתפלל שם למרות 'הפסד הממון', ואכן הלך להתפלל בבית"כ אחר. לאחר מכן פגש אותו משולח אחר אשר הכירו, ואמר לו, כמה הפסדת שלא הגעת היום לבית הכנסת ההוא, שכן הגיע גביר אדיר וחילק לכל אחד שטר בסך מאה פראנק (שהיה זה סכום נכבד ביותר בשנים ההם). לעת ערב הלך רבי משה אהרן לאותו בית הכנסת להתפלל מנחה ומעריב, והנה רואה הוא את אותו גביר, ניגש אליו וסיפר לו שאוסף מעות לטובת קיום הישיבה,

ומאחר שלא היה כאן בבוקר על כן מבקש עתה את נדבתו, הוציא הגביר מכיסו מאה פראנק ונתן לו, לאחר מנחה נשאר רמ"א שם להמתין לצאת הכוכבים להתפלל מעריב, ובינתיים ניגש הגביר אל הגבאי, והראה לו על רמ"א באמרו שהכרת פניו ענתה בו שגברא רבא הוא ומבקש לדעת מה טיבו, וסיפר לו הגבאי על מהותו ועל מעלותיו, וניגש הגביר והוסיף לו עוד שלוש מאות פראנק על נדבתו הראשונה. ובסוף תפילת מעריב חזר אותו עשיר לרמ"א, וסח בפניו שהגיע מארה"ב לשווייץ לזמן מה, והביא עמו סכום כסף גדול לחלק לצדקה, אולם מאחר שלא היו שם נצרכים הרבה אזי נשאר בידו ממון הרבה שכבר הוקדש לצדקה, ומאחר שהוא רואה עליו שהוא 'איש המעלה' על כן נותן לו את כל הסכום שנותר בידו, והוציא מכיסו עוד אלף פראנק טבין ותקילין ונתנם לו.

והיה אומר רמ"א, הנה ראו בעיניכם כיצד הקב"ה 'מכין מצעדי גבר', שהלא אם הייתי מגיע בבוקר להתפלל שחרית אזי היה נותן לי הגביר מאה פראנק, כדרך שחילק לשאר המשולחים, ואף לא היה משים ליבו אלי, שהרי היו שם עוד הרבה שבקשו צדקה. על כן סיבב הקב"ה שלא אגיע אלא למנחה, ורק אני לבדי נגשתי לדבר אל לבו, וממילא הבחין בי באופן מיוחד, ונתן עיניו ולבו לברר אודותי, וכך זכיתי לקבל כל אותו הסכום. זאת ועוד, שלעולם אין לו לאדם לעשות 'השתדלות' שלא כדין, שדייקא מפני שנוזהר להתפלל בעיתו ובזמנו על כן זכה לקבל אלף וארבע מאות פראנק, י"ד פעמים ממה שהיה 'נשכר' אם היה עושה השתדלות אסורה ומגיע לשם לתפילת שחרית.

ג. מעשה נפלא אירע ברוסי' בשנת תשע"ז, ושם איש יהודי שלמד 'רפואה' במשך שבע שנים, ולאחר מכן התמחה בפועל ב'ניתוחי ראש' עוד שבע שנים אחרות. וכך הוא סדר הדברים שם, אחר שבע שנות הלימודים מקבלים 'תעודה' והסמכה להיות רופא, אבל החק קבוע בחוקי רוסי' הנוקשים, שנותנים תעודות רק ביום מסוים שנקבע לשם כך, ומי שלא בא לקחת את התעודה באותו יום, הפסיד לגמרי... ואם נפשו חשקה ב'תעודה' הנכספת עליו להתחיל הכל מתחילה, ללמוד שוב 'לימודי רפואה' במשך שבע שנים אחרות ובסופם יוכל לקבל תעודה ביום שיקבע באותה שנה, ואין מועיל לזה אפילו טענת אונס, ועל כן אפילו המאושפז בבית החולים ישתדל בכל כוחו לצאת במסירות נפש ולבוא לקחת את התעודה, חתן יצא מחדרו וכלה מחופתה – הכל ירוצו לקבל התעודה בעיתה ובזמנה, כדי שלא ילך לריק 'ממון ודמים', שעות וימים שהשקיעו בלימודים.

והנה יהודי זה בתחילת לימודיו עדיין היה רחוק משמירת התורה והמצוות, אלא שבמשך אותם שנים התקרב לאטו יותר ויותר להיות ירא שמים המקפיד על קלה כבחמורה, ובהגיע סיום השנים אבה לקבל תעודה ושמע שהיום שנקבע לשנה זו לחלוקת התעודות הוא בעצם חג השבועות, ויחרד האיש ומיהר לשאול את הרב הראשי רבי בערל לאזאר שליט"א כדת מה לעשות, שאל לו הרב וכי מה הבעיה, לך נא ושכור חדר במלון הכי קרוב, וכך תוכל לגשת רגלי למקום החלוקה, ותקבל התעודה ברוב שמחה, אמר לו האיש, אבל מצד סדר הדברים, על כל מקבל תעודה לחתום על כמה מסמכים (דאקומנטין) שהוא מודה שקיבל התעודה וכיו"ב, אמר הרב א"כ, אין עצה ואין תבונה נגד ה', אין כל עצה על פי הלכה לייעץ לך... החל האיש לחשוב אולי אוכל להקל לעצמי שמירת שבת ויו"ט, הרי ממון ודמים יגיעה ויזע ילך לטמיון... אבל התחזק בעוז ותעצומות, והכריז לא – אם הדבר אסור, לא אחלל קדושת החג עבור התעודה... וכן עשה, בחג השבועות חלקו תעודות, והוא לא הגיע...

אחר החג פנה מיד למשרד החינוך (הם הממונים על תעודות הללו) להתחנן לפני השר שלא היה יכול לבוא הואיל והיה לו חג ויו"ט, אבל לא הועיל לו במאומה, כל תחנוניו נפלו על אזנים ערלות, והם אמרו לו, לא באת... חק הוא חק, אין מה לעשות, אין לך ברירה אלא ללמוד שוב עוד שבע שנים אחרות... וקיבל האיש באהבה את גזר דינו...

מה עשה הקב"ה, אחר מחצית שנה, בימי חנוכה תשע"ח, ואז הוא זמן שהקהילה היהודית עורכת מסיבה מיוחדת בקרמלין הרוסי, הרב הראשי רבי בערל לאזאר הגיע לאותה מסיבה, וכדרכו בכל שנה נשא 'משא מרכזי', ובתוך דבריו דיבר והרחיב על מסירות נפש של החשמונאים, שהיו מעטים כנגד הרבים, וכו', והוסיף שענין 'מסירות נפש' ליהדות ממשיך אצל בני ישראל עד עצם היום הזה... ובסיום דבריו סיפר המעשה הנ"ל, ביודעי ומכירי קאמינא, באיש יהודי שהתקרב ליהדות, וכבר השקיע ממון ודמים, התייגע ימים ושנים בלימודי רפואה, ואעפ"כ הזניח את הכל עבור קדושת החג ולא בא לקחת את התעודה, הגידו נא לי, האם יש לכם מסי"נ גדולה מזו... והנה בסוף דרשתו הופיע הנשיא (כי הוא מכבד את כל הדתות) בדיוק בזמן שהרב הראשי דיבר על ענין מסירות נפש ושמע את דבר המעשה שסיפר על הרופא... אחר המסיבה קרא הנשיא לרב הראשי, ושאל אותו, מעשה זה שספרתם הוא מעשה אמיתי או 'מעשה שהיה' (כלומר לא היה)... אמר לו הרב, אכן הנני מכיר מקרוב את דבר המעשה שהרי התייעץ עמי על כל הענין, שמו כך וכך, והוא דר במקום פלוני.

באר הפרשה - פרשת מטות מסעי

וזה כלל גדול, כי החולך בתום, ומשים כל אורחותיו ברצון ה' מבלי להתחכם בעשיית השתדלות שלא ברצונו ית', הוא הזוכה לסייעתא דשמיא בהצלחה ולשכר טוב, לעומתו האיש המשתדל באופן האסור במחשבתו שיוכל להרוויח לעצמו - סופו שנוחל כשלון ומפסיד הרבה לעצמו.

למוצאיהם, והתמיהות עולות מאליהן, א. מפני מה האריך הכתוב וכפל בלשונו לאמור 'ואלה מסעיהם למוצאיהם' אחר שכבר נכתב בתחילה ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם, ב. מדוע שינה הכתוב בלשונו, שבתחילה נאמר 'מוצאיהם למסעיהם', ובהמשך נכתב להיפך 'מסעיהם למוצאיהם', וכבר האריכו בספה"ק בדרכים הרבה ליישב מקרא קודש זה.

מסעיהם למוצאיהם - כל 'מסע' בכדי שיצא ממנו תכלית הטוב בפרשתן (מסעי לג ב), 'ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם

ובאר הרה"ק מפיאסצנע זי"ע הי"ד בספרו 'אש קודש' (דברים שנשא ב'אש קודש' בשנות המלחמה הנוראה), כי הנה כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, אלא שבשעת

הנשיא רשם לעצמו את הפרטים, ומיד בצאתו התקשר לשר החינוך, ופקד עליו, תיכף ומיד קרא לי לאותו איש, ואתן לו את התעודה... יצאו וחשבו חשבונו של עולם, והעלו בידם שהיה זה פעם אחת והיחידה שהמתלמד מקבל תעודה מידי הנשיא בכבודו ובעצמו (וגם שלא בזמן המיועד לכך אחת בשנה).

למעשה עלה רופא זה לארץ הקודש והתעודה עמדה לו לעזר, עד שנתמנה להיות סגן מנהל ניתוחי ראש בבית הרפואה שערי צדק בעיה"ק ירושלים. ללמדנו שאין אדם שומע לי ומפסיד - אף שהיה נראה להדיא שאין לך 'מפסיד' גדול מזה... הרי למעשה, שידד הקב"ה מערכות כדי שהלה רק ירוויח פי כמה וכמה.

פשיטא ואין צריך לומר שלא נאמרו הדברים כהתחזקות שלא לכתוב בשב"ק לצורך פרנסה, ולא נחשדו ישראל קדושים בכגון דא... אלא שני לימודים גדולים יש ללמוד מכאן. א. כשם שאותו יהודי מסר נפשו כן עלינו להתחזק שלא להקל בשום דבר לצורך פרנסה... ואין מצוות השתדלות דוחה שום איסור שבתורה... ב. הבט וראה עד היכן הדברים מגיעים, בדרך הטבע אין שום דרך שלא יפסיד, אך ה'תקצר יד ה' מלהושיע' - מחוץ לדרך הטבע... ועלינו להתחזק באמונה שלימה כיתד בל תימוט שאין אדם שומע לי ומפסיד.

ד. הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע קנה דירה וקבע עם ה'מוכר' שלקראת חג הפסח יפנה המוכר את הדירה, אולם, ברגע שה'פני מנחם' הבין מתוך רמיזה שמחמת כמה סיבות יקשה על המוכר לפנותה בטרם יכנס הפסח, מיד שלח לאמור לו שאותו הזמן שנקבע ביניהם 'לאו בדווקא' הוא, ומצידו יכול המוכר להישאר בה אפילו כחודשיים אחר הפסח. זאת ועוד, שה'פני מנחם' סילק את כל תשלומיו חודשיים לפני הזמן - לפליאת ותדהמת המוכר... לאחמ"כ הסביר לחתנו הרב אברהם דוב ליפל שעשה זאת מאחר שהבין שהמוכר דחוק וכך יוכל להכין עצמו לצאת מהדירה... אחר זמן פגש ה'פני מנחם' את המוכר ובשמחה רבה גילה את אזנו על ה'נס' שאירע לו בזכותו, דהנה כתיב (תהלים לו ז) 'שמר תם וראה ישר', והסביר אבי הרה"ק ה'אמרי אמת' שההולך בתמימות ולפנים משורת הדין הקב"ה מנחה אותו ומראה לו את הדרך הישרה, ראה נא והביטה, את הכסף שהכנתי עבור הדירה הפקדתי אצל 'סוחר' אחד... זמן קצר אחר שהוצאתי את הממון משם הפסיד הלה את כל נכסיו ועמם את כל המעות שאנשים הפקידו אצלו... ואילו לא הוצאתי אז את המעות מתחת ידו לא היה נשאר עמי אפילו פרוטה אחת... רק בזכות שהלכתי לפנים משורת הדין לעזור למי שהשעה דחוקה לו ניצלתי מהיזק אדיר כל כך (ספר ה'פני מנחם' עמוד רלד).

ה. יש שביארו כי פרשה זו ללמד יצאה על כל תהלוכות עולם, כי כל יהודי באשר הוא עובר בימי חייו מסעות ותהפוכות, ופעמים נופלים בלבו הרהורים ומחשבות - אויה לי, כזאת וכזאת עלה בחלקי מאחר שנסעתי למקום פלוני... מאחר שפגשתי באדם פלוני... מאחר שדברתי כך וכך... אילו לא הייתי נוסע ממקום שבתי אל זה המקום וכן בשאר המקרים הייתי מונע מעצמי מקרה פלוני, והרי הוא גוער בעצמו - מה ראיתי לשטות זו ליסע מהתם להכא. הרי תשובתו ב'פרשת מסעי' הכתובה כאן - רבי יהודי, אינך אלא טועה, כי אדרבה, מאחר שהבורא רצה שיקרה לך כך, על כן הביאך אל זו הדרך ההולכת למקום בו ימצאך המקרה, לא אתה הלכת בזו הדרך אלא מן השמים הוליכוך שם.

ובזה יבואר (עיי' ייטב לב) על נכון כפילות התיבות והיפוכן, 'ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', ואלה מסעיהם למוצאיהם'. דהנה בני ישראל עברו במ"ב מסעות הללו תהפוכות שונות ומשונות, במרה היו להם מים

מרים, ואילו באילים היו להם שבעים תמרים ומים מתוקים, ובמסע אחר כלל לא היה להם מים, וכיו"ב בשאר עניינים, כל מסע ועניין שלו. ומי שאינו מאמין בהנהגת ה' ובהשגחתו הפרטית יחשוב שרק מפני שבאו למקום פלוני מצאן כך וכך - מכיוון שבאו למרה היו להם רק מים מרים, ואילו היו נמנעים מלבווא לשם היו ניצולים ממקרה זה, ועוד יחשוב, מכיוון שבאו לאילים זכו למים מתוקים, ובאמת אינו כן, אלא אדרבה, מאחר שהוצרך לקרות להם מקרה פלוני במקום פלוני הביאם ה' במסע זה. וזהו ויכתוב משה - כאן הודיע משה לבני", שכל מוצאיהם מלשון 'מקרה' [כמו שנאמר (יהושע ב כג) כל 'המוצאות' אותם] לא מחמת שנסעו אירע להם כן, אלא הכל למסעיהם על פי ה' - הקב"ה ציווה שיסעו במקום פלוני בכדי שיארע להם כך וכך. וח"ו מלחשוב ואלה מסעיהם שמאחר שנסעו למקום פלוני, לכן למוצאיהם - מצא אותם פגע פלוני ומקרה אלמוני.

ויתבאר ביותר במשל לעבד נאמן למלכו, שציווה לו המלך ליסע למקום פלוני, ופנה העבד לנמל האניות לחזור אחר ספינה שתוליכנו למקום ההוא - לקיים מצוות המלך, אך בהגיעו לשם שמע שזה עתה יצאה הספינה לדרכה, ולא עוד, אלא שמכאן כבר לא תצא עוד ספינה למקום ייעודו, ורק למחר תצא ספינה מנמל אחר המרוחק הרבה מכאן, ומעתה עליו להיטלטל בדרכים לא דרכים עד שיגיע ליעדו, הרי שאדם זה תכאב עליו נפשו, בחשבו עתה אצטרך להיטלטל במסע מפרך ומיותר לגמרי, שהרי לא ציווה המלך כי אם להגיע למקום פלוני, ואם הייתי מזדרז היה בידי ליסע למחוז חפצי בספינה בדרך כבוד ובמנוחה. אמנם אם רק ישמע האיש שהספינה נסעה לה מהר מכאן כי כן ציווה לה המלך - ברצותו שהעבד יצטרך להיטלטל בדרך קשה ומפרכת, אזי תשמח ותגל נפשו שלא לריק יגיעתו, שהרי כל מטרת בואו הנה היה כדי למלא אחר רצון המלך, ואם רצון המלך בענין אחר שמחה היא לו למלאת אחר ציוויו (כי וודאי יש למלך איזה תכלית וסיבה לטובה בטלטול העבד בדרך הקשה), וממילא - כל טרחה וקושי בדרך הילוכו תוסיף לו שמחה על שמחתו. והנמשל מובן מאליו... וכך ביאור הכתוב, ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם - שידע האדם מדוע מצא אותו איחור הספינה וטלטול הדרכים, והוצרך לשנות מסעו - כי למסעיהם על פי ה', הקב"ה משגיח עליו בהשגחה פרטית מלעילא והוא מסדר את דרכיו ומסעותיו, ושלא יחשוב ח"ו שאלה מסעיהם - שמסעותיו להכא ולהתם, הינם רק מחמת מוצאיהם - שכך מצאוהו פגעי ומקרי העוה"ז, והם גרמו לטרוח במסעות מיותרים. ובימינו אנו נלמד למי שאיחר את הבאס (אוטובוס) או את המטוס, את הבנק או את הרופא, את העסקן או את ה'מכולת' וכיו"ב, בל יחשוב לרגע אחד כי ביש מזל (שלימזל) הוא, ואילו היה מזדרז מעט היה מספיק הכל בעתו ובזמנו - וכפי ראות עינינו שפעמים אחר 'איחור' כזה מסוכן לעמוד בד' אמותיו של זה המאחר, אלא ידע כי הכל כבר כתוב וחתום מעיקרא בשמים ממעל, וכל פסיעותיו צעדיו ומסעותיו של אדם כבר קצובים ומדודים בשמים ממעל - כפי צרכו ותיקונו של האדם לטוב לו כל הימים.

כה אמר הרה"צ רבי יצחק דוד גוטפארב זצ"ל מנקי הדעת שבירושלים, מעולם לא איחרתי את האוטובוס אלא לפעמים אירע שבאתי זמן רב לפני האוטובוס הבא לאחריו, כי אף אם באתי אפילו רגע כמימריה אחר נסיעת הבאס, או שהוא חלף ועבר על פני הרי זה רק מפני שאוטו זה לא היה מיועד עבורי...

ו. הרי לפניכם 'מכתב' שקיבלנו ככתבו וכלשונו, לפני כמה שנים (בערך חמש שנים) נפטרה בת הרב קופשיץ מרמת שלמה בפתאומיות בעודה נערה (הלכה לישון ולא קמה), וב'שבעה' הגיעו רבים לנחם וגם אנוכי הגעתי. וסיפרו שם סיפורים נפלאים על יראת שמים מיוחדת ודרגות ברוחניות, ודבר אחד ששמעתי שם שינה אצלי את החיים לגמרי. אבי הנערה להבדבחל"ח הגאון שליט"א דייק בלשון הגמ' (ברכות ס:) 'לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', וכן נכתב בלשון זה ממש בשו"ע (סי' ר"ל ס"ה), שלא נאמר 'יהא אדם רגיל לחשוב' או 'יהא אדם רגיל להאמין', אלא 'יהא אדם רגיל לומר', והרי זה בא ללמד, שאפילו אם אינו אווז בדרגת האמונה בזה שהכל לטב עביד, מכל מקום יאמר כן בפיו, ואמירה זו לבסוף גם תגרום שיכנסו הדברים אל לבו, וראייה לדבר ממה שה'שולחן ערוך' כתב זאת בהלכות ברכות, והרי ש'אמירה' זו שייכת לענין ברכות ולא רק לענייני אמונה. וסיפרו שם בניחום אבלים שנמצא רשום בפנקסה שקיבלה ע"ע לקיים כן ולומר בכל דבר לשון זו כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אפילו כשקשה להאמין ולחשוב כן.

ונכנסו הדברים לאוזני ולליבי, ואמרתי אקיימנו בל"נ, שהרי הוא מעשה קל ופריו רב, ואין דורשים בו מהאדם אלא אמירה בעלמא, קרוב אליך הדבר מאוד בפין לעשותו, והוא מוזכר בשו"ע להלכה.

ואני זוכר איך מיד אח"כ הפסדתי את האוטובוס, ושיננתי לעצמי חזור ושנן 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', ומיד אח"כ ראיתי איך גם זו לטובה שהגיע אוטובוס אחר וכו', ומעשים שבכל יום כך. הנני עומד כבר כמה שנים

באר הפרשה - פרשת מטות מסעי

ה', אכן בעת מסעיהם עדיין לא ידעו מהו ה'למוצאיהם', על כן נקט הכתוב בלשונו ואלה מסעיהם למוצאיהם, שקודם היה המסע ורק אח"כ התגלה להם מהו ה'למוצאיהם'.

ה'הסתר' עצמו אין אדם יודע מה הטובה הנגזרת בדבר, ורק לאחר מכן מתברר לו גודל החסד והרחמים (פעמים שלאחר מכן היינו עבדו זמן מה, ופעמים היינו רק לאחר בואו לעולם העליון - כי עדיין לא 'נמר' הדבר...).

ובאמת עניין זה הוא 'נבואה הנצרכת לדורות', שכבר נודע מאמרו של מרן הבעש"ט הקדוש ז"ע (הובא בדגל מחנה אפרים בפרשתן) שכל אדם עובר במשך ימי חייו את כל מ"ב המסעות, ופעמים הרבה שעומד האדם ותמה מדוע באתי לידי 'מסע' זה... איזו תכלית יש לי בכל אלו ה'מסעות' והטלטולים השונים בנזף ובנפש, וכי לא היה עדיף ש'אחנה במקום אחד' על מי מנוחות, אכן תשובתו היא - עוד יבוא הזמן ויתברר כיצד היה הכל לטובה, ובעיניך תראה את מוצאיהם למסעיהם. על כן, מתחילה יתאזר באמונה בבוא עולם שכל המסעות הם על פי ה', וגם בשעת הנסיון כשהוא עומד בפרשת 'מסעי', יקבל עליו את הדין מתוך התחזקות באמונה שהכל לטובה ויתאזר בסבלנות שעוד יראה את ה'למוצאיהם' והתכלית שבדבר, ובכך תשקוט נפשו ותנוח סערת רוחו.

ובך היה במ"ב המסעות של בני ישראל מעת שיצאו ממצרים עד בואם אל ארץ נושבת - ארץ ישראל, שכולם היו בתכלית אחת לגלות מלכות ה' בעולמו, ובכלל זה כל טלטולי הדרך וכל הקשיים שהיו מנת חלקם, הן ב'פי החירות' כשמצרים רדפו אחריהם, הן ב'מרה' שלא היה להם מים לשתות, וכיו"ב בשאר המסעות. והנה, בשעת המסעות עצמן לא ידעו ולא הבינו מה זאת עשה להם אלוקים, ורק לאחר שעברו כל אותם התלאות אז הוברר בידם עומק הכוונה העליונה, והיאך כל הנהגתו ית' היתה בכדי להביאם לתכלית הטובה. ובוה יתבאר היטב לשון הכתוב ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם, 'מוצאיהם' היינו תכלית המסע, והיינו שבשעה שכתב משה את כל מ"ב המסעות כבר ידעו את ה'מוצאיהם', כלומר התכלית שיצא מכל אותם למסעיהם, שהכל היה רק על פי

אח"כ, ואפשר לומר שקבלה זו שינתה את החיים לגמרי לטובה, והתועלת של זה כפולה, א. כשמורגל אדם לומר כן הרי הוא גם חושב כן, ב. הרגיל לומר כן רואה סייעתא דשמיא עצומה (ואפשר לומר, שכמעט כל פעם כשאומרים כן זוכים לראות בחוש, וכבר כמה פעמים קרה בכמה מצבים ששכחתי לומר, ומיד כשזכרתי ואמרתי כן הסתדרו הדברים) והדבר פשוט שכל שנאחזים יותר בבטחון בקב"ה שהוא עושה הכל ולטובה זוכים יותר לראות את ישועת ה' וחסדיו.

וכבר איתא כן להדיא בספה"ק 'תולדות יעקב יוסף' (פרשת ויחי) שכתב וז"ל ממעשה דנחום נלמד וכו' שהכל תלוי במקבל, שאם מקבל לאותו דבר שאירע לו לטובה, נעשה באמת טובה מיד.

וכן הוא במהר"ל (נתיב הבטחון א) וז"ל, ולפיכך אמר ר' עקיבא כל מה דעביד רחמנא לטב, כלומר כי הוא בוטח בה' כי מה שנעשה לו לטב עביד ומחמת בטחונו בו ית' נעשה לו הדבר ההוא לטובה מדבר שהיה נראה רע, עכ"ל, והרי להדיא בדבריו שהסיבה שנהפך לו לטובה הוא מחמת שאמר כן ובטח בחסדי השי"ת.

ז. רמז נאה שמעתי מאיש יקר ונבון שליט"א, שהנה נדפס בסוף הפרשה מניין הפסוקים שהוא קל"ב וסימנך 'מחלה חולה' (ורמזו על 'מחלה' מבנות צלפחד שזכרת בסוף הפרשה), והקשה הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי זצוק"ל בספרו 'טעמא דקרא', מדוע נקט סימן שהוא לשון רע, מחלה, חולה... וכי לא היה יכול למצוא סימן טוב, ומה עוד שהרי עומדים אנו בסיום ספר במדבר, וכלל נקוט בידנו שאין מסיימים בדבר רע, ומבאר הגר"ח זצ"ל, כי 'חולה' אין הכוונה מלשון חולי אלא מלשון מחול - עיגול וריקוד, על דרך שאמרו (תענית כו:) 'יוצאות וחולות בכרמים', והכוונה היא על דרך האמור בסוף הפרשה (לו יא) 'ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונועה בנות צלפחד לבני דודיהן לנשים', ובשעה זו היתה מחלה 'חולה' במחול בשמחת נישואיה... וממילא אין כאן סימן רע אלא הוא סימן טוב... ומעתה יש להוסיף על כל מחלה וחולה רח"ל, שעוד יבוא הזמן ויתברר כיצד הכל הוא לטובה, ובאמת לא היה כאן מחלה וחולה מלשון צער אלא מלשון שמחה ומחול, ונהלל שמו ב'מחול' כשעין בעין נזכה לראות כיצד היתה ה'מחלה' רק לטובה ולברכה... ח. ואמונה זו גופא תמשיך עליו רחמים וחסדים, וכאמור בפרשתן (מטות ל ב), 'וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר ציווה ה'', וביאר הרה"ק מחמעלניק ז"ע (הובא בארץ החיים להגר"ח ליבערזאהאן מערכת אות א) כאן למדנו, שבשעה שרואה אדם מישראל שדרך הצלחתו נוטה למטה (מטות' מל' נוטה, וגם רומז למי שיורד 'מטה מטה')

ה'. כמאמר ר' אחאי בר יאשיה (מסכת כלה פ"ב) 'כל המפנה עצמו מן העבירה ולא עשאה, אפילו הוא ישראל ראוי להעלות עולה ככהן גדול על גבי המזבח, והיה הדבר לזכרון - היינו שעצם המניעה מהעבירה תעמוד לזכרון לפני ה'.

ובתרגום יונתן (פסוק ג) איתא, 'ובכל דא חס לן למתלי עינן בן, ולא אסתכלון בחדא מנהון, דלא למחייבא בחדא מנהון ולא נמות במיתותא דמיתותא בה רשיעיא לעלמא דאתי, ודא יידבר לן ליום דינא רבא למכפרא על נפשתן קדם ה'. פירוש שנוהרו מלהביט בהם אפילו בהבטה בעלמא, בכדי שלא יתחייבו מיתה, וזהירות זאת תעמוד להם לזכרון ולזכות ביום הדין הגדול והנורא, לכפר להם על כל עוונותיהם'.

לזכרון לפני ה' - מעלת שמירת הקדושה ובפרט שמירת העיניים

בפרשתן (מטות לא נד), 'ויביאו אותו אל אהל מועד זכרון לבני ישראל לפני ה', הקשה ה'אור החיים' הק', מדוע הפסיק וכתב זכרון לבני ישראל בין תיבות אהל מועד לתיבות לפני ה', ומלשון זה נראה שבנ"י הם לפני ה', ובאמת ה'אהל מועד' הוא אשר לפני ה'.

ומתרג' האוה"ח, עפ"י דברי חז"ל (שהש"ר על הפסוק 'שיניך כעדר הקצובות', שה"ש ד ב) שבמלחמה זו היו טחין רפש ופיט על פניהם כדי שלא יסתכלו בעבירה, לכן סמך מאמר 'לפני ה' למאמרו 'לבני ישראל'. כי אכן, בני ישראל אלו ראויים להיות לפני

לא יזעף לבו ולא יאבד אמונתו בה', אלא יקבל את הכל באהבה ושמחה, ויאמר זה הדבר אשר ציווה ה' - כך גזרה חכמתו יתב"ש, וידע נאמנה שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ויברך על הרעה מעין הטובה בשמחה. ומסיים הרה"ק מחמעלניק זי"ע וכאשר יעשה כן אני מבטיחו שיעלה על במתי ההצלחה אי"ה (יש שביארו, 'ראשי המטות', מלשון נטיה', וכלומר ש'ראשי המטות' הא גופא הדבר אשר ציווה ה', כי התכלית הוא להטות ולכופף עצמו 'א בייג' מתוך הכנעה אל הקב"ה).

מן הבאר

אמרו בעלי הרמז לרמז בסמיכות פרשת מטות למסעי, לומר לך, כל המטה עצמו ונכנע למוצאות אותו - להנהגת ה' עמו, אזי מסעי - כדאמרי אינשי פלוני 'אלעס פארט איהם גלאט' (כל חייו מתנהלים לו למישרין כמי שנוסע על כביש ודרך סלולה וחלקה).

מסופר על הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שפעם אחת בעת אשר נכנס למונית (טעקסי) והוצרך לכופף עצמו שיוכל להיכנס לתוך הרכב (כך הוא מכורח המציאות) נענה ואמר, הביטו וראו, אם ברצון האדם להמשיך בדרכו עליו לכופף הראש תחילה בכדי שיוכל להיכנס, ואם יישאר על מעמדו בקומה זקופה - לעולם לא יגיע למקומו הנרצה. וללמד על הכלל כולו יצא, כל אחד ואחד בעניינו, אם ברצונו לעבור את חייו בשלום ושלוה השקט ובטח, עליו לכופף עצמו, ואז יוכל 'ליסע' בשלום, אך אם יעמוד על שלו ימצאוהו צער ומכאוב על כל צעד ושעל.

י. והזהירות מחטא הצילה אותם אף בגשמיות - שלא נהרג אחד מהם במלחמה, וכמו שכתב 'רבינו בחיי' (ד"ה עבדך) וז"ל. זה היה פלא עצום, ומהניסים הגדולים שאירעו להם לישראל אירע להם כאן במלחמת מדין, שהיו (המדינים) עם רב כחול אשר על שפת הים, והרגו ישראל מהם, ושבו מהם אלפים ורבבות, והכתוב מעיד שלא חסר מישראל אחד במלחמה, זהו שאמר (פסוק מט) 'ולא נפקד ממנו איש', והנס הגדול הזה (אירע להם) לפי שהיו שלמים בזכות, והוא שדרשו חז"ל (שבת סד). 'ולא נפקד ממנו איש - לדבר עבירה'.

הט אונק' למה שאמר הרה"ק 'השרף' מסטרעליסק זי"ע השומר עיניו יחיו בניו, ויגדלם בלא צער, ויציל אותם על ידי זה ממקרי הזמן (אמרי קדוש עמ' קא), ומי אינו נזקק ל'סגולה' כזו לשמירה על בניו ולהצילם מכל צרה וצוקה... וכבר ביאר ה'אבן עזרא' ע"ה על הפסוק (תהלים קיט לו) 'העבר עיני מראות שווא בדרכיך חייני', שלכן כתב הפסוק אחר 'העבר עיני - בדרכך חייני' כי חיי האדם יאריכו אם לא ילך אחר עיניו.

וכן כתב בספר 'חסידיים' (תצה) ועוד זכות ושכר גדול יש לו (לשומר עיניו)... כל דבר צער שהאדם סובל באותו ענין עושים טובה לזרעו שנא' יראה זרע יאריך ימים וכתוב אשרי בניו אחריו.

הבהמה מן הבקר ומן הצאן - אותם קרבנות שאדם מקריב מבהמותיו עליהם נאמר תקריבו את קרבנכם - קרבן זה נקרא על שם האדם שזוהו קרבנו שלו. והכי נמי, כיוון שבני ישראל שמרו עצמם מלחטוא א"כ נחשב כאילו הקריבו את יצרם כקרבן תודה (ולא הוצרכו אלא קרבן על הרהור העבירה, ותו לא מיד), וזהו אומרו 'ונקרב את קרבן ה' שהקריבו את עצמם כקרבן לפני ה' בשמירת עצמם מן היצר".

בפרשתן (מטות לב א), 'ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד'... ובסוף הענין כתיב (שם לג) 'ויתן להם משה לבני גד ולבני ראובן ולחצי שבט מנשה בן

מוסיף הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה עבדך נשאו) לבאר כי כ"כ גדלה מעלתם של שבי המלחמה, כאילו הקריבו עצמן קרבן לשם ה'. וז"ל. לא היו צריכים להקריב קרבן תודה על חסדו ונפלאותיו עמהם שהצילם במלחמה מידי חרב, כי אין לך קרבן תודה יותר מהקרבת האיש את עצמו לה', כמו שדרשו על הפסוק (תהלים נ כג) 'זובח תודה יכבדנני' - ודרשו בגמרא (סנהדרין מג:): דקאי על הזובח את יצרו ומתוודה עליו. והנה כתוב (ויקרא א ב) 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה', מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם'. והיינו, אדם כי יקריב 'מכם' באם האדם מקריב מעצמו ומרצונותיו להקב"ה, הרי הוא 'קרבן לה', אך 'מן

מין הבאר

כתב הגה"ק החיד"א (יוסף תהלות), על הפסוק (תהלים קא ד) 'גבה עיניים ורחב לבב אותו לא אוכל', כי הנה ידוע מה שאמרו חז"ל (תענית טו). על הא דכתיב (מלאכי ג י) 'ובחנוני נא בזאת', שהקב"ה אומר שניתן לבחנו כביכול - כי כל הנותן צדקה ומעשר מתעשר, והרי יש כאלו שנותנים צדקה ומעשר, והיכן הממון הרב (המיליונים) שהם אמורים לקבל... אלא ביאורו, שאכן מן השמים נותנים להם שפע רב ועצום עד מאד אלא שיש להם חורים בכיסם, וכל מה שנכנס נופל ונאבד, ומה הם החורים - מה שאינם משמרים עצמם בקדושה וטהרה, כי פגם העיניים וכו' מאבד מהאדם את השפע... ומעתה מבאר החיד"א, אם האדם הוא 'גבה עיניים' - שאינו משמר את עיניו, אזי אף אם הוא 'רחב לבב' - שמחלק כהוגן צדקה ומעשר, 'אותו לא אוכל' - אי אפשר ששאר בידו שפע טוב.

יא. והנה נאמר (לא נ) 'ונקרב את קרבן ה'... לכפר על נפשותינו לפני ה'', ובגמ' (שבת סד.) 'אמרו אם מידי עבירה יצאנו, מידי הרהור עבירה לא יצאנו', הקשה הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע אם אכן נכשלו בהרהורים מדוע המתינו עד עתה, ולא אמרו זאת מיד בשובם מן המלחמה. אלא, כי בתחילה היה נדמה להם שאין זה חטא כלל, כי מה בכך שהרהרו בלבם הרי לא בא הדבר לידי מעשה, אך לאחר שנאמרה פרשת הגעלת כלים - לטהרם מידי בליעת איסור, הבינו בעצמם שבליעה נחשבת כ'בעין', א"כ, אף עליהם לשוב ולבער מקרבם את הרהורי העבירה, ולטהר עצמם מבליעת האיסור בנפשם (ליקוטי הרי"ם בפרשת ד"ה עבדך).

והנה נפסק בשו"ע (או"ח סי' פה ס"ב) שאסור להרהר בדברי תורה בבית הכסא ובבית המרחץ ובמקום הטינופת, וכתב הבאר היטב 'אם נכנס בלבו הרהור עבירה מותר להרהר שם בדברי תורה דהוי לאפרושי מאיסורא', ולכאורה צריך ביאור מדוע הותר לעבור על איסור הרהור בד"ת שם מפני האיסור שלא ירהר, וכי נדחה איסור מפני איסור, אלא יש מקום לומר, שאם ירהר בעבירה הוא עצמו נהיה מקום מטונף, עד שכל הדברי-תורה שיהרהר בהם לאחמ"כ ייחשבו לו כמהרהר בד"ת במקום ה... ועל כן שפיר הותר לו לחשוב במקום זה בדברי תורה כדי להציל את עצמו וכל מהותו.

כתב הגה"ק החיד"א זי"ע (דבש לפי, מערכת ה אות ד) שלימוד מסכת מכות מועיל להינצל מהרהורים רעים, וסימן לדבר כי 'מכות' בגימטריא 'הרהורים' (466). ואילו הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע היה אומר שסגולה למחשבות רעות ללמוד פרשת 'הגעלת כלים'. ויתכן הטעם בזה עפ"י דברי החידושי הרי"ם הנ"ל, ש'הגעלת כלים' ו'הרהורים רעים' עניינם אחד - להוציא את בליעת האיסור...

מעשה בבחור שנכנס אל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע וקבל בפניו על מחשבות הטורדות אותו, אמר לו הרה"ק שסגולה כנגד מחשבות ללמוד בכל יום ב' דיבורים של המהרש"א. אחר זמן אמר הבחור שעצה זו צחצחה לו את מוחו (בדרך אגב נוסף, שבכדי ללמוד מהרש"א יש ללמוד תחילה את דברי הגמרא... ואין סגולה כתורה ואין שמירה כתורה).

יוסף את ממלכת וכו', וכל הרואה יתמה תמיהה רבתי, מדוע נתן משה רבינו את ממלכת האמורי ועוג מלך הבשן גם ל'חצי שבט המנשה', והרי רק בני גד וראובן באו לבקש שברצונם להישאר בחו"ל ואילו שבט מנשה לא באו לבקש מאומה. ומבאר ה'צדוק המור' (בפרשת) כי אין לבני ישראל קיום והעמדה רק ע"י שמירת הקדושה מידת 'יוסף' צדיק יסוד העולם, ולכן לא יתכן להשאיר את בני גד וראובן לבדם ללא שישבו אתם יחד לכה"פ חלק מצאצאי יוסף הצדיק הלא המה חצי שבט המנשה².

והנה, עומדים אנו בימי 'בין המצרים', ימי האבלות על חורבן הבית שאירע בימים אלו, והזמן גרמא לבנות 'בית מדור לשכינה' בקרבנו, וכמו שנאמר (שמות כה ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ודרשו 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', בתוך כל אחד ואחד³, ועי"ז נזכה לבניין בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו⁴.

נוראות מצינו בדברי ה'חתם סופר' (בלק ד"ה במסורה) המביא שג' פעמים מצינו בכתבי הקודש תיבת 'האמנם'. א. 'האמנם לא אוכל כבודך' (לעיל כב לו). ב.

יב. נוראות מצינו בש"ך עה"ת (מטות, ד"ה ומקנה רב) לבאר את טעם הדבר מדוע לא רצו בני גד ובני ראובן לעלות עם יתר עם הקודש אל עבר הארץ הטובה והרחבה, אלא מאחר והם היו 'בדגל' אחד עם מחנה שבט שמעון (כי כך היה סדר הדגלים, שבדגל בני גד היו מטה ראובן ומטה שמעון), ולאחר שחטא זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני, שוב לא רצו בני גד ובני ראובן להיות בכפיפה אחת עם 'חברים רעים' – כי חששו שמא אף בארץ ישראל יעלה חלקם להיות יחד עם בני שמעון, לכן העדיפו להשאר בחוץ לארץ עם 'חברים טובים' מאשר בארץ ישראל עם חברים שאינם טובים.

יג. וכך יש להעמיס בלשון הזמר 'י-ה רבון' למקדשך תוב ולקודש קודשין, שכפי פשוטו, הבקשה היא שישוב הקב"ה ויבנה בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו כי מחכים אנחנו לך. אך ניתן להעמיס בכוונתו שהקב"ה עומד ומבקש מאת כל יהודי באשר הוא - למקדשך תוב ולקודש קודשין – אנא, שוב תשוב למקדשך, זכור נא ימים מקדם, עת נשמתך היתה זכה ומצוחצחת, וכביכול היית מקום 'משכן' לשכינה הקדושה, וכמו שכתב ה'אור החיים' הק' על הפסוק (ויקרא כו יא) 'ונתתי משכני בתוכם', וז"ל, ע"ד אומרו (תהילים עו ט) 'אהל שכן באדם', שעיקר משכנו יתברך הוא תוך נשמות עם קדושו.

כיו"ב איתא ב'מסילת ישרים' (פכ"ו) על האיש המתקדש ביותר ש'הוא עצמו נחשב כמשכן כמקדש וכמזבח, ומעתה המאכל שהם אוכלים הוא כקרבתן שעולה על גבי האישים'. עתה אנא, שוב למקדשך, הפוך את לבך ל'קודש קדשים' ותזכה להשראת הקב"ה בקרבך.

יד. בדרך הרמז פירשו בלשון הכתוב (ירמיה לא טו-טז) 'כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה וגו' וישבו בנים לגבולם', ולכאורה נראה משמעות הלשון 'ושבו בנים' שהם ישובו מעצמם, והרי אי אפשר לומר כן, כי א"א להם להשיב את עצמם אם לא שהקב"ה ישיבם, ואם כן היה צריך לומר 'והשבתי בנים', ומדוע נקט לשון 'ושבו', גם יש לדקדק מדוע אמר 'לגבולם' ולא 'למקומם', אלא רמז יש בדבר, כי כה אמר הקב"ה 'מנעי קולך מבכי', אין צורך בבכי ובדמעה להשיב שבות עמי כבראשונה ולבניין בית מקדשנו, אלא הדבר תלוי ב'ושבו בנים לגבולם' אם הבנים ישובו ל'גבולות' השומרים אותם בתוככי הקדושה, אז תשוב השכינה הק' לשרות בישראל, ויתחדשו ימינו כקדם.

שמעתי מחכם אחד לרמז כזאת בדרך רמז ומליצה, דהנה 'ציון' בגי' 'יוסף' כידוע, ובהתחנן האדם לבוראו - ממקומך מלכנו תופיע ותמלוך כי מחכים אנחנו לך, משיבו השי"ת, 'מתי תמלוך בציון' - היינו מתי תשלוט על מידת יוסף הצדיק, כי אז תחזינה עיניך בקרוב ממש בשוב ה' לציון ברחמים.

סיפר הגרא"ד פרידמאן זצ"ל, נוהג היה הגה"ק רבי יהודה'לע מדז'יקוב זי"ע לפזם ולנגן ניגוני התעוררות בעת רעוא דרעוין בין אמירת 'מזמור לדוד' – כי מנהגו היה כרבים הנוהגים לומר מזמור זה ג' פעמים, פ"א החל מפזם לעצמו 'ועינינו תראינה מלכותך' כשהוא אחוז שרעפי קודש, ואש להבת העולה מאליה יותר ויותר, והיו הכל בטוחים כי הוא 'מרעיש עולמות' לביאת הגאולה, אלא שבגמרו לפזם, נענה באש קודש, ואמר, 'ועינינו תראינה' - שהעיניים יכירו ויבינו ב'מלכותך' - שהקב"ה הוא מלכם (על העיניים), הוא ה'בעלים' על עינינו ואינם כלל שלנו, על כן עלינו להיזהר ולהישמר לעשות בהם רק רצון בעליהם ולא כרצוננו ח"ו.

הפוסע פסיעה אחת מתחייב בנפשו, קל וחומר להולך לדבר מצוה שזוכה לו ולדורותיו. כתב הר"ק החידושי הר"ם זי"ע (הובא בליקוטי הר"ם) מכאן נראה חיזוק גדול, שהרי מידה טובה מרובה (סוטה יא.) - אדם שמשכים בכל יום ללמוד ולהתפלל - וודאי שיוכל לפעול הרבה בכל פסיעה...^{טו}

בי אין פסיעה בעבודת ה' ההולכת לריק, ואפילו אם עשה רק 'פסיעה קטנה' - השכמה אחת בבוקר, וכיו"ב, כבר עשה בזה נחת רוח מרובה להשי"ת, ושכרו רב, כי לא הרי מסע רוחני כמסע גשמי, כי בגשמי - הנוסע למקום כלשהו ולבסוף לא השיג מאומה שם, נראה שכל נסיעתו הייתה להבל ולריק, שהרי לא בא לידי תכליתו, אבל ברוחניות אינו כן, אלא כל פסיעה שפסע אף אם לא הצליח להעפיל אל ראש הפסגה גורם בזה רושם גדול בשמי השמים, ופסיעה זו גופא היא תכלית בפני עצמה, כי סוף דבר שיגיע עי"ז לתכליתו.^{טז}

ולעולם לא יתייאש, וכמו שכתב הר"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ז ד"ה תלה) שבמספר מ"ב המסעות האמורות בפרשתן, נמנו גם המסעות שבהם

'האמנם אלם צדק תדברון' (תהלים נח ב). ג. 'האמנם יֵשֶׁב אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עַל הָאָרֶץ' (דב"ה ב' ו יח). ומבאר שיש שייכות וקשר בין כל ג' פסוקים אלו, בזה"ל, כי הקב"ה מתרעם על האדם שהפסיד לעצמו הכבוד הגדול הזה להיות משכן ה' בתוכו רק בטומאת שפתיו. וזהו האמנם לא אוכל כדרך בתמיה, וכי קטן הוא הכבוד הזה האמנם יֵשֶׁב אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עַל הָאָרֶץ, רק האמנם אלם (וכמו ש) אמרו חז"ל (חולין פט.) מה אומנותו של אדם בעולם הזה יעשה עצמו כאילם, יכול אפילו לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון, עכ"ל. והרי שיכול האדם לזכות ל'כבוד הגדול' שיהיה משכן ה' בתוכו אלא שטומאת שפתיו מרחקת ממנו השראת השכינה. וכמה גדול הכאב והצער עד שאבינו שבשמים 'מתרעם' למה עזבתני... ולמה לא רצית שאשכון בתוכך...

פסיעה קטנה - במלחמת היצר כל מסע קטן אינו לריק בפרשתן (מסעי לה כו), 'ואם יֵצֵא יֵצֵא הַרוּחַ אֶת גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ, וּבַמִּדְרָשׁ (ילקו"ש תשפח) אפילו פסיעה אחת, אמר ראב"ע ומה אם לענין פורענות

ויש להוסיף עוד על פי האמור, שכאשר 'עינינו תראינה מלכותך' ויזכור להמליך את הקב"ה על עיניו מראות ברע הרי בזה ממשיך השראת השכינה על עצמו עד ש'עינינו תראינה מלכותך'...

טו. ולפי דרכנו יאמר, אם בפסיעה אחת מתחייב הרוצח מיתה, מידה טובה מרובה כמה זוכה האדם ב'פסיעה אחת' לטוב, בקפיצה אחת מהמיטה, בבריחה אחת מן העבירה או בריצה אחת לדבר מצווה... בעצימת העין מהביט ברע אפילו פעם אחת לרגע אחד... בשבירת מידה רעה אפילו פ"א, בחסימת הפה מלענות לרעהו.

טז. הנה התורה מנתה מ"ב מסעות ממצרים לארץ ישראל, והרי במ"א מסעות מתוך מ"ב הללו לא הגיעו לארץ ישראל - מחוז חפצם, ואפילו הכי הרי זה נחשב כ'מסע', ומדוע, בע"כ תאמר, כי כל פסיעה ופסיעה נחשבת כ'מסע', ולבסוף יגיע אל 'ארץ ישראל'...

יז. בפרשתן (מטות לא ב), 'נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמיק'. מכאן למדנו חיזוק גדול לאותם שמתגבר עליהם יצרם ביותר ונראה להם שהנסיונות רבו למעלה ראש, עד שאין בכוחם לעמוד בהם, ותקצר נפשם מעגמת הנפש, אך טעות גדולה היא בידם, כי זה כלל גדול שאין הקב"ה מנסה את האדם אלא אם כן יכול לעמוד בו, וככל שיגדל קושי הנסיון כך ישלח לו הקב"ה עזרו מקודש ויתן לו כוחות גדולים ועצומים זה כנגד זה, כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. וזהו שאמר הכתוב שרק לאחר נקמת ה' במדין יאסף משה אל עמיו, כי באותו הזמן עמד בלעם הרשע על ישראל בכדי להחטיאם, ואי אפשר תהא 'קליפה' זו בעולם אלא אם כן יש אותו כח בצד הקדושה כנגדה, וה'זה לעומת זה' של בלעם היה משה רבינו, על כן רק לאחר שתנקום נקמת בני ישראל וימות בלעם אזי יכול משה להסתלק מן העולם, אולם כל זמן שבלעם חי אף משה רבינו מוכרח לחיות. וכך מבואר גם במה דאיתא בגמ' (חגיגה ה:) 'כי קא ניחא נפשיה דרבי יהושע בן חנניה אמרו ליה רבנן מאי תיהוי עלן מאפיקורוסין [- שרבי יהושע בן חנניה בחכמתו היה מסלק טענות הכופרים ומנצח אותם בוויכוחים שנערכו ביניהם בקביעות], אמר להם, אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם (ירמיה מט ז), כיון שאבדה עצה מבנים נסרחה חכמתן של אומות העולם'. כי לא יתכן שתגבר כח הטומאה וינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים, ולא תהא כזאת בישראל שיהא חכמה באומות העולם כשארין מי בישראל שיעמוד כנגדם, על כן אם אבדה עצה מבנים מיד תיסרח חכמתם של הגויים. וכך גם הוא בכל מלחמות היצר, אם הוא מתגבר הרי זה סימן ואות שיש כח גם לצד הקדושה לעמוד מפניו.

הייתה ירידה לבני ישראל, וכלשון המדרש (רבה כג' א) לעם ה', כי כל עובר ה' לא יפול לבו עליו מכל המובא ברש"י בתחילת הפרשה 'כאן חששת את הנפילות שיש לו, כי כך הוא המידה להיות עולה ראשך... וז"ל השפ"א. ונכתבו כל המסעות - להודיע ויורד י". ומכל מנוחה שהשיגו אחר איזה מלחמה התחיל

וכך רמז לה המשך חכמה' בספרו 'אור שמח' על דברי הרמב"ם (הלכות רוצח, פ"ז ה"ח) וז"ל, הגולה אינו יוצא מעיר מקלטו לעולם... ואפילו כל ישראל צריכין לתשועתו אינו יוצא משם לעולם עד מות הכהן הגדול, ולכאורה תמיהה רבתי יש בזה, והרי 'פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה', מדוע לא יכריזו ב"ד איסור גמור על 'גואל הדם' שאסור לו להרוג את הרוצח בשגגה, וממילא יוכל זה האיש להציל את ישראל הצריכין לתשועתו, אלא ביאור הדבר, שהרי אמרה תורה (דברים יט ו) 'פן ירדוף גואל הדם אחרי הרוצח, כי יחם לבבו והשיגו כי ירבה הדרך והכהו נפש', והיינו שמצד טבעו לא יוכל גואל הדם לעצור בעצמו מלנקום נקמת דם קרובו, ומכיוון שהבורא יודע חמימות הלב שיש לקרוב של הנרצח ולא יוכלו ב"ד להזהירו שלא יהרוג את הרוצח, לכן אין הרוצח יוצא מעיר מקלטו. והוא לימוד גדול בדרך התורה, שהבורא יתברך בוחן ויודע הרגשותיהם של בני אדם, ומה שא"א לאדם להתגבר נגד רצון מסוים [כמו חמימות הלב של הגואל הדם כאן] לא יעמידוהו מן השמים כנגד זה. ומכאן יש ללמוד לכל נסיון שבא לו לאדם שוודאי יש בכוחותיו להתגבר על יצרו ולעמוד בנסיון, שאם לא כן אזי לא היו מביאים אותו מהשמים לידי נסיון זה. יח. משל למה הדבר דומה, כי הנה נתחדש בימינו אנו, אשר הרוצה לייפות את חצר ביתו וכיו"ב על ידי שיגדל שם 'דשא', שאינו צריך לטרור ולעמול בשתילת מיני דשאים ולהשקותם עד שיצמחו לגובה, אלא ניתן לקנות 'דשא סינטטי' (Synthetic Grass), והוא עשוי ממין גומי בצורת דשא, ירוק ורענן כגן רטוב... ולכשתרצה לדעת האם הדשא שלפניך הוא 'אמיתי' או 'מזויף' יהא כלל זה נקוט בידך, אם כולו 'חי' ירוק ורענן ואין כאן שום עשב שנבל הרי זה מוכיח בעליל שאינו אלא 'סינטטי'... אולם אם תמצא פה ושם שהדשא הוא צהוב או חום, וכן ישנם מקומות בהם הדשא כמוש ונבול או לא צמח בהם כלל דשא - בוודאי זהו צומח מן האדמה ממש. וכך על דרך זה ממש לענין מציאות האדם, מי שיש בו עליות וירידות, 'כתמים' פה ושם, 'צבעים' וגוונים שונים סימן שאכן אדם חי הוא... אך אם יראה בפניך אדם מושלם בתכלית הרי זה טעון בדיקה...

מין הבאר

סיפר הרה"ח רבי שלום אליעזר פרענקל (מובא בזקניק ויאמרו לך), בסוף ימיו של הרה"ק רבי יענקל'ה מפשעווארסק זי"ע היה חלוש מאד, פעם אחת ב'תשעה באב' אחר הצהריים (ועודו בתעניתו) התקשר לבית הרבי איש מכובד, וביקש לדבר עם הרבי, אמרו לו מבית הרבי, הרבי חלוש, הוא שרוי בתענית כדת היום, ושאר תירוצים, ולא הועיל כי הלה התעקש ודרש תנו את הטלפון לרבי, יש לי דבר נחוץ לשאול אותו כי הענין גובל ממש ב'פיקוח נפש' גמור, אמרו לו הרבי נם על משכבו, אמר האיש, נו, העירו נא את הרבי, ואמרו לו איש פלוני רוצה לדבר עם הרבי, כי בפיקוח נפש מדובר.

בלית ברירה עשו כן, העירו את הרבי, והרבי לקח הטלפון, ואמר, יא (כן)... אמר האיש, רציתי לשאול את הרבי, הואיל והרופא אמר לי שרק אם אני מרגיש שיש לי 'יכולת' לצום אגמור את התענית, ואם לאו אסור לי להשלים את התענית, ועתה נפשי בשאלתי, מה עלי לעשות, אמר לו הרבי, עשה כצווי הרופא, ובזה תמה שיחתם. ויחר הדבר לגבאי וחמתו בערה בו, וכי לזה הטריח את הרבי החלוש, הזקן, להעירו משנתו ועוד בעיצומו של תענית, אמר לו הרבי, אינני כועס כלל על היהודי הלזה, גם אני שרוי ברוגז על הגבאי שהעיר אותי, כי הנני יודע שמשמים רצו לנסות את ה'מידות' של יענקל'ה לייזער (שמו של הרבי) - אם יכעס אם לאו, וממילא אינכם אשמים, כי לא לכם התכוונו, התכוונו רק אלי. והיינו שזכר בעת הנסיון שאין זה 'שגעון' של היהודי הלזה, אלא אדרבה הקב"ה הכניס שגעון בקרב איש מכובד כדי לנסות אותו...

נסמך לזה עוד מעשה ב'עסקן' שביקשו ממנו שיכניס ראשו ורובו לאיזה 'מקרה' קשה, לעמוד לסייע ליהודי בצרתו ל"ע, והיה הדבר קשה עליו, ושאל את הרה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל, וכי הנני הקרבן לטפל ב'תיק' זה... נענה לו ר' אשר ואמר, לא אתה ה'קרבן', אלא אתה צריך 'תיקון' ואותו פלוני הוא הוא ה'קרבן'... כלומר, מן השמים מבקשים ממך שתעזור לאחרים כדי לתקן את נפשך, ונגזר על אותו מסכן להיות ה'קרבן' כדי שיהיה לך למי לעזור, ובזה תגיע לתיקון נפשך...

באר הפרשה - פרשת מטות מסעי

שלא אכעס - בגנות הכעס

בפרשתן (מטות לא יד-טו), 'ויקצוף משה על פקודי החיל וגו', ויאמר אליהם משה, וצריך ביאור מדוע חזר לומר 'ויאמר משה', הרי ממנו אנו מדברים, והיה לו לומר 'ויקצוף משה ויאמר', אלא לומר לנו, שמשה רבינו בעצמו שתק בעת הקצף, ורק לאחר זמן שב לדבר עמם, ומדוע, כי הדיבורים הבאים בשעת הכעס הם באופן של וידבר - לשון קשה, לכן המתין מעט, עד שנשקט קצפו, ואז ויאמר משה - אמירה לשון רבה, כי טוב לכוועס להמתין מעט עד שיעבור כעסו, ורק אז יפתח פיו לדבר דבריו (הגאון רבי זלמן סרוצקין זצוק"ל בספרו אונים לתורה).

ידועים דברי הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע במכתב לנכדו (לקראת נשואיו, הובא בספר הצדיק ר' יוסף זונדל מסלנט דף קמ"ז, ועוד) שלא להכניס שום קפידא בלבך על שום אדם י, ואצ"ל שלא להשיב בקפדנות לשום אדם, וע"י מדת הסבלנות משיג האדם רצונו יותר ויותר מעל ידי כל תקיפות שבעולם עב"ל.

ובבלל אמרו, שהחכם מבין שלא תבוא לו כל טובה מתוך הכעס, ועדיף לו לתפוס במידת הסבלנות, שהרי 'לאחר מעשה' כשיעבור זעמו יתחרט עשרת מונים על המעשים שעשה מתוך כעסו, וד"ל.

ומצינו בחז"ל (פסחים סו:) בחומר גנות מידת הכעס, וכמו שאמרו 'כל אדם שכוועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו', ולמדו זאת מהאמור בעניין

מלחמה אחרת. וכן לעולם - ויסעו ויחנו, ויסעו ויחנו, כמ"ש (תהלים פד ה, ועיי' ברכות סד.) 'ילכו מחיל אל חיל' - שאין להם מנוחה לעובדי ה', שע"ז נבראו ללחום מלחמות ה'.

עוד מענין הנסיונות, כך ביאר הרה"ק רבי שמעון מאמשינאו זי"ע את הפסוק בריש פרשתן ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', כי לכל אדם יש יצר הרע המפתהו יומם ולילה להימשך אחר הרע ודברים גשמיים וכדו'. ולפעמים אפשר שיחשוב האדם שעבודה זו של להתרומם מעל פיתויי היצר איננה העבודה הנרצית לה', ורק כשאדם במצב ראוי, כשהוא רם ונישא ועוסק כולו ב'עשה טוב' זוהי העבודה הנרצית. ובאמת, טעות הוא, כי עבודת האדם במצב התרוממות הרי היא 'מתנה' מן השמים, ואינה נחשבת לעבודתו, ורק היגיעה לעלות ולהתרומם מעל הרע והשפלות היא נקראת על שם האדם. והנה עבודה הראשונה 'להתרומם', נקראת למוצאיהם, שמתייגע לצאת מכל השפלות, ואילו העבודה בעשה טוב נקראת מסעיהם כי נוסע ועולה מעלה מעלה. לזה אמר הכתוב 'ויכתוב משה את מוצאיהם' - שידע שעבודה זו היא למסעיהם על פי ה' - היינו שבה יש את רצון הבורא והנחת רוח שלו, אך מה שאלה מסעיהם - העבודות הגבוהות, אינם שלו כלל, ולא באו אלא לתת לאדם את הכוח שיוכל למוצאיהם - למלאותו ולהטעינו כוח שיהא בידו להתגבר על הנסיונות שעוד מעט ימצאוהו (הובא באמרות טהורות לב"ק אדמו"ר מאמשינאו שליט"א - סעודת שבת תשע"ב).

יט. כלימוד למעשה היה אומר הגאון רבי אברהם גניחובסקי ז"ל שאפילו אם נודמן לו לאדם פעם אחת בחייו לדבר עם השר הגדול בענין החשוב לו ביותר מכל ענייניו, ולשם כך קנה בגדים חשובים (רעקיל) ביותר והנה ברגע האחרון בא פלוני ושפך עליו כוס קאווע (קפה) ובכך איבד אותה ההזדמנות... ג"כ לא יקפיד בידעו כי הכל מה' (הובא באגן הסהר).

כ. מובא בשו"ת מאיר נתיבים (רמזי תורה, מקץ) וז"ל, קבלתי ממורי הבעש"ט שסגולה נפלאה לבטל הכעס לומר הפסוק (תהלים קיט ט) 'במה יזכה נער את ארחו לשמור כדבריו', היינו לכוון השם הקדוש היוצא מראשי תיבותיו, וינצל מן הכעס. ואילו השל"ה הק' כתב (מס' יומא, דרך חיים תוכחת מוסר) 'טוב שיעשה פעולה המבטלו מהכעס, דהיינו שיאחז בכנף בגדו עם הציצית שתלויים בכנף, כי כנף כמנין כעס (150), והכוועס נכנס אל זר בלבו (עי' שבת קה:) וציצית גורם להשראת השכינה'.

עוד 'סגולה' אמר הרה"ק ה'ינוקא' מקארלין זי"ע, למלאות פיו מים ולהשאירם שם בלא לבלוע לכמה רגעים, וטעמו ונימוקו, כי מן המציאות היא שזרם המים שיצאו מפיו בקילוח יביאנו לידי שמחה... ובפשוטו, אם רגע אחד לא יוכל לדבר מחמת המים שבפיו החוסמים אותו מלהשמיע קול - כבר תשקוט ה'אש' הגדולה, ותשכך מעט חמתו...

(פסוק כא) 'ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא' וגו', ולא נאמרו הלכות 'הגעלת כלים' על ידי משה אלא על ידי אלעזר, מאחר שנשתכחו הימנו על ידי כעסו. והרבה יש להתבונן בכעסו זה של משה רבינו, וכפי שהעמיק בזה ה'אלמער' (הסבא) מנובהרדוק זצ"ל (הובא בכמה מקומות בשמו), דבתחילת הפרשה כתיב (שם א-ב) 'וידבר ה' אל משה לאמר, נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך', ואע"פ שהבין משה שמיתתו תלויה במלחמה זו מסר נפשו לעשות רצון קונו ולא התעכב מלהוציאם תיכף למלחמה, והנה לכאורה כאשר חזרו פקודי החיל ובשגנה לא הרגו את הנקבות הוצרך משה להתמלא שמחה וצהלה, שהרי

מצידו עשה כציווי הבורא, אלא שהלוחמים גרמו בשגנתם להאריך עוד את ימיו, כי כל זמן שלא הרגו גם הנקבות נחשב כמו שעדיין לא גמרו את המלחמה והנקמה במדין, ועדיין לא יקויים בו 'אחר תיאסף אל עמך' (ונמצא 'מרוויח' כמה ימים לחיות בעולם הזה, לעבוד את בוראו ברחימו ורחילו). ואעפ"כ... 'ויקצוף משה - החייתם כל נקבה' כי לא הביט על צרכי עצמו כלל ועיקר. א"כ כעסו שכעס על 'פקודי החיל' שלא מילאו לעשות רצון השי"ת - בוודאי לשם שמים היה, בלתי לה' לברו, ואעפ"כ דקדקו עמו כחוט השערה ונשתכחה ממנו הלכה (פסחים סו:), עאכו"כ בכעס (שלנו) הבא מחמת תאוה וקנאה שאין בו שום ריח של קדושה בוודאי חמור הוא ביותר יא.

כא. כאשר ידע האדם כי נכונים לו נסיונות, אזי בידיעה זו גרידא - כבר יקל עליו לעמוד בנסיון, וכמסופר על אחד מצדיקי הדורות שאחד מחסידיו התאונן בפניו שהוא לקוי מאד במידת הכעס, ומכל דבר - קטן כגדול היתה חמתו בוערת בו, עד כדי סכנה לסובביו, אמר לו הרבי, המתן נא מחוץ לחדרי, ובעוד שעה קלה איעצך עצה ההוגנת להפטר מן הכעס, כצאת החסיד מחדר הרבי נכנס אחריו יהודי נוסף, נענה אליו הרבי בקול גדול (בכדי שהראשון ישמע את דבריו תוך כדי שהותו מחוץ לחדר), אבקשר, שביציאתך מחדרי תנסה בכל דרך שהיא להביא את העומד בחוץ לכלל כעס. החסיד 'השני' יצא מהרבי, ומיד נפנה 'לעשות רצון צדיק' - בתחילה שפך בטעות משקה רותחין על רעהו (הראשון) ועל בגדיו, ובראותו שכל המשקה נשפך על חברו החל לפייסו בדברים, ולהתנצל בפניו 'לא הבחנתי בך' וכדו', אנא ימחל לי מר על אשר עוללתי לו, וראה זה פלא, 'כעסן' גדול זה לא די שלא רתח מזעם, אלא אף הוסיף לדבר בדברי פיוסין אל 'השופך', לאמר לו, לא אתה עשית זאת, כי אם האלוקים אשר שלחך, כך ניסהו בכה וכה, והעלה חרס בידו - 'הכעסן' לא קצף ולא רגז, ועל כל דבר נענה אל המנסה, 'שהכל נהיה בדברו' - בדבר ה'. לאחר זמן נקרא לשוב אל הקודש פנימה, ויאמר לו הרבי, שמעתי מאחורי הפרגוד היאך שהנך עומד בנסיון הכעס ממש 'הפלא ופלא', ואף כשחברך ניסה אותך ב'עשרה נסיונות' של כעס לא העלית רוגז אף לא בלב, ואם כן מה תתאונן על ה'כעס' שאין בך, ענהו החסיד בבת שחוק, אם היה הרבי מדבר מעט יותר בלחש היה זה 'נסיון', אך מאחר ושמעתי את דברי הרבי אל הנכנס אחר, וידעתי בשעת מעשה שמנסים אותי, בזה נתבטלה ממני כל הבחירה. אחר הדברים האלה אמר לו הרבי, בכל עת זכור נא ש'מנסים' אותך מן השמים, וממילא יקל מעליך כל קושי הנסיון, ולא רק לענין 'כעס' הדברים אמורים, אלא בכל ענין שמרגיש בו רפיון, יתחזק על ידי שידע שכל הנעשה עמו, בא על פי חושבנא דלעילא, עם תכלית וטעם, ובזה יקבל את כל הבא עליו בטובה.

מעשה בבחור ירא שמים שניגש פעם אל ה'משגיח' והתלונן בפניו על ה'כעס' השולט עליו בכל עת ושעה, ובכה בפניו, רבי הושיעני, כי אינני מהלך ד' אמות מבלי לכעוס ולקצוף בריב ומדנים על כל אשר ייקרה לפני. א"ל המשגיח, הסכת ושמע למעשה אשר בפי, אולי ירווח לך, פעם עלו קבוצת גנבים על אניית נוסעים שהפליגה בהשקט ובבטח, הללו עלו כנוסעים תמימים, מתוך מחשבה לפרוץ באמצע הנסיעה לחדרו של 'רב החובל' ולהכריחו להוביל את האניה כפי רצונם... על אם הדרך שמעו מחוץ לחדרו של רב החובל שבפנים מתנהל וויכוח גדול בין מנהיגי הספינה האם לעצור באיזה 'אי בלב ים' שעתידים הם תוך כמה דקות לעבור בסמוך אליו, או למהר בנסיעה ולא להפסיק באמצע כי אחד ממנהיגי הספינה מיהר מאד בדרכו... הגנבים ניצלו שעת הכושר זאת - שיש מריבה בתוככי החדר, פרצו לחדר וכפתו את כל מנהיגי הספינה בידיהם וברגליהם, ומעתה עשו בספינה ויושביה ככל העולה על רוחם. והנה, אין צריך לומר שמשנכנסו הגנבים ושלטו על הנהגת הספינה פסק הויכוח בין מנהיגי הספינה... עתה פנה המשגיח לבחור, אמור נא האם נמשך כעסם של המנהיגים זה על זה, ענה הבחור שלא, ומדוע, כי נכנסו עתה למצב סכנה, והאיך יחשבו על דברי הבל כוויכוח שהיה ביניהם, א"ל המשגיח והרי לא נכנסו בזה לכלל סכנת חיים (שלא רצו אלו החוטפים להרגם רק לשדוד ממונם)... חשב הבחור היטב עד שהגיע למסקנא, שעד עתה חשבו את עצמם

איש צדיק פלוני, ורק באהרן הכהן נזכר שהיה בראש חודש אב (ותמיד פרשה זו נקראת בסמיכות ליום הילולא דיליה, או בעצם יומ"ד כמו בהאי שתא), וצריך לבאר טעמא דמילתא, ומה נשתנה פטירתו של אהרן משאר שבועה הרועים שעמדו לישראל.

ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תר"ס ד"ה כתיב) על פי מה דאיתא בגמ' (סוטה יד.) 'מפני מה נקבר משה אצל בית פעור כדי לכפר על מעשה פעור', והרי שמושה מכפר על המקום השפל, ועל דרך זה יש לבאר שאהרן נפטר בראש חודש אב להגן בזכותו על הזמן השפל, ובזכותו נזכה לבניין בית המקדש שנחרב מפני שנאת חינם (יומא ט:)²², כי אהרן היה אוהב שלום ורודף שלום. ונכתב זאת בתורה ללמדנו כי הזמן מבקש את תפקידו²³, להיות מתלמידיו של אהרן²⁴, לאהוב את השלום ולרדוף אחריו, ולהרבות²⁵ באהבת חינם²⁶, ולברוח מן המחלוקת במטחוי קשת²⁷.

חידוש נפלא מצינו בדברי ה'ספורנו' המדקדק בלשונות הכתובים בפרשתן (מטות) בעניין בני גר ובני ראובן דכתיב (לכ כט) 'ויאמר משה אליהם אם יעברו בני גר ובני ראובן אתכם את הירדן כל חלוץ למלחמה לפני ה' ונכבשה הארץ לפניכם ונתתם להם את ארץ

ומכל מקום לא יפול ברוחו אם נכשל ובא לכלל כעס, כי כל רגע ורגע שהאדם מתאפק מלכעוס חשוב הוא עד מאד אצל הקב"ה, ומצינו בדברי הגה"ק ה'חסד לאברהם' זי"ע (זקנו של החיד"א זי"ע) שכתב (אהבה בתענוגים עמ"ס אבות) על המשנה (שם ה יד) 'קשה לכעוס ונח לרצות חסיד, נח לכעוס וקשה לרצות רשע'. ולכאורה צריך ביאור מדוע לא כתב 'מי שאינו כועס לעולם נקרא חסיד', אלא, שאדרבה מי שיצרו מנסהו, אף אם ח"ו כועס לפעמים, מכל מקום בזה גופא שהוא 'קשה לכעוס' - שאינו ממהר לכעוס אלא הוא מנסה להתגבר על עצמו עדיין נקרא בשם 'חסיד'. ואדרבה מי שלא יכעוס כלל נקרא מלאך, ואין להקב"ה חפץ בעוה"ז במלאכים כי אם בבני אדם המתנסים בניסיונות ועומדים בגבורה (ומוסיף שם, מי שהוא 'קשה לרצות' - אף אם מתרצה לבסוף אבל נצרכים לעבור עמו 'קריעת ים סוף' עד שהוא מתרצה גם בזה נחשב כרשע, כי האדם צריך להיות 'רך ושוב').

מתלמידיו של אהרן הכהן - אוהב שלום ורודף שלום **בפרשתן** (מסעי לג לח), 'ויעל אהרן הכהן וכו' וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחודש החמישי באחד לחודש'. הנה בכל התורה לא מצינו כתוב 'יומא דהילולא', מתי הוא יום פטירת

כ'מנהיגי הספינה' ולכן כעסו זה על זה - מה לך כי תחווה דעת ותתערב בעניינים אשר אני שולט עליהם... אך ברגע שבאה חבורת גנבים וכפתו אותם ביד וברגל נוכחו לדעת שאינם מנהיגים כלל, ואין הספינה ויושביה תלויים לא בהם ולא בהחלטותיהם, ואדרבה הרי הם כפותים וכבולים בידי אחרים, מעתה סר מהם כל כעס וכל דין ודברים, וינוחו בשלום על מקומם, כאן סיים המשגיח את דבריו, בחור יקר, הנך כועס ומריב עם כל הנקרה בדרכך, כי נראה לך שבידך לנהל ולהנהיג את העולם ומצבך מטוב עד רע, כל זה עד שתכיר ותדע כי הבורא מנהיג את העולם והכל תלוי בידו ואתה כבול בידי הבורא יתב"ש, אז תבוא מנוחה ומרגוע לנפשך וכל סביבתך תתנהל על מי מנוחות בשלום ושלווה.

כב. מעשה באחד שישב על הארץ וקונן על חורבן הבית, וניגש אליו רעהו וביקש עזרתו, הראה לו האיש שימתין עד שיגמור את ה'קיונות', אז יהא פנוי לשמוע את אשר בפיו. נענה הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע ואמר לו, מה לך לבכות על החורבן אם בידך לבנותו, עסוק בגמילות חסדים, הרבה באהבת חינם המקרבת את הגאולה, ורק לאחר מכן חזור לבכות על בית מקדשנו ותפארתנו שנחרב.

כתיב (ישעיה נב ג) 'כי כה אמר ה' חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו', פירש החיד"א (מדבר קדמות מערכת ת', אות יט, ובעוד הרבה מספריו), בעון שנאת חינם נמכרתם והלכתם לגלות, אך לא בכסף - בזכות קיום שאר מצוות תגאלו, אלא אך ורק ע"י שתרכבו באהבת ישראל ללא חשבון.

כג. שמא תאמר, וכי יש בכוחו של יחיד שיתחזק באהבת ישראל שעל ידו ובזכותו ייבנה בית המקדש... צא תאמר לו - אם בית המקדש נחרב על ידי יחיד בוודאי גם יכול להיבנות על ידי יחיד...

כד. ביסוד הדברים ביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מנהג ישראל להרבות בסיומי מסכתות בתשעת הימים ולהזמין לסעודת המצוה, שהכל הוא בכדי להרבות באהבת ישראל, וכמו שכבר איתא בגמ' (שבת קיח:) 'כי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לכולהו רבנן'.

כה. לפני כמה שבועות נלב"ע גאון גדול בתורה, מרביץ תורה לאלפים, אשר מסר שיעורים בכל הש"ס בבהירות נפלאה, ורבים מעידים שקבלו חשק וטעם בלימוד אחרי שמיעת שיעוריו הבהירים, ה"ה הרה"ג אברהם שלמה יאנוע זצ"ל אב"ד לעמבערג (בן נ"ה בפטירתו אחר מחלה קשה ל"ע). וכך העיד הגאון על עצמו, שבהיותו בן י"ד שנה קיים בעצמו הוי גולה למקום תורה, ונסע למדינת קאנאדא ללמוד תורה, לדאבון לב לא ראה ברכה בתלמודו, לא הצליח להבין את הלימודים וכו'... אחר זמן שניסה דבר יום ביומו ולא הצליח החל לחשוב אולי באמת אינני שייך לכל זה, וכבר החל הייאוש מכרסם בלבו.

ביום שבת קודש נתיישב הגאון אצל הגמרא ולא הצליח להבין מאומה... נפרצו מעיין דמעותיו עד שכל הגמרא הקדושה נספגה בדמעותיו. משם יצא לחוץ והמשיך בבכיו עד שפגש בו אחד מה'מגידי' שיעור' שראה את המצב... וחזק אותו מאד, וגם לקחו לכ"ק הרה"ק מטהאש זי"ע.

בקודש פנימה הרעיף עליו הרבי טללי חיזוק, וחזקו באמרו ש'עוד תסיים את כל הש"ס' - מה שהיה נראה אז כעל מנת שתעלה לרקיע, והנה הפלא והפלא כי לאחמ"כ נפתחו לו שערי חכמה ומאז התחיל לסיים מסכתא אחר מסכתא עד שהגיע להיכן שהגיע...

מעשה זה סיפר גם בנו ב'הלוויה' בהספדו, והוסיף שבילדותו היה אביו תלמיד ב'תלמוד תורה' בוילאמסבורג וסבל שם רדיפות נוראות באופן פיזי ונפשי, והיה הילד הכי נרדף בכיתה ועבר הרבה בזיונות בצעירותו, ונשבר ליבו בקרבו, וזה השפיע עליו מאד עד שלא הצליח גם בלימודים. ובבחרותו נתקרב אצל הרה"ק מטאהש ושפך ליבו לפניו והרה"ק ענה לו, עוד תראה, שאתה תסיים את כל הש"ס כולו, וכן בטיש כשחילק שיריים שלח לו ואמר זה נשלח לבחור שהולך לגמור ש"ס.

והעיד, שדברי הרבי נכנסו ללבו והפכו אותו לאיש אחר, ומהם קיבל כחות ללמוד וללמד, ולהגיע לאן שהגיע, שהשאר אחריו ברכה מאות ואלפים תלמידים ושיעורים על כל סדר הש"ס והכל בזכות מילה טובה.

כו. שמעתי מעדים נאמנים, מפי איש צדיק ושמו רבי מנחם מענדל המשמש כמגי"ש בשיבה של בחורי חו"ל מארה"ב, וכה מספר, לפי שנים רבות התקשר אחד מיוצאי הישיבה (אברך שכבר דר בחו"ל) אל המשגיח בשיבה (הרב ראטמאן שליט"א), וסיפר לו שיצא למסחר ונעשה 'מתווך', לאחרונה תיווך לעשיר אחד 'בית אבות', והנה בד"כ המתווך מקבל כ'דמי תיווך' 'אחוז' אחד או שנים, אבל בעסק זה אמר לו הקונה, מאחר שיש כאן הרבה עבודה, מחמת שיש הרבה סיבוכים אודות האישורים והמסמכים, לכן אתן לך חמשת אחוזים אם תסדר ותמציא לידי את כל הניירות, כדי שאוכל לקנות את הנכס בלב שקט ורגוע.

ואכן, האברך עבד קשה מאד מאד, ובמשך ג' חדשים נסע לכל מיני משרדים וכיו"ב, עד שב"ה השיג לידו את כל הניירות והטפסים, והושיב יחדיו את המוכר עם הקונה וגמרו את הקנין בשעטומ"צ. ויהי ממחרת, שלח האברך פאקס אל המוכר, בבקשת שכרו וכדכתיב 'ביומו תתן שכרו', והלה החזיר לו תשובתו בפאקס - להד"ם - לא היו דברים מעולם, איני מכירך, הוקר רגלך ממני, ואל תעז לבקש ממני פעם נוספת... ולכן הוא מתקשר עתה (תיכף ומיד אחר שקיבל את תשובת הקונה הנ"ל) לשאול את המשגיח כדת מה לעשות, אמר המשגיח איני יודע... שאל את האברך, מה ברצונך לעשות, וענה איני יודע, וכי אלך לערכאות... אמר לו המשגיח אלך לשאול עבורך בעצת הרב, ובאותו היום פנה אל הגאון רבי נתן קאפשיץ שליט"א הדר בשכונתו ושטח לפניו את כל דבר המעשה.

הגאון ר"נ חשב ועיין במחשבתו עד שפסק את פסקו - אם האברך נמצא במצב שהוא מוכן למחול לו בלב שלם, בתנאי שלא ישאר בלבו אפילו פירור אחד של תרעומת, ימחול לו, והנני בטוח שמן השמים יחזירו לו בכפלי כפליים. ואם לאו, ילך לבי"ד וככל המצטרך.

למחרת התקשר האברך ושאל את המשגיח, מה פסק הרב, סיפר לו המשגיח דברים כהווייתן, שאל האברך, נו מה אעשה, אמר לו המשגיח אמרתי לך פסקו של הרב - חשוב אם הנך מסוגל למחול... שאל התלמיד ומה היה המשגיח עושה, חשב המשגיח וענה, הייתי נכנס לביהמ"ד נועל את עצמי עם חובת הלבבות, ומתבונן בספר החינוך (מצוה רמא) הכותב מיד אדם מיד איש לא יהיה דבר בלתי רצון הבורא ב"ה, ואז הייתי בודק עצמי - אם הצלחתי לפעול בעצמי כזאת הרי טוב, ואם לאו אפנה אל הרבנים בבי"ד.

כעבור כמה ימים התקשר האברך וכה אמר, רציתי לבשר למשגיח שאכן הצלחתי, שאל המשגיח, ומה הצלחת, ענה האברך הצלחתי לוותר בכל הלב, כי אני מאמין באמונה שלימה - שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלא נימא.

באר הפרשה - פרשת מטות מסעי

גד ולבני ראובן וגו', ולכאורה קשה מדוע כבר נתן להם את נחלתם, והרי הוא אמר בתחילה שלא יזכו אלא לאחר כיבוש הארץ, ומבאר הספורנו 'כדי שלא להכנס במחלוקת הסבים משה לדבריהם' כח...

אבינו אב הרחמן ינחמנו בקרוב, ויבנה בית המקדש במהרה בימינו, ולירושלים עירך ברחמים תשוב ותשכון בתוכה כאשר דברת, בב"א.

הגלעד לאחזה', והרי שמשנה רבינו אמר שרק לאחר כיבוש הארץ יתנו לבני גד ולבני ראובן את ארץ הגלעד לאחזה, אכן מה כתיב בהמשך 'ויענו בני גד ובני ראובן לאמור וגו', נחנו נעבור חלוצים לפני ה' ארץ כנען ואתנו אחוזת נחלתנו מעבר לירדן', כלומר שהם טענו כנגדו שינתן להם את ארץ הגלעד עוד בטרם יעברו את הירדן, וכמו שאמרו ואתנו דהיינו 'ברשותנו' אחוזת נחלתנו, מה כתיב לבסוף 'ויתן להם משה לבני

לא עברו ג' שבועות, והאברך מתקשר אל המשגיח - הרגע גמרתי עסק של רחוב שלם (לא רק בנין אחד), והרווחתי פי שלשה ממה שהייתי מרוויח בעסק הקודם, ולא עוד אלא ששם עבדתי על העסק במשך ג' חדשים, וכאן עבדתי רק ג' שבועות והרווחתי פי שלושה.

ושמעתי על 'תלמיד חכם' אחד שהסמיך מקור לדברי הגאון ר"נ בדברי הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שמירת הלשון, שער התבונה פי"א) שממשיל את הדבר, למה הדבר דומה, לאיש שחילק לבניו מאכלם בעת הסעודה, ובא אחד מבניו וחטף מאחיו את חלקו, הרי האב נותן להם לריב - שיסדרו ביניהם את העניינים, אבל אם אחד מהם פונה לאביו ואומר ראה נא אבי, אחי פלוני נטל וחטף ממני, אבל אינני רוצה לריב עמו כי אין רצונך שנכה זה את זה, הרי האב אומר אחיך שחטף ממך - לסעודה אחרת לא אתן לו מאומה, ולך אשלים כנגד מה שנחטף ממך בכפלי כפליים. אמור מעתה, החי באמונה ויודע שהקב"ה הוא ה'נוטל' והוא ה'נותן', אינו שונא לעולם לרעהו כי יודע שאי אפשר לאיש להפסיד אותו, ואדרבה בזכות זה יתן לו ה' בכפליים.

ועיי' עוד במובא בסוף הגליון.

כז. ידוע דבר המעשה (הובא בשבחי האר"י) שהאר"י עשה באיזה זמן הסגר עם עשרה מתלמידיו, ותיקן חדרים לנשים והטף, וחדרים לתלמידים. והיה מזהיר אותם תדיר, שמא יזהרו באהבת אחים ורעים זה עם זה, ושלא תדרוך רגל המחלוקת במחנם כלל וכלל, פעם אחת בערש"ק פרצה מחלוקת ביניהם, אשר החלה בנשים ומשם נתפשטה עד ראשי המשפחות תלמידיו הגדולים של האריה"ק, לעת ערב יצא האר"י עם החברים כמנהגו לקבל השבת, ומוהר"ר רבי חיים וויטאל ראהו שפניו נפולות, לאחר שסיימו התפילה שאלו מהרח"ו ליגון זה מה עושה, אמר לו האר"י מפני שראיתי בעת קבלת שבת את הס"מ ואמר זה הפסוק - 'גם אתם גם מלככם תיספו' (שמואל א' יב כה), ולא נחתם גזר הדין אלא בעבור שנעשה היום קטטה ביניכם, כי כל זמן שהיה שלום ביניכם לא היה לשטן בית כניסה לקטרג, ואכן באותו זמן נסתלק לשמי רום רבן של ישראל.

כח. פעם ניגש אל הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל אחד משכניו, וטענתו בפיו, כי הפועלים אשר סיידו את בית הרב שפכו את ה'שאריות' לתוך צינור ניקוז השופכין, ומחמת כן נסתם הצינור של אותו שכן, והוצרך לקרוא לפועלים שיפתחוהו ועלות שכרם עמד על סך שש מאות שקלים, ועל כן הוא תובע מרבי ניסים שישלם את הנזק שגרמו פועליו, על אתר הוציא הגר"נ את 'כיס המעות' מחיקו ופרע את כל הסכום הנ"ל טבין ותקילין, והוסיף בדברי ריצוי ופיוס על הנזק שנגרם מחמתו שלא בידיעתו, ונפרדו לשלום. לאחר מכן אמר רבי ניסים למלווהו, מכמה וכמה סיבות לא הייתי צריך לשלם לו אפילו שוה פרוטה, א. סיד הנשפך לתוך המים אינו גורם לסתימה, וממילא בעל כרחך ש'סתימה' זו נגרמה מחמת דבר אחר. ב. הצינור היוצא מביתי להוביל את השופכין אינו מתחבר כלל לקו הצינור של השכן... ג. לא סיידו אצלי עתה בבית, וכל אותה תביעה אין לה כל יסוד ובסיס כלל... נדהם המלווה ונזעק, אם כן מדוע שילם מע"כ, השיב לו רבי ניסים, כדאי לי לשלם 600 שקל בשביל לחיות עם השכן ב'רוח טובה'... לדידן ייאמר, כדאי לנו לוותר ואף 'לשלם' בשביל לחיות עם בני ישראל ברוח טובה...

ישקו העדרים

הזי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום

הרי לפניכם 'אגרת' שנשלחה מ'קריית יואל' שבמאנרא יצ"ו, הנה 'נהוג' בחו"ל שבחורי הישיבות הק' יוצאים לשהות בחודשי הקיץ תמוז - אב ב'קעמפ', אכן בישיבה שבני לומד בה כמעט ואין 'בין הזמנים', ואף אין נוסעים לזמן ארוך ל'קעמפ', אלא יוצאים לעשרה ימים בסוף חודש סיון לתת קצת 'מנוחה' לבחורים, בשנה זו יצאו בחורי ישיבה קטנה מיום ראשון פר' בהעלותך ועד ליום חמישי פר' שלח, ובטרם שיצאו ל'נופש' הודיעו הנהלת הישיבה לבחורים, שכל אחד ירשום על גבי הנייר עם מי הוא רוצה לישון בצוותא חדא ב'מחנה', ולפי זה הם יסדרו את מקומות הלינה.

ביום 'אסרו חג' השבועות (ח' סיון - הוא אסרו חג בחו"ל לאחר יו"ט שני) התפרסמו רשימות החדרים, ונודע לבני שיחיה כי בחור פלוני הולך להיות ה'שותף' שלו מאחר שהלה ביקש זאת מהמשגיח, אך דא עקא שאותו בחור לא היה כלל לפי רוחו (ואדרבה להיפך, וד"ל), והיה הדבר קשה מאוד בעיניו, אך נמלך בעצמו לקבל את הדין באהבה ולא לעורר שום מחלוקת, והתפלל לבורא עולם שביזכות זאת הוותרנות יזכה לראות בישועת ה' כשאחיו בן הכ"ב שנים ימצא את זיווגו עוד בימי הקעמפ, ואילו אחותו ה'באה בתור' כבת כ"א שנים תתארס בתוך ארבעים יום. ובאמת כפי שחשש תחילה כן היה, הבחור הלזה היסב לו צרות צרורות, אך הוא התמיד בשתיקתו, ויתר וחזר וויתר... מבלי לספר לאיש מה שעובר עליו, ואכן זכה שתפילתו עם וותרנותו עשו פרי, והתמלא משאלות לבבו בדיוק כמו שביקש... אחיו נתארס בשעטומ"צ יום ג' פ' שלח כשהוא היה עדיין בקעמפ, ואחותו 'שברה צלחת' בשעטומ"צ ביום י"ח תמוז יום הארבעים מאסרו חג שבועות...

עוד אספרה מעשה נורא ששמענו ממרא דעובדא מביתר עילית יצ"ו, ביום שישי פר' בלק התפלל תפילת שחרית ב'שטיבלאך' שם (הנקרא 'קארו'), ועבר בין המתפללים גבאי קופת הצדקה של כלל תושבי העיר, והרגיש התעוררות מן השמים לתרום סכום הגון, ואכן נתן לו סך מאה שקלים, נתינה שהיא יותר מכדי יכולתו (וגם אין מצויה תרומה כגון דא ב'שטיבלאך'...), כשחזר האברך לביתו, ראה לתדהמתו את ילדתו התינוקת אוחזת סכין חד בידה... מיד אמרה לה אמה שתתן לה את ה'סכין', ולמרבה הפלא פתחה את ידה בעדינות ונתנה לה (מבלי להתעקש ולהחזיק בדווקא...), ולא אירע לה בחסדי ה' שום פגע, וראה בחוש כיצד צדקה תציל ממות...

וכבר איתא מפורש בזוהר הקדוש (בראשית ח"א קד.) רבי אלעזר אמר, תא חזי כמה אנהג קב"ה טיבו עם כל בריין, וכל שכן לאינון דאזלי באורחוי, דאפילו בזמנא דבעי למידן עלמא, איהו גרים למאן דרחים ליה למזכי במלה עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא, דתנינן בשעתא דקב"ה רחים ליה לבר נש משדר ליה דורונא, ומאן איהו מסכנא, בגין דיזכי ביה. (פי' בוא וראה עד כמה מטיב הקב"ה עם כל הבריות, וכ"ש להולכים בדרכיו, שאפילו בזמן שהוא דן את העולם, גורם לאותו שאוהבו - שיזכה בדין מבעוד מועד, על ידי ששולח לו 'מתנה' - עני המזכהו בצדקה, והוא הגורם לו לזכות בדין).

ישקו העדרים

עוד מעשה שמענו מאחד מחשובי בני החבורה שליט"א המתגורר אף בביתר, שנסע עם בני משפחתו בשבוע שעבר באישון ליל לנפוש בכפר 'אור הגנוז' בגליל העליון, ובעת שנסע בכביש המוביל ל'אור הגנוז' הבחין באיש יהודי המסרך רגליו, כשעוד כברת ארץ גדולה לפניו להלך בה, ריחם עליו ורצה להעלותו לרכבו ולקחת אותו 'טרמפ', אך ילדיו ישבו מאחור ולא היה יכול להושיב את האורח שם, אך לבו הטוב לא נתן לו להשאירו לילך רגלי, על כן שאל את העובר אורח האם הוא 'בקי ומכיר' בנהיגת רכב, והשיב בהן, אמר לו, אם כן איפוא אני אלך לישב בספסל מאחור ואתה תנהיג את הרכב... ואכן כך עשה. והנה, בטרם הגיעו אל ה'כפר' נזכר בעל הרכב, שהמקום סגור בשעות מאוחרות אלו בשער חשמלי... והיאך יכנס עתה, אמר לו ה'אורח', הסר דאגה מליבך, מאן דהו מחכה לי והוא יפתח את השער... וראה בחוש כיצד כל מה שהאדם עושה - לעצמו הוא עושה, אם היה נדמה לו שהוא עושה טובה ל'אורח' אך כעבור זמן התברר לו שעשה טובה לעצמו...

היכל החתם סופר

מליון שוביני בגשימת חורנית
של מרגא ורגא החתם סופר זיע"א

גליון י"ז • פרשת מטות-מסעי • א' אב תשפ"ה

בפתח היכל

חכם מתיר ובעל מפיר

הגמרא בפרק המוכר את הספינה (ב"ב עד.) מספרת: **"אמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא ואיתלוי בהדן ההוא טייעא... אל תא אחוי לך הר סיני, אזלי... שמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מפר לי. כי אתאי לקמיה דרבנן אמרו לי כל אבא חמרא כל בר בר חנה סיכסא היה לך לומר מופר לך..."** ובתורת חיים שם הקשה, שהרי קי"ל (מדריע עת.) דחכם מתיר ובעל מפיר, וא"כ אמאי נאמר בבת קול 'מי מפיר לי' וגם הם אמרו לו היה לך לומר 'מופר לך', הא הו"ל למימר 'מי מתיר לי' מותר לך'.

וביאר ביסוד דברי הזה"ק (ויחי רלו): על תואר 'איש האלוקים': **"תא חזי, מה כתיב, 'וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים, מאריה דביתא, מאריה דמטרוניתא, כמה דכתיב 'אישה יקימנו ואישה יפרנו', דהא 'כלת משה' כתיב' (במדבר ז, א), ועל דא משה בריך מאן דבעא ולא דחיל'.** פירוש שהיה בכח מרע"ה לברך זאת הברכה, מפני שהיה 'איש האלוקים', כביכול בבחי' 'בעל' קמי שמיא, והשכינה בבחי' כלת משה. וקיים הקב"ה את רצונו לברך כמו שאשה מקיימת רצון בעלה, וכמוש"כ אישה יקימנה.

ומעתה, ביאר, כיון שישנם קדושים אשר בארץ, אשר הם המה בבחי' איש האלוקים - מארי דמטרוניתא, מבואר שפיר נוסח 'מי מפיר לי', דאותם הצדיקים אכן **מפירים** את הנדר כהפרת הבעל את נדרי אשתו.

רבינו בכמה מקומות הביא יסוד זה של התורת חיים, וביאר בזה עוד כמה ענינים. בדרשות (ח"ג עמ' קיח ט"ג) ביאר בזה גם את מה שאמר הקב"ה 'אוי לי שנשבעתי', והוא, שהרי בעל אינו מפיר כי אם בגדרים שיש בהם עינוי הנפש, ומעתה כיון דמהפרת הבעל עסקי' שפיר אמר קוב"ה 'אוי לי' שנשבעתי, לומר, שיש בזה כביכול צער גדול כלפי שמיא, והוי בגדר יש בהם עינוי נפש ע"ש.

עוד ביאר בזה רבינו (דרשות ח"ב דף שפה טור ד ד"ה וישמע) את דברי חז"ל במחלקותיו של קרח, שנאמר בתוה"ק: **"וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו"**. ופירשו חז"ל במסכת סנהדרין (ק): **"וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו, מה שמועה שמע, אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שחשדוהו מאשת איש. שנאמר (תהלים קו, טז) וַיִּקְנֹאוּ לְמִשְׁחָה בְּמַחְנֶה"**.

והקשה רבינו דהוא לכא' דבר פלא שיחשדו למשה עבד ה' בעבירה כזאת. והרי זה דבר מושלל מיסודו שכל בר דעת ידחה מלבו.

ומבאר ע"ד יסוד הנ"ל, דבאמת אין הפירוש 'שחשדוהו מאשת איש' - שבא על א"א, אלא חשדו בו שהוא עצמו אשת איש. והיינו, דעד חטא המרגלים לא מרדו קרח ועדתו במשה, וזאת כי **"עד עכשיו חשבו, אף על פי ש'כל העדה קדושים ובתוכם ה', מכל מקום משה רבינו ע"ה גבר הוא, בעלה דמטרוניתא"**, וא"כ ודאי יאתה לו הגדולה והכבוד. אמנם כעת אחר שחטאו בעגל, ונשבע הקב"ה **"אם יראה איש בכל האנשים האלה וגו' (דברים א, לה)"**, ולא הפיר משה שבועה זו, **"אם כן חשדוהו שאיננו 'איש אלקים' [ומשר"ה לא יכל להפיר], אלא חשדוהו ב'אשת איש' [- והיינו -] שהוא נקבה ומקבל מאיש למעלה, ואם כן במדבר שם מדוע תתנאו על קהל ה'..."**

המבצע
העולמי
ללימוד
הש"ס
פרטים
בעמוד ג

פנינים מתורת רבינו

ערוכים בשפה ברורה לשולחן השבת

העיקר טפל והטפל עיקר, תחילה ערים לטפכם ואח"כ גדרות לצאנכם".

ולכאורה למה הוכיחם משה, הלא קי"ל (גיטין סב.) שצריך להקדים מאכל בהמה למאכל אדם, וא"כ לכאורה טוב עשו בני גד ובני ראובן שהקדימו צאנם לטפם, ומה טענת משה.

אלא ע"כ לומר שרק במאכל צריך להקדים בהמתו, כי אדם יכול להתענות טפי מבהמה, אבל לדור על פני השדה, יכולה הבהמה יותר מהאדם. וכעין תירוץ זה כתב המג"א (ס' קס"ז סק"ח) מספר חסידים (ס' ק"א), וראיה לדבריהם מהא דכתיב לעיל (כ. ה) **"והשקית את העדה ואת בעירם"**, הרי שאפילו בשתיה קודם האדם לבהמה, וא"כ הוא הדין דלענין דירה קודם האדם לבהמה, אף שבמאכל, הבהמה קודמת.

(שו"ת חו"מ סי' קי"ט ט"ד ומ"מ. וע"ע תו"מ השלם עמוד קמ"א ע"א ד"ה דע)

ביטול תורה גורד שלבסוף פורק עול לגמדי רח"ל

ויסעו ממדבר סיני ויחנו בקברות התאווה, ויסעו מקברות התאווה ויחנו בחצרות, ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה, ויסעו מרתמה ויחנו ברמון פרץ, ויסעו רמון פרץ ויחנו בלבנה (זו, טז-כ).

רצה לרמז כי בתחילה נסעו **מהר סיני** כתנוק הבורח מבית הספר, ומזה ירדו מדרגה שפלה **ויחנו בקברות התאווה**, על ידי ביטול תורה מתחיל להתאוות, ועדיין היתר הוא, **ומקברות התאווה חנו** בעוה"ז **בחצרות**, בהפקירא ניהא, חצר שאינה משתמרת, **ומחצרות לרתמה**, גחלי רתמים להעליב בגביאי ה' ומלאכיו, על השם ועל משיחו (כמש"כ הרמב"ם סוף הלכות טומאת צרעת), **ומרתמה לרמון פרץ**, מלאים פירות כרמן פורקי עול תורה כולה, ומשם **ללבנה** מתלבנים באש גיהנם ה' יצלינו. (תו"מ השלם עמוד קמז)

מקללות הש"ת ניכר אהבתו אלינו

והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה להם (ז, ט).

הנה מזה שהקב"ה מזהיר ומתרה את בני ישראל קודם המעשה, זהו סימן אהבה לישראל, מה שאין כן לאומות העולם שהש"ת אינו מתרה בהם מקודם. וכמו שפירש מרן זצ"ל בעל החתם סופר **"והיה כאשר דמיתי לעשות להם"**, דמיתי לשון דומיה, רצ"ל שלא דיבר והתרה בהם (היינו באומות העולם), אבל מזה עצמו שיעד לנו כל הרעות באותו עת עצמו כשעדיין היינו טובים, ועשה ניסים לנו אף על גב שראה את הרע שיהיה, זה עצמו אות שאנחנו בני ה', וכאשר ייסר איש בנו, ה' אלקינו מייסרנו.

(דברי מהר"ם שו"ק בספרו עה"ת פרשת במדבר, עה"פ וידבר ה' אל משה, וגו', איש על דגלו)

'לא יחל דברו' כולל כל התורה, כי בלא"ה גם שבועת הר סיני אינו מקיים

זה הדבר אשר ציוה ה' וגו', לאסור אסר על נפשו לא יחל דברו (ל, ב-ג).

למרות שזו רק מצוה אחת של **"לא יחל דברו"**, קראו הכתוב **"זה הדבר אשר ציוה השם"**, כי כל התורה תלוי בכלל זהה שלא יעבור על אשר קיבל על עצמו התורה באלה ובשבועה, דאם לא כן גם שבועת הר סיני לא יקיימו (עי' גמ' שבועות ל"ט ע"א), נמצא דמצוה זו היא מפתח לכל התורה **"וזה הדבר אשר ציוה השם"**. (תו"מ עמוד קלד)

אהבת הש"ת לעמו, ואהבת עמו אליו

וידבר ה' וגו', נקום נקמת בני ישראל וגו' (א, ב-ג).

הנה כשדיבר הש"ת למשה וציוה לנקום במדין, אמר **"נקום נקמת בני ישראל"**, אך כשמסר משה רבינו ע"ה לישראל את הצווי, אמר להם לנקום במדין **"לתת נקמת השם"**.

והטעם לשינוי הלשון, כי הקב"ה מרוב אהבתו את ישראל, תלה הנקמה בהם, ולא בעצמו, אבל משה רבינו אמר להם שהם ינקמו נקמת השם, ולא נקמת עצמם.

(תו"מ השלם שמות דף קס"ד ע"ב ד"ה ונקדים. וראה בקהלת משה - ליקוטי בן אריה פרשת מטות אות קצ"א, מה שהוסיף המשיך לזה ממה ששמע מרובו המהר"ם שיק בשם מרן רבינו החת"ס ז"ע. וראה דרשות חת"ס דף ק"ג ד"ה ואומרו)

כשמקריב את עצמו זהו קרבן המכפר

ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצעדה וצמיד, וגו', לכפר על נפשותינו לפני הש"ת (א, ג).

נראה לי דכתיב (ויקרא א, ב) אדם כי יקריב "מכס" קרבן לה' וגו', דהיינו שהאדם יקריב את גופו לפני השם, שיהיה צדיק ויהיה כאילו הקריב אותו לפני ה'. וזה שכתוב כאן **"ונקרב את קרבן ה' איש"**, דהיינו שהיו צדיקים גמורים שהקריבו את עצמם, כל זה אצעדה וצמיד הם לכפר על נפשותינו, על המחשבות ועל הרהור הלב, וק"ל.

(חתם סופר החדש' עמוד קע"ו)

הטעם שבני גד ובני ראובן יש להם להקדים את עצמם קודם לבהמתו, אף שאסור לאכול עד שיתן מאכל לבהמתו

ויאמרו גדרת צאן נבנה למקננו פה וערים למפנו (ז, יז)

ופירשי' "חסים היו על ממונם יותר מבניהם ובנותיהם, שהקדימו מקניהם לטפם, אמר להם משה, לא כן, עשו

חייגו:

0733.454.678

1740 1741 1742

ארה"ב:
1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב

מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש
מתורת מרגא החתם סופר זיע"א

לשה"ק אידיש אנגלית צרפתית

כמו"כ תוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון,
ואפשרות מענה על מדור 'לחידודא'

קו היכל
החתם סופר

א סיון/אבן לב
פלוני

ב

תולדותיו

פרקי חיייו של רבינו זי"ע

חיינו ומשפחתו (ב)

כתב התנאים של רבינו זי"ע מזיווג ראשון

ב"ה. מזל טוב יצמיח ויעלה, כגן רטוב למעלה.

המגיד מראשית אחרית, הוא יתן שם ושארית לאלה דברי התנאים והברית שנדברו והותנו בין הצדדים דהיינו בין הבח' המופל' ה' משה סופר מפפד"מ הבא בכחו ובעצמו, צד א' - ובין התו' מו"ה הרש יערוויץ מפרוסטיץ העומד בצד אחותו האשה מרת שרה בת הרב מו"ה משה יערוויץ צ"ל ובש"פ וא"ה, צ"ש.

ראשית דבר הבח' ה' משה הנ"ל ישא במז"ט ויקדש את האשה מרת שרה הנ"ל בחופה וקידושין כדת משה וישראל, ולא יבריחו ולא יעלימו לא זה מזו ולא זו מזה שום הברחת ממון בעולם רק ישלטו בנכסיהן בשוה.

ההתחייבות מצד החתן ומצד הכלה כבר מבואר בכתב שלישית שיש ביד כל א' מהצדדים הנכתב ונחתם בק"ק פרוסטיץ יום ה' יוד סיון תקמ"ה לפ"ק, כה יהיה וכה יקום, חוץ מזה שנאמר שם בענין ההתחייבות מהחתן לבוא לבית הכלה קודם ר"ח מרחשוון תקמ"ו הבע"ל באם שלא ישלח רבו הגאון מו"ה נתן אדליר הכהן נ"י במכתב עבור החתן הנ"ל, נתרצה עתה התו' מו"ה הירש הנ"ל להרחיב לו הזמן עד ימי חנוכה תקמ"ו הבע"ל, גם בענין התחייבות מזונות להזוג אחר החתונה על שלחנו בחנם נתרצה התו' מו"ה הירש הנ"ל למלאות רצון רבו של החתן הנ"ל הרב הגאון מוהר"נ כ"ץ הנ"ל נע"מ להוסיף לו עוד שלש שנים, והתחייב עצמו ליתן להזוג הנ"ל ארבעה שנים רצופות אחר החתונה מזונות על שלחנו בחנם, נגד זה יניח החתן הנ"ל אותן מאה זהובים המבוארים במכתב שלישית ביד גיסו מו"ה הירש הנ"ל עד כלות זמן שני המזונות אצלו - ויתר פרטי הנכתבים במכתב שלישית הנ"ל כולן שרירים וקיימים ונשארים בתוקפן כתוקף כל השטרות הנעשים כתקנת חז"ל וכאשר קבלו הצדדים הנ"ל לאשר ולקיים בח"ח ובשד"א ובנתינת רשות להשליש ליתן הח"ח של צד העובר לצד המקיים, והקנס לא יפטור את החתן, והחרם לא יפטור את הקנס. גם התחייב עצמו התו' מו"ה הירש הנ"ל ליתן לאחותו הכלה ק"ה ושטר זכר שלם. גם זה ישתדל החתן הנ"ל מאחיו שטר חליצה בחנם. ומחמת קטט ועידור ח"ו יעמוד כתקנות קהלות שו"ם. וקניא מן הצדדים על כל הא דכתיב ומפורש לעיל במנא דכשר למקניא ב"י. נעשה פה ברין יום ג' כ"ב סיון תקמ"ה לפ"ק הכל שריר וקיים.

וליתר תוקף ועוז באו הצדדים בשמם על החתום

הק' צבי הירש במו"ה משה יערוויץ צ"ל

הק' משה סופר מפ"פ דמיין יע"א

בפנינו ח"מ חתמו א"ע ה"ה מו"ה הירש במו"ה משה יערוויץ ז"ל וה"ה הב' ה' משה סופר מפ"פ דמיין יע"א, ודא היא חתימת ידם ממש. ולראיה מהימנא בעה"ח, פה ברין יום הנ"ל, הק' יוסף כמון' לוי צ"ל מלייפניק, ונאום הק' זעלקי בר"מ באסקאוויץ.

הצעת שידוך ססירב לה רבינו, בטרם אירוסיו הראשונים

בימים אלו בא עשיר נכבד א' מניקלשבורג לפני הגאון בעל "מחצית השקל" ז"ל, וביקש ממנו שישתדל עבור בתו המהוללה איזה שידוך בעל תורה מופלג והוא יתן לו נדוניה, אבל רוצה שיקבל חתנו גם משרת הרבנות על שכמו, וכבר יש קהלה נאה אשר תקבל אותו לרב, והנה הגאון הנ"ל שלח לו את "הבחור מפראנקפורט", והוא בא לניקלשבורג על שבת קודש, וביקרו אותו חכמי עיר ההיא ומצא חן רב בעיניהם, ובפרט כי כבר היה שמו הטוב נודע גם שם, ולעת ערב אחר תפלת מנחה הלך העשיר הנ"ל עמו לטייל ולדבר אודות השידוך, ואמר לו שכל ידאג על העתיד כי מיד אחר החתונה יש לו עבדו רבנות בקהלה נכבדה, ובשמוע "הבחור משה מפ"פ" זאת מיד השמיט עצמו ממנו ולא נראה להעשיר עוד והלך לדרכו חזרה, ובבואו לבאסקאוויץ לבית המדרש של הגאון "מחצית השקל" בעת לימוד השיעור לבחורים שאלו הגאון בקיצור מאי הוי עלה והוא השיב "לאו", מיד הבין הגאון טעמו של דבר, ואמר לו "אויף מיר האט זיך השי"ת געזעטצט איך האב מיר אויסגעריסען, אויף איך ווירד ער זיך זעטצען איהר ווירד איך ניקט אויסרייסען, איהר מוסט איין רב ווערדען" [=על דחק! יתברך שאהיה לרב אך הצלחתי להשתמש, אבל עליכם ידחוק השי"ת ולא תצליח להשתמש, הינך מוכרח להיות רב]. וכאשר סיפר זאת בפרשבורג לתלמידיו סיימ: כמה גדול כח קיללת צדיק, הייתי מוכרח לקבל משרת רבנות על שכמי אחר זמן.

הגר"ש סופר צ"ל חוט המשולש עמ' לג

הרבה דם שפכתי עבור זה להחליש גופי

פעם אחת שאל אותו (את רבינו זי"ע) בנו - דודי הגאון מוהר"ש מקראקא צ"ל: "אבי מדוע המתנת הרבה מלישא אשה, ולא חששת על דברי חז"ל (אבות פ"ה) בן י"ח לחופה" [שנתארס בהיותו בן כ"ה]. והשיב לו: "ידעתי בני ידעתי, תאמין לי הרבה דם שפכתי עבור זה כדי להחליש גופי להקים רתיחת הבחורות לדממה, בכל חדש הייתי מקיץ לי דם למען החלש כוחי, וקול דמי אביך צועקים, עתה אני מרגיש חולשה מזה..."

הגר"ש סופר שם עמ' לד

ענינה דיומא

שימי אור עמי רבינו ביקושה זו

כפי המובא במדור הליכות והנהגות, היה רבינו נוהג לדרוש ברבים ביום ז' אב, ומקונן בו על חרבן בית מקדשינו, כמו שהבאנו שם באריכות נהג רבינו בדרשתו הזאת לקונן גם על גדולי הדור שנסתלקו לבית עולמם באותה שנה, להלן נביא דוגמא אחת להספד נהי וקניה שנשא רבינו ביום ז' אב על אחד מגדולי דורו שנסתלק לבית עולמו (דוגמא זו רק אחת מתוך עשרות הספד שנשא בשנות רבנותו ביום ז' אב על גדולי דורו שנסתלקו).

ביום ז' אב תקנ"ט, קונן רבינו על הגאון רבי ישעיה ברלין [פיק], שהיה אב"ד העיר ברעסלוי, ונפטר בח' אייר של אותה שנה, ונקבר בעירו של רבינו פרשבורג, רבינו קונן עליו בנהי ובכי (דרשות דף ש"ה טור ד'): "נטלה ממנו עטרת ראשנו במיתת תלמיד חכם הגאון המופלא צדיק מפורסם מהו' ישעי' אב"ד ור"מ דק"ק ברעסלוי, אשר לא הניח דבר גדול ודבר קטן ממש, ולא למד כי אם לשמה, וברח מן הרבנות עד שלבסוף הכריחו המלכות לקבל נזר הרבנות, כידוע וכמפורסם, אשר אמרנו בצילוי נחיה בגוים...ועתה בעו"ה גם זה נלקח מאיתנו, על הלכה ארון האלוקים, על דא ודאי קא בכינא".

יש לציין כי הגאון רבי ישעיה ברלין, היה בנו של הגאון רבי לייב מוכיח צ"ל, נולד בעיר אייזנשטאט בשנת תע"ט, ולאחר מכן קבע דירתו בעיר ברעסלוי, ורוב ימיו ברח מן הרבנות כדברי רבינו הנ"ל, ורק ב"ד בטבת ה'תקנ"ד, בהיותו כבן שבעים, נתמנה לאב בית דין ור"מ בברסלוי.

רבינו העריך מאוד את תורתו, ואף כתב הערות והארות על ספרו "שאלת שלום" על השאליות (כת' מהגהות אלו נדפסו בקובץ "האהל ניסן תשמ"ג, חוברת א-סב).

מסיימים ש"ס

לטובת נשמתו הטהורה
של מורנו ורבנא
בעל החתם סופר זי"ע!

"הכל החתם סופר"
יצא בפריקט

חלוקת לימוד הש"ס העולמי

לזכר ולטובת נשמתו הטהורה
של מורנו החתם סופר רבינו
משה בן רבי שמואל ורד"ל
ד"קא ובני ובנותי, שלא
הניחו דרך של קייטא, ה"ח
הילד יתודה ל"ב הכלה רד"ל
הכלה אסתר, וזכרונם לברכה

הגרלה יוקרתית על
עשרות אלפי שקלים
במזומן, ועוד פרסים
רבים יקרי ערך!

בין כלל המלמדים יוקיים בגניף גם
הגרלה על 3 כרטיסי טיסה
לציון הק' בפרשבורג

לפרטים והרשמה:

1. באימייל: 0723258445@gmail.com
2. בעמדת "דדים חלום" בקופת "היכל החתם סופר"
3. בקו "היכל החתם סופר" אר"י: 0732.454.678 • אר"צ: 085.815.74.10 • טלחמ"ה 5 יום חמישי באות ב"ה עם דגות חלום

הליכות והנהגות

עבדתי ונחמתי רבינו זצ"ל

חודש אב ויום תשעה באב (א)

שבת ראש חודש אב

ראש חודש אב שחל להיות בשבת, מפטירין "השמים כסאי" (עי' רמ"א או"ח סי' תכ"ה שהביא ב' דעות, ובהנהגות חת"ס על שו"ע שם מסיק שנהגין להפטיר השמים כסאי, ועי' בזה בשו"ת דברי יציב או"ח סי' קפ"ג, ובאור הפטרה זו ראה מה שהאר"ק רבינו בדרוש ל' באב שנת תקפ"פ, ובח"ת ס' עה"ת הפטרה לפרשת מטעי משנת תקפ"ח, ושנת תקצ"ב).

בגד שנתפר בחודש אב

רבינו לא הסכים להשתמש בשום דבר שנעשה בתשעת הימים, ואפילו כובע קטן לראשו לא הסכים לחבוש אחר שנתפר לו שעשאו האומן לאחר ראש חודש אב (שו"ת מחנה חיים או"ח ח"ג סי' מ"א אות ד').

תספורת לבעל ברית בשבוע שחל בו

היתר גמור הוא לבעל ברית [היינו המוהל, הסנדק, ואבי הבן] להסתפר אפילו בשבוע שחל בו ט"ב, וכן עמא דבר (שו"ת או"ח סי' קנ"ח, וסי' קנ"ט, ועי' בליקוטי הגר"מ מה שהעיר רבינו בנהגה או"ח סי' תקנ"א סי"א), אבל אב הפודה את בנו בכורו, או לסיום מסכתא וכדומה, אסור להסתפר (שם).

ז' באב

ביום ז' באב, היום בו נכנסו נכרים להיכל וקלקלו בו (תענית כח), היה רבינו דורש דברי יבושין בבית הכנסת הגדול, והיה קורא למספד ולבכי על חורבן הבית וגלות השכינה (מנהי חת"ס להגר"מ סופר פ"ג אות ה', ועי' בהערות שם שליטת כמה קטעים נבחרים מתוך דרשות רבינו ליום זה שנדפסו בדרשות חת"ס), ועורר שיש לבכות על עוונותינו שהאיריכו את הקץ (דרשות, ל' אב תקע"ב), והיה מונה את מניין השנים לחורבן בית שני (לקח"כ הקדמה לח"ג, ועי' לשון רבינו בדרשות דרוש ל' אב תקע"ב ותקפ"ט), וכן היה מקונן על גדולי ישראל שנשתלקו באותה שנה (שער יוסף על בדרשות חת"ס ח"ב דף ש"ה ע"ב, וזכור דוגמא לזה בשו"ת חת"ס חו"מ סי' נ', ע"ש סוף התשובה).

שבת חזון

בזמן הזה שאבילות בית המקדש קיל בעיני הבריות, צריך להראות ההיפך, שאפילו בשבת מראים אבילות (דרשות ח"ב דף ש"ח ע"ב, ובתו"מ פרשת דברים ופרשת ואתחנן, ועי' בשו"ת או"ח סי' קנ"ח ובדברי), ואכן רבינו נהג בעצמו לשנות מלבושיו בשבת חזון, אע"פ שהאר"ק הקדוש לא הנהיג כן (מנהי חת"ס פ"ב אות ב', ועי' משכ"ז בספר שער חיים להגר"ח סופר תלמיד החת"ס, תהלים קל"ז, שהביא משל נפלא מרבינו החת"ס על ענין זה).

ערב תשעה באב

בערב תשעה באב לא היה אוכל כלום, כי אם מעט מרק העשוי מקמח חלוט הנקרא "איינבערגנזופע", ואף בימי חוליו לא הקיל לעצמו בזה (ראה 'זכרונות ומסורות על החת"ס' עמ' 179, וכן תלמיד מרן בעל הלקח"כ, ע"ש שאף שהרופא צוה לו שלא יתענה בת"ב, לא שמע לו, ואחר הצום אמר לרופא כי אף שבערב ת"ב אכלתי רק רוטב הנ"ל, וגם ישנתי על הארץ, ואעפ"כ לא הדיק לי התענית).

סעודה המפסקת

בסעודה המפסקת עיניו היו זולגות דמעות על החורבן עד שנתמלא הכוס שלפניו כולו בדמעותיו, ולאחר מכן, היה שותה את הדמעות כדי לקיים מה שנאמר (תהלים ק"י), וְשָׁקֵן בְּכֶכֶּי מִסֻּכָּתָי (שלושה עולמות ח"א עמוד כ"ז, ובאופן אחר קצת בספר זכרון למשה מכתבי תהלה מכתב ו').

נהי וקניה

כשם שבפסח מצווים לשמוח כאילו אותנו הוציא משם, כן הוא באבילות על צאתינו מירושלים, יקונן כאילו אותנו הוציא משם, וכאילו עינינו רואות הריגות חסידנו, ופיזונו, וגלות שכינת תפארתנו (דברי רבינו בדרשות ל' אב משנת תקנ"ה-תקנ"ח, נדפס בדרשות חת"ס ח"ג עמ' פ"ג), וחוב הקניה בתשעה באב הוא מדאורייתא, קל וחומר מהבכי על מיתת נדב ואביהו (דרשה ל' אב תקפ"ו).

י"ל על יד:

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת והנחלת מורשת החתם סופר
מכון הוצאה לאור • קו תורני • גיליון שבועי

להצטרפות לקבלת הגיליון באימיל: chasamsofer3@gmail.com

היכל המעשה

עבדתי ונחמתי רבינו זצ"ל

השערות הסתורות שקדמו לגילוי אליהו...

משם לחזרה של אמה הרבנית החולה. הילדה הקטנה היתה מפוחדת ובוכיה, שערותיה סתורות ועיניה אדומות, לחייה שקועות וכל הווייתו זועקת צער ודאגה לגורל אמה הרבנית החולה השוכבת במצב אנוש בחדר הסמוך...

רק למראה פניה המיוסרות של הילדה הקטנה, הלב נמס. היא עמדה שם, קטנה כל כך, וכבר פוחדת היא להשאר לבד מבלי אמה מולידתה... שמח'לה הקטנה אפילו לא חשבה שאבא הגדול ישים לב שהיא עוברת. הרי היא כל כך השתדלה שלא להפריעו.

אך מרן החתם סופר, למרות שהיה שרוי באותם רגעים נשגבים של גילוי אליהו, חרף כך שמוחו היה תפוס כליל בשרעפי אש קודש, ועם כל זאת שהאור השמימי הקיף אותו מכל עבר, וראשו היה עמוק בשמי שמים, ריחי בעולמות טמירים רזי רזין, הוא לא שכח את תפקידו ומחויבותו בעולם הזה. כי זה האיש משה, ראשו בשמים אך רגליו נטועות היו בארץ...

רגע כמימרא ורבינו החתם סופר הבחין היטב כי פני בתו רעים היום, עקבות הבכי ניכרו היטב על עיניה הצעירות, במבט אחד הבחין רבינו בשערותיה הסתורות ובלחייה השקועות... והי כאשר ירד משה מן ההר לא העם, תיכף קרא רבינו לבתו שמח'לה, ובקול רם ומלא חמלה, הרגיע את רוחה השבורה, והשיב את נפשה במילים של אמונה ובטחון. רבינו הקדוש, בעיצומו של גילוי אלוקי, ליטף קלות את פניה, סידר את שערותיה, ושלח אותה לרוחץ את פניה.

וכל זאת, כדי שלא תכנס כך לאמה, כי אם תראה אותה הרבנית כך, עלולה היא להבהל ולהצטער חלילה...

הגאון מטשעבין צוק"ל, הוא שמסר לדורות עובדא נשגבה זו, כפי ששמע אותה ממקורות נאמנים, הוא היה גליל לספר עובדא זו בהתרגשות גדולה ובהתפעלות עצומה, והיה מתבטא בכל עת: "כיצד יתכן להגיע לדרגות כה געלות בקדושה ובטהרה, עד כדי שאדם ילד אשה העומד באמצעו של גילוי אליהו הנביא זכור לטוב, ובאותה עת ממש, יצליח לשים לב לשער סתור של ילדה קטנה ובוכיה? איך אפשר לשעבד את הלב כל כך, כדי לשים לב לרגשות עדינים של עצבות ילדה קטנה, ולצער אמה החולנית, כשכל הווייתו שרויה בקבלת גילוי אלוקי נעלה כל כך?! ובל נשכח כי כל זה קרה תוך כדי שרעייתו שוכבת על ערש דווי!"

(מקור: ספר ארחות הסופר עמ' פ"ג, בשם נאמן ביתו של גאב"ד טשעבין זצ"ל, כפי ששמעו מפי כמה וכמה פעמים בהתלהבות גדולה.)

והנה בספר זכרונות ומסורות על החת"ס, עמוד 329 מובעל הזכרון יהודה, שהיה מספר כי כשבא ללמוד בשיבתו של רבינו "דודא זונתו הרבנית מוטלת על ערש דוד, והיו ממפלים בבית המדרש עליה, והחת"ס אמר תהלים למי יחמור בכי רב ועצום מאוד, והיה משכר לב הלכות, ואחר התהלים עמד לו ללמוד שיעור עיון, ולמד בדרוה וצלה עד שאין מקום לשער לבשר ודם להפוך מדותו כמעט קט רגל."

ובספר "אלה תולדות רבינו להגר"ל לאנדסברג, עמ' 33, מעיד בשם אביו מהר"א, שהיה מגדולי תלמידי רבינו, "פעם אחת כתב בשאלה ותשובה כשאשתו מוטלת גוססת, והגם שהיה מכבדה מאוד, כתב שו"ת בעת גוססתה, ולא היה פונה מחשבטו מדברי תורה, וכלי, ומה נאמר ומה נדבר ממשא איש אלוקים אשר חזר לגלוי אליהו זצ"ל"

פריכת לגילוי נשמת הרבנית שול אשת רבינו בחור'ש

הבית היה שקט, עננת דאגה וצער קשורה היתה באויר הסמיך, ולא לחינם, בחדר הסמוך שכבה הרבנית מרת שרל, בתו של רבן של כל בני הגולה רבינו עקיבא איגר זצ"ל, מצבה לא היה מרגין כלל, ויותר נכון לומר כי כבר שכבה על ערש דווי. צעירה לימים היתה צדקנית זו, כתב ארבעים וחמש שנים בלבד, מחלתה הקשה שתקפה אותה היתה אגרסיבית, המחלה אכלה בה בכל פה, ונגסה ממנה עד ועוד פיסות של חיים. נראה היה כי הנה תפרד נשמתה הגדולה והטהורה מהגוף החולני וחלוש, רק חוט דק של חיים עדיין חיבר ביניהם...

בעלה הגדול, ענק הדורות מרנא ורבנא רבינו החתם סופר זצ"ל, לא טמן את ידיו בצלחת, בכוח תפילותיו ולימודו הוא קרע שיערי שמים למענה, דמעות כמים הוא הזיל למען בריאותה. אך נראה היה כי נגזרה גזירה. מצבה הלך והתדרדר, דומה היה כי היא כבר יותר למעלה מאשר כאן למטה. על המיטה הגדולה היא שכבה חלשה וחיוורת, אך פניה המאירות מפיקות רוח וטוהר למרות החולשה הכבידה.

גם באותם זמנים המשיך בעלה הגדול, רבינו החתם סופר, למסור את שיעוריו מידי יום בישיבה, תלמידיו שלמדו תורה מפיו ציינו מידי יום בהתפעלות כי בעת שרינו נכנס למסור את השיעור בישיבה, דומה היה עליו כאילו לא אירע דבר, כאילו חיוו ממשכים לזרם על מי מנוחות, וזו כי נקלע לשיעור לא יכול היה לחלום כי הרב הגדול שב זה עתה מבית שנראה כמו בית חולים קטן...

למרות ריבוי תפילותיו עבור הרבנית, לא ניכר היה שינוי במהלך שיעוריו ועיסוקו בתורה, בשעה שישב רבינו אצל הגמרא האהובה עליו, דומה היה העולם כולו בעיניו כקליפת השום, הצרות והדאגות פינו את מקומם לחדויותא דאורייתא ופניו הפיקו אור עילאי וקדוש כשצלל בנבכי הסוגיא, או כשפלפל עם תלמידיו על החידושים שנאמרו בשיעורו...

אך שינוי אחד כן היה ניכר, היו אלו ה"גילויים", בתקופה מתוחה זו, בזמן הקשה הזה שהרבנית התייטרה בחוליה, וספר התורה הקדוש היה שרוי בצער, זכה רבינו לגילויים שמיימים נעלים, תלמידיו הגדולים העידו כי אף גילוי אליהו היה אירוע שכיח בימים אלו...

גם עתה, בתוך חדר קודשו של מרן, ישב הוא תפוס בשרעפיו, מוחו הגדול שוטט איפוא בהיכלות העליונים ונשגבים שאין לנו בו שמץ וקצה הבנה, בהשגות ובהבנות שאין להם קץ וגבול. אליהו הנביא נגלה לפניו זה עתה שוב...

אך לפתע, תוך כדי הגילוי הנורא של אליהו הנביא בחדרו, נשמעה פטיעה קלה. דלת החדר נפתחה בחריקה קלילה, ובעד הפתח הגיעה בשקט דמותה של בתו הקטנה, שמח'לה, קטנה היתה הילדה, טרם הגיעה לגיל עשר. למרות גילה הצעיר היא הבינה שאין להפריע לאביה עתה, ואכן צעדיה היו שקטים ומהוסים, היא חפצה בסך הכל לעבור דרך חדרו על מנת לעבור

לציון קדשו של מרן החתם סופר זצ"ל בפרשבורג

הקוויטל יונחו על מקום מנוחת קדשו מידי שבוע

דברי שי"ח

ממון רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - תשעה באב שחל במוצאי שבת

כל האוכל בשר ושותה יין בט"ב עליו הכתוב אומר ותהי עונותם על עצמותם (ואף על גב דרש"י פי' שם על סעודה המפסקת ולכאור' כ"ש בט"ב עצמו), ועוד שחולה אין מותר לו לאכל אלא מה שמוכרח כמ"ש בביאור"ל (סי' תרי"ח ד"ה ואם) ולכאור' ה"ה בט"ב דעין דאורייתא תקנו ואין ישתה יין שא"צ כלל למחללת, ולא דמי למש"כ המשנ"ב (סי' תקנ"ט סק"ז) דבעל ברית שאוכל בט"ב שנדחה צריך להבדיל דשא"ה דיו"ט שלו הוא ומותר לאכול הכל כרצונו. ועוד דמעותם לא שמענו שקטנים שאוכלים בט"ב ביום א' יבדילו ואין לומר דשא"ה דלכשיגדילו לא יצטרכו להבדיל דהא בחגיגה ו' א' מבואר דבחינוך אזלי' בתר המצב שהי' אילו הי' בגדלותו כעתה ולפי"ז היה צריך להבדיל. ומכל הני טעמי אמרתי שלא יבדילו, אבל אח"כ אמרו לי בשם מו"ח שאמר להבדיל ורצוני לידע אם זה נכון.

והשיב להבדיל על חמר מדינה, וכתב לו רבינו, כפי שהבנתי מהמכתב לא התיר מו"ח להבדיל רק על חמר מדינה, ולפי"ז לפי מה שאנו נוהגים פה ע"פ הוראת החזו"א לא להבדיל בשום אופן רק על היין [כי הוא טען שאין היום בא"י בירה או שזכר חמר מדינה כי אין ההמונים שותים זה במקום יין (אף שגם יין אין שותים הרבה) ואמר שאולי מיין תפוז הוא חמר מדינה אבל למעשה גם ע"ז לא הסכים וצוה להבדיל על יין ולשתות בתשעת הימים ובמוצאי ט"ב] א"כ אין להבדיל כלל בט"ב, האם נכון הבנתי. וכתב רבינו מה שענה לו חמי' בע"פ, הגרי"ז ז"ל מבריסק התיר גם על יין ע"ס מה שביאר בחידושו על הרמב"ם ה' תענית דעט"ב הוא כמו מתו מוטל לפניו דאסור ביין אבל ט"ב עצמו הוא כמו אבלות אחר הקבורה דמותר ביין, אמנם באו"ז ה' ט"ב (סי' תט"ו) א' בהדיא שגם בט"ב דומה למתו מוטל לפניו, ומ"מ ביין מגתו יש להקל. ועי' בס' מחשבת עם (ת"ב סי' ל"ז) לענין שתית יין בברית בתי' שיתנו לקטן לטעום ולא לחולה וכדעתו שאין לחולה לשתות יין בתי' אף לכוס של מצוה, ובחשוקי חמד מסכת יומא (נ"ג ב') הביא מרבינו זצ"ל, שנוטה לאסור לאכול בשר בתי' אפילו שע"י כך יצטרך לאכול יותר לחם.

מלוח מלכה בתי' שחל במוצ"ש למי שהותר לו לאכול

נשאל רבינו זצ"ל, אם יש מצוה לעשות סעודה במוצאי צום ת"ב שחל במוצ"ש, וכמו שעושה הבדלה, והשיב, אחרי תשעה באב אין דין מלוח מלכה, (פתחי חיים אות מ"ו, וכן בקובץ אליבא דהלכתא גליון ס"ב עמוד קל"ח טור א' וכן ע"ש בשם מרן רה"ה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל דא"צ), וכן בס' דיני ת"ב שחל ביום א' (סעיף ע"א הערה קמ"ו) הביא שאין שום ענין במוצאי ת"ב לאכול במוצאי תשעה באב לתשלום סעודת מלוח מלכה כי לא שמענו השלמה למלוח מלכה.

לשמוע הבדלה בתי' מחולה

נשאל רבינו זצ"ל, האם מותר לשמוע הבדלה בתשעה באב שחל ביום ראשון מאנשים שאוכלים בהיתר בתשעה באב ומבדילים על מנת שלא יצטרך להבדיל בעצמו במוצאי תשעה באב או שאי אפשר לצאת בהבדלה של אלו שהותר להם לאכול וחייב להבדיל בעצמו במוצאי תשעה באב דוקא, והשיב, אין ראוי, (מה טובו אהליק יעקב כ"ג עמוד מ"ד, ועי' שם עמוד מ"ג שכתב לרבינו שנחלקו בזה חכמי הזמן, ויסוד המחלוקת הוא האם הפקיעו את החיוב הבדלה לבריאים ממוצאי שבת עד מוצאי הצום, ולכן לא יכול לשמוע הבדלה מחולה כי לחולה כבר הגיע זמנו של הבדלה, ולבריא לא הגיע זמנו, או שאצל כולם הגיע זמן חיוב הבדלה במוצאי שבת, רק שאין לו אפשרות בפועל להבדיל עד מוצאי הצום, אבל ודאי שיכול לשמוע הבדלה מחולה שכן מבדיל לעצמו, וכתב רבינו יכול).

אם יכול לקחת קלי צום בשבת להקל הצום במוצ"ש

מותר לקחת קלי צום להקל תענית ת"ב, (מועדי הגר"ח ח"ג סי' רצ"ו ועי' דרך שיחה ח"א עמוד ש"פ מש"כ לחלק בין ת"ב ליוה"כ, דביוה"כ אין להקל הצום דבעינן תענו את נפשותיכם ומבואר ברש"י שבת קט"ו א' ד"ה מותר שיש מעלה במה דאיכא עגמת נפש טפי), ונשאל רבינו, כשחל ת"ב ביום א' אם מותר ליקח בשבת כדורים להקל התענית או אסור משום נטילת תרופה בשבת, והשיב, יתכן שאסור משום מכן משבת לחול, (מועדי הגר"ח ח"ב סי' שצ"ז).

לטייל בערב ת"ב שחל בשבת

נשאל רבינו זצ"ל, במש"כ ברמ"א (סו"ס תקנ"ג) שאין לטייל בערב ת"ב, האם הוא גם בערב ת"ב שחל בשבת שאין לטייל, והשיב, לא, (מועדי הגר"ח ח"ג סי' ש"א ועי' ברכ"י סי' תקנ"ג שבשבת ת"ב יש להחמיר שלא לטייל בשוק, ושם חמיר טפי בתי' בעצמו).

הנוהג כר"ת לענין חליצת נעלים והחלפת בגדים בתי'

נשאל רבינו זצ"ל מי שנוהג בכל מוצ"ש לחכות עד זמן ר"ת האם ינהג כן גם בשבת שחל ט"ב לענין חליצת נעלים והחלפת הבגדים, והשיב אולי, (מועדי הגר"ח ח"ב סי' שצ"ח ועי' מועד"ז ח"ז סי' רנ"ו).

שטיפת כלים בתי' שחל במוצ"ש

נשאל רבינו זצ"ל בענין שטיפת כלים כשחל ת"ב במוצ"ש, אם יש להקל לשטוף הכלים במוצ"ש, והשיב, לא, (מועדי הגר"ח ח"ג סי' רצ"ט ובס' ויכתוב מרדכי עמוד שע"ז נשאל רבינו כשיש חשש שיהיה ריח רע מחמת מניעת הרחיצה, והשיב, כמדומה שהמנהג אחר חצות, וצ"ע, וכן השיב בשאלת רב ח"א עמוד שע"ד).

אכל במוצאי התענית ולא אמר אתה חוננתו

נשאל רבינו זצ"ל, כשחל ת"ב במוצ"ש ושכח לומר אתה חוננתו, ובמוצאי התענית שכח ואכל קודם הבדלה, אם דינו כשכח במוצ"ש שקונסים אותו להתפלל שנית, והשיב, לא, (מועדי הגר"ח ח"ג סי' ש' ובס' מישירים אהבון עמוד שיד"ד השיב רבינו לא מסתבר, אמנם עי' מועדי הגר"ח ח"ב סי' תי"ד שהשיב לכאור' חוזר).

לעשות הבדלה עבור יולדת

נשאל רבינו זצ"ל, אשה חולה שצריכה להבדיל בתשעה באב שחל במוצאי שבת האם הבעל יבדיל בשבילה, והשיב, לא יבדיל, (שאלת רב ח"ב עמוד שמ"ד).

חינוך קטן בהבדלה בתי' שחל במוצ"ש

נשאל רבינו זצ"ל, האם יש לחנך קטן בהבדלה קודם שאוכל במוצאי שבת שחל בו תשעה באב, והשיב, כן, (מועדי הגר"ח ח"ב עמוד ר"ב), ושאל, מה שכתב לי רבנו, שקטן צריך לעשות הבדלה במוצאי שבת שחל בו תשעה באב, וצ"ע ממש"כ בספר אורחות רבינו (ח"ב עמוד רמ"ה) בשם הקהלות יעקב שאין צריך להבדיל לקטן, והשיב רבינו, אין צריך הגדול להבדיל לו אבל צריך להבדיל לעצמו, (שם עמוד ר"ב), ובקובץ תשובות ח"א סי' נ"ז כותב רבינו במכתב לחמיו דמעותם לא שמענו שקטנים שאוכלים בט"ב ביום א' יבדילו ואין לומר דשא"ה דלכשיגדילו לא יצטרכו להבדיל דהא בחגיגה ו' א' מבואר דבחינוך אזלי' בתר המצב שהי' אילו הי' בגדלותו כעתה ולפי"ז היה צריך להבדיל. ומכל הני טעמי אמרתי שלא יבדילו, אבל אח"כ אמרו לי בשם מו"ח שאמר להבדיל ורצוני לידע אם זה נכון והשיבו שיבדילו על חמר מדינה).

בענין הבדלה לחולה בתי' שחל במוצ"ש

בקובץ תשובות (ח"א סי' נ"ז) יש מו"מ בין רבינו זצ"ל לחמיו הגדול בענין הבדלה לחולה בתי', בעזה"י כ"ג ניסן התשנ"ג, לכבוד מו"ח הגאון הגדול המפורסם מופת הדור והדרו, רציתי לשאול על איזה דברים ששמעתי בשם מו"ח, ורצוני לדעת אם הם נכונים כי הרבה דברים ששמעתי משמו נתברר אח"כ שאינו נכון. (א) בענין ט"ב שחל ביום א' אם חולה שאוכל בו צריך להבדיל ראיתי מובא שיש בזה דעות ולענ"ד שב ואל תעשה עדיף חדא דלפ"מ שפסק החזו"א דהיום אין לנו חמר מדינה ואין להבדיל אלא על היין איך יבדיל על היין בט"ב והרי אמרו בתענית (ל' ב')

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה - 4310

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✚ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

עֹבְדוֹת הַדְּשׁוֹת וְנִדְרוֹת מִפִּי רַבֵּנוּ מִן זִמְנֵנוּ ל'!

מִדּוֹר שָׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת - הַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה:

הַג' ד' חִיִּים שְׂרָא לֵחַן (כ"ז תמוז תשכ"ח) | מִרְבֵּי יְשִׁיבַת תַּפְאֶרֶת צִיּוֹן וְנִחֲסֵי אֹרֶז רִש"ץ, הַג' ד' יוֹסֵף דִּינְקֵלִים (ו' אב תשל"ז)

הַג' ש' מִסְלַמֵּי מִרְאָה דִּיעִה' ק' דּוֹשֵׁלִים (כ"ט אב תרס"ט) | בֵּית רַבֵּנוּ הַרְבֵּנוֹת חֲנָה שְׁטֵינְמָן ע"ה (י"ג אלול תשע"ד)

נִשְׁמַח לִקְבֹּל מִקּוֹרְאֵינוּ הַנֶּאֱמָנִים מִסְמָכִים, תְּמוּנוֹת, עֹבְדוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת הַקְּשׁוּרִים לַהֲנִי ל'

הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה הוֹרֵבִיץ זצ"ל גַּאב"ד פִּינְסֵק (ו' אב)

מִרְבֵּה לַהֲבִיא מִדְּבָרֵינוּ

"רַבִּי אֱלֶעָזָר-מֹשֶׁה כּוֹתֵב עַל זֶה."

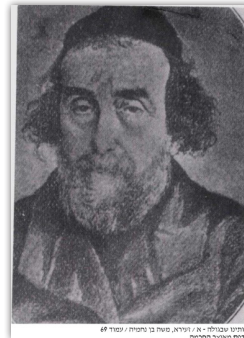
כִּי, בַּפְּשׁוּטוֹ, בְּלִי תוֹסְפוֹת שֶׁל תּוֹאֲרֵי כְבוֹד, אוֹ הַזְכָּרַת שֵׁם הַסֵּפֶר שֶׁחִיבֵר, הִיָּה שְׁמוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַנֶּעֱרָץ גַּאב"ד פִּינְסֵק, שֶׁהִגְהוֹתִיו שֶׁעַל הַש"ס מִפְּרוֹסְמוֹת וִידֻעוֹת, שְׁגוּר בְּפִיו שֶׁל רַבֵּינוּ.

עֹבְדוֹת רַבּוֹת הִיָּה סֵחַ אוֹדוֹתָיו, אֶךְ בַּעֲיָקָר חֲבִיבָה הִיָּה עַלִּיו תּוֹרָתוֹ, וְהִיָּה בְּקִי הַיָּטֵב בַּהֲגֵהוֹתָיו עַל הַש"ס וְעוֹדוֹ סִפְרָיו. בְּסִפְרֵים הָרַבִּים שֶׁחִיבֵר רַבֵּינוּ הוּא מִרְבֵּה לַהֲזִכִּירוֹ: רֹאה לְמַשֵּׁל בְּדֶרֶךְ אֲמוּנָה פ"ו מִמַּעֲשֵׁר שְׁנֵי ס"ק ס"ז בַּעֲנִין אֲכִילַת כּוֹי לְמַעֲשֵׁר שְׁנֵי, וּפ"ג מִשְׁמִיטָה ה"ב בְּצִיּוֹן הַהֲלָכָה ס"ק כ"ה בַּעֲנִין חֲרִישַׁת שְׁלוֹשָׁה אֵילָנוֹת בְּבֵית סָאָה, וּבְדֶרֶךְ חֲכָמָה פ"ו מִבֵּית הַבְּחִירָה צִיּוֹן הַהֲלָכָה אוֹת ס"ה בַּעֲנִין מוֹסִיפִין עַל הָעֲזֵרָה, וְבַעֲנִין אִיסוּר לֹא יִרְבֶּה לוֹ הַמֶּלֶךְ כֶּסֶף, בְּשַׁעֲרֵי אֲמוּנָה פֶּאָה פ"ד מ"ג עֲמוּד רַמ"ו, וְעוֹד רַבּוֹת.

זֵהִירוֹת בְּמִטְרִיהַּ בִּשְׁבַת

עַל יֵרֵאת חֲטָאוֹ הַקּוֹדֶמֶת לַחֲכָמָתוֹ, הִיָּה סֵחַ רַבֵּנוּ בְּשִׁמּוֹ שֶׁל מֶרֶן הַחֲזוֹן אִישׁ:

לְרַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה הוֹרֵבִיץ זצ"ל רַבֵּה שֶׁל פִּינְסֵק הָיוּ בֵּית שְׁתֵּי בָנוֹת שְׁאִינִם נְשׂאוֹת, וְלֹא הָיוּ יֵרֵאוֹת וְשִׁלְמוֹת בְּמִצְוֹת, אֲלֵא מְקוֹלְקֻלוֹת. בְּשִׁלְבֵּי מִסּוּיִם הֵן הִחֲלוּ לַצָּת לַרְחוּבָה שֶׁל עִיר בְּיוֹם הַשְּׁבַת, בְּמִטְרִיהַּ עַל רֹאשָׁם, [לְמִוֹת שׁוֹ לֹא הִיָּה פְתוּחָה כֹּלל בַּעֲרֵב שַׁבָּת].

רַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה, שֶׁהָבִין וַחֲשָׁה כִּי יִטְעוּ לומר שֶׁהוּא עוֹמֵד וּמְסָכִים מֵאַחֲרֵי הַמַּעֲשֶׂה, וַיִּבְּאוּ לַהֲתִיר בְּשִׁמּוֹ אֶת הַדָּבָר, לֹא נִמְנַע, וְכֹאשֶׁר הִקְהֵל שֶׁהָהָ בֵּית הַכְּנֶסֶת, הוּא נִיגַשׁ אִפֹּה אֶל הַבֵּימָה שֶׁבְּמִרְכָּז בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְהַכְּרִיז קֶבֶל עִם וְעֵדָה, שְׁבֻנוֹתֵינוּ הַשְּׁתַּגְעוּ, וְלִכֵּן הֵן יִצְאוּ עִם מִטְרִיהַּ, וְאֵין לְסִמּוֹךְ לְלִמּוּד מֵהֶם הַלָּכָה לְמַעֲשֶׂה! (רֹאה גַּם בְּסִפְרֵי אוֹרְחוֹת רַבֵּינוּ חֶלֶק ב' עֲמוּד קס"ט).

קִלְסֶתֶר פָּנִיו שֶׁל רַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה זצ"ל גַּאב"ד פִּינְסֵק (מִהַסְפֵּר רַבּוֹתֵינוּ שְׁבֻעוֹה)

אִם רַא"מ הוֹרֵבִיץ לֹא יֵדַע...

סֵחַ רַבֵּינוּ: פַּעַם נִיגַשׁ אֶל הַחֲזוֹן אִישׁ 'פְּרוֹפֶסוֹר מְלומַד' פְּלוֹנִי, וְאָמַר לוֹ שִׁישׁ לוֹ מִקּוֹר מִן הִירוּשָׁלַי שֶׁלִּכְהֵן מוֹתֵר לְשֹׂאת גְּרוּשָׁה לְאַחַר שֶׁעָבְרוּ חֲמֵשׁ שָׁנִים מֵאִז שֶׁהָיָה הַתַּגְרֵשָׁה... הַחֲזוֹן אִישׁ בְּפִקְחוֹתוֹ הָרַבָּה לֹא נִכְנַס עִמּוֹ לַעֲנִין, אֲלֵא הִשִּׁיב לוֹ בְּמַעֲשֶׂה: רַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה הוֹרֵבִיץ זצ"ל אב"ד פִּינְסֵק הִיָּה גָאוֹן עֲצוֹם בְּתוֹרָה וְכָל רוֹ לֹא אִנִּס לִיָּה, כֹּאשֶׁר נִתְמַנָּה לַאב"ד פִּינְסֵק הַתּוֹעוֹדוֹ עִמּוֹ בְּנֵי עִירוֹ וּבְקִשּׁוֹ מִמֶּנּוּ שִׁדְרוֹשׁ בְּפִנְיָהִם.

דַּעַתוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה הִיָּה טוֹבָה עַלִּיו, הוּא רֹאה שְׁאִין יֵין עַל הַשּׁוֹלְחָן לְכַבֵּד בֶּה אֶת בְּנֵי עִירוֹ. אוֹ אִז נִעֲנֶה וְאָמַר לָהֶם: אֲשַׁאֵל אֶתְכֶם שְׁאֵלָה, וּמִי שְׁאִינוֹ יוֹדַע תִּשְׁוֹבָה יִנִּיחַ בְּקִבּוּק יֵין עַל הַשּׁוֹלְחָן.

וְאִז שָׁאֵל אוֹתָם, אֵיךְ יִתְכֵּן, שֶׁלִּכְהֵן יִהְיֶה מוֹתֵר לִישָׁא גְרוּשָׁה...?

גְּדוּלֵי וְלִמְדֵי הָעִיר חֲרָשׁוּ אֶת מוֹחָם לְמִצְוַת הַיֵּכָּתוּב, אֲבָל אֶף אֶחָד לֹא הִצִּיל. רַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה עָבַר מֵאַחַד לְאַחַד, וְכָל אֶחָד שָׁאֵל יֵדַע הִיָּה צָרִיךְ לַהֲנִיחַ בְּקִבּוּק יֵין עַל הַשּׁוֹלְחָן, עַד מֵהֵרָה תִּתְמַלֵּא כָּל הַשּׁוֹלְחָן בְּבִקְבּוּקֵי יֵין אֶף אֶחָד לֹא יֵדַע לְפִתּוֹר אֶת הַחִידָה...

כִּשְׁכּוֹלֵם כִּבְר הַנִּיחוּ בְּקִבּוּק יֵין, אָמְרוּ לוֹ: רַבֵּינוּ, תִּגְלֶה לָנוּ אֶת הַתִּשְׁוֹבָה.

1. בְּנוֹתָן טַעַם לְהוֹסִיף, עוֹבְדָא מַעֲנִינִת הוֹבֵאת בְּסִפְרֵי תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב עַל הַסְטִיפִלֶעֶר: כִּשְׁהִיָּה רַבֵּינוּ (הַסְטִיפִלֶעֶר) בְּפִינְסֵק מִכְרוּ שֵׁם אֶת סִפְרָיו שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה זִמְנֵנוּ ל' לְאַחַר פְּטִירָתוֹ, כִּי לֹא הִיָּה לוֹ יוֹרֵשׁ שִׁישְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, וּרַבֵּינוּ קָנָם בְּזוּל, לְאַחַר מִכֵּן נִוְדַע לְרַבֵּינוּ כִּי יֵשׁ שֵׁם יוֹרֵשׁ אֶחָד שְׁאִין בִּיכּוּלָתוֹ לְהַקְנוֹת, וְהוּא אִינוֹ רּוֹצֵה לְקַנּוֹת בַּחֲזֵרָה הַסִּפְרִים, רַבֵּינוּ הַחֲזִיר אֶת הַסִּפְרִים לְיוֹרְשִׁים לְלֹא קִבְלַת תְּשׁוּלָם בַּחֲזֵרָה.

וְרֹאה עוֹד בְּסִפְרֵי נַחֲלַת אֱלִיהוֹ שֶׁהַדְּפִס רַבֵּינוּ מִתּוֹרַת רַבּוֹ רַבִּי אֱלִיהוֹ דּוֹשִׁנְצִיר, בְּרִישִׁימַת עֹבְדוֹת שֶׁהָבִיא מֵהַגֵּר"ש הַכֵּהֵן שֶׁבִּדְרוֹן זצ"ל, מַעֲשֶׂה נִפְלֵא אוֹדוֹת הַדִּיּוּק שֶׁהִיָּה בְּזִמְנֵנוּ שֶׁל הַחֶפֶץ חַיִּים, כִּפִּי שֶׁהֵעִיד הַגֵּר"ר אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה זצ"ל.

עֵנָה: גַּם אֲנִי אֵינִי יוֹדַע, וְגַם אֲנִי אֵינִי בְּקִבּוּק יֵין... סִיִּים הַחֲזוֹן אִישׁ: חֲשׁוֹב נָא, אִם גָּאוֹן עוֹלָם כְּרַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה הוֹרֵבִיץ לֹא יֵדַע הִיָּכִי תִימְצִי לְדִין זֶה הָאֵם הֵינָךְ חוֹשֵׁב שִׁישׁ אִפְשָׁרוֹת כִּזּוֹ?...!

סִיִּים רַבֵּינוּ: הַטְעוֹת שֶׁל אוֹתוֹ 'מְלומַד', כִּנְרָאָה נִבְעָה מֵהִירוּשָׁלַי בְּמִסְכַּת יְבֻמוֹת פֶּרֶק י' ה"ב, שֶׁם יֵשׁ נִידוֹן אֵיךְ לִנְהוֹג עִם בֵּית דִּין שְׁטַעוֹ וְהוֹרוּ שֶׁרַק עַד חֲמֵשׁ שָׁנִים הַגְּרוּשָׁה אֲסוּרָה לוֹ, וְהוּא טַעָה לְחֻשׁוֹב שֶׁכֵּן הוּא אֲכָן לַהֲלָכָה... (וְעַיֵן מַעֲשֶׂה אִישׁ ח"ד עמ' קע"ט)

אֲפִילוֹ הַגּוֹיִם יֵדְעוּ

עַל מִדַּת הָעֲרָצָה הָרַבָּה שִׁזְכָּה לָהּ אֲפִילוֹ מִגּוֹיֵי הַסְּבִיבָה, הִיָּה מִסְפֵּר רַבֵּינוּ אֶת הָעוֹבְדָא הָרַבָּה, וְאֶף חֲרָט אוֹתָה לְדוֹרֵי דוֹרוֹת בְּסִפְרוֹ הַנּוֹדַע 'אוֹרְחוֹת יוֹשֵׁר', סִימָן ז':

"וְהַגָּאוֹן רַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה מִפִּינְסֵק זצ"ל, הִיוּ הַגּוֹיִם דּוֹחֲפִים אוֹתוֹ שִׁדְרוֹךְ עַל שְׁדוּתֵיהֶם, כִּי כּוֹלֵם יֵדְעוּ שֶׁהִשְׁדָּה שֶׁהוּא דוֹרֵךְ עֲלֶיהָ מִתְבַּרְכָּת."

רַבֵּינוּ מְבָרֵךְ אֶת רֹאשֵׁי הַקְּהִילָה הַחֲרָדִית ב'פִּינְסֵק' לְפָנֵי מִסְפֵּר שָׁנִים לְקִרְאָת מַגְבִּית צִדְקָה שַׁעֲרָה

פֶּסַח שָׁנִי

רַבֵּינוּ הִיָּה נוֹהַג בִּי"ד אֵייר - יוֹם פֶּסַח שָׁנִי, לְיִטּוֹל יָדָיו לְפֶת שַׁחֲרִית וּלְאֲכֹל בֶּה קֶצֶת מִצּוֹת 'מִכּוֹנָה' וְלֹא כִּמוּ בְּפֶסַח שֶׁהַקִּפִּיד לְאֲכֹל רַק מִצּוֹת עֹבְדוֹת יָד] וְהִיָּה אוֹמֵר שִׁזָּה 'מִנְהַג חֲסִידִים, וְאֲבָא שֶׁהִגִּיעַ מִבֵּית חֲסִידֵי נֶהַג כֵּן, אֲבָל הַחֲזוֹן אִישׁ לֹא אֲחִז מִזֶּה כִּי חֲשָׁה לְאִיסוּר בֶּל תּוֹסִיף, אֲמַנָּם אֲנִי נוֹהַג כִּמוּ שַׁעֲשֶׂה אֲבָא'.

וְהִיָּה מִסְפֵּר בַּחֲיִיךְ:

פַּעַם בְּיוֹם פֶּסַח שָׁנִי, הַבְּחִין רַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, בְּקִבּוּצַת חֲסִידִים שַׁעֲוִשִׁים עֶסֶק גְּדוֹל מֵאֲכִילַת הַמִּצּוֹת בְּפֶסַח שָׁנִי, אָמַר לָהֶם:

"נָה, אֲכֹן, טַמָּאִים עוֹשִׂין פֶּסַח שָׁנִי."

שְׁאִלוּהוּ: רַבִּי, וְכִי אֲנִי טַמָּאִים?

"אִז אַתֶּם סַתֵּם בְּדֶרֶךְ רְחוּקָה" פֶּטַר אוֹתָם

רַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה...

רַבֵּינוּ בְּיוֹם פֶּסַח שָׁנִי

עַל הַשּׁוֹלְחָן נִרְאֶה 'מִצַּת מִכּוֹנָה',

וְנִטְלָה עִם מִיַּם לְנִטְלַת יָדִים

הִישָׁן מַעֲצָמוֹ חוּץ לְסוֹכָה

דִּבְרוּ עִם רַבֵּינוּ עַל הִישָׁן חוּץ לְסוֹכָה, וְאָמַר שֶׁהָרֹאוּהוּ הִגְהוֹת רַא"מ מִפִּינְסֵק בְּסוֹכָה כ"ו. שֶׁכֵּל הָאִיסוּר הוּא כִּשְׁשׁוֹכֵב לִישָׁן חוּץ לְסוֹכָה, אֲבָל אִם יֵשׁ מַעֲצָמוֹ אֵין שׁוּם חֲשָׁשׁ כֹּלל (וְהִיָּה רַבֵּינוּ מִתְפַּעֵל מִהַחֲדוּשׁ, וְאָמַר שֶׁעַל פִּי דְּבָרֵינוּ אֵין צָרִיךְ לְהַעֲרִיר).

פְּטִירָתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה זצ"ל הִיָּה בְּתֹארִיךְ ו' אב, וְהָנָה מִן הַשְּׁמִיִם סִיבָּבוּ שִׁיָּהוּ שְׁפִתּוֹתָיו דּוֹבְבוֹת, כִּי בְּטַעְמָא דְקֶרָא, מִבְּיַד רַבֵּינוּ בְּסוֹף פֶּרֶשֶׁת פִּנְחָס - שְׁבִדְרֵךְ כֹּלל יוֹצֵא בִימִים אֵלּוּ, הָאֵרָה נִפְלָאָה מִשְׁמוֹ.

מִדּוּעַ דִּינֵי הַיֵּין הוֹזְכְּרוּ בְּחַג הַשְּׁבֻעוֹת

תְּמִימִים יִהְיֶי לָכֶם וְנִסְפְּיָהֶם (כ"ח ל"א)

מִתִּיבּוֹת אֵלּוּ - הַמּוֹבָאִים בְּתוֹרָה אֲצֵל פֶּרֶשֶׁת קֶרְבָּנוֹת חַג הַשְּׁבֻעוֹת - לְמַדּוּ בְּגַמ' (מִנְחוֹת פ"ז א') שֶׁאִם יֵשׁ בֵּינָן קִמְחִים פְּסוּל לְמִזְבֵּחַ, שִׁזָּה כִּמוּ מוֹם. וְיִל"ע לָמָּה הַתּוֹרָה כְּתָבָה זֶה דּוּקָא גְבִי עֲצָרָה.

וְיֵשׁ לִמּוֹר:

מִחַג הַשְּׁבֻעוֹת וְהָלָא אַחֲרֵי שֶׁהִקְרִיבוּ אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, מִתְחִלִּין לַהֲבִיא מִנְחוֹת וְנִסְכִּים מִהַתְּבֹאָה הַחֲדָשָׁה (מִנְחוֹת ס"ח ב', פ"ג ב') וְשִׁפִּיר כְּתָבָה תּוֹרָה דִּינֵי הַיֵּין בְּחַג הַשְּׁבֻעוֹת.

וְרֹאשִׁיתִי תִירֹץ נוֹסֵף (בְּסִפְרֵי לְקוּטִי בְּשָׁמִים) מֵהַגָּאוֹן רַבִּי אֱלֶעָזָר מֹשֶׁה מִפִּינְסֵק זצ"ל, שִׁיין (בְּאוֹפֵן רִגִּיל) מַחֲזִיק כָּל הַחוּרֵף וְעַד לַחַג הָעֲצָרָה, וְאֲחִי"כ מִתְקַלְקֵל מִחוּם הַקִּץ (ב"ב צ"ה א'), וְלִכֵּן כְּתָבָה הַתּוֹרָה דִּין זֶה בְּפִסּוֹק שֶׁל עֲצָרָה.